Poštarina plaćena u gotovu.

Mali Istranin

pojedini broj
1 dinar

GOD. VII SIJEČANJ 1936 BROJ 5

Mala pošta

Nj. Preosvešt. arhimandrit Joakim Bjedov iz **Splita** piše nam: »Hitam da Vam najboljim željama duše svoje čestitam nastupajuću 1936. novu godinu i šaljem pretplatu na Vaš tako odlično uređivani dječji list. Neka bi dao Veliki Bog, da se Vaše blage želje za Vašu užu domaju dragu, u skoroj budućnosti ostvare, te da Vi u njoj u punoj slobodi, nastavite svoj blagotvorni rad u kolu njenih najvrsnijih mladih sinova, u kome Vi tako vidno i istaknuto mesto već dosle zauzimate. Vaš sam odani poštavalac...«

Marija Katanec, učit., Križevci. Usrdna Vam hvala na spremnosti kojom nas poduprijeste. Srdačan pozdrav!

Niko P. Škovrlj, škol. nadzornik, Knin. Pročitali smo Vašu okružnicu upravljenu u pogledu našeg lista na podređene Vam učitelje. Lijepa Vam hvala i na suradnji.

Cvjetko Bracanović, Hvar. Poslali smo. Zdravo!

G. Kirigin, Sutivan. Iz naše okružnice, koju smo i Vama poslali, mogli ste razabrati da možete slati pretplatu mjesečno, kako je uberete od djece. Poslali smo Vam traženi broj primjeraka i nadamo se da su i Vaši mališani zadovoljni s listom poput tolikih tisuća drugih. Izručite im svima naš srdačni pozdrav.

Mate Alfirević, Zaostrog. Mi se nadamo, da će i drugi pretplatnici izvršiti svoju dužnost, jer su nam svi jednako dragi, a uvjereni smo da su i oni naši dobri prijatelji. Neka se i drugi jave. Pozdravi sve!

Franjo Marković, opć. vježb., Nova Bukovica piše nam: Šaljem Vam pretplatu za prošlu godinu, te Vas molim, da mi šaljete osim ovog jednog broja još 5 komada našeg milog lista »Mali Istranin«. Čim ga ja dobijem svi ga grabe i svi bi htjeli, da ga pregledaju, a najviše vole majmuna Kloka i malog Jožića. Želim Vam sretnu Novu godinu i pozdravljam Vas s poštovanjem...« — Dragi Markoviću, drago nam je da je interes za list tako velik. Pozdravi sve, a Tebi uzvraćamo srdačne čestitke!

Gabrijel Cvitan, Desne. Hvala Vam na sjećanju i neumornoj suradnji. Vi ste uistinu žrtva svoje ljubavi spram rodne grude i našeg seljaka. Netko bi valjda htio, da u Vama ubije tu ljubav, no mi živo vjerujemo, da se to ne će nikada dogoditi. Ne zaboravite nas ni u buduće, ko što ne ćemo ni mi Vas.

Ženska osn. škola, Karlovac. Šaljemo po 17 komada i lijepo zahvaljujemo na dosadanjem trudu.

Osnovna škola, Veleševec. Najviše nas veseli, kad dobijemo kojeg prijatelja u kraju, gdje se za nas još nije znalo. Šaljemo 10 komada i pozdravljamo sve naše nove male prijatelje.

Osnovna škola, Križev. Poljana. Poslali smo od svih dosad izišlih brojeva po 14 primjeraka. I vama najljepše zahvaljujemo na zauzimanju. Uvjereni smo, da se čitatelji ne će razočarati.

G. Ribarić, Kastav. Poslali smo brzojavno zatraženih 8 kom. »Vilinskog kola«. Izvijestite nas, molimo, u uspjehu.

MALI ISTRANIN

GOD. VII ZAGREB, SIJEČANJ ŠKOL. GOD. 1935 36 BR. 5

O 30-godišnjici istarskog omladinskog lista

Danom 15 januara t. g. navršila se trideseta godina otkako je ugledao svijetlo prvi broj prvog istarskog omladinskog lista »Mladi Istran« (kasnije »Mladi Istranin«, »Mladi Hrvat« i konačno «Mali Istranin«.)

Zamoljen od g. urednika »Malog Istranina« da iznesem uktratko kako je došlo do pokrenuća tog listića i kakav je bio njegov prvi početak, odazivam se rado pozivu u uvjerenju da će biti dobro da se i to ubilježi.

Negdje početkom decembra 1905 godine odlučio sam, u dogovoru i sporazumu sa svojim drugovima na školi »Družbe sv. Ćirila i Metoda za Istru« u Malom Lošinju, da pokrenem dječji listić, koji bi odgovarao prilikama i potrebama naše školske mladeži u Istri. Taj sam svoj naum odmah javio i mnogim viđenijim ličnostima i narodnim prvacima u Istri i mogu reći, da su mi gotovo svi u svojim odgovorima savjetovali, da bi možda bilo uputnije, da se još malko počeka, jer da prilike u Istri i siromaštvo naših ljudi ne upućuju na siguran uspjeh.

Ako sam donekle i dijelio ovo mišljenje naših zrelih i uviđavnih ljudi, ipak me to nije zbunilo i tvrdo odlučih da tu svoju zamisao i oživotvorim.

Baš nekako u to vrijeme osnovana je u Malom Lošinju i prva tiskarna. Vlasnik i ujedno slagar bio je neki Saxida, Talijanac iz Trsta. Inače pošten čovjek, a po svom politčkom uvjerenju — socijalista.

Lošinj je još u svom pretežnom dijelu snivao duboki san narodne nesvijesti. Samo tu i tamo opažali se prvi trzaji iz tog dugog sna i po gdjekoji nesigurniji korak prekoračio je ivicu umjetno podignutog bedema talijanskog preizanja i gospodstva njegovih gospodara u našem narodnom tlu. Svijetlo što ga je unijela u taj naš ukleti grad naša »Družba sv. Ćirila i Metoda za Istru« sa svojim zabavištem, osnovnom školom, ženskom stručnom školom i tečajem za obrtnike probijalo je mrak i uli-

jevalo nove nade i nove snage u dušu našeg življa u Malom Lošinju. Iz zapretanih ognjišta stale su vrcati na sve strane iskre probudene narodne svijesti. Na osovini talijanskih gospodara puklo je nešto i smutilo im dušu... Zveket prekinutih okova, kojima su bili sapeti stari lošinjski mornari i kapetani probudio je jedan svjetao dan, koji će ostati ubilježen zlatnim slovima u povjesnici naše narodne borbe u Istri.

Stari Lošinjani, po tipu, po običajima i podrijetlom zgoljni Hrvati, naseljeni amo iz Hrv. Primorja, živjeli su još samo po svojem starom hrv. dijalektu. Djeca su ih već slabo razumjela i služila se isključivo tudim, talijanskim jezikom, što nije bilo ni čudo, kad se naglasi, da su sve škole u gradu bile isključivo samo talijanske.

Tome su učinile kraj Družbine škole, pa je i razumljivo koliko su se Talijani, ili bolje Talijanaši, pobojali za budućnost Lošinja u smislu svog razvikanog talijanstva, kad je taj svjetao dan ušao preko pragova u bijele kućice naših dobrih Lošinjana.

Ovakovo stanje naše narodne stvari u Lošinju dalo mi je i najviše pobude i povoda da pokrenem »Mladog Istranina«.

Čim se je medutim to u Lošinju saznalo, navališe lošinjski vlastodršci, oboružani jezikom i prijetnjama, na tiskara Saxidu, koji je već slagao gradivo za prvi broj listića, tražeći od njega da prekine sa slaganjem i da mi otkaže štampanje. — I jedne večeri zatekoh ih pred tiskarnom u tolikom broju, da sam se ozbiljno pobojao i za svoju vlastitu kožu... Pretnje, psovke i stisnute pesnice okrenuše se prema meni i teškom se mukom probih u tiskarnu, gdje sam našao blijeda i zaprepašćena g. Saxidu.

— Porušiće mi sve — reče mi dršćućim glasom. — Na općini traže da mi se oduzme koncesija i da se odmah osnuje druga tiskarna. — Ali ja se ne dam, ... listić će se štampati, samo ako vi to hoćete.

U to je izvana doletio kamen i kroz razbijeni prozor pao do naših nogu.

— Ne, dragi gospodine Saxida, — rekoh — kad već jedan dječji listić ovoliko smeta našim gradanima, ja ne ću, da vi poradi mene trpite i da konačno i — stradate. Listić će medutim isto izlaziti i za njih će postajati ista opasnost, ako je već u tome vide.

Tiskaru se pomolila suza u oku a ja uzeh rukopise i već složeno i koregirano gradivo i prvim parobrodom otplovih u Pulu, da u tamošnjoj našoj narodnoj tiskarni Laginja i drug, ugovorim i uredim sve potrebno za nesmetano štampanje i izlaženje listića.

I 15 januara 1906 godine osvanuo je prvi broj, otisnut u Puli a sa oznakom izlaženja u Malom Lošinju.

Lošinj bio je preplavljen prvim brojem »Mladog Istrana« a i po zidovima crvenilo se nekoliko omotnih listova, koji su navještavali našem narodu bolje dane i skoro uskrsnuće zatomljene hrvatske riječi u ovom gradu.

U Istri pozdravljen je listić velikim oduševljenjem i već prvih dana javilo se oko 1000 pretplatnika a da taj broj već poslije 6 mjeseci poskoči na preko 2600.

Uspjeh bio je osiguran i ono prvobitno zabrinuće i strah naših istarskih prvaka i učitelja rasplinuo se i pretvorio u jednodušno povladivanje i bodrenje na daljnji rad.

Od prvih saradnika javio se naš omiljeli pjesnik Rikard Katalinić-Jeretov, a onda Viktor Car-Emin, Bogumil Toni, Ernest Jelušić, Jelica Belović-Bernadzikowska, Lj. Varjačić, Jakov Majnarić, Davorin Trstenjak, Crnko i dr.

Rodoljubi se natjecali da pretplate što veći broj istisaka za našu djecu u osnovnim, poglavito Družbinim školama.

To je blagotvorno djelovalo na duh naše mladeži i znatno pripomoglo budenju naše narodne svijesti u Istri.

Tako se eto rodio pred 30 godina ovaj naš listić, namijenjen u prvome redu našoj djeci u Istri. Uz njega izlazio je četiri godine i omladinski kalendar »Jorgovan«, kojega sam bio pokrenuo kao nadopunu listiću u pitanjima koja su mogla zanimati našu djecu.

Kad sam godine 1908 bio pozvan od naših rodoljuba u Rosario de Santa Fè, rep. Argentine u Južnoj Americi, da im pomognem oko uredivanja lista »Materinska Riječ«, što su ga bili pokrenuli, zamolio sam našeg uvaženog književnika Viktora Cara-Emina da bi on preuzeo listić a da ne propadne iza kako se je tako lijepo razgranio i udomio. Gosp. se je Car rado odazvao mom pozivu i u saradnji sa Rikardom Katalinićem-Jeretovim i Vladimirom Nazorom nastavio izdavanjem listića pod malo promijenjenim naslovom »Mladi Istranin« a kasnije »Mladi Hrvat«.

Taj listić — ako se i bio neko vrijeme zbog ratne oluje sklonio u zatišje — živi eto još i danas pod imenom »Mali Istranin«, da podsjeća djecu u našoj slobodnoj i velikoj Jugoslaviji na onu svetu grudu naše zemlje, kojoj je omrknulo naše narodno sunce i koja čeka dan osvjetljenja i dan radosti, kad će mali Istrani i njihovi drugovi ponarasti i upaliti luč slobode na onim visovima, gdje danas tuži u tamnoj pećini Veli Jože sputan okovima bijede i ropstva... Jos. A. Kraljić.

Nekoliko uspomene prigodom 30-godišnjice „Malog Istranina"

Jednog ljetnog dana g. 1908 došao je k meni u Opatiju g. Josip A Kraljić, da me — kako ono sam reče — nešto zamoli. G Kraljić bio je u ono vrijeme upraviteljem škole Družbe sv. Ćirila i Metoda u Malom Lošinju, vrijedan učitelj, rodoljub i neutrudiv narodni radnik. Spremao se u Južnu Ameriku, u Rosario de Santa Fé, gdje je imao da pokrene list, oko kojega bi se okupili svi naši iseljenici u onim dalekim krajevima. Najteže mu je, veli, napustiti omladinski list, »Mladi Istran«, što ga je prije tri godine pokrenuo pa me moli, da preuzmem ja daljnje izdavanje »Istrana«, e da istarska djeca ne ostanu bez svoga listića, koji im je bio uvelike omilio.

»Mladi Istran« je zaista počeo da izlazi prije tri godine i to upravo 15 januara 1906, donosio je mnogo lijepih i za djecu zgodnih priča i slika, među ostalim ugledale su u njemu svijetlo i neke moje stvarce, — sve sam ja to znao i sve je to bilo lijepo i dobro, ali ja sam uz glavni posao oko Družbe upravljao i školom za »Dalnju naobrazbu« (24 sata nedeljno!). pisao sam u novine i spremao neke oveće pripovijesti. Već je i to bilo nekako odviše za moja ne baš kršna leđa, pa kako da uzmem na sebe još ovu novu brigu: uređivanje omladinskog lista! Sve sam ja to lijepo objasnio g. Kraljiću, a kako sam mu na nosu vidio, da mu je žao obećao sam mu, da ću stvar iznijeti pred Družbu. Više glava, rekoh, više zna, i mi ćemo već naći nekoga, koji će se brinuti. da list ne propadne.

Naš pjesnik ode ponešto umiren, a ja već prvom zgodom poveo o tome riječ u sjednici družbinog odbora.

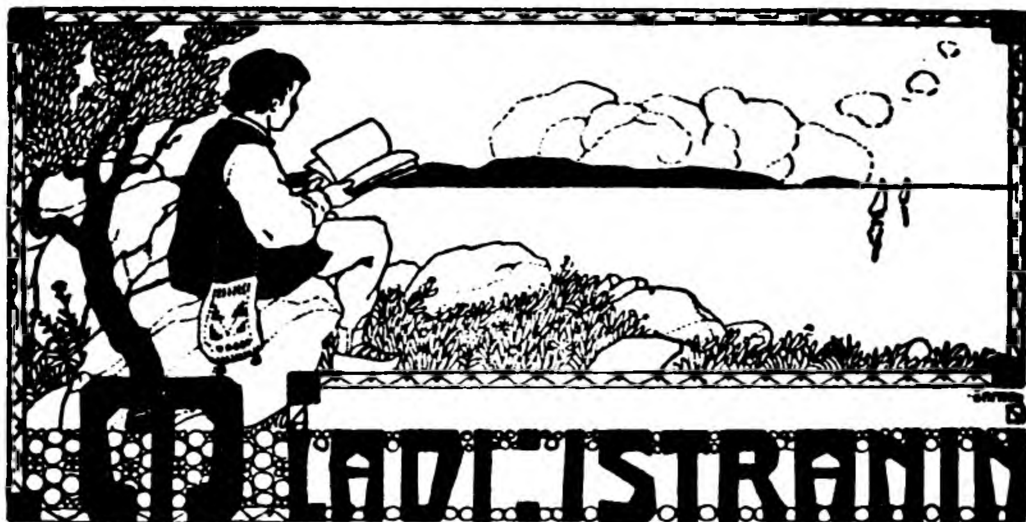
— Pa to ćeš moći ti sâm da uređuješ, presječe me jedan od odbornika. Iz Zadra pomagaće te naš Barba Rike, iz Kastva Nazor i sve tako — — —

Ostali odobriše, a ja se malo, da vam pravo kažem, nakostriješih·
— Ali ljudi Božji — nije to mačji kašalj — — —

Nisu mi dali govoriti, već odmah okrenuli razgovor na naše »tekuće stvari«. I tako ja postah urednikom i izdavačem »Mladog Istranina«. Prvi broj izišao je o Božiću g. 1908. Rekli su mi da nije bąš rđav. te ja malo ohrabren prionuh smjesta da drugi bude bolji. Iznajprije htio sam da vidim kako pišu za djecu drugi narodi i prebirući jednog dana godišnjak češkog omladinskog lista »Maly Čtenař« naišao sam na nekakvog majmunčića, o kome se pričale kojekakve vragolije, od kojih su neke bile prikazane i u raznim, baš smiješnim slikama. Ja sam odmah pisao u

Prag, da mi pošalju kliševe onih slika. Međutim sam ja onome majmunčiću dao ime Flok, a njegove sam zgode i nezgode prepričao na način, kako sam mislio, da će najbolje ugoditi našoj djeci. Taj se Flok našim malim Istranićima tako dopao, da sam bio prinuđen da izmišljam razne majmunske nepodopštine i da ih od slučaja do slučaja prišivam nebogome Floku.

Trebao mi i mali jedan nevaljalac, koji bi pored svojih nosio na sebi i nevaljaštine druge djece. To je bio Jurić. Treba reći da su Flok i Jurić postali u kratko vrijeme veliki prijatelji naših malih Istranića. Sve je teklo lijepo, samo zagonetke — — — E, te nesretne razbibrige, koliko su mi zadavale muka. A čini se, da nisu mnogo ni vrijedile, jer sam jednoga dana primio od jednog đaka sušačke gimnazije pismo, gdje

Broj 16.	U Trstu, 23. septembra 1926	God. V.

Naslovna slika „Mladog Istranina“, dok je izlazio u Trstu

mi taj mladi, meni nepoznati čitalac »Mladog Istranina« prigovara, da mi zagonetke, što ih u listu donosim, ne vrijede ama baš ništa. Mene je ta njegova zamjerka — čemu da tajim? — malo zapekla, ali me odmah primirila njegova spremnost, da je voljan — dakako s mojim dopuštenjem — uređivati zagonetke i imena odgonetača. Prihvatio sam tu njegovu ponudu objeručke, i otada pa do početka velikog rata taj mi je đak tačno i savjesno uređivao rubriku: Zagonetke. I ja ne znam, da li sam mu kad rekao: hvala! Poslije je taj moj mladi i dragi saradnik otišao na univerzu, postao profesorom, najprije gimnazijalnim a kasnije sveučilišnim. On i danas predaje na zagrebačkom sveučilištu. To vam je dr. Ante Barac, naš poznati kritik i književni historik. Kako vidite, umijem i ja da odgonetnem po gdjekoju zagonetku!

List je već u početku iduće godine 1910 promijenio naslov i od »Mladog Istranina« postao »Mladi Hrvat«. Moja je želja bila, da listić, iz kojega je progovarala naš istarska duša uđe u sve hrvatske krajeve,

da se svi naši mali Hrvati upoznaju s mukama svoje istarske braće. Mi smo se u Istri oduvijek osjećali maleni i slabi, pa smo uvijek tražili da budemo u duhu sa što više naše braće, da nas s njima bude što više milijuna... Nije to nikakvo čudo, jer su nas već i u ono vrijeme žestoko pritiskivale velike sile: s jedne strane Talijani i Madžari, s druge Nijemci i Austrijanci. Imao sam dobre i vjerne saradnike. U prvom redu naš i vaš Barba Rike, njegove su se ljupke priče i pjesme gutale i učile na izust. Donijeli smo i nekoliko kraćih i duljih pripovijesti našeg pjesnika Vladimira Nazora. Prenijeli smo i njegova »Velog Jožu«, dakako mnogo skraćena ali gotovo sa svim slikama. Naša saradnica bila je i proslavljena spisateljica gdja Ivka Mažuranić-Brlić i mnogi drugi naši poznati pisci (Domnjanić, Benešić, Isaije Mitrović, Nikolić i dr.) okitili su naš dragi list svojim lijepim pjesmama.

Tako smo mi evo nastavljali lijepo Kraljićevo djelo.

»Mladi Hrvat« bio je i borben junak od oka! Udarao je po svim dušmanima našega roda i naše zemlje, a kad su god. 1912 jugoslavenske zemlje ušle u rat da osvete Kosovo, »Mladi Hrvat« nije više prestao o tome da piše, kao da je slutio, da će se iz onih ratova roditi nešto veliko. Bio je i zaplijenjen, a kad je u julu 1914 buknuo veliki rat, »Mladi Hrvat« bio je prvi naš list, na kome se iskalile tadašnje austrijske vlasti: odsjekli da se list više ne smije izdavati. I tako »Mladi Hrvat« nije više izišao na veliku žalost djece i odraslijih, koju su ga bili srdačno prigrlili. U vrijeme rata preveo sam iz engleskoga i izdao knjigu: »Oko svijeta u sedam dana« s predgovorom, u kome sam mojim mladim čitaocima natuknuo, da im ovu knjigu šaljem mjesto »Mladog Hrvata«.

»Gori srca, mladosti naša«, stoji u onom predgovoru. »Htjeli smo opet s »Mladim Hrvatom« u svijet, ali nam to ne dadu izuzetne prilike u našem mjestu. Međutim mi se ipak moramo naći. Zato smo priredili za vas, a sada evo i izdali knjigu Engleza Herberta Stranga: »Oko zemlje u sedam dana.« Zašto baš takvu knjigu? Jer događaji ovoga velikoga doba vode neprestano našu i vašu misao u neizmjerne daljine. I današnje vrijeme traži, da svak ima širom otvorene oči na čitav svijet. Ova knjiga neka vam za sada nadomjesti »Mladoga Hrvata«, koji će k vama u pohode, čim okrenu bolji i sretniji dani.«

Desilo se pak, te su za nas Istrane okrenuli gori i nesretniji dani. Iz jednoga zla pali smo u drugo, stoput gore i crnje. Da se spase, što se spasti dalo, pokrenu moj stari prijatelj, Vinko Šepić, list za djecu »Naša nada«, dok sam ja svoje stvarce za djecu priopćivao u »Pučkom Prijatelju«. Ubrzo se dogovorismo, da opet uskrsnemo »Mladog Hrvata« pod prvašnjim imenom »Mladi Istranin«, e da se dušmanin ne dosjeti (Talijanima je ime Hrvat isto tako zazorno kao i ime Jugoslaven!). Uredništvo je opet palo na moja leđa, i ja sam kao i nekoč nastojao, da štivo namijenjeno djeci budu mogli da čitaju i odrasli.

Poslije sam morao od toga da otstupam sve malo pomalo. Hrvatske su se škole prometnule u talijanske, trebalo je donositi stvarce sve lakše i lakše, a trebalo je pritom upućivati i na razlike našeg alfabeta i talijanskog. I tako se mnogo toga izmijenilo, samo je Jurić ostao. Naš dobri, nevaljali Jurić!

Ali »Mladi Istranin« sve tako skršen bio je neprijateljima trn u oku. Da ga očuvamo uvukli smo ga g. 1927. u ženski list »Vez«. Ali ni tu nije ostao dugo: god. 1928 zabranili su Talijani sve naše novine, pa i našeg »Mladog Istranina«.

Jest, ali ja sam jednom napisao, **da će on opet našim Istranićima u pohode — tek što nastanu bolji i sretniji dani.**

A ja u te bolje i sretnije dane vjerujem kao u Božje sunce, što nas grije.....

Sušak **Viktor Car Emin**

Pjesma o Božiću

Bura vije, dimi more
Sve se bijele lomne gore,
Nesta cvijeća i pjesama
Svuda jedna tiha čama.

Stara baka priča, klima:
— Djeco, ide kuma zima
I sa snijegom i sa ledom
I sa tugom i sa bijedom!

Al dječica sitna, mala,
Ručicama zapljeskala:
— Pravo veliš, draga bako.
Ide zima sve polako,
Al još ide smiješkom milim
Mali Božić bijelim krilim,
Bjelim krilom, zelen-borom,
Slatkim dječjim razgovorom,
Pa će za to biti pravi,
Kad se mali Božić javi
I sred zime još će ciče
Zasladit ga tvoje priče.

Rikard Katalinić Jeretov

—·—

Dragi Radetiću!

Drago mi je da ste nakanili proslaviti osvit »Mladog Istranina«, što ga je pred 30 godina pokrenuo naš čestiti i vrijedni Josip A. Kraljić, a nastavio poslije Kraljićeva polaska u Ameriku moj stari pobratim V. Car Emin. Prepisujem iz 1. broja I godine (1909) Careva M. Istranina ovu pjesmicu o Božiću i šaljem Vam je na uspomenu onih dana, kad nismo ni u snu mislili da će naša mila Istra doživjeti današnje teške dane.

Vaš Barba Rike

Kako je naš veliki pjesnik Vladimir Nazor postao omladinski pisac?

(Jedno pismo Vl. Nazora našem uredniku prigodom 30-godišnjice »Malog Istranina«.)

Velepoštovani g. uredniče!

Želite da Vam rečem što me je u Kastvu potaklo pisati najedanput toliko stihova i priča za djecu pa ih slati — »Mladom Istraninu« i »Mladom Hrvatu« što ih je ne samo valjano i marljivo no također i uz velik uspjeh uređivao i izdavao Viktor Car Emin u Opatiji.

Desilo se iz dvaju razloga.

Otvorenjem učiteljske škole u Kastvu i sve naglijim cvatom hrvatskih osnovnih škola u Istri osjetila se i potreba sastaviti prve hrvatske čitanke za Istru. Počeh se odmah spremati za taj rad, da ga, uz pomoć profesora kastavske učiteljske škole, što prije svršim. Pri tome sam često imao u rukama i gradivo prikladno za hrvatski istarski dječji časopis, pa koješta poslah Caru Eminu, potpisujući i ne potpisujući različite člančiće u prozi i u stihu.

Onih dana boravila su kod mene u Kastvu djeca moje sestre Olge: Marija, Nada, Ivo pa i još manji Vlado. Prvo troje već učenici kastavskih osnovnih škola, svi pak skupa malen narod ne samo s izvrsnim zdravljem i apetitom, no i neprestano gladni pričâ i pjesmicâ. Nestrpljenjem očekivao se svaki novi broj Careva »Mladog Hrvata«; ilustrirane zgode i nezgode majmuna Floka budile su salve smijeha. Počeh onda i ja pisati baš za tu djecu u mojoj kući. Nastadoše tako »Bijeli jelen«, mali (reducirani) »Veli Jože« i napokon »Minji«, taj okretni patuljčić s gvozdenim zubima i sa zlatnom dušom, koji osvoji potpuno srce ne samo kneginje Plavokose no i mojih malih nećakinja Marije i Nadice. Pisao sam ponajviše od broja do broja opažajući kako pričanje djeluje na djecu, i upuštajući se s njome u nagađanje o toku idućih zgoda, govoreći im — ali bez pravog uspjeha — da mi nije znan onaj gospodin Mirvlad Zorna koji te priče piše u »Mladom Hrvatu«. Sastavih i nekoliko dijaloga u stihovima (»Prve hlače«; »Braća« ili »Učka i Velebit«, prva verzija, »Žigica«, »Kradljivac Gajo«, »Priča o malom Isusu i o lavu«, »Mrtva baka«, »Cica Maca« i t. d.), da ih ta djeca nauče napamet i da ih onda kazivaju. I po dojmu, što su te stvarce pravile na djecu, sudio sam da li su one, bar donekle, uspjele. A s djecom veselio sam se i ja.

Odlaskom mojih malih nećaka i nećakinja iz Kastva i dovršenjem čitanaka prekinula se nesuđena mi karijera »dječjeg pjesnika«. Interesa za to nisam više imao, i ako je zatim (1920) g. Mirko Brayer štampao

moje »Tri priče za djecu« (»Bijeli jelen«, »Minji« i »Lubin«), a Narodna knjižnica »Genovefinu košutu« i malog »Velog Jožu«. Nastanak moga marijonetskog komada »Crvenkapica« nije u vezi s Carevim »Mladim Hrvatom«.

Imam Vam još kazati, gosp. uredniče, da sam kod toga svoga prolaznog rada imao i ja ne samo lijepu razonodu i veselje u prvom općenju djecom svoje i tuđe krvi, no i neke koristi:

1) Uvidjeh da je jedno pisati o djeci (kako se to i kod nas ponajviše radi), a drugo pak pisati za djecu (a to je što našim najmlađima treba i za čime zapravo čeznu);

2) Naučih se biti — i u takvu pisanju — što kraći, što jednostavniji i što jasniji. I ne zazirati od humora. I što manje docirati.

Mnogo Vas pozdravlja

Zagreb, 2. I. 1936. Vlad. Nazor

Snijeg . . .

Guste i debele pahuljice snijega padaju tiho i nečujno na zemlju. Mala ih dječica promatraju sjedeći kraj toplog ognjišta na kome praskaju cjepanice. Svaki čas istrče do prozora i kazuju mami kako snijeg pada! Odrasliji su već napolju. Imadu mnogo posla. Razviće se prava bitka grudanjem. I nitko neće stradati, a biće smijeha, šale i potcikivanja. Umiriće se i svi će zajedno početi praviti »barbu s pipon«. To čine najbolji majstori. Oko drvenog trupa slažu snijeg. I još malo, biće mu i glava gotova. U ruke mu gurnu staru metlu, a u usta lulinu. Napraviše mu već i nos, usta i uši. Dobra učiteljica izviri na školska vrata i neko zaviče »gospodična«. I svi u gomili nasrnu na školska vrata. Zaboravili su u igri i šali, da je već trebalo biti u školi. Mokrih rukava i kose trče u razred. Učiteljica ih i ne grdi, što su se zadržali preko dozvoljenog vremena. Zna koliko djeca vole snijeg i da ih prisili na slušanje, priča im o snijegu, a oni jedva čekaju da svrši obuka, da ponovno veselo istrče napolje, da sruše Snijegovića, ili da ga dotjeraju. ili da se bacaju snijegom i prate svoje drugove do pola puta, a oni braneći se sve više uzmiču, ali ne bez borbe, dok se ne udalje. A kad nema više drugova iz obližnjeg sela, stanu se međusobom grudati i nabacivati. I zaborave i na ručak i na studen, na sve. Ne pomažu ni opomene starijih, koji tuda prolaze. Tek, kad se stariji pojave s prutom, dječica se razbježe na sve strane, u svoje kuće...

Prikodražan

„Mali Istranin“ izvan Istre

S 31. prosincem 1928. obustavljena je u Italiji sva naša štampa. Bio je to jedan od najtežih udaraca, što ga je od dana okupacije zadala Italija našem narodu u Istri i Goričkoj. Narodu, kome su prije toga zatvorili sve škole, rastjerali svu inteligenciju, sve učiteljstvo, svećenstvo i činovništvo, obustavljanje svake štampane riječi na materinjem jeziku značilo je isto kao da su mu oduzeli očinji vid.

U ne manjoj mjeri osjetili smo taj nečuveni udarac i mi, nas skoro 100 tisuća istarskih Hrvata i Slovenaca, koji smo silom prilika morali ostaviti Istru i razići se po svem svijetu, jer nam je time bila prekinuta jedna od najčvršćih veza s braćom u staroj postojbini.

Mi u Zagrebu, gdje nas se sklonulo preko 5000 ispomagali smo se prvih nekoliko mjeseci kojekako. Na sastancima društva ISTRA čitala se pisma i vijesti, što bi ih pojedinci primili iz svog rodnog kraja i to se prepričavalo dalje . . . To nam je u prvo vrijeme zamjenjivalo novine iz Istre, no takvo stanje nije moglo dugo potrajati i mi smo svi osjećali da valja ma što poduzeti.

Ja sam se naglo odlučio. Dogovorio sam se s prijateljima u Trstu (bili su to: Ante Iveša i Ivan Stari, urednici i izdavači obustavljene »Istarske Riječi« u Trstu), zatražio sam blagoslov naših starih prvaka Laginje, Spinčića i Trinajstića, pokupio sam sve adrese naših ljudi, koje sam ja znao i jednoga dana osvanuo je list ISTRA, kao glasilo Istrana u Jugoslaviji. Bilo je to na dan 21. srpnja 1929.

Odziv je bio neočekivan. Prvi broj štampao sam u 1000 komada, drugi već u 1600 kom., treći u 2000 komada, a četvrti već u 4000 komada.

Vijesti iz Istre stizavale su posebnim kanalima, o kojima ne ću da pričam, a isto je tako i list odlazio posebnim putevima u Istru. Da je i tamo bio dosta čitan svjedoči najbolje to, da je na njega bio pretplaćen i jedan karabinijerski brigadir u južnoj Istri.

Svrha je bila postignuta, istarska štampa nije bila ugušena, ona živi neprekidno od prve Dobriline NAŠE SLOGE, do danas.

Veliki su dakle bili na okupu.

Ali mali, mali, djeca naša, budućnost naša, tko će tu da okupi, ulije joj u srca ljubav do rodne grude, do napuštene Istre naše, da je očeliči u borbi za dane koji će doći.

I opet se javio neumorni Kraljić. Iz Splita mi je poslao nekoliko priloga za dječju rubriku »Istre«, koju je po njegovu mišljenju valjalo bezuvjetno otvoriti.

U to je nekako pala i glavna godišnja skupština društva ISTRA u Zagrebu. Na skupštini je bilo govora i o djeci našoj, ne samo onoj pod Učkom, već i ovoj u izagnanstvu, koja su izvrgnuta svim mogućim utjecajima, stranim i dalekim onim svijetlim idealima, kojima smo se u mladosti opajali mi i oci naši u Istri.

Saslušavši na toj godišnjoj skupštini jadikovke otaca u meni se porodila čvrsta odluka: Istri valja spasiti djecu. Ne spasimo li ju za vremena sav je naš trud uzaludan!

Nagao kako jesam, ja sam i ne praveći pravog proračuna za nekoliko dana izdao prvi broj MALOG ISTRANINA kao nastavak nekadašnjeg istarskog omladinskog lista MLADI ISTRANIN. Želeći ostati skroman dao sam mu i ime Mali, a ne Mladi, kako se je nekad naš list u Istri zvao. Lavlji je udio kod izdavanja imao i opet gosp. Kraljić, koji mi je sam napisao više od polovice prvog broja. Nevješt pisanju za mladež, ja se nijesam znao pravo snaći u toj novoj ulozi omladinskog pisca. Razgalio sam srce i počeo pisati ne razumom nego srcem i . . . rekli su da je dobro. Na sve sam prijatelje i znance, na sve roditelje, upravio plameni apel u kom sam podvukao ovo:

Šaljemo Vam »Malog Istranina«, list za one naše najmlađe naraštaje, koji će istom stupiti na pozornicu života i za one, koji se danas rađaju, da sutra — prekosutra zamijene na svim položajima stariju generaciju.

Mladi ovaj narod naći će se okružen granicama, kojih mi nijesmo poznavali, naći će kobne neke crte, silom povučene, koje su odrezale od živog narodnog tijela ponajbolji jedan ud: mezimicu kćerku Majke Jugoslavije, Istru siroticu. Tom novom pokoljenju ne će biti poznata stoljetna nadčovječna borba istarskih Hrvata, ove naše najizloženije predstraže na krajnjim granicama domovine, s daleko nadmoćnijim neprijateljem. Ne će oni znati užasnu bol, koju podnije jadna naša Istra, kadno ju otrgoše iz krila najdraže majke, da je nakalame onamo, kamo nije nikad spadala ni po osjećaju, ni po srcu, ni po duši svojoj . . .

Teško Istri našoj, bude li ovo njezino današnje razapinjanje i bolno umiranje, novom pokoljenju ravnodušno. A to će se dogoditi ne pobrinemo li se za vremena da taj mladi rod drukčije odgojimo. S mlijekom materinjim valja da mu ucijepimo u misao nepokolebivo uvjerenje, da je ona patnica zemlja naša, po svim pravima Božjim i ljudskim.

Valja da otvorimo oči onima koji dolaze i uputimo ih, da tamo iza bijelog Snježnika, pod golom glavom ponosne Učke gore, po ćićarijskim planinama, po baštama i vinogradima uz Dragonju, Mirnu, Lim i Rašu, po prodolima Krasa i plodnim ravnicama uz bistru Soču, živi naš rod, naša krv! Valja da ih upozorimo na prigušeno brujanje melankolične NAŠE PJESME koja bolno odjekuje istarskim dragama, puna čeznuća za izgubljenom Majkom Domovinom, puna nade i žive vjere, da će i

onom jadnom puku, koji na mrtvoj straži gubi glave, pada i umire, čvrsto vjerujući u svoje spasenje i oslobodjenje, sinuti ljepši dani.

Neka ti naši mladi naraštaji ne zaborave one jadne istarske raje, zarobljene i progonjene, uništavane i istrebljivane, koja upire oči ne više u nas staree, koji smo dali što smo mogli, nego u njih, u novi svježi rod, čekajući od njega otkupljenje . . .

Taj je apel upalio. Za čas se oglasilo na tisuće pretplatnika, Istrana i Neistrana, djece i odraslih.

Prvi broj štampao sam u 3000 primjeraka, nakladu drugoga morao sam povisiti već na 5000 primjeraka, i taj je broj rastao, rastao, dok nije stigao do 13.000 primjeraka . . .

Danas smo već na konju. Imamo za sobom lijepu tradiciju iz Istre, a bome i u Jugoslaviji nas ne podcijenjuju, kažu čak da je list lijep i dobar i da mu je malo ravnih. E, pa hvala Bogu. Ernest Radetić

Za materinsku riječ

Naš prijatelj, g. Ante Iveša, koji je zbog svog nacionalnog rada u Istri bio osuđen od talij. suda za zaštitu države u Rimu, na 5 godina robije, odazivajuć se našem pozivu, napisao nam je za ovaj broj nekoliko uspomena iz doba svog tamnovanja.

Iza kako smo od posebnog tribunala za zaštitu države bili osuđeni na robiju ostali smo još neko vrijeme u sudbenim uzama u Rimu tako da smo u rimskoj tamnici »Regina coeli« sjedili u svemu preko osam mjeseci. — Nadali smo se da ćemo barem po dva od nas znanaca i drugova biti upućeni na izdržavanje kazne u jednu te istu robijašnicu. Povjerljivošću jednog pisara kažnjenika doznali smo, kamo je tko bio određen i čuli, da će poslati svakoga u posebnu robijašnicu. Jednoga u Volterru, druge u San Gemignano, Procidu, Lecce i drugdje, a mene u Sulmonu.

Bojao sam se dugog puta. Bila je sredina kolovoza, velika vrućina a kažnjenike prevažaju u posebnim vagonima. Uzduž po sredini takovog vagona je hodnik, a lijevo i desno od hodnika niz ćelijica, veličine od 1 četvornog metra u koje stavljaju svakog kažnjenika posebice. U ćeliji je maleni prozorčić od prilike 5 na 10 cm sa debelim staklom, s rešetkama a na vratima su rupice za zrak. Kažnjenik sjedi na klupi, pod kojom je otvor za slučaj obavljanja nužde, Vrata su zatvorena, a lance ima uvijek na rukama.

Moji su drugovi otputovali noću. Oprostio sam se s njima, kad smo bili na šetnji. Nisam ih vidio kad su odlazili. Čuo sam samo na hodniku zveket lanaca, kojima su ih vezivali. Ja sam otputovao nešto iza podne tako da sam pod večer istoga dana stigao u Sulmonu.

Zatvor u Badia di Sulmona je u velikom samostanu, u opatiji. To je ogromna zgrada, u kojoj bi se mogla smjestiti dva puka vojske. Polovica zgrade je zapušteno, u drugoj polovici u jednom dijelu su kažnjenici,

u drugom uprava i stanovi stražara i činovnika uprave. Ima četiri krila, a na prostranom dvorištu, između zgrada velika crkva, danas prazna, ali sa znakovima nekadanjeg bogatstva opatije.

Eto u taj samostan, sada robijašnicu, poslan sam da izdržim kaznu. Ovdje sam dobio prvo robijaško odijelo i svoj broj: 448 — Prva dva dana bio sam izoliran od drugih kažnjenika, odnosno u sobi sa još dvojicom. U robijaškom odijelu bilo mi je kao da sam odijeljen od svega onoga, života u kom sam proživio 36 godina, oduzeto mi je bilo sve, svukli me do gola i otada više nisam bio čovjek s imenom nego samo jedan broj.

Smatrao sam veličinu kazne mjerilom za svoj rad među našim ljudima u Istri. Kazna je protivničko priznanje. Kaznom nisu htjeli pogoditi mene lično već nastojanje našeg naroda, u Istri, da ne da ono što mu je najmilije: svoj jezik i svoje nacionalne osjećaje. Radi toga mi je, iz Celestinovog samostana, a sada iz Savojske robijašnice, postojano bio zauzet duh mišlju na sudbinu mojih drugova po drugim robijašnicama i na sudbinu našeg naroda u Istri. Od toga se nisam mogao odijeliti, tu misao mi nijesu mogli oduzeti.

Među robijašima.

Trećeg dana boravka u Badiji di Sulmona uveli su me u veću sobu sa dva prozora. Na prozorima propisne željezne debele šipke, željezna mreža i do polovice prozora na vanjskoj strani koso položene drvene letvice tako da zrak dopire, a da se ne vidi prirodu, već je gornjim dijelom prozora samo nebo. Uza zid podignuti su kreveti, koji se navečer spuštaju. U toj nas je sobi bilo 18. Soba broj 5. Stupio sam u sobu noseći na leđima svoju slamnjaču a u ruci dvije posude; jednu za jelo, drugu za umivanje. Kažnjenici su mi pokazali slobodno mjesto gdje ću spavati, okupili se oko mene i stali me ispitivati, odakle dolazim, odakle sam i koliko imam još da ostanem u zatvoru. Ne pitaju radi čega sam osuđen, a kad sam im rekao, da sam osuđen na 5 godina, nekako su me prezirno gledali, kao nekakvog balavca, neiskusnog i neodvažnog. Čudio sam se tom njihovom držanju, pa kad sam ih stao pitati na koliko su oni osuđeni, stali su nabrajati: 18, 20, 21, 30 godina. Tek kad sam im rekao da sam politički kažnjenik, promijenili su se i kao u koru izustili:

Ah! politički! da da!

I postali su prema meni mnogo ljubazniji. Stari kažnjenici, koji su prošli sve robije u Italiji pričali su mi o zatvorima, etapama, direktorima, komandantima zatvora, o kruhu hrani i vodi, o zraku, o izlaženju na zrak o radnjama u pojedinom zatvoru. O svojim prekršajima nisu mnogo pričali. Za nekoliko dana sam doznao da od nas 18 u sobi bili smo 2 politička kažnjenika, 1 radi krađe, 1 radi pokušaja ubijstva, 2 radi silovanja, 1 radi iskorištavanja propalih žena i 11 radi ubijstva i umorstva. Bio sam u lijepom društvu. Nisam mislio na njihove prekršaje i zločine. Bili su nesretni ljudi, s kojima sam nerazdružno morao živjeti.

Najstariji je bio Ci Sidur (zio Sidoro: Čika Sidor) iz Sicilije. Tiho mi je govorio, nek samo njemu rečem, ako me bude tko dirao. On je već neprekidno 29 godina na robiji i za godinu dana ide kući. Ima još kod kuće i majku, staricu. Često mu šalje po 5—6 lira. Pokazivao mi

je njezinu sliku. S kakvom je ljubavlju o njoj govorio, ne mogu opisati Nazivao ju je »donna santa« (sveta žena).

Za vrijeme izlaska na zrak na dvorište — 40 minuta dnevno — dolazili smo u dodir sa kažnjenicima iz drugih soba. Tu sam se upoznao i sa nekim našim običnim robijašima. Mate iz Svetvičenta bio je krasan čovjek. S njim sam mogao o svačem da govorim. Uvjerio me je o svojoj nedužnosti, a ipak je osuden na 22 godine. Nije imao sredstava za reviziju svog procesa.

Interesantan je bio neki Franc iz okolice Postojne.

— Zašto ste, Franc, u zatvoru?

— Ubio sam Lojzeta!

— Kako to?

— Služio sam kod jednog gospodina na Goričkoj. Sa Lojzetom sam bio posvaden. Bili smo jedanput zajedno u krčmi. Kad su nas kasno iz krčme izbacili, smo se putem svadali. Ja sam uzeo veliki kamen. i udario ga njime po glavi. Bio je mrtav.

Osudili su me na 23 godine. Da ja imam samo 5 godina robije kao Vi, ja bih pristao da ih odsjedim u zatvoru sa kablom za ljudske otpatke na glavi.

Kad su ga Talijani pitali, kako je sa hranom, on bi se tužio, da uvijek ima smolu. Kod začina hrane par puta u sedmici upotrebljavaju slaninu. Kožu od slanine režu na male komadiće jedan centimetar velike. Tko dobije takav jedan komadić, smatra se sretnim. Franc je brundao »mai cappotto di maiale« (nikad ne dobivam svinjskog kaputa). Nije znao kako se talijanski kaže kožica slanine, pa ju je zvao svinjskim kaputom.

Upoznao sam se i s jednim vrlo mladim Nijemcem iz Južnog Tirola, koji sada priada Italiji. Bio je potpuno duševno bolestan. Šetao je uvijek sam uvijek na jednom mjestu dvorišta. Ni s kime nije govorio. Pitao sam ga njemački:

— Pipo, što si ti učinio.

Odgovorio mi je taljianski:

— Niente! . . . uccidere un dono. Htio je reći da je ubio jednu ženu.

Kad su Talijani htjeli da izmuzu koju riječ od njega govorili su mu pogrdno o Austriji. Tada bi on reagirao sa par riječi.

Taj je nesretni Pipo spadao sasma u ludnicu ali nikada u robijašnicu. I njemu, i Mati i Francu davao bih ili kruha ili ulja ili smokava, jer su naročito zimi bili gladni.

I tako nekoliko dugih godina. Nikad sunca nego kroz rešetke, nikad prirode, cvijeća; komadićak neba bio mi je čitav svijet.

I kad se sjetim da je na hiljade naših najboljih sinova istarskih razasuto ovako po svim tamnicama Italije, s desecima godina robije na ledima, a ni zašto drugo, nego samo zato što se nijesu htjeli odnaroditi. što im je slatka materinja riječ najveća svetinja, onda mi se istom prikaže strahovita kalvarija nesretne naše Istre u svoj njenoj grozoti.

Ante Iveša
bivši tajnik polit. društva za
Hrvate i Slovence u Istri.

Nijedna država na svijetu ne obiluje toliko divljom zvjeradi koliko baš Abesinija. Abesinske su rijeke prepune krokodila, šume vrve panterama, majmunima, nosorozima, lavovima, zmijama otrovnicama, i uopće zvijerima svake vrsti. Nije stoga ni čudo, da su se naša dva junaka više nego jednom našla u životnoj opasnosti i s te strane. Ali slučaj, koji im se desio ovog Božića zaista je jedinstven u njihovom pustolovnom životu.

Skitali se oni tako i šuljali uz neku riječicu, koja je dijelila abesinske položaje od talijanskih šančeva, pažljivo motreći, da ne bi gdje neprijatelj prešao preko vode i pokušao zaći Abesinskim četama rasa Deste za ledja. Na sam dan Božića nešto se sumnjiva dogadjalo u talijanskim rovovima i oni su odlučili da predju krišom preko vode, došuljaju se do prvih talijanskih opkopa i izvide što Talijani spremaju. Na Stjepanje rano ujutro, prešli su na najplićem mjestu preko riječice na talijansku stranu. Bila je to zaista bezumna odvažnost. Rijeka je vrvila krokodilima, koji su gladni čekali svoj plijen. Spretno skačući s jednog kamena na drugi upravo majmunskom vještinom, vješto su izbjegli krokodilskim raljama i našli se na protivnoj strani. Nijesu imali sreće. Talijanska ih je predstraža odmah opazila, digla alarm i dala se bez oklijevanja za njima u potjeru.

— Druže, Klok, ovaj smo puta uistinu nadrljali ko žuti mački...« zabrinuto će Jožić Kloku u bijegu.

— Da se možda popnemo na kakvo stablo i sakrijemo se u'edu granjem?

Klok mahne rukom i pokaza njome u vis, što je značilo, da bi to zaista bilo najbolje. Na svu sreću baš se pred njima ispružilo u vis krasno granato stablo i Klok se već spremio da se vještim skokom baci među granje i povuče svojim repom Jožića za sobom, kad li jao! obojica se ukoče od straha, a kosa im se naježi od groze. Oko stabla omotala se grdna zmijurina, strašni udav, dugačak najmanje 8 metara i ugledav ih stao previjati glavu, razjapiv ždrijelo i sve se oblizujući. Prijetila je opasnost svakog trena da se baci na njih oplete ih svojom trupinom polomi im kosti i proguta ih lijepo za ručak.

Već su htjeli da se bace u rijeku, kad tamo eto ti još goreg jada: iz vode izmiljila glava ogromnog krokodila, koji je također razjapio ždrijelo čekajući i on svoju porciju.

— U ime Oca i Sina i Duha Svetoga . . . prekrsti se Jožić. Izgubljeni smo!

Tek što je to dorekao ogromna se zmijurina bacila u dugom luku na njih.

Klok ustukne strelovitom brzinom natrag i povuče za sobom Jožića, tako da je zmija udarila glavom čak preko riječice ravno u krokodila. Ovaj ne budi lijen zagrabi svojim snažnim zubima zmiju za vrat i stane ju navlačiti ko kakvu dugačku gumiju želeći ju otrgnuti od stabla o koji se zmija repom čvrsto uprla. Ova strahovita borba dviju jednako opasnih zvjerki trajala je par minuta. Udav je upro iz petnih žila da se izbavi iz ralja krokodilovih, rep je čvrsto ovio oko stabla ne popuštajući, a glavom je trzao što je jače mogao da mu krokodil ne rastrga vratne žile svojim strašnim zubima.

Klok, koji je u svojoj mladosti više nego jedamput prisustvovao ovakvim dvobojima i borbama na život i smrt među divljim životinjama, ubrzo se je snašao. Videći napetog udava koji se pružio kao kakav divni most preko rijeke skoči na njega i povuče sa sobom Jožića. U dva skoka prešli su oni tako na drugu stranu rijeke i bili su spašeni. Da su samo čas zakasnili bili bi gotovi, jer tek što su skočili krokodilu je uspjelo

da je pretrgao udavu glavu a truplo se zmijino zavrtilo i u dugom luku odskočilo natrag. Baš je u tom trenu dojurila talijanska straža i stala zabezeknuto vidjevši što se događa. Njeno je iznenađenje bilo to veće kad ih je najednom ošinula po glavama trupina ogromne zmijurine, koja se otkinute glave zafrknula opet oko stabla.

Klok i Jožić odahnuli su. Bili su spašeni. Onaj vraški Klok, nevaljalac ko uvijek i šaljivdžija prvog razreda, nije mogao srcu odoljeti a da ne pokaže Talijanima dugi nos, sve se kreveljeći od smijeha, kad je trup zmije ošinuo Talijane po glavama.

Jožić se bome nije smijao. Još je uvijek bio pod dojmom strašne opasnosti u kojoj su se nalazili i iz koje su jedva jedvice izvukli živu glavu.

STARI FRAN

Stari Fran
po vas dan
lulicu puši,
na suncu sjedi,
— kašalj ga guši —
u more gledi.

Kad djeca se skupe
uz njegov skut,
on im po stoti put
priča na dugo i široko,
dok blista mu staračko oko,
kako su šezdeset i šeste
nakon borbe viteške
potukli Talijane kod Visa.

»Od toga doba Talijan
— završi stari Fran —
nikada primirisa
nije više Visa.«

Gabrijel Cvitan

Pjesma o mojem žalu

Vi ne znate
Moj bijeli sipar i moje žalo,
Gdje sam kao dijete malo
Letio sa snima,
Lovio leptire,
Tražio školjke po žalu,
Čudio se vjetru i valu
I moru,
I čekao, kad ću na Učku goru,
Da vidim vile i vilenjake
Što na krilatim konjima love
sunčane trake . . .
. . . Vi ne znate
Sipar i žalo,
Moje carstvo malo.
Tamo ja ne mogu više
(Teška mi se sudba piše!)
Kao starac ne smijem više
tamo . . .
Samo
U zimsku noć dugu
Javlja mi se slika i žala
I vala,
I Učke gore
Teški me sni more — — —
— — U zimsku noć dugu
Vi ne znate moju bol i moju
tugu.

(Split)

Rikard Katalinić Jeretov

Dječje novine

Talijani zlo prolaze u Abesiniji. — Čim je počeo talijansko-abesinski rat Talijani su neprestano napredovali. Tankovi, aeroplani, topništvo i strojne puške, dakle najmodernije tehničko oružje omogućivalo im je da su mogli pobjedjivati nenaoružane Abesince, pa su uspjeli osvojiti čitave neke pokrajine. Abesinci se začudo nijesu nikad upuštali u borbu. Znalo se je da Abesinci imadu skoro milijun ratnika, no nitko nije znao gdje se oni nalaze. Talijanski aeroplani letjeli su nad pojedinim abesinskim predjelima krstareći uzduž i poprijeko tražeći logore abesinske vojske no uzalud. Abesince ko da je zemlja progutala.

Kad li sad najednoć ko da su iz zemlje izniknuli pojavljuju se Abesinci sa svih strana i udaraju na Talijane upravo bijesno tako da su za kratko vrijeme potjerali Talijane iz svih onih krajeva što su ih Talijani dosad bili osvojili. Nekoje abesinske čete prešle su čak i u samu talijansku koloniju Somaliju pa su zaposjele neka mjesta što su ih Talijani već četrdeset godina držali zaposjednute.

Talijani bijesne. Da se osvete stali su bombardirati iz aeroplana bolnice i bacati otrovne plinove na goloruko pučanstvo, na žene i djecu. Cijela se kulturna Evropa zgraža nad tim divljaštima, jer je prema medjunarodnim ugovorima zabranjeno ubijati ranjenike i liječnike po bolnicama, a zabranjena je i uporaba otrovnih plinova.

Češka ima novog predsjednika republike. Dosadanji predsjednik čehoslovačke republike Toma G. Masaryk, osjećajući se prestar za vodjenje državnih poslova, zahvalio se na časti predsjednika republike, i zamolio je da mu se izabere nasljednik. Izabran je dosadanji ministar vanjskih poslova Eduard Beneš, koji je bio uvijek najbliži suradnik Masarykov.

Odlučeno je da se predsjednik Masaryk prozove osloboditeljem i tvorcem češko-slovačke republike, a njegov rodjendan proglašen je državnim praznikom. Kao što Amerikanci slave rodjendan prvog predsjednika Sjedinjenih Država Abrahama Lincolna tako Česi i Slovaci hoće da slave za sva vremena rodjendan tvorca njihove narodne države Tome G. Masaryka.

Najmlada država na svijetu su Filipini. Do sada je to bila amerikanska kolonija. Prije mjesec dana Filipini su se proglasili samostalnom državom, dakako uz prethodnu privolu amerikanske vlade.

Oko 4000 djece iz siromašnih krajeva bit će smješteno preko zimskih mjeseci kod bolje stojećih seljaka u Hrvatskoj i Slavoniji.

I Rumunji traže našeg velikog kipara. Spomenik Bratianua, bivšeg rumunjskog ministra pretsjednika bit će povjeren na izradu poznatom našem kiparu Meštroviću.

U znaku sankcija. U jednom od najvećih rimskih kinematografa ne plaćaju se sada ulaznice novcem, nego starim željezom!

Skupocjeni prekooceanski brodovi. Takvi se brodovi sve manje grade zbog velikih troškova, a ukoliko se znade, to je zbog prestiža pojedinih zemalja. Njemački »Bremen« stajao je oko milijardu dinara, talijanski »Rex« sto milijuna više a »Normandija« oko 2 i pol milijarde, »Kraljica Mary«, koja se upravo sada gradi u Engleskoj, bit će još skuplja.

Vanredno brze lokomotive. Njemačka uvodi na svojim glavnim prugama lokomotive velike brzine. Na pruzi Hannover-Stendal isprobana je nedavno jedna lokomotiva, koja je za sat prevalila 175 km.

RAZNO

Božić u Abesiniji je isto tako veliki dječji svetak kao i u nas, tek što se ne slavi u kući oko toplog ognjišta nego vani pod blagim etiopskim nebom. Abesinci su kršćani i slave Božić kao i mi. Božić nazivaju »Jakristos litat baal«. Na Božić idu na polnoćku, koja se služi u veličanstvenim crkvama. Na tisuće naroda ide iz najudaljenijih krajeva, jašući na konjima, mazgama i devama na polnoćku. Putem pjevaju svete pjesme, bubnjaju i sviraju. U crkvu idu samo muškarci, žene mole kod kuće. Jedino carica ide taj dan s velikom pratnjom u crkvu, da bi se pomolila za svoj narod.

I mladi Abesinci idu čestitati od kuće do kuće, plešu, pjevaju i mole kakav darak. Mladići i djevojke izidu večerom u šetnju, hodaju ulicama sa zapaljenim bakljama i pjevaju.

Služinčad se skuplja pod prozorima svojih gospodara i pjeva uz svijetlo zapaljenih baklja. Jedna takova pjesma glasi:

Gospodar moj mi vola darovao
Da bi mi volić polje izorao
Gospodar moj i halju mi je dao
Da lakše bih ja svijetom putovao
On dobar mi je, jest mi daje i piti
Za mene on se brine, ja vjeran ću mu biti
Obradit ću mu polje i reći ću baš svim
Da on mi je ko otac, a ja sam mu ko sin . . .

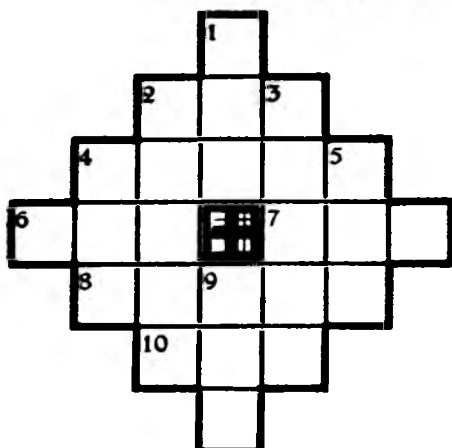
Nova godina u Kini je najsvečaniji dan u godini. Slavi se još od godine 104. prije Kristova rođenja. Nova godina kod Kineza ne pada na isti dan kad i naša. Ove godine pada na 24. siječnja. Kinezi se uvelike spremaju na doček nove godine. Trgovci izlaze s robom na ulicu i nuđaju i prodavaju vičući u sav glas. Po cijele dane i noći pale se krijesovi, rakete i bengalske vatre, pucaju mužari. S prozora kuća vise dugačke raznobojne papirnate zmije, koje se u noći na novu godinu zapale i izgaraju praskajući. Običaj je bio da svaki Kinez do nove godine plati sve svoje dugove. Međutim danas je i njih pritisla kriza pa se taj lijepi običaj morao napustiti.

Koliko ima još Indijanaca. Crvenokožni Indijanci izumiru. Ne mogu se nikako priviknuti na život bijelaca. Oni su bili navikli skitati se po prerijama loviti bivole i druge životinje i ratovati. Danas je život u Americi sasvim drukčiji. Nema više prostranih lovišta, nema šuma i beskonačnih poljana. Gradovi i tvornice niču ko iz zemlje, šume se krče, pusta polja obrađuju. Indijanci izumiru. U svemu ih danas ima još 330.000 no i tih će uskoro nestati, a naša djeca čitat će o njima samo u pričama.

ZAGONETKE I ODGONETKE

ISPUNJALKA

(Sastavio: Mate Alfirević, Zaostrog)

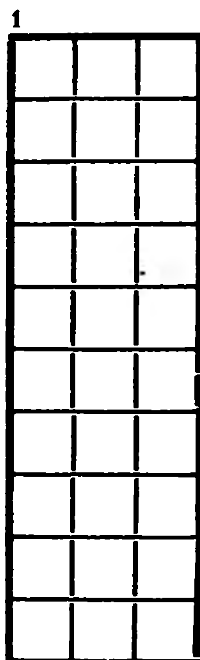

Vodoravno: 2. zvijer, 4. gradimo njime kuće, 6. dio kuće, 7. izlazi iz dimnjaka, 8. nije težak, 10. jako alkoholno piće.

Okomito: 1. glavni grad danas zaraćene države, 2. poljodjelac, 3. broj, 4. blato, mulj, 5. sjedište stare hrvatske biskupije, 9. pokrivač.

ISPUNJALKA

(Sastavio: Mate Alfirević, Zaostrog)

žensko ime

rijeka u Hrvatskoj

pravi se iz mlijeka

oružje

ide natraške

vrst papige

kralj životinja

muško ime

snažan

turski plemić

1—2 kontinent

ODGONETKA ZAGONETKE U 4 BROJU:

Vodoravno: 1 arak, 5 kolibica, 9 ka. 11 kat, 12 kam, 14 Aron, 16 Ana, 17 na, 18 salo, 19 as.

Okomito: 1 ab, 2 ruka, 3 Aca, 4 kam, 6 okno, 7 la, 8 Ita, 9 kas, 10 ara, 15 ol, 17, nos, 19 ar.

Ispravno su odgonetnuli i nagrađeni su: Vinko Janeš, Skrad — Ivan Lovretić, Vrsi — Nin — Mate Alfirević, Zaostrog.

»Mali Istranin« izlazi jedamput mjesečno. — Pretplata iznosi 12 dinara na godinu. — Pojedini broj stoji 1 dinar. — Za inostranstvo dvostruko. Uredništvo i uprava nalaze se u Boškovićevoj ulici br. 20. — Telefon 59-31.

Vlasnik, izdavač i odgovorni urednik: Ernest Radetić, Zagreb, Boškovićeva ulica 20. — Tiskara C. Albrecht (P. Acinger), Zagreb, Radićeva ulica 26. Za tiskaru odgovara Petar Acinger, Zagreb, Gundulićeva ulica 22a.

Poštarina plaćena u gotovu.

Mali Istranin

pojedini broj
1 dinar

GOD. VII VELJAČA 1936 BROJ 6

Mala pošta

Blagec Ante i Kalebić Jakov, Donje Selo na Solti. Poslali smo odmah i nadamo se da ste međutim već primili. Čini nam se da smo mi stari znanci, još iz škole, zar ne?

Marija Flego, Bednja. Primili smo kartu i znamo, da ste Vi uvijek činila sve što je bilo u Vašoj moći. Hvala Vam na dosadanjem trudu, a toplo se preporučamo i nadalje. Srdačno pozdravljamo.

G. Šime Bančić, sreski načelnik, Kladanj piše nam: Preselio sam iz Bijeljine u Kladanj, pa Vas molim, da mi od sada šaljete »Malog Istranina« ovamo jer vjerujte, da bi mi bilo vrlo teško bez njega. Želim Vam mnogo sreće i uspjeha.

Ivan Tonković. Kičeri kod Bribira kaže: Ja sam Vaš list uzimao četiri godine, dok sam išao u građansku školu, pa kako mi se veoma svidio, ja ga uzimam i sada kad sam svršio školu, a našao sam i još jednog prijatelja, koji će ga primati, pa Vas molim, da mi šaljete dva primjerka.

(Tako i valja! Ljubav, koju smo Vam ucijepili u srca u mladim danima, neka Vas prati za cijeloga Vašeg života!)

Dječji orkestar. Profesor Karl Moldren u Americi sastavio je dječju glazbu, u kojoj nijedan glazbenik nema više od 6 godina. Kapelnik, dakle onaj koji dirigira imade četiri godine. Kažu da mladi muzikanti tako divno sviraju, da ljudi dolaze u masama, da ih slušaju. I u našoj državi imademo jedan sličan zbor. To je Zbor harmonikaša iz Maribora, koji su sve sami učenici pučkih škola, a upravo savršeno sviraju na harmoniku.

Talijanski izumitelj Marconi javlja, da radi na novom izumu, koji će biti od velike važnosti, ako mu uspije. Kani izumiti stroj, koji će bežičnim putem moći zaustaviti motor svakog aeroplana u zraku. To bi značilo, da vojna avijacija gubi svaku vrijednost.

Mjesto rođenja: nepoznato! Na engleskim lađama i parobrodima rodi se godišnje poprečno 140 djece. U samom Londonu živi 1200 ljudi, koji ne mogu navesti gdje su se rodili. U njihovim krsnim listovima stoji: Mjesto rođenja »na moru«.

MALI ISTRANIN

GOD. VII ZAGREB, VELJAČA ŠKOL. GOD. 1935/36 BR. 6

Istra

— — — — — — — — — — — — — —

Istro, tužna grudo, slatki dome moj... Kako mi je teško, gdje i tebe taknu osuda i kletva što je mrko nebo nad griješnom zemljom izreklo. I suze se kupe i uzdasi rastu... Ah, grobovi se otvaraju... Grobovi sreće, nadâ naših... Sinovi naši umiru... Krv naše krvi gasne! Kalvarija je sve to krvavija... žrtve sadanje — žrtve nove traže. Avet grdna krila širi i njima lupa, kosi, ništi... Strava i užas! Pjesma je zamrla, dom nam opustjeo, tuga svud zavladala. Sjene staraca i djece doma su ostale! Žene očekuju svoje muževe, a djeve svoje dragane!.... Narode moj, ti gineš i stradaš... Starče dobri, ti uzdišeš... Ženo tužna, ti naričeš... Djevo sjetna, ti ciliš... A vi dječice, anđelići nevini, zlatni, vi — molite! Molite. jer malenih je kraljevstvo Božje, i blagoslov uslišane vaše molitve orosit će patnički dom naš, povratit vam žalosnu braću, na rodnoj grudi da nikne nam novi. sretni i slobodni rod, da budemo narod budućnosti, života i snage... Molite i učite, djeco moja mala! Vi ste spas... vi kvasac, veličina naše otadžbine! Valjani budite pa će nam i domovina biti lijepa.

Mi satrveni — gore srca!

Eno žarne duge. što će skoro, na rasplakanim oblacima našega neba da pukne bajna... da svane sunce života, mira i slobode!

Kralju kraljeva, usliši, spasi rod moj da procvate, ne pusti da propadne.

Spasi...

U Kastvu 1919. god. † Anastaz Jurčić.

Tonetići učitelj

Anastaz Jurčić rodio se u selu Tonetići kod Kastva 1895. godine. Učiteljsku maturu položio je u Kastvu 1914. god. te bi uzet u rat. Godine 1918. povrati se iz rata donijevši u sebi klicu bolesti, koja ga baci u hladan grob 1919. god. Bio je žarki rodoljub što nam najbolje svjedoči njegova crtica o zarobljenoj Istri, koju je malo prije smrti zabilježio. Nije mu bilo kako se veli »suđeno« da bude učitelj malenih. koje je žarko ljubio.

Pokora Ive Kapelana

Davno je to bilo, davno, još u ono doba, dok je Mara Jurićeva živjela i trgovala kokošima, ponijela ih u Poreč i bila sretna, ako bi za svaku dobila tri »šestice«. Ej, Bože moj, gdje li su sada ta divna vremena!

Barba Miho stanovao je tada u selu Kapelanima i nije još imao vlastitu kuću. Bio je mlad i upravo se je one godine oženio. Bio bi i zadovoljan, da nije imao zla susjeda, nekog Jivu Kapelana, koji je bio strah i trepet cijelome selu.

Pred njim nije bilo ništa sigurno. Tek što bi se okrenuo, već ti je nečeg nestalo, a ti onda razbijaj glavu, kuda je brže izginulo. Miho, kao najbliži susjed, pogotovo je stradao. Ako je ostavio vani brentu, tek što bi zamakao u kuću, već je nije bilo, ako bi ostavio vani rublje, da se suši, još bi onako mokro otprhnulo i nikad ga više ne vidje. I to se je ponavljalo svaki božji dan, dok nije konačno i strpljivome Mihi dozlogrdilo i on odlučio, da se ukloni takovom susjedu.

Skucao svoticu novaca, nešto dobio ženina miraza, a nešto si posudio od staroga Matelića i započeo s gradnjom svoje vlastite kućice, na zemljištu u Golešićima, tik uz državnu cestu. Odahnuo je, kad je konačno mogao da se odseli iz Kapelana i teško bi bilo opisati čuvstva, koja je osjetio, kad se uselio u svoju kuću.

Otkako je otišao iz Kapelana, sreća kao da mu se nasmijala; posla je imao dosta, ljudi su ga zvali na nadnicu svakog dana, novac mu je upravo curio, tako da je stao kućicu sve više i više dotjeravati. Pozvao je iz Tinjana stolara, da mu izradi vrata, »ali vrata«, rekao je »da takovih ne bude nigdje u blizini«.

»Ne boj se, Miho«, odvraćao bi mu pijani Faušto »u porečkom kapetanatu ne će biti ljepših«, i moramo priznati, da mu je izradio takova vrata, kakvih doista u cijeloj zapadnoj Istri nije bilo. Bijahu iz teške čvrste hrastovine izdjelana, svakakvim uresima iskićena. Majstor je bio Faušto kad je htio raditi.

Miho se silno ponosio svojom kućom, pa bi nedjeljom, kad bi ljudi prolazili mimo, stao na cestu, razgovarao s prolaznicima, i tumačio im, što li će on sve još uraditi, kako će urediti ovo, a kako ono.

Dok se je tako Miho radovao svojoj kući i prekrasnim vratima na njoj, dotle je Jive Kapelan nešto potajno snovao. Mihina izdjelana i izrezuckana vrata o kojima je govorila cijela Baderljanština, nijesu mu dala spavati.

»Koga se vraga toliko diči onaj sirotan sa svojim vratima? Šta će njemu ona lijepa vrata? Ima dubok podrum, a nema u njem ni kaplje vina, ima visoki tavan, a na njemu ni zrna žita, čemu mu dakle ta krasna vrata, ta njemu bi dostajao kup trnja, toliko da mu ne ide marva u kuću. Ili se možda boji, da će mu tko što ukrasti? Hoće, a što! — rugao se Jive Kapelan pred drugim seljanima...

Jedne večeri, baš u predvečerje Male Gospojine, hvala joj budi i čast, dakle kad je u Baderni proštenje i najveći crkveni god, spremao se Miho u krevet. Zatvorio je čvrsto vrata i legao spavati. Njegova je Zvana davno već hrkala, a i on istom što je legao, zaspa ko zaklan. No ne za dugo. Iz prvog ga sna trgne užasna neka lomljava, grmljavina, što li!

»Bim, bum, hrsk, tresk!« udaralo je, sjeklo i bubnjalo po vratima...

»Joh Miho, ča je to za jime Boga?« kriknula je Zvana usplahirena i onako bunovna skočila s postelje, a Miho se trgne, dohvati što je brže mogao s klina na zidu dvocijevku i pojuri stubama na tavan, da pogleda kroz prozorčić, što se 'to vani dešava.

No čim je on skočio s kreveta, u jednom je hipu sve utihnulo. Čulo se tek kako netko preskače stepenice, pa bježi preko ceste, a kad je Miho provirio kroz prozorak, nije vidio nikoga. Čulo se je još samo nekakvo hihotanje, nalik na krikove poplašenih sova. To se smijao Jive Kapelan, čučeći među trsjem u Štentovom vrtu i držeći sjekiru pod kaputom...

A Miho se je jadan, sav slomljen, spustio po stubama s tavana i došao do vratiju, koja su sva rascijepana visjela u trijeskama. Kad ih je ugledao i opipao onako rasječena, teško ga je zabolilo srce, u grlu ga nešto stisnulo i on zaplače...

Jao kolike li sramote, pa baš na Svetu Mariju Malu, kad će na tisuće svijeta proći i ogledavati se na kuću mu.

»Jive, Jive, duša ti se ne smirila...«

— — — — — — — — — — — — —

Din-dan, din-dan, din-diri-dan, kuckalo je zvono na badernskom zvoniku.

»Komu to zvonite, barba Stipe?« obraćali su se oni najbliži na barba Stipu Pastorčića, koji je, otkako ljudi pamte, bio zvonar u selu, a on im je odgovarao:

»Jive Kapelan, Bog mu dušu pomiluj«.

A malo je mrtvačko zvonce i dalje žalosno pjevalo na badernskom zvoniku i raznosilo s brijega u dolinu glas, da je umro Jive Kapelan.

»Zvana, Zvana, znaš li tko je umro?« dojurio je kući Miho, jedva čekajući, da ženi ispriča veliku novost.

»A tko, za ime Božje?«

»Jive Kapelan!«

»Jive? A što ga je to stislo, ta još sam ga jučer vidjela«.

»Što ga je stislo? Ništa, Bog ga je kaznio, ta zar nam nije dosta učinio?«

»Doista, više nije mogao!«

»I Bog mu je poslao smrt, da oslobodi ljude svih drugih njegovih zala«.

»Znaš Miho, što opažam? Da je upravo danas obljetnica dana, kadno nam je rasjekao vrata. I lani je bilo u samo predvečerje Svete Marije Male, tako da uistinu počinjem vjerovati, da ga je Bog htio kazniti baš radi naših vrata«.

I opet se Miho spremao u krevet.

»Čuješ, Miho, daj da izmolimo jedan očenaš za dušu pokojnoga Jive. Što ćemo mrtvi su mrtvi, pak Bog ih pomiluj«, oglasi se najedamput Zvana.

Miho se malo začudio tom predlogu Zvaninom, ali se nije usprotivio, nego reče:

»Pa pomolimo se dakle!«

I oni izmoliše jedan očenaš. Upravo bijahu dovršili: »pokoj vječni«, kad li se na vratima začu teško neko stenjanje i uzdisanje.

»Hodi da vidiš, što bi to moglo biti«, reći će Zvana uznemireno, a Miho se brže bolje digne, odšulja se bosonog na tavan, turi glavu kroz prozor i ima šta vidjeti:

Pred vratima klečao je Jive Kapelan bosih nogu, ogrnut bijelom plahtom i cjelivao prag kuće Mihine, uhvativ obim rukama vrata, koja je lanjske godine upravo u to doba noći bio iz jala i zlobe rasjekao.

Kad je ugledao Mihinu glavu na prozoru, trgne se i stane se nečujno povlačiti. **Poput bijelog dima samo se skliznuo niz stepenice, pa preko ograde na cestu.** Tu se rasplinuo. Čas zatim odroni se sa Štentovog zida nekoliko kamenja, za znak, da se onuda poput magle, ne ostavljajuć za sobom stopa, povratio na groblje...

To je bila Jivina pokora. Morao je mrtav okajati grijeh svoj na pragu Mihine kuće...

Mala Nena

Ja sam mala al' već znam
kol'ko godina imam!

Znam kak' mi se zove mama
a još k tome i ja sama!

Znam i ime svoga brata,
a i kak' mi se zove tata!

Godinica imam tri,
Slušajte me dobro svi!

Ja se zovem mala Seka,
jer mi tako mama tepa!

Mamica se zove Mama,
jer je tako zovem sama!

Tatica se zove Tata,
jer mu tako veli Bata!

A Bata, moj slatki Bata,
to je ime moga brata!

Ljubo Brgić

Ključ . . .

Možda je još i sada negdje u kutu na staroj i čađavoj »napi«. Bio je to starinski ključ, dosta velik, a iznutra šupalj. Negdje sam našao turpiju i pri dršku napravio malu rupu i pištolja je bila gotova. Prava pravcata pištolja. I dok je otac nešto tražio u škrinji i punio patrone svoje lovačke puške, istresao sam iz roga, po dlana baruta, da otac nije ni primjetio, natrpao u ključ i začepio papirom. I bio sam naoružan. Povjerio sam drugovima, kad dođu Talijančići na našu stanicu u selo da ih preplašimo. Drugovi su mi savjetovali da je to dosta opasno usred sela i zato smo se dogovorili da ćemo ih izvan sela sačekati. Kad su oni nailazili stajali smo pod zidom »Ogradice«, ja sam izvadio ključ, uperio ga na drugu stranu, a Miho, moj školski drug, upalio je šibicu i metnuo na rupicu. Svima je stao dah. Bio je to prvi pokušaj našeg novog izuma.

Za čas barut se upalio i čuo se jak pucanj. Talijančići nisu dospjeli ni da se okrenu, bježali su što ih noge nose, a mi smo se pobjedonosno popeli na zid i grohotom se smijali. I oni se više bez svojih roditelja nijesu usuđivali prolaziti cestom kroz naše selo.

Drugovima se izum toliko dopao da su jednoglasno zaključili što prije svi nabaviti ključ i naoružati se, a u nedjelju poći ćemo svi zajedno u lov. Najprije smo isprobali izume i postavili mete da vidimo kako pogađamo. Napokon smo metnuli svaki svoj šešir. Naslonili ga uza zid i gađali, ali jao, šeširi su bili prorešetani i mi smo izgubili volju da idemo dalje loviti, a uveče bilo je kod kuće batina. Ključ je bio svečano zaplijenjen. Drugog dana u školi opće pretraživanje, zatvor i najstrože zabranjeno upotrebljavati ključeve kao oružje. I otada nisam ga nikad više imao u rukama. Majka ga je sakrila na sigurno mjesto.

Prikodražan.

Zima bez snijega

Kakva mi je ovo zima
bez snijega i leda?
Takvu, kaže, još ne pamti
ni moj stari djeda.

Prošo Božić, srce zime,
prošlo Novo ljeto,
snijega nema ma ni za lijek
nema ga — pa eto.

Ja i braco napravili
divne, lake sanke.
Otac nove obojici
sašio opanke.

Al' bi, Bože, bilo trke,
da je samo snijega.
Cika bi se razlijegala
od brijega do brijega.

A ovako brojim tužno
u prolazu dane.
Sve mi krivo kad ujutro
sunce opet grane.

Da je gusti snijeg zasuo,
noćas mi se snilo.
Kad se prenuh — nebo vedro...
Zimo, sram te bilo!

Gabrijel Cvitan.

Mačka u košarici

Kad sam ja polazio školu nije u školi bilo onako lijepo kao danas. Gledam ja danas kako se grade škole, lijepe, svijetle i velike zgrade, oko njih igrališta, u zgradi krasan stan za učitelja ili učiteljicu, a u školi samoj po zidovima nebrojeno slika lijepih i zanimljivih, da je užitak pogledati ih. Kod nas svega toga nije bilo. Svi smo bili strpani u jednu prostoriju i tu se nije znalo koji razred tko polazi. Prvi, drugi, treći i četvrti sve je to bilo ujedno. Kad sam prvipu t pošao u školu bile su mi četiri godine i po, a dovukao me stariji brat za vrijeme vjeronauka. Stari me kapelan nije pravo ni vidio i tako sam ja ostao u školi i sa osam godina davno već znao sve četiri čitanke, tako rekuć, napamet.

Na zidovima nijesu visjele nikakve slike, do jedne jedine, a ta je bila slika »Njegovog cesarskog i kraljevskog apostolskog veličanstva Franca Jožefa.« I nekakva željezna peć je bila u kutu, no ako smo htjeli da je zagrijemo morali smo putem u školu nabrati suharaka i donijeti svaki po jedan naramak u školu.

Moramo naime znati, da je to bila škola Družbe Sv. Cirila i Metoda u Istri. A Družba nije imala mnogo novaca, nego samo ono što bi dobri ljudi sabrali i darovali.

Nije bome ni učiteljima išlo bogzna kako dobro. Istina je, učitelji nijesu ni danas plaćeni ni izdaleka onako, kako zavrijeđuju prema svojoj muci i trudu, pa i danas kubure, no naši učitelji u Istri bili su uistinu siromašni i da nije bilo dobrih ljudi, naših otaca, koji su cijenili njihov požrtvovan rodoljubni rad, bili bi teško prolazili.

A bilo nas je u školi baš svakakvih. Fakinčića i derana, ugursuza i nevaljalaca, da im nije bilo para. Vazda spremnih na svaku nepodopštinu i huncutariju. Bilo nas je istina i dobrih, no u većini čini se da smo bili, štono riječ, magarci, pa je učiteljica imala grdne muke s nama.

Jednoga je dana mali Mate iz Bonaca donio živa slavuja u njedrima. Za vrijeme obuke pustio ga, a ptiče se preplašeno, usprhalo sobom, ne znajući kamo da sjedne. To je bio halo! U jednom smo času svi dipnuli iz klupa, pa bjež, preskači klupe, prevrći knjige, ruši tablu, a ma paklenska gungula. Jadna je učiteljica samo nemoćno gledala.....

Drugi je puta Nacijo Cvitanov napravio još veću psinu. Donio je u školu u košarici živu mačku, koja je oko vrata imala obješen zvončić. Učiteljica je pričala i pričala, a mačka se pod klupom u košarici vrpoljila, neprestano zvonkajući. Mi smo se vrtjeli i smijuljili, a učiteljica da iz kože iskoči, ne znajući odakle dolazi to cilinkanje. U deset sati imali smo malo odmora, da pojedemo što je tko donio. Otvorili smo svaki svoju torbu pa udri glodati po kuružnjaku i suhom siru. I učiteljica je razmotala svoj paketić, u kom je imala jednu slanu srdelu i komad kruha. Nacijo otvori oprezno svoju košaricu, ali u zao čas: iz košarice iskoči crno mače sa zvončićem, pa bjež ispod klupa. Djevojčice su ciknule od straha, a mi skoči pa za mačkom.

Učiteljica se diže zbunjena i ona, a mačka hop! pa na stol i što bi okom trenuo pojede srdelu.

— Ode moja srdela, uzdahnu gospodica učiteljica.

Svi smo se nasmijali, a Nacijo ponajviše, misleći da je napravio bogzna kakovu duhovitu šalu.

Učiteljica se nije smijala. Izgledala je veoma žalosno. Došla je k Naciju, pogledala ga ozbiljno i rekla:

— Nacijo, a znadeš li ti, da ću ja radi te tvoje psine ostati danas bez doručka?

Svi smo stali i ušutili ko zaliveni. Nitko nije na to mislio. Eto naša će dobra učiteljica zaista morati danas jesti suhi kruh. Znali smo da joj ne ide bogzna kako dobro. Ta koliko su nam puta roditelji kazivali: ne srdite gospodičnu. Ona za malu plaću, iz čistog rodoljublja, vrši jedan veliki narodni posao. Ona se s vama muči, da vas nešto nauči, a vi ju svojim nevaljalštinama samo srdite.

Nacijo je prignuo glavu, postiden. Bio je crven u licu ko rak, vidjelo se da mu je strašno žao. Čak je i dvije suze krišom obrisao.

Poslije odmora smo bili vanredno mirni i dobri, osjećajući da smo nešto teška skrivili našoj dobroj učiteljici.

Kad je poslije škole Nacijo došao kući nije mogao a da se ne potuži majci.

— To prekoračuje već sve granice, rekla je ona. Reći ću ocu, pa nek te on nauči pameti.

Kad je otac došao kući s polja i čuo što se je u školi dogodilo, namršti se i reče:

— Nacijo, nesretno dijete. Zaslužuješ da te izbatinam na mrtvo ime, no neću. Ali zato da si mi smjesta otišao k učiteljici i zamolio ju za oproštenje! A ujedno joj reci, da sam ju ja zamolio neka večeras dođe k nama.

Zatim je nešto potiho razgovarao s majkom, koja je odmah stala dozivati piliće, uhvatila najljepšeg kokotića i zaklala ga.

Naveče eto ti u kuću učiteljice. Tata i mama dočekali su je najljubaznije, odveli je u sobu i dugo s njom nešto razgovarali. Iza toga je ostala kod njih na večeri. Svega je bilo na stolu. Pušila se fina kokošja juha, mirisali su, žuti ko zlato, pečeni pileći bataci, rumenilo se ko krv crveno pravo istarsko vino.

Sjeli su k stolu i stali jesti.

Samo je Nacijo začuđeno gledao. Pred njime je na stolu bio tanjur i na njemu jedna jedina slana srdela. To mu je bila večera.

A mačka? Bila je zatvorena na tavanu, da ne bi možda Naciju pojela srdelu.

R. R.

Dva putnika

Jašio je tako neki čovjek i jašio. a sunce je s neba palilo kao živa žeravica. Otirući znoj sa čela, gladan i žedan. dodje do jedne šumice i odluči, da u hladu otpočine.

Sjaši s konja, konja priveže za jedno stablo, a sam sjede na travu, izvadi torbu i stane blagovati.

U to naidje drugi neki putnik, jašeći i on na konju.

»Dobar dan, čovječe, odmaraš li se?

»Odmaram i krijepim se.«

»Sjašit ću i ja, i sjesti do tebe u hlad«, reče drugi putnik.

»Slobodno ti«, odvrati mu prvi, »ali te molim ne vezuj svog konja uz moga. Moj je konj zao, grize i udara. Mogao bi ubiti tvoga.«

»Baš ću da ga vežem uz tvoga. pa nek se vidi čiji je konj jači« zaintači drugi putnik.

Sjaši s konja i priveže ga za isto stablo za koje bijaše vezan i konj prvog putnika.

Ne bijaše ga pravo ni vezao, kad li se onaj prvi konj uzjoguni, diže stražnje noge i udari drugog konja tolikom snagom u čelo. da ga je smjesta dotukao.

»Jesam li ti kazao, nek ne vezuješ svoga konja kraj moga«, reče prvi putnik.

»Kad imaš takvog konja ne idi medju ljude, daj ga živoderu« bjesnio je drugi putnik, tražeći od prvog da mu plati uginulog konja.

Prvi putnik ni da čuje o tom. Ne bijaše mu vezivati svog konja za isto stablo, kad ga je upozorio, da je njegov konj goropadan.

Ali si drugi putnik nije dao ništa dokazati. Pošao je za prvim putnikom u grad i tužio ga sudu.

Sudac, saslušavši tužitelja, obrati se tuženome:

»Što imaš ti da kažeš na tužbu oštećenoga?«

Prvi je putnik šutio i nije odgovorio ni riječi.

»Što šutiš? Čemu ne odgovaraš, kad te pitam,« ražesti se sudac. no prvi putnik pokaza samo rukom na usta i uši, hoteći time reći da je gluhonijem.

»E. s njime će biti teško izići na kraj«, reći će sudac, »on je gluhonijem, pa kako ću da ga preslušam?«

»Ne vjerujte mu, gospodine suče, govori on bolje nego ja i Vi«.

»Pa kako ti znaš, da on govori?« začudi se sudac.

»Znadem. jer kad sam došao sa svojim konjem govorio sam s njime. pa mi je još kazao, nek ne vezujem svog konja uz njegovog, jer da bi ga njegov mogao ubiti.«

»No pa što hoćeš nesretniče,« povika sudac. »Upozorio te je, kažeš, nek ga ne vezuješ. a ti si ga ipak vezao, i sada dolaziš da ga tužiš. Nosi mi se ispred očiju«.

I tako je onaj prvi putnik koji je bio nekriv. dobio parnicu.

Ja sam mali Istranin . . .

Ja sam moga tate sin:
mali, mići Istranin!
Pored Raše
rijeke naše,
iznad mora,
podno gora;
u ravnici
pri šumici:
koljevka je moga tate!
Je l' je možda i vi znate?
Nisam tamo,
a oj mamo!
Jošte bio,
nisam smio:
priječili me,
tukli bi me,
neki strašni, gadni ljudi
mrkog gleda, vražje ćudi!
Ali neka
Istra čeka:
bol će proći,
radost doći!
Istrani će
jednom biće,
vratiti se Istri svojoj
ojađenoj zemlji mojoj!
A do tada,
ko do sada:
ja ću biti tatin sin —
mali, mići Istranin!

Ljubo Lužinski

Talijanska okupacija

Ružmarin ne diši i šuma zgor školja
muči, kako da ju danas ni volja.

Slavića ni čut va lugu kantati
I celi se je kraj stavil tužno mučati.

Sunca ni danas bilo, oblaki su na nebe.
Ča je, školju moj, danas prišlo na tebe?

I svićari mučeć hode va svoje kajiće
Iz vale su zletele artele miće.

Nigdir ni nikoga bilo, kad je večer pala
naglo i trdo, ma tuga je svejeno ostala.

Teška je noć. Prez kanta od ljudi. Samo je pjani Boja
govoril feralu: »Talijani su prišli, lipa Mare moja.«

Jive Kanela

(Slavić — slavuj, na nebe — na nebu, vala — zaljev, kajić — čamac, artela — mala vrst galebova, kanat — pjevanje, feral — svjetiljka).

Prvi put u školi

I.

Pred školskom zgradom. Sva sila djece vrti se i okreće, šeće i veselo čavrlja u školskom vrtu. Neki su plašljivi i tihi, to su oni, koji su danas prviput došli u školu, drugi su živahni i brbljavi, vazda spremni na svaku vragoliju, to su oni koji idu u drugi i treći razred. Oni koji će sada u četvrti razred, to su već mlada gospoda i ti se uopće ne udostojavaju razgovarati s onim malima.

Najnestašniji su ipak oni, koji su prošle godine pali, pa moraju ponavljati razred. To su tako zvani repetenti.

Najednom začuje se glas zvonca. Žamor na čas utihne.

Pipo, plašljivi mali dječačić, okrene se jednom mališu: Zar moramo sada ući u razred?

Branko: Ne! To je prvo zvono. Za pet minuta oglasit će se drugi puta.

Pipo: Tako? A kad drugiput pozvoni?

Branko: Onda ćemo svi ući svaki u svoj razred. A tko si ti, kako se zoveš? Ti si sigurno danas prviput ovdje?

Pipo: Jest! Ja idem sada u prvi razred. Zovem se Pipo Pipović!

Branko: Ha-ha! Pipo? Kako je to smiješno ime?

Pipo (zacrveni se): Ali ne, ja se zapravo ne zovem Pipo, tako me kod kuće zovu od šale, a zapravo se zovem Ernest!

Branko: Phi! I to mi je nekakvo švapsko ime! No sad zvao se ti kakogod, ti si moj drug, jer i ja idem u prvi razred. Čini uvijek ono što činim ja i bit će dobro.

Pipo: Pa kako to, da ti sve tako dobro znaš?

Branko: Ja sam repetent!

Pipo: Aha, to znači, da si bio magarac i lijenčina!

Branko: Hm! Magarac, baš kao i ti!

Pipo: Ne! Ja nijesam magarac, jer ja sada istom dolazim u prvi razred, i ja ne ću nikada opetovati, jer ja ću učiti!

Branko: Dakako! Svi vi, koji dolazite prviput govorite tako. Vidjet ćemo se kasnije. Gledaj onoga tamo i ono je repetent! Ono je uistinu magarac, taj je pao, jer nije učio pod Bogom ništa!

Ratko: Što? O meni govoriš! Ponovi što si sad rekao, ako si junak. Odalamit ću te po nosu, da će ti narasti kvrga ko krumpir. Ponovi!

Branko: Ja ništa ne ponavljam!

Ratko: Ne ništa ne ponavljaš nego samo prvi razred!

U to zazvoni zvono po drugi puta. Na vratima se pojavi učitelj.

Učitelj: Djeco, svi lijepo u redu, svaki u svoj razred. I da mi niste galamili po hodnicima.

Svi ulaze. Čuje se toptanje nogu, tiho hihotanje i po koji glasniji poklik.

II.

U prostoriji prvog razreda. Djeca su posjedala kojekuda. Repetenti su otraga. Uz Branka sjeo je Pipo.

Učiteljica ulazi u razred. Svi se dižu.

Učiteljica: Sjedite, djeco. Ja ću vas sada prozivati, da vidim jesu li došli svi, koji su ove godine upisani u prvi razred...

Branko: Molim, gospodična, Ratko me je ubo perom otraga, ruga mi se i ne da mi mira.

Učiteljica: Mir, vi pokora jedna repetentska! Što me prekidaš kojekakvim glupostima?!

Branko: Ne, gospodična, gluposti čini Ratko, a ne ja!

Ratko: Od tebe sam uvijek bio pametniji!

Učiteljica: Dosta! Inače ću vas kazniti obojicu. Tko je vidio takova što? Lijep primjer dajete svojim novim drugovima! Svakoga tko bude zločest isprašit ću ovom šibom.

Branko: Eh, baš mi je drago, jesi li čuo Ratko, kako će ti se hlače dimiti?

Svi se smiju.

Učiteljica: Mir već jednom! No da čujem tebe, Branko, kad već znaš toliko pripovijedati. Reci ti meni tko je bio Jelačić ban?

Branko šuti.

Učiteljica: Dakako, sada šutiš. A kao ponavljač prvog razreda trebao bi to svakako znati.

Ratko: On šuti zato jer ste kazala, da jao si ga onome tko bude govorio.

Učiteljica: Što? Ti kao da se rugaš? Reci ti? Zašto je slavan Jelačić ban?

Ratko šuti i on.

Pipo: Gospodična ja to znam!

Učiteljica: Oho? Pa ti si danas tek prvi put u školi. No pa reci!

Pipo: Josip Jelačić bio je hrvatski ban, a glasovit je zato što je godine 1848. potukao Madžare.

Učiteljica: Vidi ti njega, kako samo dobro zna, a kako se ti zoveš mali?

Pipo: Ja se zovem Pipo. Pipo Pipović! Ne, ne, Ernest Pipović, tako!

Učiteljica: Vrlo dobro! Ako mi sada odgovoriš još na dva pitanja ja ću ti dati pismenu pohvalu. Reci mi dakle tko je bio Štrosmajer?

Pipo: Štrosmajer je bio biskup djakovački, a bio je veliki rodoljub ustanovio je Jugoslavensku akademiju i još mnogo narodnih ustanova

Sva djeca odobravaju i čude se.

Učiteljica: Ti si zaista mudra glavica. Ali reci ti meni sada još ovo? Kada je stvorena naša Jugoslavija?

Pipo: Jugoslavija je stvorena godine 1918. poslije svjetskoga rata. Onda su se svi Srbi, Hrvati i Slovenci ujedinili u jednu državu. Samo je jedan dio našega naroda ostao pod tudjim jarmom, a to je naš narod u Istri, koja je potpala pod Italiju!

Učiteljica: Izvrsno, dragi Pipoviću! Ja ću evo odmah unijeti u razrednicu jednu lijepu pohvalu o tebi, jer ti zaista mnogo znadeš. Ali reci ti meni gdje si ti to sve naučio, kada nikada još nijesi bio u školi?

Pipo: Ja idem svakog dana sa svojim djedom šetati, a on mi onda mnogo toga pripovijeda. A ja volim sve slušati što mi djeda pripovijeda i sve dobro pamtim. Ja rado učim!

Učiteljica: Tako i valja! Eto dakle, djeco, a naročito vi Ratko i Branko, u Pipa se ugledajte i bit ćete vrijedni učenici.. A sad idemo dalje.

U to zazvoni zvono... Sat je završen, a da učiteljica nije još ni prozvala sve đake...

Dva brata

Dalibor i Davor
dva su mala brata,
ko oči ih vole
i mama i tata.

Dalibor je mlađi,
godinu imade.
»Mama, baba, tata«
samo tepat znade.

Davor junačina,
od njeg dosta veći,
kao starac neki
zna vam mnogo reći.

Kada tata uzme
k sebi Dalibora,
odmah eto k njemu
i našeg Davora.

Švrlja na sve strane
i mazi se milo,
najrađe bi i on
u tatino krilo.

Kad ne može, veli,
dok sjaju mu zjene,
»Je li, tata, da ti
isto voliš mene?«

Gabrijel Cvitan.

Stari Jurica

Stari Jurica je na tovaru jaha
i cilo selo obaha!
Iska je svoga tovara
kemu ni nidi bilo para,
i svakega kega je sta
za svoga tovara j' pita.

Ljudi su mu se smijali
i starin tovaron ga zvali!
A Jurica ga je brižan iska,
i dokle ni doša doma ni zna,
da na njemu svo vrime jaše
kroz cilo selo od paše!

Ljubo Brgić

Nema mira u Abesiniji i nema. Naša dva mala pustolova nijesu jamačno ni izdaleka slutili, da će se tako dugo tamo zadržati. Al eto: Talijani navaljuju, a Abesinci se brane, a naša dva junaka koji su uvijek na strani slabijega neće da odu sa ratišta, dok rat ne bude pravedno završen. Uvijek su u prvim linijama, uvijek na udaru. Skiću se uz rijeke i potoke, veru se po kamenim klisurama i neprohodnim klancima, uvijek spremni da odbiju sa svojim crnim abesinskim pomagačima svaki napadaj talijanskih osvajača. No najvole sami lunjati krajinom i praviti majstorije, kojima se kasnije cijeli svijet divi.

Idu oni tako jedan dan kroz šikarje uz vodu skrivajuć se u šašu i pozorno motreći kretanje talijanskih predstraža. Par su dana tako šala bazali, a da nigdje nijesu naišli ni na kakvo selo niti ljudsko naselje. gdje bi se mogli najesti i okrijepiti.

— Čuješ druže Klok. meni ti u trbuhu tako kruli ko da mi se fijakeri po njem utrkuju, potuži se Jožić majmunu.

Klok ne reče ništa. ali napravi licem takvu grimasu, da se je odmah vidjelo kako bi on radije nešto topla pojeo, nego li ne znam što na svijetu vidio.

— Eno tamo u polju jedne lijepe žute bundeve, primjeti Jožić i pokaza rukom u polje.

— Phi — odmahne rukom Klok, kao da je htio reći: nijesam valjda krmak da ću glodati staru žutu bundevu nekuhanu i nepečenu.

Najednom im dopre do nosnica miris pravog pravcatog rižota.

— Oho, tu mora da su u blizini Talijani! Oprez! prošapta Jožić. Rižot i makaroni to je prava talijanska košta.

I zaista njuh ih nije prevario. Klok se popne Jožiću na leđa i izdignuv glavu visoko iznad šaša zagleda na jednoj čistini uz rijeku talijansku predstražu. Sjedila tako tri vojnika uz vatru i upravo dijelila obroke riže. Fino je mirisalo, na puškomet daleko. Riža se na pladnju pušila, a vidjelo se, da je baš fino začinjena konzerviranim mesom i sokom od rajčica.

— Moram doći do onog finog rižota, pa ma što se dogodilo, odlučno će Jožić, i pomisli: da ih sve tri, ovako iz šaša postrijeljam?

Al ne! To ne bi bilo lijepo zbog jedne zdjele riže ubiti iz busije tri čovjeka pa makar to bili i Talijani.

Valja ih dakle nadmudriti. Ej, Klok, druže, što ti misliš o tom?

Klok nije dugo mislio. To vraško majmunče već je imalo spremnu huncutariju u glavi. Smukne žurno iz šaša na polje, otrgne onu žutu bundevu i u tren ju oka donese k Jožiću.

— No pa što hoćeš s time, ludo jedna, reče Jožić, ne razumijući pravo, što to Klok snuje. A Klok stade vrtati noktom u buči najprije oči, pa nos, pa usta.

— Ha, ha! ha — ha! nasmija se Jožić. Sad te razumijem ugursuze jedan. Brže bolje dohvati dva rašljasta štapa i napravi od njih kao dvije ruke. Na bundevu natače odozgo tropski svoj šljem. a odozdo utakne dvije rašljaste grane i pljus! s bundevom u vodu!

Bundeva zapliva vodom čas se dižući čas se spuštajući, a dvije su grane virile iz valova ko dvije ruke, koje se dižu vapeć u pomoć!

A Jožić sakriven u šašu stade najednom urlati: Aiuto, aiuto, annego! Ufficiale italiano!

— U pomoć, u pomoć, utopit ću se, Vaš talijanski oficir!

Vojnici koji su upravo dijelili rižot, spremajući se da ga slasno pojedu skoče ko šilom ubodeni pa videći živa čovjeka u vodi kako se utaplja, bez predomišljanja se bace u valove, da spase svog tobožnjeg oficira. Ostaviše i rižot i meso i kruh i sve što su imali pred sobom.

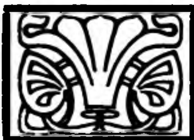
To su naši junaci jedva dočekali. Izađu iz svoga skrovišta u šašu, pa hop! pograbe zdjele s rižom i mesom i bjež, smijući se u sav glas.

Kad su Talijani vidjeli prevaru počeše psovati sve u šesnaest, al što su mogli. Goloruki i bez oružja u vodi, nijesu se bome usudili izaći na obalu, da ih ne bi Klok i Jožić kundakom po glavi.

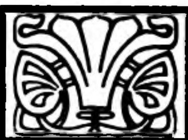
Škripeći zubima, bacili su bundevu u šaš i otplovili niz vodu prema svojim položajima, sve kunući majmuna i Jožića, koji su im opet jednom zapaprili.

A Klok i Jožić? Smazali su bome čitavu zdjelu rižota, napili se iz flaša vina i sve se oblizujući krenuli dalje dovikujući kojekakve pogrdne izraze Talijanima.

Odoše da traže nove pustolovine i zbijaju nove vragolije.

RAZNO

Požar stepe. U Indiji nema samo beskonačnih i neprohodnih prašuma, nego i nepreglednih pustih stepa, na kojima je trava bez vlage i paljena žarkim suncem sva polegla i suha. Kad se na takvoj stepi kojim slučajem pojavi požar onda se širi silnom brzinom i ne mogu mu umaknuti ni ptice ni životinje, ni ljudi. Suha trava plane za čas ko barut, pogotovo ako duva povoljan vjetar.

Jedan konjanik, koji se nalazio baš usred stepe opazi jednoga dana daleko na obzorju stup dima, što je značilo da je na onoj strani planula stepa. Na njegovu nesreću vjetar je duvao baš s one strane i on je vidio, da mu nema spasa, jer ga ni najbrži konj ne bi mogao iznijeti iz stepe prije vatre... A ipak se je spasio, jer je bio domišljat. Žurno je izvadio šibicu i zapalio travu pred sobom. Vatra je planula, a kako je duvao povoljan vjetar za čas je spalio sve pred njime i za nekoliko trenutaka pred njime je bilo samo garište puno toploga pepela. Međutim se je silnom brzinom iza njega valjao val vatre koja je dolazila s protivne strane. On se sklonuo na garište, i čekao. Vatra koja je dolazila s druge strane ne nalazeći više trave, jer ju je on prije toga spalio, prestala je gorjeti i tako se on spasio.

Pravedan sudac. U američkoj državici Idahu, umro je ovih dana indijanski načelnik Isadore, koji se za života proslavio time, što je strogo zabranio uživanje bilo kakvih opojnih pića u svom mjestu. Svakoga, koga bi zatekao pijana osudio bi na 30 batina.

Jednoga se pak dana desilo da se je sam opio tako jako, da su ga iz gostione morali odnijeti kući. Kad se rastrijeznio i uvidio što je učinio odmah je podigao tužbu protiv sebe sama, pa kako je on bio u isto vrijeme i sudac u svom selu, to se je osudio na 30 batina. I zaista ga je općinski pandur pred cijelim selom išibao, na temelju presude, koju je on sam sebi izrekao. Njegovo selo kani mu sada postaviti spomenik. I može punim pravom, jer tako pravednog suca teško da ima gdje na svijetu.

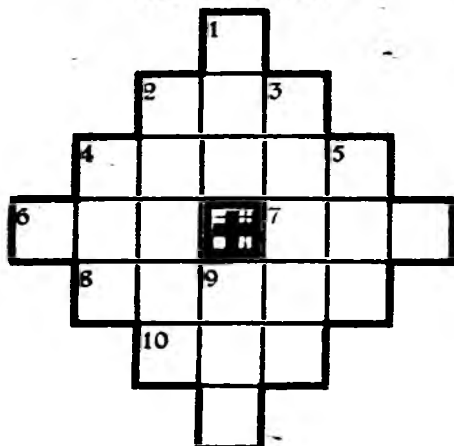
Koliku plaću ima engleski kralj? Engleski kralj dobiva od države u ime plaće 742.000 funti što u dinarima iznosi 178 milijuna dinara. Osim toga primaju od države plaću i svi članovi kraljevske kuće. Svaki neoženjeni princ dobiva 2 milijuna i pol dinara godišnje, a ako je oženjen 5 milijuna. Svaka princesa pak dobiva oko 1 milijun i po. Budući da kraljevska kuća imade velik broj članova to znači da svi zajedno primaju blizu pol milijarde dinara godišnje samo od države u ime plaće, a da i ne računamo njihov privatni imetak.

U Čehoslovačkoj pak imade predsjednik republike samo 2 milijuna dinara godišnje.

Kad ćemo mi tako? U Francuskoj izlazi jedan dječji časopis sa slikama, koji se štampa u milijun primjeraka.

ZAGONETKE I ODGONETKE

SKRIŽALJKA

Vodoravno:
2. vjerna domaća životinja
4. utjerava ga ovrhovoditelj
6. lavlji glas
7. biljka za platno
8. aparat bez žica
10. Zaliv u zap. Istri.

Okomito:
1. Vladar
2. pehar
3. muslimansko ime
4. gozba
5. nije dobar
9. izlazi iz dimnjaka.

Odgonetke iz 5. broja

I. **Ispunjaljka. Vodoravno:** ris, kamen, kat, dim, lagan, rum. — **Okomito:** Rim, ratar, sedam, kal, Nin, gunj.

II. **Ispunjaljka.** Australija.

Ispravno su odgonetali: Petar Brkić, Kastav 70, — Franjo Sekur, Županja, Olga Nosić, Ivanićgrad, Danica Kovačević, Ivanićgrad, Stjepan Tkalec, Bjelovar, — Ivo Zorica, Šibenik, — Pero Matulić, Split, — Ivan Bilić, Trogir, — Josip Grbac, Skrad, — Slavko Ivičić, Beli Manastir, — Josip Božićević, Prnjarovac gor. p. Vojni Križ, — Jelavić Ante, Split, — Miodrag Miloš, Tonković Andrija, Radoje Tijan, Dragan Padjen, svi iz Kostrene Sv. Barbare. — Davor Rogutić, Kraljevica — Nikola Bunović, Beli Manastir. — Blaženka Fabri, Bezdan, — Jelka Iveša, Split, — Ivica Ružić, Skrad, — Marija Komesarović, Šibenik, — Mijo Belačić, Velika kod Požege. — Radovan Kuljiš, Sutivan (Brač). — Vinko Stamać, Molat, — Ivo Acinger, Ivanićgrad.

Telegram 7 kilometara dugačak. Bezžična brzojavna stanica Društva naroda u Ženevi otpremila je nedavno jedan telegram, upravljen na sve vlade svih južno-američkih država, u kom je potanko saopćila o sukobu između republike Bolivije i Paraguaya, koje su se — kako je poznato — bile zaratile zbog planine Gran Chaco i petrolejskih vrela u njoj. Telegram je bio davan u engleskom i španjolskom jeziku a otpreman je punih 14 sati. Kad znamo, da samo jedna riječ brzojava za prekomorske zemlje stoji po 5, 6 i više dinara, možemo zamisliti koliko je koštao taj neobični telegram odtipkan na papirnoj traci dugačkoj ravnih 7 kilometara.

Muha je brža nego aeroplan. Izgledat će skoro nevjerojatno, ako kažemo, da mala mušica preleti više nego 300 metara u sekundi, što znači, da je kadra preletjeti u jednom satu oko 1200 kilometara. Kad bi aeroplan bio u stanju da leti tolikom brzinom preletio bi Atlantski ocean i stigao iz Evrope u Ameriku za nepuna tri i pol sata. Prema tome nosi svjetski rekod brzine — muha.

»Mali Istranin« izlazi jedamput mjesečno. — Pretplata iznosi 12 dinara na godinu. — Pojedini broj stoji 1 dinar. — Za inostranstvo dvostruko. Uredništvo i uprava nalaze se u Boškovićevoj ulici br. 20. — Telefon 59-31.

Vlasnik, izdavač i odgovorni urednik: Ernest Radetić, Zagreb, Boškovićeva ulica 20. — Tiskara C. Albrecht (P. Acinger), Zagreb, Radićeva ulica 26. Za tiskaru odgovara Petar Acinger, Zagreb, Gundulićeva ulica 22a.

Poštarina plaćena u gotovu.

Mali Istranin

pojedini broj
1 dinar

GOD. VII | OŽUJAK 1936 | BROJ 7

Mala pošta

ZA GOLI ŽIVOT... savremena drama iz života istarskoga naroda. To je naslov knjizi, koju je napisao g. Ernest Radetić, urednik »Malog Istranina«, a koja izlazi ovih dana iz štampe.

Knjigu je kao rukopis nagradila Matica Hrvatskih Kazališnih Dobrovoljaca u Zagrebu na svom četvrtom natječaju za najbolju pučku glumu. Najpozvaniji faktori ustvrdili su opetovano, da ovako snažne i jake stvari, ovako vjernog prikaza života našega naroda u Istri, njegovih osebina, njegova stradanja, ali i njegova kremen-značaja, u hrvatskoj književnosti tako skoro nije bilo...

Knjiga se štampa na finom papiru, s nekoliko vanredno jakih ilustracija, u ograničenom broju primjeraka, i namijenjena je samo ličnim prijateljima i saradnicima autorovim. Tko želi knjigu nabaviti neka to odmah javi našem uredništvu, jer se kasnije knjiga ne će nikome prodavati.

Svatko, tko želi da upozna život našega naroda u Istri kakav je danas, bez uljepšavanja, bez nekog maglovitog i dalekog idealiziranja, da upozna borbu njegovu za goli život... neka nam odmah javi svoju adresu, i to svakako još prije nego knjiga izađe. Cijena knjizi je Din. 20.—.

Vjek. Babić, Sv. Juraj kod Senja. Primili smo tri pjesme, što Vam ih je predao narodni pjesnik Mate Rogić iz Lukova otočkog i ne možemo Vam iskazati, koliko su nas dirnule. Nepobitno je dokazano, da je svaki onaj čovjek bio on radnik ili inteligenat, koji je iz ovih krajeva došao u Istru našao tamo drugu domovinu, u kojoj se je osjećao vanredno sretan i zadovoljan. Znak je to, da u Istri živi narod dobar, plemenit i čestit, koji je svakom bratu odavle pružio sve, čak i više nego što bi mu rođena braća dala. I zato nitko ne će nikada pravo moći shvatiti koliko je moralno, a i materijalno izgubila Jugoslavija kad je izgubila Istru. Izgubila je najsvjesniji i najčestitiji dio hrvatskoga naroda.

Pjesme, nažalost ne možemo uvrstiti, jer svojom opširnošću i samim sadržajem ne bi bile dovoljno razumljive našoj maloj publici. No u svakom slučaju one su nam, kako rekoste, jasan dokaz, »kako i u onom najsiromašnijem dijelu Hrv. Primorja, u Podgorju, živi misao i ljubav na Istru, kao i čežnja za njezinim oslobođenjem ...«

Marija Peršurić, Dedinje, Beograd. Poslali smo.

MALI ISTRANIN

GOD. VII ZAGREB, OŽUJAK ŠKOL. GOD. 1935/36 BR. 7

Pastir Šir

Tamo daleko na istoku, gdje se sunce svakidan rađa življaše uz brojno stado mladić imenom Šir. Odrastao kod ovaca, u šumi i planini, bijaše vrlo jak a uz to vrlo lijep. Bijaše najjači među drugovima — pastirima.

Jednoga dana, kad ovce bijahu na plandištu, a njihovi pastiri ležali u hladovini, dođe k njima neki starac.

»Pomoz Bog, djeco!«

Pastiri mu lijepo odvrate i pozvaše ga među se. Zametnuše razgovor: o ovcama, šumi i planini, životu i sličnom. Najednoć će starac:

»Koji je najjači među vama?«

Pastiri se pogledaše, a poglede zaustaviše na snažnom i lijepom Širu, koji ponosno digne glavu. Starac mu stisne desnicu i pozva ga na stranu. Neznanac mu nešto povjeri i nastavi put, a Šir se vrati među drugove. Stadoše ga salijetati pitanjima, što mu reče starac. Šir samo reče:

»Moram biti još jači!«

Otada bi svakidan bacao kamena s ramena, dizao drugove, trčao, penjao se i slično. Prolazili dani, a on postade kršan momak, pa će svojim drugovima:

»Danas vas ostavljam! Čuvajte mi stado! Ne vratim li se za tri dana podijelite moje ovce. Idem, da spasim carevnu!«

Drugovi ga začuđeno pogledaše, kad li evo onog istog starca. Vodi dva osedlana vranca, nosi lijepo kraljevsko odijelo i oštar mač pa došavši među pastire reče Širu:

»Sinko, došao je čas da pokažeš svoje junaštvo, da oslobodiš lijepu i mladu carevnu. Car će te bogato nagraditi. Evo ti odijelo, mač i dva vilovita vranca: jedan za carevnu drugi za tebe. Pođi putem, koji sam ti pokazao. Drži se junački!«

Šir se preruši u prekrasnog kraljevića, pripasa mač, zajaši svoga vranca i nestade ga u planini.

*

* *

Starac sjede među pastire pa će im:

»Djeco, daleko odavle, gdje sunce zapada, diže se grad sedmoglave aždaje Bau. Grad imade sedmera vrata, a strašni Bau leži na gradu, a na svakim vratima mu po jedna glava. U gradu je zatočena prelijepa carevna Ha jedinica našega cara. Obilazim već nekoliko godina, tražeći junaka koji bi oslobodio prelijepu Ha. Našao sam ga! To je vaš drug Šir!«

»Starče, kako će Šir osloboditi lijepu carevnu, kad je čuva strašna aždaja Bau sa sedam glava? To je nemoguće!«, rekoše pastiri.

»Ubit će aždaju, pa je carevna slobodna«, reče starac i krenu dalje. Kako se već spuštao mrak skupiše pastiri svoja stada i krenuše domovina, a usput potjeraše stado lijepog i junačkog Šira.

»Drugovi, stradaće naš Šir«, reče jedan među njima.

»Neće«, odvrati drugi, »junak je on i ubiće aždaju, a lijepa carevna biće njegova.

*

* *

Junački Šir pritegnu uzde svome vrancu i evo ih na domaku aždajinih dvorova.

»Treba počinuti, a sutra zorom rano smrviti aždaju, kako reče starac«, pomisli Šir. Dohvati mač, da se uvjeri imade li snažan udarac, kad li k njemu doskakuće mala vjeverica:

»Kraljeviću, znam da si došao osloboditi prelijepu Ha. Dodoh, da ti pomognem! Slušaj! Zorom rano zajaši svoga vranca, golim mačem u ruci dojaši pred prva vrata. Bau će pružiti strašnu glavu da te smrvi, no ti snažno udaraj! Ja ću biti na najvišem hrastu, odakle ću se bacati žirom na aždaju, da je zbunim. Uspije li ti odrubiti prvu glavu aždajinu, jer ta je najjača i najsilnija, znaj — lijepa Ha je slobodna, ona je tvoja!«

Šir zahvali maloj vjeverici, koja otskakuta put aždajinih dvorova.

*

Čim se počelo pokazivati sunčevo rumenilo sjede Šir na vilovitog vranca, i držeći u ruci goli mač poleti k prvim vratima. Huknu aždaja da satre Šira no ovaj pripravan, zamahnu mačem i odrubi glavu, koja se otkotrlja duboko u ponor. Uto je mala vjeverica počela bacati žir,

što silno zbuni sada već šestoglavu aždaju. Šir pođe drugim vratima, a bijesni Bau pruži glavu da zahvati Šira, ali on odrubi i ovu, a tako redom i ostalih pet.

Posljednja glava padne, a sedma se otvoriše vrata. Na njima ugleda Šir prelijepu carevnu Ha. Ugledavši lijepog i junačkog oslobodioca padne mu oko vrata pa će:

»Junački kraljeviću, vodi me mome ocu!«

»Prelijepa Ha, eno tamo osedlan vranac da te ponese u carske dvorove, a ja ću poći svome stadu«, reče Šir.

»Ne, kraljeviću! Želim, da me pratiš mome ocu, mora da te nagradi za junačko djelo«, reče prelijepa carevna.

Stigavši u carske dvorove car se silno obraduje vidjevši opet svoju jedinicu uz tako lijepog kraljevića.

»Oče, nagradi mog oslobodioca«, reći će lijepa Ha.

»Jedina kćeri! Star sam i nemoćan. Kraljević će biti moj nasljednik, a ti ćeš mu biti drugarica — carica!« reče sijedi car.

* * *

Prošao je treći dan, a Šir se ne vraća. Drugovi-pastiri podijeliše ovce. Čuvši za junačko djelo svog druga bijahu sretni i ponosni, a pogotovo, kad su čuli da je postao carem.

Fuček Martin

Ljubice

Jutros se je kos nešto ranije probudio. Kričeći kroz šumu dozivao je druge ptice, da se probude iz zimskog sna i nerada: »Ustanite kukci, što ste se pokrili debelim pokrivačem, ustanite leptirići, šareni i bijeli, ustanite, ustanite! toplije je sunce svanulo.« Vičući uzletio je na poviše stablo, otresao svoja crna krilca, namjestio se na grančici i zapjevao snažno iz svega grla. I što se je sunce više dizalo, on je zanosnije pjevao Njegova je ženka već pronašla mjesto, gdje će praviti gnijezdo u drenovini, gdje se dvije grančice račvaju. Ali još malo mora čekati, dok trava jače zazeleni, dok pupoljci prolistaju. Ne će on da djeca znaju, gdje je gnijezdo njegovo. I veselu djecu primamilo je sunce van, u prirodu. Eno ih već u šumicama! Kraj zidova, u gustom grmlju beru ljubičice. A koliko ih ima. Plavih, plavih kao nebo i bijelih kao duše male djece! I svaki je već nabrao po kiticu, dvije i okitio svoj šeširić. Odnesti će jednu kiticu svojoj dragoj majčici, a drugu u školu dobroj učiteljici, čiji će stol biti pun skromnih ljubičica!

Prikodražan

Rikard Katalinić-Jeretov:

Istri*

Mila moja divna domovino zlata,
Što se tamo dižeš pokraj sinjeg mora,
Ubavi mi stanak istarskih Hrvata.
Tebe moje srce obožavat mora,
Kad si divna, krasna poput zemskog raja.
A mučena davno nevoljnice jadna,
Što te bilo vijekom nevolja i vaja,
Tvoja djeca bila bijedna i gladna,
Al ti sada sviće zora boljih dana,
Bûde ti se djeca skorom uspavana,
Vraća ti se davno dočekana plata,
Mila moja divna domovino zlata!

Med lovorjem, cvijećem i med maslinami
Bijele mi se sitne pahuljice male,
Čini ti se, da su zelen-tratinami
Bjelorune ovce na počinak pale;
Nijesu mi to ovce, već seoca mala,
Milena i blaga kano ovce same,
Što se steru pokraj pjeskovita žala,
Kano zvijezde sjajne usred noćne tame,
A med svimi svjetla zvijezda najsjajnija
To je divna naša bajna Opatija
Gdje se bijele dvorci, bijele dvori sami
Med lovorjem, cvijećem i med maslinami.

Sviće žarko sunce nad propalom bijedom
Za Učkom mi tamo nad starimi seli,
I njih budi zora svojim divnim gledom;
Prem su davno oni u robiji snjeli...
Budi mi ih, budi, slobadjaj ih tuge,
Spašavaj ih tudjeg zmijskog zagrljaja,
Nek ne budu više tudjinske mi sluge.
Nek ih sveta sloga užiže i spaja:
— Da se mane tudjih dotepenih svata,
Da postanu, što su: slijednici Hrvata!
Tad će s sinjeg mora, pa za Učkom sijedom
Svanut žarko sunce nad propalom bijedom!

Sloboda će tebe poljubiti draga,
Pozdraviti djecu po tvojijeh kuća,
Vratit će se tebi starodavna snaga,
Slavit će ti sinci časak uskrsnuća,
Jer je sada pravo, da se griješnik kaje!...

Nad sve teške vaje — gorke uzdisaje.
Sudinja si, majko, »strancu« neumilna;
Jer je sada pravo, da se griešnik kaje!...
On je htio tebe uništiti, strti,
Al su vrijedni sinci oteli te smrti.
Tudjin mora pasti tebi raste snaga
Sloboda će tebe poljubiti draga!

---

* Ovu je divnu pjesmu ispjevao naš Barba Rike još prije svjetskog rata, u času kad je narodni preporod u Istri bio na vrhuncu. Opće je mišljenje, da je to najljepša pjesma, koja je ikad o Istri ispjevana. Donosimo je, da bi joj se i mladi naraštaji divili, kaošto smo joj se divili i mi.

Čarobni vrč

(Kineska priča)

Živio je jednoć u nebeskom kineskom carstvu neki seljak imenom Čin-čin. Nije mu nikada uspjelo, da uhvati štono riječ sreću za rep, pa je živio skromno i veoma bijedno, zajedno sa svojom ženom, čije je lijepo lice bilo sasvim nalik na žuti limun, s dvjem crnim bobicama umjesto očiju.

Čin-činova ženica bila je vanredno dobra, radina i odana, a zvala se Čin-čip. U njenom je srcu uvijek pomalo tinjala nada, da će i njima svanuti bolji dani, pa da će jednoć sunce doći i pred njihova vrata. Trudila se i mučila zajedno sa svojim mužem Čin-činom, radeći ko marna pčelica u polju, od rana jutra do kasne noći.

Kad bi za objed imala samo šaku riže ona se pretvarala da nema teka i nije htjela jesti, samo zato, da bi Čin-činu više ostalo. Uveče, kad bi mu skidala drvene cokule i navlačila mu na noge mekane papuče, koje je sama izvezla, neprestano bi mu cvrkutala i pjevuljila nekakve pjesmice, koje je sama izmislila:

Čin-čin, moj dragi Čin-činčić
Lijep si i drag ko žut kanarinčić

Slatkim svojim i nježnim pjevuckanjem znala bi mu mnogu brigu ublažiti mnogu brazdu sa čela otjerati...

Jednoga dana kopajući Čin-čin u svom polju, udari motikom o nekakav lonac. Oprezno ga stane iskapati, da ga ne ozlijedi, pa iskopav ga ima što vidjeti: Prekrasan starinski kineski vrč bio je zakopan u zemlji, a u njemu ništa drugo nego jedan ručnik.

— Do bijesa i vrč, rasrdi se Čin-čin. Kažu da su u stara vremena bogataši sakrivali svoje blago, svoje zlato i drago kamenje u ovakve vrčeve, koje bi onda zakapali duboko u zemlju. A eto ovdje je nekakva budala zakopala tako skupocjen vrč, a u nj metnula samo jedan ručnik.

— Ne srdi se, dragi moj Čin-činčiću, zacvrkuta Čin-čip, ženica njegova. — Ovaj vrč će nam dobro doći, a osim toga ni ovaj ručnik nije na odmet, sasvim je nov i iz najfinije svile. Nego gle, ne vidiš li da se na dnu vrča nalazi još jedan.

I zaista na dnu vrča nalazio se još jedan ručnik.

Izvade brže bolje i drugi ručnik, kad li eto čuda u tren oka osvanu na dnu vrča još i treći ručnik. I koliko su god puta izvadili ručnik, uvijek se na dnu našao još jedan. Vadili su tako ručnike cijeli bogovetni dan, i naslagali hrpu visoku do stropa njihove skromne bambusove kolibice, a na dnu vrča joj je uvijek bio jedan.

— Eto, dragi moj Čin-činu, veselila se Čin-čip, Bog nam je poslao sreću, jer smo bili dobri.

— Pravo imaš, ženo, odgovori Čin-čin, čovjek ne smije nikada očajavati. Kad je potreba najveća pomoć je Božja najbliža.

Uzme kup ručnika i odnese ih u grad trgovcu, koji ih odmah od njega kupi i plati mu pristojnu svoticu novaca.

Čin-čin je ubrzo obogatio. Svakog je dana tovario na kola čitave hrpe prekrasnih ručnika i prodavao ih svim trgovcima u gradu, a i drugud po cijeloj državi. Postao je tako najpoznatiji, a i najjeftiniji tvorničar svilenih ručnika, što mu uostalom nije bilo ni teško, kad ga izradba ručnika nije koštala baš ništa. Trebao je samo posegnuti u vrč i ručnik je bio tu.

I tako su Čin-čin i Čin-čip najednoć postali bogati ljudi, koji su si mogli priuštiti sve što su si god zaželjeli. Nijesu više jeli samo po jedan tanjur riže na dan. Svaki je tjedan barem triput bila na njihovu stolu pečenka od lastavičjih gnijezda...

Čin-čin je bio pomalo i škrt. Jednoga dana opazio je kako je njegova ženica uzela iz ladice stola nešto sitniša i obdarila njime siromašnu djecu susjedovu. Rasrdio se Čin-čin i sakrio novac na dno vrča ispod ručnika, da ga žena ne bi našla. Pa što se dogodilo. Kad je drugi put pošao da izvadi iz vrča ručnik, ručnika više nije bilo. Naprotiv je na dnu bila hrpa novaca, i koliko je god puta zagrabio, hrpa je uvijek ostajala ista. Čudnovato je svojstvo imao taj vrč.

Čin-čin je upravo pobenavio od sreće, pa si je umišljao da je kakav mandarin, ugojio se i odebljao, da se jedva vukao, dizao je nos visoko, šetao selom sav u svili, šepireći se ko paun. Njegova skromna Čin-čip nije mu se više sviđala, pomišljao je čak, da bi otišao u Peking i tamo zatražio da mu se dade za ženu barem kakvu princesu. U svojoj nadutosti i ludosti digao je čak i ruku na svoju dobru Čin-čip, a ona da se obrani pobježe i sakrije se ni više ni manje, nego u onaj čarobni vrč. Rasrdi

se Čin-čin vidjevši kako mu je žena skočila u vrč, pograbi je za kosu i izvuče napolje, ali imade što vidjeti: u jednom času nestade iz vrča novaca, a umjesto njegove žene, koju je izvukao pojavi se još jedna. U srditosti svojoj i bijesu pograbi on i tu drugu ženu za kosu i baci je iz vrča napolje, al uzalud: na dnu vrča ugleda sada i treću ženu. Bijesan stade vući jednu za drugom i izvuče ih ravno stotinu. Puna mu je kuća bila žena, da se nije znao kuda okrenuti. Videći da više nema u vrču ni jednog novčića nego same žene, ljut ko ris udari nogom o vrč koji se razleti u tisuću komada. Sada više nije imao ni vrča ni novaca ni rudnika, ali je zato imao ništa manje nego stotinu žena, koje su mu čavrljale po kući ko čavke, tražeći da ih nahrani i obuče.

Nijesu prošla ni dva mjeseca, a Čin-činu ne ostade od onih silnih para niti jednog dinara. Stotinu žena u kući pojelo bi i čavle, kamo ne bi onih nekoliko tisuća zlatnika što ih je on bio sakrio.

I tako je Čin-čin i opet postao siromašan, kao i prije, samo što je sada imao mnogo više brige na vratu, jer se morao brinuti ne za jednu ženu, koja bi mu pjevuljila i cvrkutala ko mala ptičica nego njih stotinu, koje su mu graktale ko čitavo jato gladnih vrana.

Ali, ako uzmemo pravo, tu je pokoru i kaznu Čin-čin zaista i zaslužio.

Lipi u Istarskom selu

Na sred sela mala
Jedna lipa rasla.
Širila je grane
Na četiri strane.

U njenom se hladu,
Umorni u radu,
Odmarali starci,
Starice i daci.

Hiljade je priča
Pričô djeci čiča —
Pričô djeci šale.
Ispod lipe male

Stotine je ljeta
Miris njenog cv'jeta
napunjao grudi
Naših dobrih ljudi.

Radale se nade
Ispod lipe mlade
U glavama ljudi:
»Da zora već rudi!«

Umjesto da zora
Svane s onkraj mora ,
Mrak nam se pojavi
U ropstvu i stravi

A gdje lipa rasla,
Pustoš sada nasta.
Samo kor'jen osta,
A to nam je dosta.

Julije Velčić

Pas, koji govori

O pametnim konjima i psima često se mnogo toga pripovijeda. Kažu na pr. za neke pse i konje, da su tako pametni da im fali samo riječ, pa bi bili ko ljudi.

Jednu priču o pametnom psu donijele su jednom jedne pariške novine i kažu da je istinita.

Došao je tako jedan gospodin u kavanu sa svojim psom i sjeo za stol: on na jedan a pas na drugi stolac.

Konobar pritrči i upita gospodina što želi.

— Molim bijelu kavu!

— I meni jednu, ali s mnogo kolačića uz to, reče pas.

Konobar se zagleda u psa, raskolačenih očiju ne mogući vjerovati da je to pas progovorio.

— Da, da! Mnogo kolačića, a preporučam Vam, da budu svježi, doda pas.

Konobar se nije mogao dosta načuditi, ali slegne ramenima, ode i donese dvije bijele kave s kolačima.

Za čas pronese se glas cijelom kavanom, kako onaj pas znade govoriti ko čovjek.

Dodje vlasnik kavane i upita gospodina, koji je nehajno čitao novine:

— Gospodine, je li istina, da ovaj pas govori?

— Govori, kako ne bi govorio, to je tako pametna životinja, ko ja i Vi, gospodine.

— Pa kako je naučio? čudio se kavanar.

— Kako? Lako! Ako papiga nauči govoriti, koja takorekuć nema ni zrna mozga u glavi, kako ne bi naučio pas, koji je jedna od najpametnijih životinja.

Sva je kavana bila na nogama i svi su gosti dolazili da se dive tom čudnovatom psu. Na koncu će kavanar:

— Molim Vas gospodine, prodajte mi psa. Skupo ću ga platiti.

— Nemoj me prodati, gospodaru! oglasi se najedamput pas, na opće iznenađenje svih prisutnih.

— Ah, ja nisam baš bogat novaca mi treba, pa ako mi date 2000 franaka dat ću vam ga, reče gospodin.

Posao je bio za čas sklopljen. Kavanar preuze psa, a gospodin turi novac u džep. Samo je pas žalosno gledao.

Gospodin se diže i izađe na vrata kavane. Najednom kad je vidio da se gospodar njegov diže da će otići progovori pas:

— Dobro, nezahvalniče, prodao si me ko Juda učitelja svoga. Ali znaj da ja od danas ne ću više nikada progovoriti ni riječi.

I zaista pas je održao riječ. Nije nikada više progovorio. A znate li što je bilo na stvari. Onaj gospodin bio je trbuhozborac, t. j. čovjek koji znade govoriti iz trbuha, pa je umio tako govoriti, da je izgledalo kao da govori pas.

Rin-Tin-Tin

Vi koji polazite u kino sigurno ste ga nekoć vidjeli kako je lijepo igrao. Bio je vaš miljenik. Čim ga opaziste odmah bite poviknuli: »Rin-Tin-Tin igra«. Hoda dostojanstveno, svaki pokret lijepo i zanimivo izvede; pravi je glumac. Igrao je u četrdesetdva filma u svim gradovima svijeta. Gledaoci su ga uvijek srdačno pozdravljali. Ni veliku žalost djece cijeloga svijeta, Rin-Tin-Tin nije više živ.

Šteta je velika da nije živio dulje od 15 godina. Godine 1932 je obolio. Rep je spustio i jedva se micao. Pozvani su najznamenitiji veterinari da mu povrate zdravlje. Pomoći nisu mogli. Jednoga dana tužno pogleda svoje prijatelje i bolničare, protegne se, zadrhće i svrši svoj život. Velika žalost zavlada u Holivudu. Pokopaše ga sa velikim počastima.

•

• •

Bilo je godine 1917. Strašan rat na svim stranama. U okolici Metza u Alzaciji bije se ogorčena bitka. Savezničke čete napreduju. Svuda nailaze na napuštene i porušene domove. U dvorištu jedne kuće začuje američki kapetan Li Denken nekavo tužno štektanje. Obazre se naokolo.

U jednom kutu opazi dva mala psića. Pogladi ih. Oni zadovoljno dignu repiće i stanu se umiljavati oko kapetana. On ih uzme i odnese u svoju četu. Naloži kuharu, da ih hrani i pazi na njih. Ukratko postaše im svi vojnici u četi dobri prijatelji. Svako je na nji hpazio i s njima se igrao i zabavljao. Psi su brzo rasli.

Svršio je rat. Vojnici kreću veselo svojim kućama, u zagrljaj milim i dragima. I kapetan Denken vraća se kući, u Kaliforniju, ali ne sam, Vodi sa sobom dva psa, kao najdražu uspomenu iz rata.

Jednog dana igrao se jedan filmski glumac s jednim od tih pasa i otkrio u njemu velike sposobnosti. Uzme ga u Holivud. Tu ga stanu vježbati u raznim ulogama.

»Vrlo dobro, sjajno!« govorili su glumci i trli ruke od zadovoljstva. »Taj nam je baš dobro došao. On će postati znamenit i slavan«. Pas izvršuje sve uloge odlično. Dobije ime Rin-Tin-Tin. Prikazuje se prvi film u kojem igra Rin-Tin-Tin. Svi gledaoci ga pozdravljaju, a djeca mu plješću. Postaje svakim danom obljubljeniji. Igra u drugom filmu pa u trećem; igra u četrdesetdva filma. Zadaduje stopedeset hiljada dinara na sedmicu. Filmovi u kojima on igra prikazuju se nesamo u Americi, već i u Evropi. Dolaze ti filmovi i u našu domovinu. Gledamo ih i mi. Rin-Tin-Tin je i nama mio i drag. Gledamo ga kako čini junačka i dobra djela, a to nas veseli. **Drag. Lukež**

PLAČI MI DIJETE

Davno već noć se spustila nijema
nad cijeli naš kraj.
Sve kod nas mora odavna da drijema,
jer tako zahtjevaju znaj!
— Plači mi dijete, plači mi ti,
jer za te još jedinog zakona ni! —

Jezikom našim zabraniše zborit'.
Pjesme nam umuče poj.
Nijedna luč već ne smije gorit'
nit' rod smijemo ljubiti svoj!
— Plači mi dijete, plači mi ti,
jer za te još jedinog zakona ni!

Hramovi naši opustješe davno,
i molitve naše umuknu glas!
Žuborenje jezika našega bajno
ne dopire do Boga: On ne čuje nas!
— Plači mi dijete, plači mi ti.
dok još za tebe zakona ni!

Ljubo Lažinski

Da ne bje Kloka naš bi Jožić ovoga puta ostao bez gaća. No ne samo bez gaća, nego i bez kapei bez cipela i bez košulje. Uopće bez ičega. A u Abesiniji nije tako lako doći do cipela, do košulje, hlača i kape. Da nešto kupiš valja da odeš čak u Adis Abebu, jer jedino tamo imade evropskih dućana. Inače bi Jožić bio morao hodati bosonog. ogrnut samo kakvom bijelom plahtom.

Evo kako je to bilo: Jožić se često kupa i skače u vodi kadgod stigne, a ne zaostaje za njim ni Klok, koji također veoma ljubi čistoću. Sasvim pravo, jer kad se ne bi tako često prali i kupali, na onoj bi žarkoj afričkoj vrućini, zasipavani često oblačinama pijeska, od žege i prašine, ubrzo isplazili jezike. A Kloka bi povrh toga one ljute afričke buhe živa izjele.

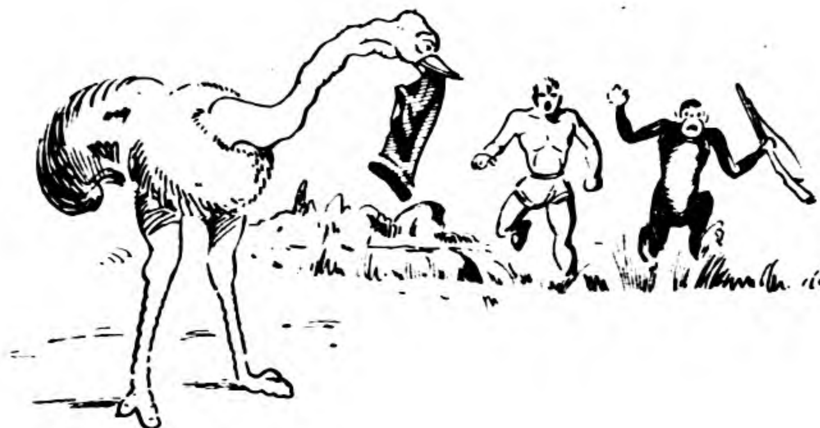
Jednoga su dana tako naišavši na bistri potočić odlučili da se temeljito okupaju. Jožić je skinuo sa sebe odijelo, skočio u vodu i zaplivao. Klok za njim. Odijelo ostaviše na obali. Praćakali se tako i prskali međusobno vodom, izvodeći svakojake vragolije, natjecali se tko je od njih brži i bolji plivač i spretniji ronilac i igrali se kao mala djeca.

Izišavši na obalu ostadoše iznenađeni. Jožić pogotovo. Nigdje u blizini nije bilo Jožićeva odijela.

— Zaboga, pa koji ga je bijes mogao odnijeti? ljutio se Jožić, prekapajući sve naokolo.

Klok je trčkarao od grma do grma da vidi nije li se možda kakav lukavi crnčić odnekale došuljao i napravio im tu psinu. — Al. ne! Nema nigdje traga čovječjoj nozi. A osim toga tu je ležala puška s nabojima nedirnuta. Da je čovjek kakav bio taj bi sigurno u prvom redu ukrao pušku.

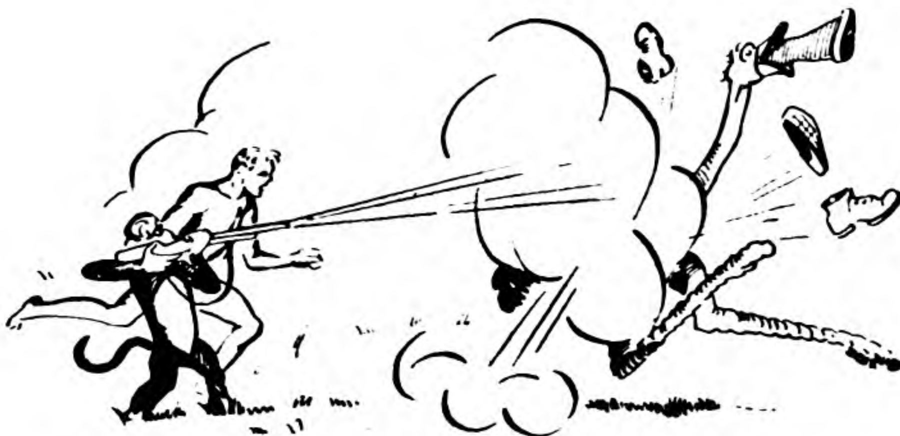
— Ha! Evo lupeža! zagundra Klok nekim čudnim glasom, koga je Jožić odmah razumio, i pokaza svojom rutavom čapom nekakve troprste tragove u pijesku.

— Jest! Noj je bio tu, to je sasvim sigurno potvrdi Jožić. A taj nezasitni gladuš ždere sve do čega dođe, naročito pak krpe, haljine i odijela.

— Za njim, dok nam nije utekao, jer ta nesnaga koraca žurno ko najbrži konj!

Klok pograbi pušku s nabojima pa bjež nojevim tragom. Jožić za njim onako gol i bos, sve jaučući od bola, pa bi se svaki čas nabadao na oštro granje, trnje i kamenje.

Iza neke šikare ugleda Klok ogromnog noja, koji je sasvim komotno gutao posljednje ostatke Jožićevih hlača.

— O ti nesnaga jedna proždrljiva! zaurla Klok u svom majmunskom jeziku, koga je noj u tren oka razumio i ustobočio se pred njim njim pripravan da ga svojim jakim kljunom kljucne po glavi.

Al da! Nije ni Klok s duda pao. Mudra je on glavica. Čemu da štedi noja, kad zna da ni noj njega ne bi poštedio.

— Van s cipelama, van s hlačama, — urlikao je, ali noj ni makac. Ispružio onu svoju dugu vratinu, sve vrebajući kako bi spretno kvrcnuo majmuna po glavi.

A Klok ne budi lijen nabije pušku originalnom engleskom dum-dum patronom, uperi u noja i brum! pogodi ga rano u trbuh. Učinak je bio strašan. Dum-dum patrone kako znamo rasprsnu se kad udare o cilj, poput bombe. Tako je bilo i sada. Kugla je noja pogodila u trbuh i eksplodirala. Iz nojeva želuca razletiše se na sve strane: cipele, gaće, košulja, kapa i hlače Jožićeve.

Klok ih brže bolje pokupi i stane ih vjetriti, jer su sve te stvari imale neki čudan zadah od nojeva želuca. Dotle je došao i Jožić i Klok mu slavodobitno izruči njegovo odijelo. A bilo mu je zaista potrebno, jer su ga veće tabani pekli, a oštro trnje izgreblo ga svega.

— Baš ti hvala, Klok druže, reče Jožić i stisne majmunčetu šapu. Da ne bje tebe, ne znam kako bih bez odijela u ovoj pustoši. Al kako si ti samo odmah nanjušio pravog kradljivca.

Klok se je zadovoljan samo smijuljio onim svojim širokim ustima.

Ribari

Kažu, da lovci znadu lagati i pričati upravo nevjerojatne priče. To kažu oni, koji još nikad nijesu čuli ribarske laži. Eto na pr. kako su jednom zgodom razgovarala dva ribara:

— Ja kadgod idem loviti ribu uzimam sa sobom brentu reče jedan.

— A ja uzimam čitavu bačvu, jer toliko ih uvijek uhvatim, da mi je i bačva premala, drugi će.

— Zamisli: kad mene ribe vide nagrnu u tolikom broju, da ih samo rukama grabim i bacam u brentu, opet će prvi.

— Ja samo zafućkam i čitava jata skaču u moju bačvu, pohvali se drugi.

— Eh, to nije ništa loviti ovako bez udice. Kod mene zagrizu u udicu, još prije nego što sam ju bacic.

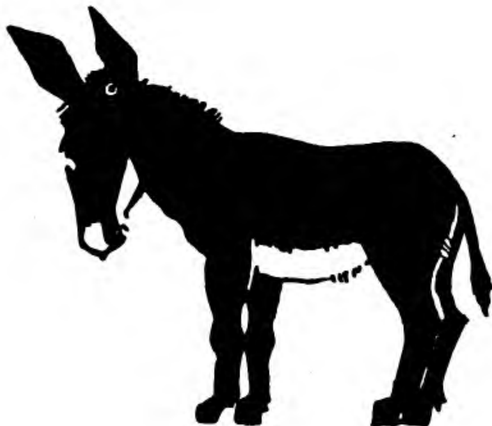
— A kod mene? Grizu tako bijesno, da im moram čak brnjicu nadijevati.

Nezadovoljni magarac

Bila je oštra i ljuta zima. Na hladnom svom ležaju u staji kojom je kroz pukotine zviždao studeni vjetar ležao je magarac i razmišljao kako li bi divno bilo imati pod sobom mnogo tople slame, a pred sobom pune jasle sočne zelene trave...

Došlo je proljeće. Sva se priroda zazelenila. Magarac je imao na pretek zelene trave. Ali s proljećem dođoše i proljetni radovi, a magarac je morao tegliti i raditi od jutra do mraka.

Jadikovalo je jadno magare i živo željelo da prođe proljeće i nastupi ljeto, kad će se ljudi ulijeniti i otpočivati u hladu.

Nadošlo je i ljeto, a s njime i žetva. Magarac nije počivao u hladu. Nosio je snopove žita na leđima, a kad umlatiše žito vukao je u mlin pune vreće...

Ubrzo je zaželio da bi došla jesen.

I došla je. Bralo se grožđe, jabuke, šljive. Sjeklo se drva za zimu. Magarac je svakog dana vukao kući teška bremena. Nije imao vremena ni da pošteno zagrize. Gazda bi ga pustio uz puteljak, da obrsti kakav trn, kakav busen trave, a zatim ga i opet tjerao na posao.

Siromašni Dugoušić jedva čekao da dođe opet zima, da konačno otpočine, makar griskao staru kuruzovinu i ležao na hladnom ležaju...

A. M.

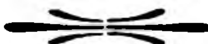

Učitelj: Zašto nijesi došao u školu danas prije podne, Juriću?

Jurić: Kriva je tramvajska štrcaljka, koja je jutros polivala cestu.

Učitelj: Štrcaljka? Lijepa isprika! Što ima posla štrcaljka s time što ti nijesi došao u školu?

Jurić: Kako ne bi imala? Kada sam jutros išao u školu vidio sam štrcaljku i stao da vidim kako polijeva cestu. U to mi priđe jedan stražar i reče: »Dečko pazi na štrcaljku«.... I ja sam pazio na štrcaljku do podne.

Dječje novine

Škole u Primorskoj banovini (Dalmaciji). U Primorskoj banovini imade svega 892 pučke i 23 građanske škole.

Francuska izumire. U Francuskoj svake godine umre više ljudi nego što ih se rodi. Francusku spasavaju danas još jedino stranci, koji se tamo naseljuju i nakon izvjesnog vremena postanu francuski državljani i smatraju se Francuzima. Pođe li ovako dalje za 100 godina ne će u Francuskoj bit više niti jednog pravog Francuza po krvi i narodnosti, nego će to biti samo skup dotepenaca, koji će se dičiti francuskim imenom... To je veoma žalosno i za jedan kulturan narod, kaošto je francuski to je prava sramota.

Kako se je selo oslobodilo vukova? U okolici Bitolja navaljivali su vukovi na jedno selo i počinjali seljacima silne štete, jer bi im svakog dana odnijeli po koju kravu, nekoliko ovaca, koza ili svinja. Kako nijesu imali oružja seljaci su bili u sto muka, dok se nijesu dosjetili što da čine. Ubili su dva konja i otrovali im meso, a zatim ih ostavili na putu pred selom. Čitavo krdo vukova navalilo je odmah na uginule konje i za čas ih izjelo do kosti. Što se dogodilo? Dva dana kasnije seljaci su u okolici sela našli ništa manje nego jedanaest vukova uginulih od otrovana mesa. Ovakav način zatiranja vukova moglo bi se preporučiti i nekim drugim našim krajevima naročito u Bosni i Lici.

Četrdesetgodišnjica smrti Dr. Ante Starčevića. Ovih dana i to na dan 28. II. navršilo se ravnih 40 godina, što je umro jedan od najvećih hrvatskih političara druge polovice prošloga stoljeća Dr. Ante Starčević. Bio je vanredan poštenjak, i veliki rodoljub. Prema njegovoj nauci od Soče do Vardara živit jedan narod, ali raznih vjera, a to je kako je on naučavao, narod Hrvatski. Ta je njegova nauka bila u hrvatskim zemljama zahvatila dubokog korjena i može se reći da su neko vrijeme sve hrvatske zemlje bile starčevićanske. Mi u Istri dočekali smo njegovu nauku kao neko spasenje, jer dok su sve ostale hrvatske stranke na Istru bile zaboravile i nijedna je u svojim programima nije ni spominjala kao hrvatsku zemlju, Starčevićeva stranka prava prva je unijela u svoj program točku, kojom je Istru priznala čistom hrvatskom zemljom i zatražila da se Istra sjedini s Hrvatskom. Razumije se da je hrvatski narod u Istri listom pristao uz takovu stranku. Svi naši narodni vođe Spinčić, Laginja, Mandić, i svi drugi političari bili su pristaše Starčevićeve stranke prava.

Kragujevac u Srbiji u kom se nalazi glasoviti arsenal i tvornice municije i oružja naglo se proširuje. Prošle godine sagrađene su u Kragujevcu 203 zgrade.

Beogradski đaci slabo uče. Iz beogradskih srednjih škola isključeno je zbog slabog učenja 400 učenika i učenica.

RAZNO

Kako piše abesinski car? Donosimo ovdje otisak jednoga pisma, koje je pisao abesinski car Haile Selassie. One kružnice na koncu, to je njegov potpis. Pismo je jedno od nastarijih vrsta pisma na svijetu. Pismo je semitskoga porijekla, a izmislili su ga Semićani, koji su još u vrijeme davno prije rođenja Kristova iselili iz Arabije u Abesiniju i tamo se stopili u jedno sa afričkim Crncima.

Kakve je boje abesinska zastava? Abesinska zastava je veoma slična talijanskoj. Talijanska je zastava: crvena-bijela-zelena, a abesinska: crvena-žuta-zelena.

Mačka othranila štakore. Jedan ruski prirodopisac napravio je zanimljiv pokus. Uzeo je tri mlada istom izležena štakorića i podmetnuo ih je mački, koja je bila upravo okotila mačiće. Štakore je prije toga temeljito oprao, tako da se sasvim izgubio onaj njihov prirodni zadah po miševima. Mačka je dojila štakoriće kao i svoje mačiće i nije ni opazila, da su to štakori. Sasvim se lijepo navikla na njih i ne pravi nikakve razlike među njima i svojim mačićima. Sada taj profesor prirodopisa čeka, što će biti kada štakori poodrastu i kada mačka bude uvidjela, da to nijesu mački nego štakori.

Na svijetu se jede mnogo kruha i čovjek bi mislio da je to najraširenija hrana čovječanstva. A ipak nije tome tako. Više nego polovica ljudi hrani se samo rižom, i ne jede nikada kruha. To su u glavnom azijski narodi.

Zlatni rudokopi. U Južnoj Africi se iskopa najviše zlata. Kažu da je iz njih izvađeno do sada preko 600 milijuna kg zlata. Pojedini rudnici dugi su i do 100 kilometara, a neki su duboki do 2500 metara.

Čovjek je uistinu krvolok. U posljednjih tisuću godina ratovala je Francuska 185 puta, Austrija 131 put, Španjolska 75 puta, Italija 32 puta, Njemačka 24, a Nizozemska 23 puta. Veliki svjetski rat koji je trajao četiri godine bio je u posljednjih tisuću godina najstrašniji rat i u njem je poginulo više ljudi, nego li u svim ratovima u posljednjih 1000 godina. A kako vidimo ni to još nije dosta. Italija se eto ponovno zaratila s Abesinijom, Engleska nešto opet snuje, a da će planuti rat na dalekom istoku između Rusije i Japana koji će biti krvav i strašan to je također više nego sigurno. Čovjek je uistinu čudna zvjerka, nikad mu dosta bratske krvi.

Telefon i vrag. S kolikim se poteškoćama moraju boriti vlasti u Africi i Aziji, koje su htjele da uvedu telefonsku vezu medu raznim gradovima najbolje dokazuje slučaj što se je desio ovih dana u Arabiji. Kralj Ibn Saud, koji je veoma napredan vladar odlučio je uvesti telefon. Razni knezovi i emiri kad su to čuli došli su da ga odgovore od toga nauma, jer da je telefon vražje djelo i da to, kako se ono kaže, nije bez vraga. A Ibn Saud reče: »Napravit ćemo jedan pokus. Uvest ćemo telefon. Na jednoj strani će hodža čitati svete riječi iz Korana, a na drugoj ćemo ga mi slušati. Ako je telefon djelo vraga on sigurno ne će dopustiti da sveta slova korana predu žicom od jednoga kraja do drugoga. A ako je pak to djelo Božje, mi ćemo lijepo čuti svete riječi.« I tako učiniše. Knezovi i emiri slušali su na jednoj strani, a hodža je čak na drugoj strani grada čitao pred telefonom iz korana. Knezovi su lijepo i pobožno slušali molitvu hodžinu i jednoglasno su zaključili, da to nije djelo vražje, pa da se telefon smije uvesti po cijeloj Ibn Saudovoj državi.

Kitova nestaje. Lovci na kitove tvrde, da se za deset godina ne će isplatiti lov na kitove. Kitova imade istina dovoljno. U samom Tihom oceanu kažu da ih imade preko 1,000.000, ali to je sve premalo, kad se uzme u obzir, koliko ih se godišnje ulovi. Lovci na kitove imadu sada tako savršene sprave za lov, da mogu u najkraće vrijeme uloviti svu silu kitova. Najmoderniji način lovljenja kitova je s harpunom, koja se izbaci iz topa. Harpuna se zabode u tijelo kitovo i par časaka zatim eksplodira. Kit je za čas gotov. Pomoću posebne cijevi napuni se tijelo kita zrakom, tako da ne potone, nego ostane plivati na površini. U tijelo se utakne zastavica sa oznakom broda, koji ga je ubio i brod otplovi dalje u lov za drugim kitovima. Kad se ovako pobije nekoliko kitova pobere ih se na ladu i odveze. Jedan kit znade težiti do 100.000 kila, a da ga se ubije dovoljno je da mu eksplodira u tijelu 1 kg dinamita. Kitovi se love u glavnom zbog masti. Iz jednog se kita može izvaditi na hiljade i hiljade kila masti, koja se topi i upotrebljava kao gorivo ulje za strojeve u brodovima. I koža se kitova dade dobro upotrebiti. Uopće od kita se skoro ništa ne baci, nego se sve dobro iskoristi: i mast i meso i koža i kosti i peraje i sve...

Najkraća imena. U Francuskoj imade mnogo ljudi, čije se prezime sastoji iz jednog samog slova i to slova O. Tako se naime zove jedno selo u Normandiji, a stanovnici se njegovi većinom zovu O, na pr. Paul O. Maurice O. Jedna rijeka u tom kraju zove se Aa. Jedan nizozemski pravnik zvao se također Aa... U Kini se nalazi jedan grad, koji se zove U, a nalazi se u pokrajini Y. Na Zuiderskom jezeru ima mali zaton, koji se zove Y.

»Mali Istranin« izlazi jedamput mjesečno. — Pretplata iznosi 12 dinara na godinu. — Pojedini broj stoji 1 dinar. — Za inostranstvo dvostruko. Uredništvo i uprava nalaze se u Boškovićevoj ulici br. 20. — Telefon 59-31.

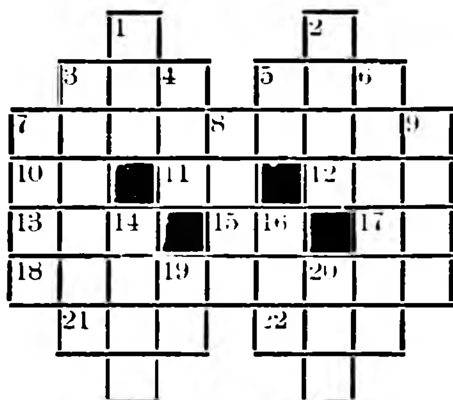
Vlasnik, izdavač i odgovorni urednik: **Ernest Radetić**, Zagreb, Boškovićeva ulica 20. — **Tiskara C. Albrecht (P. Acinger)**, Zagreb, Radićeva ulica 26. Za tiskaru odgovara: **Petar Acinger**, Zagreb. Gundulićeva ulica 22a.

ZAGONETKE I ODGONETKE

ZAGONETKE

KRIŽALJKA

Vinko Janeš, Skrad

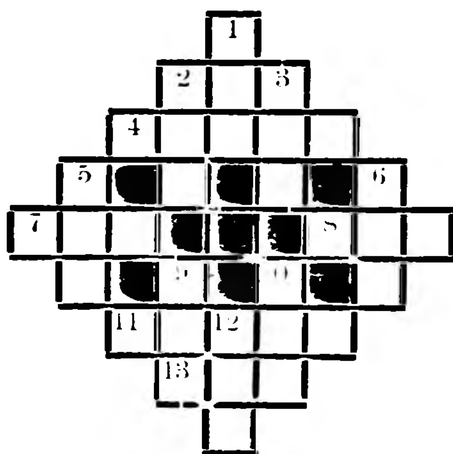

Vodoravno: 3. Lice iz Biblije (patnik), 5. vrst rodbine (kod krsta), 7. Grad kraj Zagreba, poznat iz seljačke bune, 10. lična zamjenica, 11. nag, 12. papiga, 13. pojava na moru, 17. Rijeka u Austriji, 18. visoka škola, 21. žensko ime, 22. prva žena.

Okomito: 1 crna ptica pjevica, 2. jak vjetar u Primorju, 3. hrabar čovjek (2. padež), 4. turski plemić, 5. kratica za kilogram, 6. žensko ime, 7. noćna ptica, 8. protivno od »gore«, 9. nije noć (2. padež), 14. mlado jedne šumske životinje, 16. ima ga svaki čovjek, 19. protivno od »ne«, 20. muško ime.

KRIŽALJKA

Ivan Jung, Belišće

Vodoravno: 2. poklon, 4. velika tvornica u Varaždinu, 7. grad Uskoka, 8. nebo, 11. nije istinit, 13. korisna biljka.

Okomito: 1. kralj životinja, 2. izlazi iz dimnjaka, 3. ide unatraške, 5. proizvod pčele, 6. vjerna domaća životinja, 9. pojava na moru, 10. nije java, 12. vrućina.

Odgonetke iz br. 6

Vodoravno: Pas, porez, rik, lan, radio, Lim

Okomito: Car, pokal, Selim, pir, zao dim.

Ispravno su odgonetali: Ivan Ketović, Novoselec Križ; Ivica Ružić, Skrad; Slavko Panak, Novoselec Križ; Dragica Štimac, Skrad; Nikola Bunović, Beli Manastir; Josip Grbac, Skrad; Stjepan Tkalec, Bjelovar; Marcel Uglešić, Božava; Vjekoslav Džodan, Sušak; Jelka Iveša, Split.

Ispravno su odgonetali: Vlado Velčić, Dekanovac, Albert Debeuc, Sušak, Dragica Brus, Novoselec Križ, Danica Kovačević, Ivanićgrad, Boško Nikolić, Karlovac, Tomislav Tošić, Prelog (ot. Uljan).

Poštarina plaćena u gotovu.

Mali Istranin

pojedini broj
1 dinar

GOD. VII **TRAVANJ 1936** **BROJ 8**

Mala pošta

»ZA GOLI ŽIVOT...« savremena drama iz života hrvatskoga naroda u Istri od Ernesta Radetića, doštampana je. Ova knjiga. koja bez uljepšavanja iznosi krvavu istinu i tragediju od svih napuštenog naroda našeg u Istri, koji se bori ne više za daleke i maglovite, ni hrvatske ni slavenske, ideale, nego za goli život, za opstanak na rodnoj grudi, kad su ga ostavili svi, koji ga nisu smjeli ostaviti, kad ga je ostavila sva njegova inteligencija. jedan je žalostan dokumenat naših dana. Knjiga će možda naići na osudu mnogih, koji će se osjetiti pogođenima. ali istinita je.

Knjiga je namijenjena samo prijateljima i saradnicima piščevim, te se ne će prodavati u knjižarama. Tko ju želi nabaviti neka to odmah javi na adresu naše uprave jer se kasnije ne će nikome slati. Cijena je knjizi 20.— Din.

Profesorski zbor jedne zagrebačke srednje škole održao je prošlog mjeseca sastanak, na kom se raspravljalo pitanje omladinske književnosti i dječjih listova uopće. Jednoglasni zaključak ovih uvaženih pedagoga, među kojima imade nekoliko istaknutih književnika, bio je taj, da je list »Mali Istranin«, jedan od najodličnije uređenih omladinskih listova, pisan s mnogo ljubavi i osjećaja, pun plemenitih poticaja, a uz to za djecu nadasve zanimljiv, i da bi se mnogi drugi dječji listovi morali u nj ugledati.

Očevi i majke! Želite li, da vam djeca budu dobro odgojena, u ljubavi prema rodu i domovini, u poštivanju svega što je lijepo i plemenito, pretplatite ih na ovaj lijepi dječji listić.

Viktor Demarin, Brezovopolje. Molimo Vas, da nam povratite sve stare brojeve. Naročito bi nam bili potrebni brojevi iz III. šk. godine, jer nemamo niti jednoga.

Mira Rarić, Osijek. Lijepa hvala na poslanoj nam adresi Vaše bivše nastavnice. anaše nekadašnje vrijedne povjerenice.

Jurković Dragutin, Sisak. Na naše pismo nijesmo dobili još odgovora. Bili bismo Vam veoma zahvalni, kad biste nam čim prije odgovorili.

Emanuel Bačić, Rab. Primili smo kartu, pa ćemo poslati. Hvala Vam na dosadanjem zauzimanju.

Danica Matejčić, Trogir. Veoma nam je milo, što smo upućeni na pravu adresu. Hvala Vam od srca.

Gilda Velan, Beograd. Poslali smo

Jankica, Zagreb. Moramo znati pravu adresu Hoćemo samo čiste račune

MALI ISTRANIN

GOD. VII ZAGREB, TRAVANJ ŠKOL. GOD. 1935 36 BR. 8

Uskrsni zvonovi

Din — dan — don
Zvoni uskrsni zvon...
Drhće i titra mu kristalni glas
I bruji i pjeva i podsjeća nas
Da uskrsnu Spas.
Din — dan — don
Zvoni uskrsni zvon...
Svu prirodu budi
Za suncem što žudi
Vesele se kukci i ptice i ljudi
I klikću na glas
Da uskrsnu Spas.
U mlazovim zlato s nebesa se proli
I nestade zime. nestade boli
Sve živo i mrtvo svog Gospoda moli
Jer velik je čas
Kad uskrsnu Spas...
Din — dan — don
Zvoni uskrsni zvon...

Uskrsno janješce

Zvona su po posljednji puta zazvonila, raznoseći na sve četiri strane kristalne svoje zvukove, koji su titrali u zraku. pjevali i kliktali, trneći se ko sitna biserna zrnca po krovovima seljačkih kućica . .

Pjevala su zvona i opraštala se od dragih svojih župljana, prije no što pođu, nevidljiva, na daleki put u Rim. da odanle na veliku subotu donesu blagoslov čitavome selu, i ljudima i blagu. i pticama i cvijeću, i uopće svemu živome i mrtvome . . .

Slušao je tako mali Božo pjev zvona, razmišljao o njihovom dalekom putu u Rim i živo želio da pođe s njima u daleki svijet . . . Činilo mu se kao da ga pozdravljaju, da ga dozivlju i milo mu domahuju. Al da! Nije on mogao s njima. Morao se žuriti kući. gdje ga je čekala strina

Ruža . . . Još ga je zarana poslala u šumu da donese naramak drva da može što bolje ispeći lijepe vazmene hljebove . . . A on se eto tako dugo zadržao. Kruh se već sigurno nadigao, a strina nije mogla da zagrije peć, kad joj on nije donio drva. Bit će psovki, ako već ne i batina!

Al njemu se nekako nije dalo iz šume. Vani u prirodi bilo je tako lijepo, da bi bio najradije ostao u šumi čitav dan. Snijega je već sasvim nestalo, iz zemlje je izniknulo na hiljade i hiljade žutih jaglaca, bijelih šafrana, sitnih tratinčica i plavih ljubičica. Livade se zazelenile, voćke su bile u punom cvatu topli je proljetni lahor pirio otkidajući na milijune prebijelih latica i prosipao ih po prekrasnom zelenom sagu, što ga je tako divno satkala majka priroda.

Nosio je tako mali Božo naramak drva, teško se prigibao pod teretom, svaki čas postajkujući, da čuje cvrkut ptičice u grmu, zuj kukca u travi, mekano blejanje bijelih jaganjaca.

Na kraju sela, pred dućanom gazda Pere stao je. Gazda Pero je upravo toga dana dobio novu, svježu robu iz grada i poslagao ju u izlog svog dućana. Čega li je sve tu lijepa bilo! I novih svijetlih cipela — pri pogledu na njih baci Božo i nehotice oko na svoje bose, rosom umivene, nožice — i lijepih odijela i igračaka i koralja, a ma svega što ti srce želi. No najljepši su, bez sumnje, bili oni mali janjčići od čokolade, koje je onako lijepo i uredno poredao gazda Pero, tik uz staklo od jednoga kraja izloga do drugoga. Pa da, bio je Uskrs i to su bili uskrsni janjčići. Mnogo ih je već bio i prodao. Jer mali je Božo već vidio nekoliko dječaka koji su slavodobitno nosili u rukama ovakve uskrsne janjčiće. Tako su krasni bili, sa zvončićem pod vratom, a uz njih je bila utaknuta na križu bijela papirnata zastavica. Djeca su tobože cjelivala janjčića, a zapravo bi ga kod svakog cjelova pomalo obliznula, dok ne bi konačno janjčić ostao bez uha, bez noge, a možda čak i bez glave, da ga naposljetku sasvim nestane u želučiću kakvog malog ugursuza.

Dugo je tako stajao Božo pred izlogom dućana i sasvim je zaboravio na drva, na uskrsne hljebove i na tetu Ružu, koja ga je nestrpljivo čekala.

A janjčići su stajali poredani ko vojnici svaki sa svojom zastavicom, sve jedan veći od drugoga počevši od onoga, koji je stajao jedan dinar do onog velikog, pod kojim je bila oznaka da je vrijedan ništa manje nego deset dinara.

I baš onaj najveći kao da ga je gledao, tako je lijepe oči imao i govorio mu: »Pođi, Božo mali, ti jadni janjčiću, bez oca i majke, pođi. nijesmo mi za tebe ovdje poredani . . .«

Božo je bio zaista jedno dobro janješce, bez oca i majke, koji su mu umrli dok je još bio sasvim malen. Uzela ga k sebi teta Ruža, koja ga je othranila kako je znala i mogla, nekad milovanjem, a nekad i batinama.

Naposljetku se Božo trgne ispred izloga i požuri kući. Teta ga Ruža začudo danas nije izgrdila, i ako je već bilo krajnje vrijeme da dođe kući s drvima. Bila je i ona u nekom svečanom uskrsnom raspoloženju koje je zahvatilo i prirodu i ljude. Božo je imao još mnogo posla da obavi.

Valjalo je oprati stakla, oribati pod, pomesti čitavo dvorište, a i mnogo drugih stvari moralo se posvršavati . . .

Upravo je oprao stakla kad li ugleda kroz prozor kočiju, iz koje je silazio mladi jedan i lijepo odjeveni gospodin.

— Hej, mali, hoćeš li mi pomoći ponijeti ovaj kovčeg?, povika gospodin Boži a Božo vazda uslužan izleti iz kuće i za čas je bio kraj stranca.

— Hoću, gospodine, drage volje! reče i digne na rame kovčeg, koji baš i nije bio suviše težak.

— Odnijet ćeš mi ga najprije do dućana gazda Pere, pa onda ako bude potrebno još kojem trgovcu — reče stranac.

Božo je odmah znao da je to neki trgovački putnik i veselo poviče strini Ruži, koja je izvirila preko ograde dvorišta:

— Strino, ponijet ću gospodinu kovčeg do prvog dućana, evo me odmah natrag . . .

— Pođi, dijete, pođi, reče strina Ruža ne zaboravivši šapnuti mu pod glas, da gospodin ne čuje: — Pa reci mu nek ti dade par dinara...

Božo značajno namigne i ode noseći veselo kovčeg, a stranac za njim.

Cijelo je popodne nosio kovčeg po selu. Putnik ga je u svakom dućanu otvarao i pokazivao trgovcima razne stvari sve jednu ljepšu od druge; trgovci su ih pažljivo pregledavali, cjenkali se i kupovali, a gospodin je neprestano nešto pisao.

Toliko je krasnih stvarca bilo u tom kovčegu! Ah kako bi bio rado Božo koju uzeo da se njome poigra i divi joj se, al da! gospodin bi ih na odlasku iz dućana uvijek ponovno pažljivo poredao i složio u kovčeg pa hajde dalje.

Na večer je gospodin došao zajedno s Božom k strini Ruži. Zamolio je da bi kod njih prespavao. Strina je lijepo uredila sobicu, prostrla čiste plahte, zaklala pile i priredila večeru, pa donijela flašu vina. Gospodin je obilato jeo, a dosta je toga i ostavio na tanjuru, tako da je i za Božu nešto ostalo.

Strina je bila veoma zadovoljna i već je unapred računala koliko će od stranca dobiti i što će sve za Uskrs moći kupiti.

Sutradan je gospodin naručio kola i platio strini konak i večeru, srdačno se od nje oprostio i odvezao se. Božo ga je ispratio i neko vrijeme trčkao za kolima. Najednom gospodin kao da se nešto sjetio, udario se po čelu, pa segnuo rukom u džep od prsluka.

— Evo mali! poviče i dobaci Boži dva komada novca.

Božo se prigne, pobere ih i pogleda: dva komada svaki od 10 dinara. Svjetlili su se na suncu i blistali, kao da su od samog srebra.

— Hvala, gospodine, hvala lijepa, poviče sav sretan skine kapu i stade njome mahati gospodinu. koji je bio već prilično udaljen, jer su konji potrčali.

— Hvala, hvala i sretan vam put, klicao je Božo i neporestano gledao u one dvije svijetle desetdinarke.

Bože moj, dvadeset dinara! Pa to je bio za njega čitav imetak, za njega, koji je tako rijetko imao u ruci dinar, a i to samo onda, kad bi ga strina Ruža poslala u dućan, da kupi šaku soli ili škatulju šibica, ali to je vrlo rijetko bivalo. A eto sada ima čitavih dvadeset dinara, koji su njegovi vlastiti, koje je on sam zaslužio i s kojima može po miloj volji raspolagati.

I prvo što mu je palo na pamet bilo je ono krasno janješce od čokolade iz izloga gazda Pere. Ono veliko lijepo janje s bijelom zastavicom i križem, koje je koštalo čitavih deset dinara.

I već se je u duhu gledao, kako ulazi ponosno u dućan gazda Pere i govori: »Ono veliko janje molim. ono za deset dinara.«

A gazda Pero ga gleda začuđeno preko očala i divi se onoj desetači, pravoj pravcatoj desetači. pa govori:

— Hm. Borami deset dinara! A tko ti ih je dao? Onaj trgovački putnik? Dakako, ovi putnici imaju novaca ko blata . . Hm — Pa eto ti janjeta . . .

Izvadio ga je oprezno iz izloga, umotao ga u fini papir i dao mu ga, a on njemu deset dinara i još mu je deset ostalo.

Tako je živo mislio na to. da mu se je činilo da je već janješce u njegovoj ruci i skoro je nesvijesno digao ruku da ga poljubi i oblizne... Al onda se najednom sjeti strine Ruže, a savjest ga zapeče.

Kako bi mogao, on toliki sirotan, dati čitavih deset dinara za jedno janješce od slatkiša, a strini je toliko potreban svaki dinar za kruh, za sol, za petrolej . .

I nije išao u dućan gazda Pere. Otišao je kući s namjerom da preda novac strini Ruži a ona, kako je dobra, sigurno će mu odstupiti barem jedan dinar. da kupi makar onog najmanjeg janjčića koji stoji samo jedan dinar.

Došao je kući uzrujan, sve se boreći bi li rekao strini da ima novaca ili ne bi.

Nije rekao ništa. I cijelog dana čuvao je tajnu u sebi, i ako je neprestano premetao u žepu one dvije desetdinarke i pipao ih da su bile sve ugrijane od topline njegovih ruku.

Ni na večer nije ništa rekao. Popeo se lagano na tavan, zaželio strini laku noć, i uvukao se u svoju posteljicu u potkrovlju. Iz žepa je izvadio novac i uz slabo svjetlo uljanice stao ga pregledavati. Premetao ga je iz ruke u ruku, okretao ga na sve strane, divio se čas lijepo izrezanoj glavi, čas dvoglavom orlu s druge strane i zveckao njima.

Najednom, uh, nesreća nikad ne spava! oba mu se komada otskliznu iz ruke i otkotrljaju se na pod, pa ravno u pukotinu između dasaka.

Skoči ko da ga je netko iglom ubo. Vidio je kako se novac svjetluca u pukotini uza zid, stao ga je gurkati prstom, ali nikako da ga izvadi. I što je dalje kopkao, to su dinari dublje propadali, ma nekud u dubinu kao da ih proždire provalija — Uzeo je šibu kopao njome i gurao ju, ali bez koristi. Novca je nestalo u pukotini kao da ga je sam nečastivi pojeo.

Bilo je valjda već pola noći kad se je sav umoran od traženja i grebenja i nadizanja daske, legao. — Dvadeset je dinara nestalo.

Jao što je bio tužan, što je bio žalostan, siromašni mali Božo.

Nije plakao, jadnik, ali u srcu mu je bilo strašno teško, a u grlu mu je bilo nekako odurno gorko.

Sutradan je po nekliko puta pokušao otkopati novac no sve je bilo utaman. Propadoše nekud, i nestade ih, ko da ih nikad ni bilo nije . .

Na veliku subotu kad su zvona ponovno zabrujila i zakliktala, povrativši se iz Rima i donoseći obilje blagoslova, strina je svečano odjevena pošla u crkvu. I njega je umila, počešljala i lijepo odjenula, pa ga povela sa sobom. Desilo se čudo. Strina Ruža, koja mu inače nikada nije ništa kupila, prolazeći danas mimo dućana gazda Pere, svrne unutra i kupi mu krasnog janjčića.

— Evo, Božo, to ti je za Uskrs, reče i pruži mu lijepo veliko janješce, koje je stajalo ravnih pet dinara. Od ganuća nije se dospio ni zahvaliti. Drhtao je od uzbuđenja i valjda je stoput odmotao papir i ogledavao janješce.

A kad se je navečer našao sam u svojoj sobici na tavanu, uzme to toliko željeno uskrsno janješce u ruke, izljubi ga i zaplače od srca, da su mu se tople suze kotrljale niz lice i kapale po janješcu i po krevetu.

Gorko je plakao jadni mali Božo, jadno janješce bez oca i majke...

E. R.

———x———

LJUTE RANE SEKE ANE

Kažiprst je porezala
naša seka Ana mala,
pa nariče, cvili, žali:
»Ajme, ajme, prstić mali!«

A kad krvcu ugledala,
od straha je odmah pala.
Iz sveg glasa viče: »Jao!!!«
I crnoj je zemlji žao.

»Umrijeće ti kćerka Ana.
Ajde, majko, po ljekara
Povikala sa bunara
grabeć vodu strina Mara.«

U to eto dobre nane,
pa zavije ljute rane.
I gle čuda — još se smije —
ko da Ani ništa nije!

Gabrijel Cvitan.

Naš vazan

Nikad mi ni Vazan tako lip bija,
nego kada san dite bija i u školu hodija!
Cilu korizmu smo se unaprid veselili
kako ćemo s »frčajkami«* frčakati,
pak smo zato u crikvu hodili
i zvonaru pomogli stvari »luštrati«,
a na »Križnem putu« sviće i križ nositi
i »cimiter« od stin i lišća čistili.

A kada je Veliki četvrtak doša
svaki od nas je na mašu poša
i gleda, da frčajki bude ča bliže,
da ga u podne dopade,
ter od hiže do hiže,
cilo selo, frčakajuć, obajde
i sve do podne bez isti je bija,
samo da bi frčajku na ramenu nosija!

Kada smo frčakali, na svaken raskrižju smo stali
i »uficio, uficio, podne« jako smo vikali.
Na večer smo, za »batiškur« triput hodili
po cilen selu, i sva druga dica za nami
naše frčajke nosili
i »uficio, uficio« vikali —
ma frčakali smo sami!
Na batiškur je svaki šibu nosija
i po koru, ali b a n k u t u k a, kadi je ki sidija!
I tako su sve do Vazma dani lipo »pasivali«,
kada smo čuda jaj dobivali.

Čagod se sićan, na svaki Vazan je lipo vrime bilo
i rano u jutro smo se ustali.
Čuda je ljudi na mašu hodilo
i svi su veselo gledali.

Na svaken raskrižju su dica jaja sikala
i čuda beči dobivala.

Nikad mi nijedan Vazan pokle lip ni bija,
i nideri tako dobre janjce i turte nis ija
ter dobrega, crlenega vina nis pija,
kako kada san, još kako dite, doma u Istri bija!

Ljubo Brgić

---

* Škrebetaljke

Vještice...

Naši dobri stari roditelji djedovi i bake, a i mala djeca mnogo su nekad vjerovali u vještice, vile, vukodlake, u razne duhove i aveti. Nedjeljom bi se stariji sakupili poslije mise kraj crkvice i prepričavali bi kako je ovaj ili onaj vidio »štrige« — tako su vještice zvali — kako su vidili na ovom ili onom zidu aveti sa svijećama u rukama. Mi smo djeca slušali takve razgovore puni straha i poštovanja. Čim bi se zamračilo teško bismo odlazili iz kuće. »Štrige« su se sastajale obično na raskršćima. Tu bi se pobile, a od toga se je znala i prašina uzvitlati i podići u vazduh. Mamica ili stariji koji čim bi vidio na križanju takav vrtuljak prekrižio bi nas i odmah bi opasnosti nestalo! Vješticama su smatrali po koju staru iznemoglu i dobroćudnu bakicu, koja zapravo nikad nikom nije zla činila. Znalo se je u selu koje su vještice. Njih se je izbjegavalo, ako se je samo moglo. Mimo kuće vještičine prolazilo se ubrzanim koracima, kako ona ne bi zlim pogledom »urekla«, koje zdravo i rumeno dijete. Osobito je majka čuvala svoju malu dječicu. I kad bi nekom zlo bilo poslije sastanka ili pogleda stare bakice-vještice, mamica je bila uvjerena da joj je »štriga« dijete urekla. I onda je nastalo gašenje uroka. U malu zdjelicu, cvijećem ukrašenu, »čikaricu« napunilo bi se vode, a u nju spuštalo jedan po jedan komadić žeravke i ako bi sva žeravka potonula na dno, mamica je bila mnogo zabrinuta, a ako bi ostala plivati na vrhu tješila se je da će zlo odmah proći! Kad bi koje dijete zabolio vrat križala bi baka ili majka dijete i oko vrata mu nanizala čitav niz češnjaka. izgovarajući nekakve molitve i za dan, dva. bilo je sve dobro! Tako je nekad bilo kod nas u Prikodragi, a danas se po našim putevima pojavljuju druge aveti i mnogo gore od »štriga«, »crne košulje«. Ali naši ljudi vjeruju, kao što je vještica nestalo, da će tako nestati i crnih aveti, koje danas gore od svih »mora« tište naše jadne bakice i djedove, našu jadnu malu dječicu u Istri.

Prikodražan.

VUK I LIJA

»Kud si pošla stara prijo,
dugorepa teto lijo,
po toj tmuši i mećavi —
ne radi se baš o glavi?«

»Ne pitaj me, striko vuče.
Ništa nisam od prekjuče
sirotica okusila,
ničim zube omastila.«

Ljuta glad me je umela.
Malaksaše zadnje sile.
Zato idem ja do sela
da potražim koje pile.«

»Nešto sam ti reći htio . . .
Ali — idi. kušaj sreću.
Sinoć sam u selu bio —
i nikada više neću.

Gabrijel Cvitan.

IZA ONE PLAVE GORE

Dan umire, sunce tone
Iza one plave gore.
Sa brežuljka zvona zvone,
Podno hridi šapće more.

Iza one plave gore
Sveđ se čuje jecaj boli
Jednog srca što se gasi,
Što za bratsku pomoć moli...

Dan umire, sunce tone
Iza plave Učke gore.
— Crna noći, mrka noći,
Hoće l'ikad biti zore?!

Branko Fučić

MALA ISTRANKA

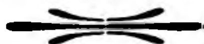
Već po mojem živom oku
i po hitrom, lakom skoku
lako vam je odmah znati:
kakva krv mi žilam teče,
odakle mi mila mati,
kakvo Sunce me ispeče!

Zemlja me je odnjihala,
radost sreću svaku dala:
gdjeno Sunce žarko grije
more, polja, šume, sela.
Uza koje cvijeće klije
i kad zima stiže bijela.

Zemlja Sunca, Zemlja cvijeća
jedina je moja sreća!
Za njom žudim svakog dana!
K njoj mi miso vazda hrli
u daljini uspavana!
Nju mi duša vječno grli!

Istranka sam živa, mlada
U kojoj je vječna nada:
da ću stići, bilo kada,
Istri svojoj zarobljenoj,
da joj teške boli tada
vidam — tužnoj, izmučenoj!

Ljubo Lužinski

Naš Moro

Naš Moro bio je lijepi mali crni pas Imao je sasvim crnu dlaku i žive oči. Repić mu je uvijek bo savinut. Samo kad je zbog čega bio snužden ili kad bi se u blizini pojavila koja mačka spustio bi ga. Mačke nije nikako trpio. I čim bi se muca nakostrušila, on bi stisnuo rep među noge i udaljio se. Uvijek smo ga vodili sa sobom na njivu i u vinograd. I dok bi se radilo, on bi negdje na kraju vinograda ležao smotan i drijemao, ili bi se okolo skitao i po lajanju smo znali, da je naišao na ježa negdje u gustom grmlju ili da juri za gušterom ili leptirom, ali bi se brzo umorio. Nije bio ni ovčar, ni lovac. Nije bio toliko ni opasan da

bi ugrizao. Bio je toliko poslušan, da mu je dosta bilo kazati »Daj Moro«! i on bi se zaletio na najvećeg protivnika ovčarskog psa i znao ga natjerati u bijeg, ali ako bi se ovaj okrenuo, on bi se brzo povukao. Zimi bi ležao kraj ognjišta i dremuckao. On s jedne, a muca s druge strane. A mi djeca probudili bi ih i odmah je nastala jurnjava! A bio je tako vjeran i odan. Kad bi tata odlazio na dalji put, morali smo ga zatvoriti ili privezati, a kad bi se vratio kući dugo bi skakao oko njega, cvilio i mazio se od dragosti! I nas je djecu mnogo volio, jer ga nismo nikada tukli. Živio je naš Moro dugo, no jednoga dana našli su ga gdje leži nepomično kao da spava. Više se nije probudio! Bilo nam je svima žao, ali našeg dobrog Morića više nije bilo na životu.

Prikodražan

Lov na guske

Jedan lovac, koji je cijeli dan lovio, a da nije a ma baš ništa ulovio, vraćajuć se kući opazi na kraju sela jato gusaka, a kraj njih mladoga pastira.

— Hej, dečko, hoćeš li mi dozvoliti, da odapnem u one guske jedan hitac, pa što pogodim, pogodim! Dat ću ti zato 20 dinara.

— Pa pucajte! odgovori dječak i primi od lovca 20 dinara.

Lovac odapne jedan hitac, ali ne pogodi ništa.

— Evo ti još 20 dinara, reče, pa daj da odapnem još jedan hitac.

— Odapnite kad već hoćote, reče dječak i ponovno ubere 20 dinara.

Lovac je i po drugi puta pogriješio, i nije pogodio ni jednu gusku.

— Daj, dečko, dozvoli mi da odapnem i treći hitac, zamoli lovac i pruži mu po treći puta 20 dinara.

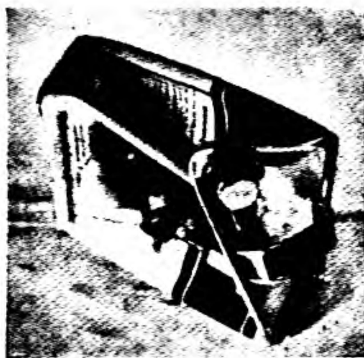
— Pa pucajte, ako hoćete i do sutra, ja i tako ne znam čije su to guske, reče dječak spremivši u džep 20 dinara, okrene se i pobježe...

Pritisak zraka

Nabavite u kakvoj drogeriji ili kod kojeg poznatog prodavača ulja praznu limenu kutiju za ulje pa nalijte u nju, u visini od jednog do dva prsta vode. Metnite zatim kutiju nezačepljenu na vatru i pustite da voda u njoj uzavre. Čim voda zakipi smjesta izvadite kutiju iz vatre i čvrsto je začepite, a zatim ju naglo polijte hladnom vodom. Što će se dogoditi? Kutija će se u jednom času sasvim skvrčiti i savinuti.

Zašto to?

Za vrijeme, dok je voda u kutiji kipjela zrak se je u njoj veoma razrijedio, ali i raširio od vrućine. Čim si pak kutiju izvana polio vodom zrak se u kutiji ohladio i stisnuo se, a pritisak zraka izvana bio je tako jak, da je kutiju svu zgnječio.

Putovanje po Evropi

Pogledajte ovu sliku! Promotrite li je potanje vidjet ćete, da je to cijela Evropa, a pojedine sličice i brojevi pokazuju najveće evropske znamenitosti, koje bi morao znati svaki pismen čovjek.

Nemojte samo preći preko ove slike, a da se na njoj ne bi zadržali. Razmišljajte malko o svakoj sličici na njoj i o svakom broju. Ako vam štogod nije jasno, a i to će se sigurno dogoditi, zamolite svoje roditelje ili još bolje gospodina učitelja, neka vam rastumači.

Zemljopis i povijest najljepši su i najzanimljiviji, a uz to i najkorisniji predmeti, koji se u školi uče. Zadržite se malko nad ovom slikom i vi ćete u nekoliko crta naučiti za najkraće vrijeme zemljopis i povijest cijele Evrope. Pogledajte. na primjer, onaj mali otočić na zapadnoj strani Italije. Na njemu je jedna glava, svakome poznata. To je glava Napoleona, najvećega vojskovođe, francuskog cara, koji je vladao i našim krajevima. Onaj otočić je njegovo rodno mjesto Korzika.

Ili pogledajte sliku Francuske i onaj visoki toranj na njoj. To je Eiffelov toranj u Parizu, najviša građevina u Evropi, o kojoj je i naš list jednom zgodom dosta pisao. A vidite li onu plivačicu što se baca naglavce u more. Tamo je naš Split, srce sunčane Dalmacije naše, gdje cvate vječno proljeće, gdje je more najplavetnije i najljepše na svijetu. Ni Ostende ni Biaritz niti ikakvo drugo svjetsko kupalište nema tako divnog mora, tako krasnog kraja, kaošto je naš Jadran.

I tako redom, svaka slika ima svoje značenje u povijesti i sadašnjosti i vi zamolite ili svoje roditelje ili učitelje neka vam sve opišu.

IGRA BROJEVA

Kako ćeš iznenaditi svojim znanjem tatu, mamu, tetku, strica i uopće svakog oženjenog čovjeka?

Napiši godinu starosti, godinu rođenja, godinu vjenčanja, te godinu trajanja braka tvog tate, mame, strica ili uopće ma kojeg oženjenog čovjeka i zbroji sve te brojke zajedno. U svakom ćeš slučaju dobiti konačni broj 3872.

Da ne bi možda napravio pogrješku navest ćemo ovdje jedan primjer kako valja da računaš. Uzmimo na pr. da je tvoj ujak rođen godine 1901, a oženio se 1930. Račun će onda izgledati ovako:

Sada mu je	35	godina
Oženjen je	6	godina
Rođen je	1901	godine
Oženio se	1930	godine
Ukupno	3872	godine

Pokušaj prema tom primjeru zbrojiti godine koga god oženjenog čovjeka i uvijek ćeš na koncu dobiti isti zbroj t. j. 3872. Nije li to čudnovato?

Nego sada razmislite malko, pa mi kažite, zašto ste vi svaki puta dobili baš taj broj?

*

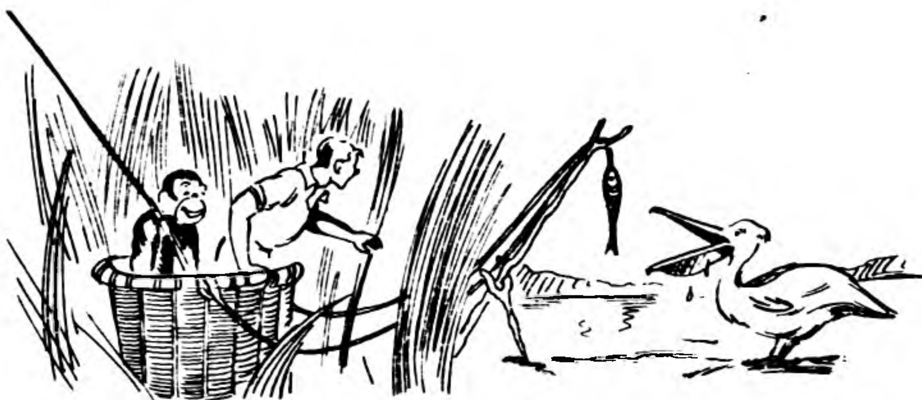
Učitelj: Da ojačamo svoju volju potrebno je da svakog dana napravimo barem dvije korisne stvari, koje inače nerado činimo

Jurić: Ja to i činim, gospodine učitelju! Svakoga jutra ustajem i idem u školu, a svake večeri lijegam u krevet.

U grdnoj su se kaši našla najednom naša dva junaka. Abesinske su se čete raspršile, Talijani su napredovali, bombe su padale iz zraka ko kiša, sve se razbježalo, a Klok i Jožić nađoše se sa svih strana opkoljeni od talijanskih askera. Vrludali su tako bez cilja, sakrivajući se u šašu i gladni i žedni, a ni otkud pomoći. Sva im je hrana bila ono par riba, što bi ih u kakvoj kalnoj rijeci, krvlju zamućenoj, ulovili.

U takvim je očajnim danima Jožić običavao držati Kloku, kao da je on kakvo razumno biće, čitave propovijedi.

— Evo, govorio je. Je li nam to bilo potrebno? Tu se skićemo po močvarama, gladujemo i nosimo glavu u torbi, a zašto? Da koristimo dobroj stvari? Hm! Ako se cijela kulturna Evropa oglušila vapaju Abesinaca koji su ju molili nek ih spase od nasrtaja Talijana, zašto smo baš mi trebali da dođemo amo. Kao da ćemo nas dvojica moći pobijediti goloruki talijanske tankove i aeroplane. Dragi moj Klok, ja mislim da bi bilo bolje, da nas dvojica čuvamo svoje ruse glave za kakvu pametniju stvar. Možda smo kod kuće potrebniji nego ovdje. Mi se uvijek skićemo onuda, gdje nas nitko ne zove. Eno mlatili smo se prije par godina po Kini, a zašto? Umalo da nas nisu dotukli Japanci. Pošli smo u Španjolsku i pomagali revolucionarce, pa? Skoro smo izgubili glavu! A sada evo i ovdje. Gladujemo, nosimo glavu u torbi, niti pošteno spavamo, niti jedemo. A stvar će svejedno završiti i bez nas onako kako budu drugi htjeli. Hajdemo mi lijepo kući!

Klok je zijevao. I on bi bio najradije odmaglio daleko izvan ovih močvara, u kakvu lijepu šumu, gdje bi se mogao verati i penjati po granju, nabacivati se orasima i lješnjacima, a ne gaziti do koljena po blatu.

Bilo je već vrijeme da nešto pojedu, pa nemajući ništa drugo baciše i opet po starom običaju udicu, da upecaju ma kakvu ribu... Najednoć opaze kako se približava nekakav pelikan tražeći i on ribe, kojih baš nije bilo mnogo.

— Ha! dosjeti se Jožić. Ova je ptica jaka mrcina. Moramo na bilo koji način nastojati da joj se dočepamo leđa pa da nas ponese nekuda van iz ovih baruština.

Ali valja biti na oprezu, da nas ne bi možda spustila negdje u još gorem kraju, možda čak usred naših neprijatelja. No čekaj, Jožiću, da vidimo sada tvoju mudru glavu.

Pelikan je koracao uz vodu, a oni se stisnuli u šašu i dali se na pletenje košare iz šiblja. Bila je brzo gotova. Na komad špage spleten poput ulara, objesiše ribu da bude mamac pelikanu, a sami sjedoše u košaru.

Pelikan ugleda iz daljine ribu. Proždrljiv kako je doskakuće do nje, pa ne videći nikakve opasnosti, hop! zahvati je.

Ali Jožić je bio majstor. Povuče spretno uzicu i zaulari njome pelikana. Ptica se digne i odleti, ali ne sama. Povukla je lijepo u visine i košaru, a u njoj naša dva mudrijaša. Vrtila se neko vrijeme u zraku, hoteć se izbaviti neočekivana tereta, al uzalud: Jožić ju je baš pošteno zaulario. A da ju navede da leti kuda oni hoće natače lijepo na jednu šibu ribu, držeći je neprestano pred pelikanovim kljunom. Proždrljiva je ptica zijevnula i jurnula za ribom da ju proguta, al uzalud joj trud. Jožić je uvijek držao ribu u određenoj udaljenosti od kljuna. Ptičurina je naprezala svu svoju snagu da uhvati ribu i letjela ko aeroplan, a Klok se smijao i kreveljio, sve onako gladan, da je sve kriještalo po zraku.

— Hura, već smo preletjeli jezero Tana, već smo izvan dohvata talijanskih pušaka, tumačio je Jožić Kloku, eno tamo u daljini izvora Nila, gledaj one vodopade... Na ovakvom divnom lijetu mogao bi nam zavidjeti čak i sam Lindberg ili profesor Piccard.

Čim stanem na tvrdo odmah ću to opisati, nek čita sav svijet i divi se našoj mudroj glavi...

— Spašeni smo, primjeti najednom Jožić, već vidim egipatsku granicu, eno žutog Nila kako se dolje vijuga. Zbogom Abesinija, zbogom Talijani, mi smo svoje izvršili, a vi sada obračunavajte kako znadete i možete.

Dok je Jožić tako kliktao a Klok se smijao oblizavajuć se pri pogledu na slasne datule koje su se žutile na visokim paomama, nebo se nad njima najednom naoblačilo.

— Oho! Što je to?, okrene se Jožić i pogleda u vis. Začudio se i Klok, jer je začuo čak i nekakvo lepetanje. U tom času pograbi pelikan ribu, koju je Jožić neoprezno previše približio njegovu kljunu, i hitro ju proguta.

Sad su bili bez kormila. Katastrofa je bila neizbježiva. Ogromna jedna orlušina, opaziv iz visine naše putnike, zaletila se silnom brzinom za njima i što bi okom trenuo ščepala pelikana za vrat. Puče uzica, otkine se košara. a naša dva putnika survaše se iz velike visine. Imali su baš ludu sreću. Pod njima se valjao Nil. Ljosnuli su u valove i bili bi se udavili u virovima, da ih i opet nije spasila košara. Pograbili se čvrsto za košaru i pustili da ih valovi valjaju. Za kratko izbaci ih voda mokre i pokisle, ali hvala Bogu žive i zdrave, na obalu. Bili su spašeni. Isplivali su baš na mjestu gdje se sastaju plavi i bijeli Nil poviše gradića Khartuma u Egiptu.

Jurić stricu: Striče, čuj, ja mogu nešto. što ti nikako ne možeš?
Stric: No, baš sam znatiželjan, što ti to možeš, a ja da ne bih mogao!
Jurić: Ja mogu još rasti, a ti više ne!

Dječje novine

Njemačka je vojskom zaposjela Porajnje. Duž francusko-njemačke granice uz rijeku Rajnu u tzv. pojasu Porajnja. Njemačka glasom mirovnih ugovora nije smjela držati svoje vojske. Njemačka je sada jednostavno unišla sa svojim četama u taj kraj i time prekršila mirovne ugovore. Francuska se zbog toga veoma uzbunila i tužila je Njemačku Ligi naroda. Kako međutim znamo, da se Lige naroda nitko ne boji, cijela će stvar završiti time, da će sada i Njemačka utvrditi svoje granice prema Francuskoj kaošto je to učinila prije toga i Francuska prema Njemačkoj.

Umro je grčki državnik Venizelos. O tom velikom grčkom rodoljubu, mi smo u jednom od zadnjih brojeva ovih naših dječjih novina već pisali i to onda, kada je prije nekoliko mjeseci buknula u Grčkoj revolucija, i kasnije kada je Grčka opet postala kraljevina. Venizelos je bio veliki republikanac i protivnik sadašnjega grčkog kralja. Umro je u Parizu u 70 godini života. Njegovo tijelo je bilo je balzamirano i prevezeno na njegov rodni otok Kretu, u velikom slavlju.

Nakon dvadeset godina dignuti su iz mora mornari jedne podmornice, koja je bila potopljena u Crnom moru, godine 1916. U podmornicu nije ušla voda, pa su tako sada, kad su podmornicu dignuli na površinu našli pojedine kabine u najvećem redu točno onakove kakove su bile u času, kad je podmornica potonula. Listovi i papiri bili su sasvim neoštećeni, pa se je sve moglo lijepo pročitati. Kod jednoga mornara našli su nedovršeno pismo, koje je upravo pisao svojoj majci. Dva su mornara nađena zagrljena. Bratski se zagrlili prije smrti. Svih trinaest mornara, koji su nađeni u podmornici svečano su pokopani u Varni.

Sovjetska je vlada u Rusiji izdala naredbu prema kojoj su svaki muškarac do 45. godine i svaka ženska do 40. godine dužni raditi šest dana godišnje besplatno prigodom gradnje cesta i mostova.

Nedaleko mjesta Luxor u Egiptu iskopali su istraživači starina nekoliko brončanih sanduka punih zlatnog i srebrnog nakita velike vrijednosti. Sve te stvari bile su donesene iz Azije u Egipat prije nekoliko tisuća godina.

Engleska gradi hidroplane s kojima će moći preći ocean. Svaki takav hidroplan imat će 4 motora, koji će svi zajedno imati 1600 konjskih sila. To je bome velika jakost. Zamislimo samo koliko bi tereta moglo povući stado od 1600 konja.

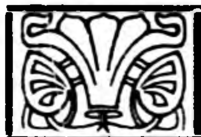
Ljubljana postaje velegrad. Grad. općina priključila je k sebi mnogo malih okolnih općina i tako je sada najednom postala grad od 85.000 stanovnika. Prema tome dolazi na četvrto mjesto. Najveći je do sada Beograd, pa Zagreb, onda Subotica i konačno sada Ljubljana. Prije ovog pripojenja imala je Ljubljana 65.000 stanovnika.

Vatra pod zemljom nije ništa neobična. Čuli smo i čitali često puta, da se u rudnicima u kojima se kopa ugljen pojavila vatra, koju je nemoguće ugasiti, pa se mora cijeli rudnik napustiti i zatrpati svi ulazi u nj. U Češkoj u mjestu Duchcovsk pojavila se tako u jednom ugljenokopu vatra, koja gori neprekidno već deset godina i uništila je na hiljade i hiljade tona ugljena. Da bi vatru ugasili naveli su jedan potok u rudokop i voda sada protiče kroza nj, ali još se ne zna, hoće li taj potok moći ugasiti podzemni požar.

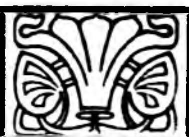
Zvjezdarnica u Zagrebu, kojoj se nekada posvećivala velika pažnja i na kojoj su radili naši najbolji učenjaci, naročito pokojni profesor Kučera, propada, i ruši se, jer »nema« sredstava za njezino izdržavanje.

Meteor pao u more. Tko još ne zna rastumačit ćemo mu odmah što je to meteor. U svemiru imade još mnogo i mnogo svjetova koji su isto ovako veliki a redovito i još veći nego što je ova naša zemlja. Svaka zvijezda koju noću na nebu vidimo jedan je svijet za sebe često puta do stotinu i hiljadu puta veća nego što je naša zemlja. I sve se to okreće i vrti u točno određenoj udaljenosti jedno od drugoga. Ali često se puta dogodi, da se jedna ili druga zvijezda u bogzna kojoj udaljenosti u svemiru na svom putovanju sretnu i sukobe se. Onda nastane u svemiru silan potres i pojedine se takve zvijezde rasprsnu na stotine tisuća komadića, koji se razlete po svem svemiru. Mnogi takovi komadi padnu onda i na našu zemlju i uslijed silne brzine kojom padaju i težine njihove kad padnu na našu zemlju proizvodu čitave potrese.

Parobrod »Douglas« (čitaj: Dagles) plovio je ovih dana uz zapadnoafričku obalu. Najednom se usred bijela dana nebo naglo smrknulo, začula se strašna grmljavina i bljesak i u jednom trenu ljosnula je ogromna jedna plamena gromada u more, nedaleko parobroda. Voda je pljusnula i uzavrela a nad mjestom kamo je ta gromada pala digao se čitav oblak pare. Što je to bilo? Ogroman jedan meteor pao je u more. Da je kojom nesrećom pao na kakav grad ili na kakvo ljudsko naselje bilo bi na stotine žrtava.

RAZNO

Koja je sada godina? 1936. reći ćete svi. Jest, kod nas je 1936 godina, ali Kinezi računaju da je to 4571 po njihovom kalendaru. Abesinci broje istom 1929. godinu. Japanski kalendar broji godinu 2594, perzijski 1314, egipatski 1961, armenski 1383, turski 1354, a Židovi broje godinu 5696.

Abesinci su na glasu nosači. Uprte tako na leđa teret od 50 kila i nose ga 30 do 35 kilometara daleko po uskim gorskim putevima i penju se njime po klisurama. Kada idu u rat nose sa sobom hranu za 3 mjeseca, spavaju na zemlji i ne pokrivaju se ničime ni za hladnih noći. Koža im je na nogama tako tvrda, da mogu trčati i po žeravici a da se ne opale.

Šestgodišnja djevojčica zarađuje 6000 dolara tjedno. To je mala američka filmska zvijezda Shirley Temple (Šerli Templ). — 6000 dolara iznosi 300.000 dinara. To je lijepa svotica.

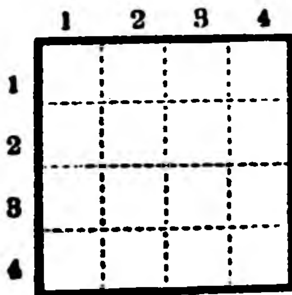
ZAGONETKE I ODGONETKE

ISPRAVNO SU ODGONETALI:

Stjepan Tkalec, Bjelovar — Davor Rogutić, Kraljevica — Miodrag Miloš, Radoje Tijan, Nekić Ljubica, Tonković Andrija, Paden Dragan, Kostrena Sv. Barbara — Dragica Brus, Novoselec Križ — Dragica Štimac, Skrad — Marcel Uglešić, Božava — Josip Grbac, Skrad — Josipa Grgurić, Skrad.

ZAGONETKE

MAGIČNI LIK

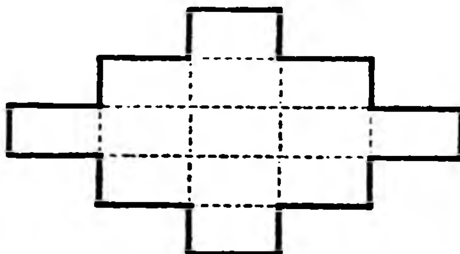

Vodoravno i uspravno isto.

1 gnojno ili otvoreno mjesto na koži, 2 sitni dijelić tvari, 3 dio tijela (služi za hodanje), 4 trhonoša, amalin (kraći izraz).

Syll.

MAGIČNI LIK

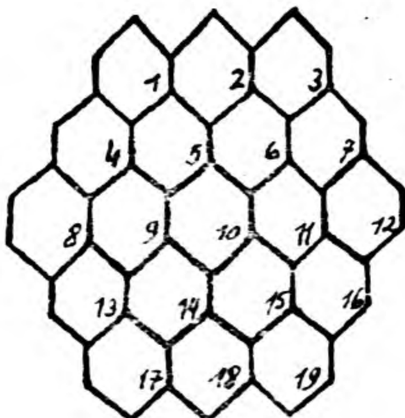

Vodoravno i uspravno isto.

1 rimski: 1000, 2 svadbeno veselje, 3 muško ime, 4 potočna životinja, 5 kratica za nepoznato.

Syll.

ZAGONETKA U SAĆU

Od 1—3 seljačko orude, 4—7 mjera za papir, 8—12 ono, na što se naiđe, 13—16 pasmina, 17—19 vladar, 1—8 događaj za spavanja, 3—17 vrst prsta, 7—18 blagajna, 12—19 upitna čestica.

Syll.

»Mali Istranin« izlazi jedamput mjesečno. — Pretplata iznosi 12 dinara na godinu. — Pojedini broj stoji 1 dinar. — Za inostranstvo dvostruko. Uredništvo i uprava nalaze se u Boškovićevoj ulici br. 20. — Telefon 59-31.

Vlasnik, izdavač i odgovorni urednik: Ernest Radetić, Zagreb, Boškovićeva ulica 20. — Tiskara C. Albrecht (P. Acinger), Zagreb, Radićeva ulica 26. Za tiskaru odgovara: Petar Acinger, Zagreb. Gundulićeva ulica 22a.

Poštarina plaćena u gotovu.

Ovaj dvobroj stoji Din 2.—

Mali Istranin

GOD. VII SVIBANJ—LIPANJ 1936 BROJ 9—10

Mala pošta

Ovom broju prilažemo čekovne uplatnice i molimo svakoga tko nešto duguje na ime pretplate, da bez svakog daljnjeg odgađanja dug namiri. Krivnjom neurednih pretplatnika naš se list bori s poteškoćama i ne može se onako lijepo razviti, kako bi trebao.

Ovaj list izlazi već 30 godina, i odgojio je čitave generacije čestitih i plemenitih rodoljuba. Bila bi sramota, kad bi danas zbog nemarnosti neurednih pretplatnika, morao prestati izlaziti.

Dužnici, molimo vas stoga po posljednji puta: ne odgađajte, imajte savjesti i platite svoj dug.

»ZA GOLI ŽIVOT«, savremena drama iz istarskoga narodnoga života, koja je bila nagrađena na IV. natječaju Matice hrv. kazal. dobrov. za najbolju pučku glumu, izašla je iz štampe. Knjiga se ne prodaje u knjižarama, jer je namijenjena samo prijateljima i suradnicima autorovim. Tko je od naših pretplatnika i prijatelja još nije dobio, neka ju odmah naruči, jer ju inače kasnije ne će moći dobiti ni po koju cijenu. Knjiga je štampana na finom papiru s prekrasnom simboličnom naslovnom slikom, a stoji 20.— Din.

Tivćani. Vaše su zagonetke za naše čitatelje i odgonetače previše učene, pa ih ne možemo uvrstiti. Da riješe vaše zagonetke naši bi odgonetači morali znati na pr. što znači latinski: otok, što francuski: zlato, grčki alfabet, njemačke predloge i t. d., i t. d. A kako su naši odgonetači i pretplatnici u ogromnoj većini učenici osnovnih škola. dakako da ne mogu biti nikakvi univerzalni poliglote. Zagonetke vaše neka dakle budu jednostavne i lake.

Jive Kanela. Molimo vaše pravo ime. Hoćemo da znamo, tko s nama surađuje. Stvari neka vam budu kratke i savjesno obrađene. Mi smo, kako vidite, veoma izbirljivi i nije lako biti naš suradnik.

Boris Lukež, Sušak. Hvala na poslanom. Nastojat ćemo, da izađe jednom prilikom među »Najmlađim saradnicima«. Piši samo i dalje. Zdravo!

Ivo Čič, Osijek. Ono što nam ti preporučaš mi smo već davno izvršili. Međutim vidimo, da imaš i ti dobrih ideja. Što se tiče sadržaja, ti bi kako vidimo želio čitati što više pustolovnih priča. Pa dobro, mi ćemo i takve donositi od sada unaprijed. Dakako nikakve kriminalne romane, koji samo kvare mladež, nego napete priče, koje će biti zanimljive. Ako imaš ti još kakav predlog samo ga javi.

MALI ISTRANIN

GOD. VII ZAGREB, SVIBANJ-LIPANJ ŠK. G. 1935/36 BR. 9-10

Da se ne zaboravi nikada . . .

Bilo je jednog dana mjeseca ožujka 1917. godine. Na stanici u Sv. Petru u Šumi neobično živo. Četrdesetero djece okupljeno oko roditelja, braće i rođaka čekaju na dolazak vlaka iz Pule. Župnik, gosp. Josip Kraljić i ja zaokupljeni smo poslom da sve uredimo i pripremimo za odlazak.

Dojuri vlak. Nasta opraštanje, ljubljenje, pozdravi i plač.

— Zbogom, Fumice! Piši mi!

— Sretno putuj, Toniću moj!

— Čuvaj se!

— Gospodine učitelju, pazite nam na djecu!

— Gospodine župniče, pomozite im, smjestite ih kod dobrih ljudi!

U vagone, djeco! Majke, ostavite djecu, moramo dalje, opominje kondukter.

— Zbogom, mamo!.... Zbogom, ćaće!.... Vlak krenu. Suze..... Jecaji....

Zbogom, lijepi naš kraju! Zbogom, rođena grudo naša!

Nekoje ne možemo da umirimo.

— Ne plači, dijete moje, smiri se, dobro će ti biti u Hrvatskoj.

— Biti će hrane, biti će svega, ali majke ne će biti sa mnom, odgovori mi jecajući djevojčica.

— Naći ćeš tamo drugu majku, dobru i milostivu kao što je tvoja rođena.

Stao sam im pričati o Juriću, o Robinzonu, o Velom Joži, o Martinu Krpanu da ih zabavim i utješim.

Opazim maleno raspoloženje. Župnik nastavi pričanjem. Djeca su vedrija. Prolazimo neopaženo stanicu za stanicom.

Stignemo do Divače.

— Gladni smo, stanu se nekoji oglašivati.

— Izvadite iz vaših torbica što su vam majke spremile za put, pa večerajte.

Stanu vaditi kuhana jaja, komadiće sira, a nekoji izvade par pečenih krumpira da večeraju. O kruhu ni govora. Ovaj dar Božji nisu više ni poznavali.

Svrše svoju jadnu večericu.

Vlak juri dalje. Prošli smo i Sv. Petar.

Negdje oko Postojne stali mi se nekoji tužiti na bolove u želucu. Povraćaju... Previjaju se od bolova. Polegnemo ih na sjedala. Zabrinuti smo za njihovo zdravlje. Jedva dočekasmo da stignemo u Ljubljanu.

Skočih iz vagona i potrčah u restauraciju da naručim čaj za naše bolesne i ispaćene malene putnike. Zatražih četrdeset porcija čaja.

— Sind Sie verrückt? — Jeste li lud? — začuđeno mi se javi jedan časnik koji je čuo moju narudžbu.

— Gospodine, vozimo na prehranu u Hrvatsku četrdesetero djece, bolesne i nemoćne, pa bi htjeli da ih čajem osvježimo.

— Ne brinite se, gospodine učitelju, vratite se u vagon, dobit ćete što želite, reče mi jedan stariji časnik, koji je čuo moju molbu.

Predstavim mu se, zahvalim mu lijepo uz stisak ruke, pozdravim ga i skočim u vagon da razveselim ugodnom viješću moje putnike.

Ne potraja dugo i u vagon stupe dva starija vojnika noseći posudu s čajem. Podvore najprije župnika i mene, pa djecu. Srčemo svi s uživanjem.

Kotlić je bio za čas prazan.

Potrčim da platim čaj.

— Gospodin kapetan je sve platio, reče mi konobar. Dao vas je lijepo pozdraviti i otišao.

— Kako se zove gospodin kapetan?

— Zabranio mi je da vam kažem njegovo ime.

— Pozdravite ga i zahvalite mu u ime djece, rekoh. Hvala mu i ovdje.

Kondukter najavi odlazak vlaka. Djeca, iako je duboka noć, čavrljaju, a nekoja i tiho pjevuckaju pjesmu »Popuhnul je....«

— Djeco, sada spavajte da odmoreni i čili stignete u Zagreb.

Poslušaju. Naslone se jedan na drugog. Nasta zijevanje. Nekojima se već oči sklapaju. Naši su bolesnici mirni. Mûk. San ih brzo svlada. Zaspim i ja, zaspi i naš župnik.

— Krško! — čujem kroz san. Trgnem se. S desne strane pruge spazim Savu.

— Djeco, eto rijeka Sava, približujemo se Zagrebu. Skoče mali putnici prozoru, trljaju oči, šute i promatraju.

»Teci Savo, Dravo teci«, zapjevucka jedan između njih.

Nasta živo čavrljanje.

— Lijepi i bogati krajevi, reče ushićeno mali Ante.

— Gledaj jato gusaka! — dobaci mu Josip. Ostali šute kao zaliveni. Čude se novom kraju i novom svijetu.

— Zaprešić! — povika kondukter.

— Brzo ćemo u Zagreb, opomenuh ih, pripremite svoje stvari.

Vlak juri dalje ubrzanom snagom da nas čim prije preda u ruke našim dobrotvorima.

U Zagrebu

— Zagreb!

— Djeco, polagano izidite!

Dočekaju nas izaslanici Narodne zaštite, pozdravljaju nas i ljube.

Izadosmo iz stanice.

— Idemo najprije u »Prehranu« da se djeca nahrane i odmore.

Dođemo u krasnu dvoranu. Na stolu pune košare bijelog kruha.

— Joj, koliko kruha! — poviče mala Milica i skoči, da uzme jedan komadić.

— Ustrpi se, dijete! Dobićeš kruha i mlijeka koliko hoćeš i želiš, opomene je gospođa.

Posjedasmo oko stola. Izmolimo svi molitvu i zahvalimo Bogu na sretnom putovanju.

Doručkujemo.

— Ovako dobrog i ukusnog kruha nismo nikada jeli u životu, šapće Fumica drugarici.

Gospođe i gospoda uživaju s nama, osjećaju u svojim plemenitim dušama sreću i zadovoljstvo, jer su pomogli gladnima i nevoljnima.

U ispaćena i blijeda lica naših mališana vraća se život i snaga. Dižu se od stola, ulaze u vrt da se ogriju na blagom jutarnjem zagre-

bačkom suncu. Tu nastane pričanje i promatranje velegradskog života.

— Dobro jutro, djeco! Dobro jutro, gospodo! — pozdravi nas gospodin. Ja sam doktor Basariček, tajnik Narodne zaštite. Dobro nam došli! Kako ste putovali? Kako su djeca? — upita mene i župnika.

— Sve je u redu, gospodine doktore! Djeca su sretna i zadovoljna. Svi su dobro. Sada su vaši i Božji.

Dobri se gospodin blago nasmješi i reče nam:

— Danas ste naši gosti, a sutra ćete u Đurđevac. Tamo vas čekaju da vas uzmu k sebi za svoje.

Dan smo proveli u razgledavanju grada. Prolaznici nas svuda susreću sa osobitom ljubavlju, darivaju nas slatkišima, a slabije obučena djeca dobivaju nova odijela.

Roditeljima brzojavljamo:

— Mi smo svi dobro. Zagrebčani su nas primili kao svoju rođenu djecu. Svi smo presretni.

U Đurđevac

Naš vagon nas čeka. Ukrcasmo se.

Dođu dvije gospode. Obdaruju djecu popotbinom: voćem, čokoladom, slatkišima, hljebom i drugim đakonijama.

— Sretno putujte! U Đurđevcu biće vam lijepo i dobro.

Toplo im zahvalismo. Vlak krene.

Vrijeme nam brzo prolazi. Promatramo nove lijepe i plodne krajeve. Djeca uživaju, a veselimo se i mi s njima. ja i župnik.

»Posavino, moje polje ravno!

Zalud mi je što si polje ravno«, zapjevaju dječaci. Djevojčice im otpjevavaju:

»Kad u tebi vjekovati neću,

Samo ovo ljeto ljetovati....«

Veselje i raspoloženje raste sve jače. Vlak već juri kroz Podravinu.

— Još malo pa eto nas u Đurđevcu, upozori župnik djecu.

Svi se spremimo.

— Đurđevac! — javi nam kondukter.

Pogledam kroz prozor. Na stanici mnoštvo svijeta.

Izađemo iz vagona.

— Ja sam doktor Mayer, ja sam ravnatelj škole Buršić, ja sam učitelj Vereš, predstavljaju nam se naši prijatelji i zaštitnici.

-- Djeco, dobro nam došla! — pozdrave ih plemenite đurđevačke gospode.

— Hoćeš li ti mali k meni? — upita jedan gospodin malog Antuna.

— Hoću, odgovori mu mališan. Novi otac zagrli maloga i uzme ga za ruku. Odu.

Tako su uradili i ostali Đurđevčani sa našom djecom.

Neko je uzeo jedno, neko dvoje. Ljubav je učinila svoje. Ja i župnik nismo znali kud su nam djeca nestala i ko ih je uzeo.

— Ne brinite gospodo, opomene nas ravnatelj Buršić, još danas ćete doznati gdje i kod koga su smještena djeca.

Krenemo u mjesto. Za nas su spremljene sobe gdje smo se odmorili. Uveče doznadosmo za obitelji koje su djecu uzele.

— Sva djeca imaju da se sutra jave u školu, upozori nas učitelj Vereš. Tom prigodom moći ćete da se s njima i oprostite.

Tako je i bilo. Drugog dana u osam sati u jutro čekala su nas već djeca odmorena i ispavana pred školom.

— Kako ste, djeco?

— Dobro, — odgovore nam svi u jedan glas.

— Mi se danas vraćamo kući u Istru, u Tinjan, a vi budite dobri i valjani, slušajte vaše nove roditelje i prijatelje.

Nasta tišina. Naši mali siročići spuste svoje glavice i duboko uzdahnu.

— Pozdravite nam mamu, tatu, baku, sestre, braću i prijatelje, sve pozdravite i recite im da je nama dobro i lijepo, a mi ćemo moliti za njih i za našu Istru.

— Zbogom, djeco!

— Zbogom, gospodine župniče i gospodine učitelju!

Usne mi zadrhtaše, spustih suzu tešku i nezaboravnu....

Vratili smo se kući preko Rijeke. Na parobrod »Abbazia« koji saobraćaje između Rijeke i Lovrana ukrcala se četica djece.

— Otkuda su ova djeca i kuda putuju? — upitam ravnatelja osnovne škole iz Sušaka gosp. Pristini-a koji nas je pratio do riječke luke.

— Mali su to Mađari koji kreću na oporavak u Lovran. U villi Burogardu sve je za njih spremljeno.

— Tako?! — začudili smo se. Mi našu djecu pred aveti gladi sklanjamo iz Istre, a za njih, za Mađare, bit će hrane u Istri.

— Tako je prijatelji moji! Takova je teška naša sudbina, ali i tome će doći kraj, odgovori nam naš dragi pratioc, stisne nam ruku, zaželi nam sretan put i ode.

Otišli smo i mi sa ojađenom dušom u naš siromašni ali lijepi i pitomi kraj, među naše dobre i poštene majke, oceve, braću i prijatelje.

Pozdravljam njih i njihovu djecu i unuke: Franu Pajca, Viktoriju Oplanić, Tonića Prelca, Ivu Šurana, Josipa Milotića i druge koji su u Đurđevcu, u Virju i u drugim našim krajevima našli svoju novu domovinu, svoju sreću i svoj mir. **Drag. Lukež.**

Istri

Blistava daljino obasjana suncem
Ti kristalni dvore slavenskoga plača,
Idealu mili — uspomene svete
Ti korico zlatna ubojnoga mača.

Zemljo nade naše, beskućnika gordih
Njihova si eto, ne pripadaš njima,
Kapljo suze naše, kapljo krvi naše
Vrelo tane smrti u krvi nam svima.

Aleksandar Radanović

Praznici na selu

— Ako ni ove godine ne prođeš na ispitu poslat ću te preko praznika k stricu Marku na selo.

Tim me je riječima plašio otac svakog dana, kad bi čuo da u školi nijesam znao zadaće.

— Vidjet ćeš ti što znači biti seljak i u znoju lica svoga služiti kruh. Puknut će ti na dlanovima žuljevi ko lješnjaci, ti lijenčino jedna gradska.

Slušajući te i slične prijetnje nijesam znao bi li se žalostio budem li morao preko praznika na selo, ili bih se veselio. Međutim učio nijesam ni nakon tih prijetnja ništa i tako sam na koncu godine slavno na ispitu pao, pa sam trebao da na jesen polažem popravak.

Otac čuvši to samo se namrštio.

— Lijenčino gospodska, baš si nepopravljiv! Već sutra se pakuj idemo k stricu Marku u Žabare. Taj će te već naučiti pameti.

— Odvedi ga samo, odvedi, doda majka i stvar je bila svršena. Majka mi je spremila nešto rublja, priredila nešto kolača za djecu strica Marka, a otac je u kovčežić metnuo knjige i pisanke.

Sutradan sjedosmo otac i ja na vlak.

Otac je cijelo vrijeme bio mrk i neprestano me plašio sa stricem Markom.

— Nije stric Marko ovakav kao ja. Ne pozna on šale. Mi smo braća, ali on je sasvim drukčiji nego što sam ja. Njegova djeca rade i trude se ko robijaši. Vidjet ćeš.

Ja sam šutio Hiljadu misli rojilo mi se glavom i neprestano sam snovao kako ću izbjeći tom strašnom stricu Marku.

— A ni strina Draga nije onako mekana i nježna kao tvoja majka. Ona je, istina, dobra, ali znade pritegnuti uzde, kad treba.

Na jednoj maloj stanici vlak je stao. Siđosmo. Obazrem se naokolo .Kraj je bio divan. Svuda izorana polja, zelene šume, vinogradi, krasne livade i pitomi brežuljčići oko njih. Svježi je povjetarac strujio, a pluća su se sama širila da zahvate što više tog čistog zraka.

Moj se otac raznježio. Zagledao se u daljinu i meni se pričinilo kao da mu je u oku zasjala suza, kad mi je rukom pokazao u daljini skup bijelih kućica na brežuljku s malom crkvicom i vitkim zvonikom među njima i rekao:

— Eno, Dragec, ono su Žabari, moje rodno mjesto. Tamo ćeš sprovesti praznike.

Tek što je to rekao ispolji se pred nama ogromna neka ljudeskara.

— Marko, brate, nisam te ni opazio.

— Ivo, dakle si ipak jednoć došao...

I zagrle se.

Taj veliki i jaki seljak bio je stric Marko, brat moga oca. Pogledav mene reče:

— To je taj tvoj mali nevaljalac? Dobro si uradio, što si ga amo doveo. Mi ćemo ga već ukrotiti.

Ja sam ga gledao preplašeno. Njegov način govora nije bio baš osobito mekan. Govorio je malo i odrješito.

Sjeli smo na kola i krenuli prema Žabarima.

— Moj otac je neprestano nešto pitao, zanimajuć se čas za ovo, čas za ono, a ja sam se iznenadio kako je to mekan i topao glas u moga oca. Osjećao sam, kako u očevu srcu kipe i vriju neke divne i slatke uspomene na ovaj kraj, gdje se je rodio i odakle je kasnije otišao u grad da postane gospodin. I sve mi se činilo kao da otac žali što nije ostao ovdje u ovom divnom kraju...

Došli smo u selo, i stali pred stričevom kućom. Pred nas je istrčalo ništa manje nego sedmero djece, što dječaka, što djevojčica.

Prešao sam pogledom preko njih i učas sam izračunao s kojim ću se od njih moći igrati. Međutim na njihovim licima nisam opazio nikakvog naročitog veselja, što sam došao. Gledali su me znatiželjno kaošto se gleda novo tele, kad ga se dovede sa sajma kući.

Kada je uveče otac opet sjeo na kola da se odveze natrag kući u grad i ja ostao sam među onom silnom seljačkom dječurlijom, nešto me bolna stisnulo oko srca. Izgledalo mi kao da sam izgubljen, bez igdje ikoga svoga...

U jutro se rano ustajalo. Tek što bi zora zabijelila pojavio bi se na vratima sobe, u kojoj sam spavao zajedno sa svom drugom djecom i ja, stric Marko, povukao bi sa svačijeg kreveta pokrivač i rekao:

— Na posao, dečki, na posao.

Ja sam se htio još par puta protegnuti, ali stric Marko nije poznavao šale. Kad ne bih odmah ustao on je bez smilovanja izlio čašu svježe vode na moje lice i ja sam za čas bio bistar i budan.

Odmah smo bježali u kuhinju.

Tamo su se već pušili žganci s mlijekom.

— Što bi ti jeo, Dragec? pitala me strina.

— Ja bi kavu, odgovorim ja, ali se stric Marko okomi na mene:

— Kakvu kavu, mekušac jedan gradski... Žganaca se najedi žganaca, bit ćeš zdraviji. I meni nije preostajalo drugo nego da uzmem žlicu i da udarim po žgancima. A priznajem da su mi vanredno išli u tek.

— Joža, ti ćeš baciti sijena volovima, zapovijedao je stric. A ti Đuka pođi pa naberi zelenja za kuniće, ti pak Milka odi nahraniti kokoši... i tako redom. I svatko je odjurio za svojim poslom, fućkajući ili pjevuljeći pod glas.

Ja sam samo gledao za njima i mislio na ona lijepa vremena, kad sam kod kuće u gradu lijenčario i spavao do osam sati, pio kavu s čokoladom, i, ne htijući učiti, srdio mamu, a još više tatu, koji se je jadan grbio u uredu po cijeli bogovetni dan, od rana jutra do kasne noći.

Međutim sam polagano i ja počeo ovdje raditi kao i svi drugi. Jedamput sam se pridružio onome, koji je išao nabrati zelenja za kuniće, drugi put sam pošao u staju k volovima, da im bacim sijena, treći put sam opet pošao za ovcama i tako redom. Četiri bijela vola samo su me gledala onim svojim dobrim očima i kao da su pitali: — Oho, odakle si ti došao?

Uživao sam u radu. Složio sam se sa svojim bratićima i odlazio s njima na pašu .Brali smo po šumi gljive, lovili ptice, tresli jabuke, kruške i breskve, plijevili travu, nosili čitave naručaje zelenja za blago i radili ko crvi.

O podne smo dolazili kući gladni kao vuci. Jeo sam kao nikad prije. Dok sam kod kuće majci neprestano zanovijetao: »ovo ne volim«, »ono ne ću«, »hoću kolača«, »hoću kave«... ovdje sam strugao po zdjeli, jedući krumpir, grah, zelje, repu, žgance, svinjetinu, sir, kobasice, s takvim tekom, ko da je to najbolje jelo na svijetu.

Čuo sam kako je jednom zgodom rekao stric Marko strini Dragi:

— Ovaj dečko, čini se da više naliči na mene nego na svog oca. Ja sam volio raditi seljačke poslove nego li učiti iz knjige, dočim je njegov otac uvijek volio knjigu. Što ćemo pa ne moraju svi biti učena gospoda, mora netko i zemlju obrađivati. Ali mali je vrijedan i dobar radnik...

Čuvši to bio bih najradije poljubio strica Marka, ali sam se pritajio.

Popodne smo išli opet na posao. Knjige nijesam ni pogledao. Odlazio sam za volovima. Skakao sam po travi, po šumi, po oranicama — knjige su ležale u kovčegu netaknute.

Bože moj što li će se iznenaditi otac, kad dođe po mene. Nijedne stranice knjige nijesam pročitao. Sav sam se poseljačio. A on je jadnik mislio da ću postati barem ministar prosvjete, a kad tamo postat ću seljak.

Praznici su brzo prošli.

Jednoga dana dođu po mene i tata i mama.

— Eto vam vašeg Drageca, rekao je stric Marko. — Čini se da vam se dobro oporavio kod nas.

— Sad ne možete reći da je lijenčina. Radi ko crv, od jutra do mraka, jede s apetitom, fućka ko češljugar, pjeva, klikće, veseo je i pun života.

— A knjiga? upita moj otac.

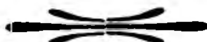
— Bome mu je nikad nijesam vidio u ruci, prizna stric Marko. Međutim prošao je ipak dobru školu i ja mislim da će mu biti od koristi .Moja škola je zlata vrijedna, — pohvali se stric.

I bila je zaista zlata vrijedna. Naučio sam rano ustajati i ne lijenčariti nikada, naučio sam jesti sve bez izbiranja, a otvorile mi se i oči, pa sam vidio u prirodi, oko sebe i u sebi, na tisuće divnih stvari, kojih u gradu nikada nijesam vidio. Poznavao sam sve cvijeće, sve ptice, sve životinje, i nebo i zvijezde i sunce i mjesec i dugu i svu prirodu u njenoj tajanstvenosti i veličini.

Pa kad sam kasnije u gradu, neposredno prije ispita otvorio knjigu, gledao sam u nju drugim očima i za čas sam mnogo toga razumio, što mi prije nije nikako išlo u glavu.

Još sam nešto naučio na selu. Naučio sam cijeniti rad onog brata seljaka, koji u znoju lica svoga hrani i selo i grad i sve nas.

E. R.

U NOĆI

Ko zlatna, drhtava gnijezda,
snešena s visokih gora,
u tihom zrcalu mora
njišu se rojevi zvijezda.

Lagano lađa brodi,
presjeca sedefno more...
U tajne vilinske dvore
zar put nas taj blistavi vodi?

Izvuci veslo, druže!
Nemojmo ići kraju...
Okupani u zvjezdanom sjaju
čekajmo zorine ruže.

Gabrijel Cvitan

PROLJETNA PJESMA ZA MALU DJECU

Doletjele male laste, donijele su sjeme cvijetno,
Bacile ga na livade, zakliktale: bilo sretno!
Posula se crnim poljem eto svuda zelen — trava,
Zamirilo sitno cvijeće, procvala je ljuba plava.
Digoše se vilenjaci sve polako, polagano,
Dok je bilo ljudstvo noću po kućama uspavano,
Pa se dali na posao revni, živi, zdravo bodri,
I oprali tmurno nebo — sad se tako divno modri
A da bude veća sreća, i da bude ljepša slava,
Svud po lugu i po gaju ptičja pjesma uskrsava!

R. Katalinić Jeretov

Piljuh*

Pod imenom »Piljuh« poznavala ga sva okolica. Dadoše mu taj nadimak zato, jer je imao savinuti nos i oštar vid kao u jastreba, te bio najbolji lovac u čitavom kraju.

Bio je stari kremenjak i, sa svojih sedamdeset godina, bio jači od mnogog mladića.

Uvijek raspoložen na šalu, i ako je imao mrki izgled uslijed velikih i gustih obrva. Sličio je mnogo sv. Roku, naslikanom na glavnom oltaru naše crkve, pa smo, gledajući sliku sveca, uvijek pomišljali na staroga Piljuha.

Viđevasmo ga uvijek s puškom na ramenu; njegovom nerazdruživom družicom.

Nijedan se lovac nije mogao s njime mjeriti i nikada nije dolazio kući bez lovine. U njega se moglo naručiti zeca kadgod se htjelo, a on, obećao i donio ga. Nikada nije prekršio obećanje, jer poznavaše sve zečje paše, staze i logore.

Najveće veselje, koje mu čovjek mogaše učiniti, najveći poklon za njega, bijaše cigara, a njegova riječ zahvale bijaše: »Bog dao sto za jeno!«

A i vraćaše on »sto za jedno«, jer je obično darovatelju donašao ili zeca ili par šljuka ili par jarebica.

A bio je i neustrašiv. Nije znao za riječ strah, pa ipak se jednom naužio straha!

Evo kako mu se to desilo. Pripovijedao nam to jedne zimske večeri.

Sjedilo nas nekolicina uz njegovo ognjište.

On u »karegunu« (grubom drvenom naslonjaču), a mi na »škamljima« (stolcima). U ruci mu kliješta za žeravicu, kojima potpiruje vatru, i dugačkom lulom u ustima, koju vadi jedino kada gucne iz zemljanog vrča dobrog, kao krv crvenog i gustog vina »terana«, što se često dešava.

Pripovijeda on, a mi se svi pretvorili u jedno uho, i gutamo njegove riječi:

»Bilo je to u proljeće, prije nekih četrdeset godina, kada su moj Ivo i Marko još bili djeca: jedan od osam, a drugi od šest godina.

Uzmem jednog jutra kosu i uputim se u »Dolac«, da pokosim djetelinu.

Kosim ja cijelo jutro i ne marim što me sunce peče. Znam ja to naše milo sunce, koje nas pali i žeže, ali i koje nam daje svu našu snagu. Znojim se, ali se ne umaram, ta kako i bi, kada vjetrić milo popuhuje i osvježuje me, a ptičice pjevaju i pjevaju. A ja se razdragam, pa mašem kosom i pjevam, dok se otkos za otkosom ruši da je milina.

Kada stigoh u sredinu, a to predamnom iskoči sitan i lijep zečić. Ostavih kosu i u trk za njime. Sa nekoliko skokova dostigoh ga. Dignem ga, pomilujem, a on me, sve nekako, plašljivo i milo gleda. Položim ga u travu. Skinem moj veliki slamnati šešir, poklopim ga njime i odlučim, da ga poklonim svojoj djeci.

---

* Jastreb.

Pokosivši, vratih se o podne kući. Došavši kući, sve se smješkajući, dozovem Ivu i Marka i, pokažem im zečića. A oni, od veselja, smiju se i skaču kao pomamni.

Dadem im ga, ali ih i opomenem neka ga paze i obilno hrane. Tko sretniji od njih!

Napraviše mu od letvica nekakvu kućicu i, svako jutro, o podne i uveče donašaju svom miljeniku sočne trave i djeteline; a moj Ivo, obješenjak jedan, našao u kući nekakvo sitno, brončano zvonce, koje vješasmo prvome janjcu, i objesi ga, o crvenoj vrpci, zečiću o vrat.

Sve bilo dobro dok zečić ne poodraste. Ali jednoga dana, kada ga Marko sam hranjaše, moj ti zeko hop i pobježe glavom bez obzira! A moj Marko, nešto od iznenađenja, a nešto od straha, ljos natraške na zemlju, pa udri u plač. Dotrči Ivo, pa trk za zekom, ali da: hvataj ti pticu u letu! Pa tako ostadoše ova dva moja jadnika bez svoje velike radosti, i ne mogoše za dugo da zaborave svoga zečića, pa im svaki razgovor počimaše i svršavaše sa zečićem.

I, zaboravismo konačno i na zeka. Dođoše nove radosti, pa tko će na prošle i da misli!

I stiže jesen. Bogata kao nikada. Grožđa da je milina. Kukuruzi krasni, ama sve što Bog dao, dao obilato! Bog dade sto za jeno!

A dani, božji, pravi božji dani! Sunce danju milo grije, a noći tihe i vedre. Vedre, da se u njima okupaš, pa tek kada mjesec prospe svoju srmu, da zagrliš od radosti cio svijet i Bogu zahvališ i za dobro i za zlo!

Eto takva bijaše to jesen. A što li bijaše lova! Lova, mili moji, kô nikada: zečeva kao špika, i sve kao debeli ovnovi, a jarebica i šljuka tustih kao kljukane patke, pa hvataj na svakom koraku!

Eh, eh divota kažem vam! I bi mi tada, kao da živim deset života.

Uveče jednog takvog dana, kada se mjesečina prosu po lišću i travi, kao najčišće srebro, bane mi u kuću plovanov* Jure i reče, da me velečasni moli za sutra zeca. Kud ću, što ću, već pušku na rame, pa na čekanje.

. Znam ga već: lijep, debeo. Vidjeh ga već više puta, ali uvijek preko puškometa. Znam i kuda i kada polazi na pašu.

I uputim se ja. Noć svijetla kao dan, a ja, i ako umoran od dnevnog posla, bodar i veseo, pa ravno za »Glavicu« na kolni put i tu za smrekov grm, pa čekam.

Čekam, tako čekam, a ono već i ponoć, kad li od nekale: cin, cin, cin. Koji je to bijes? pomislim. Poslušam ponovno, a ono i opet: cin, cin, cin! Raskolačim oči i upirem pogled na put. A ono, neka se tamna sjena vuče zemljom i zvoni: cin, cin. Pomozi Bože, prošapćem i pomislim, da nije kakva čarolija, a srsi mi prolaze tijelom! Protarem oči da bolje vidim, napnem uha da bolje čujem, i vidim, opet: crna se sjena vuče polako, pa zastane i zvoni cin, cin, cin. Potari ga sveti križ, pa to je sigurno sam nečastivi! I uđe, ljudi moji, strah u mene!

Uđe strah, i nikako da prođe! Osjećam da drhćem, vlasi mi se kostriješe, srsi prolaze tijelom, kao da me tko polijeva mrzlom vodom, a dah zaostaje.

Što ću sad? Ne vjerujem u čarolije ni u duhove, ali ovo, što je ovo? Uh muka me hvata, Gospode muka! Pa zar zbilja imadu pravo one budale, koje tvrde da duhovi hodaju noću? Ta duh, ako u istinu postoji, i tako će me pograbiti! Prekrižim se tri put, sto put, ali sjena se svejednako miče, pa zastane, pa nanovo makne i zvoni cin, cin, cin.

Primiče mi se sve više, a mene strah hvata sve jači! Već je na trideset koraka, ali još uvijek ne razabirem koji li je to bijes, jer sjena živice neda da raspoznam.

Konačno odlučim, pa kud puklo da puklo!

Dignem drhćućim rukama pušku k oku, nanišanim i — pum, a moj se »strah« koprcne u zraku, zazvoni dvaput cin, cin i, ne maknu se više, niti zazvoni. Što ću sada? Odvažim se i, držeći pušku pred sobom, da mi bude pri ruci, ustreba li, usmjerim oprezno, korak po korak k »strahu«. Sav u strahu i znatiželji primičem se sve bliže, a kada ja na nekoliko koraka od »straha«, snebim se od čuda: leži na zemlji ustrijeljen — zec! Bože, zec, pa zvoni! Kako to? Prignem se, dignem ga, a ono moj zeko ima oko vrata svezano zvonce. Sada mi najednom sine: ta to je zeko mog Ive i Marka i, nasmijem se grohotom svome strahu.

I eto, mili moji, to bijaše moj prvi i zadnji strah u životu. Bog dade sto za jeno, završi naš stari Piljuh, a mi se od srca nasmijasmo njegovom strahu.

Ljubo Brgić

---

* župnikov.

Djeca se igraju . . .

Djeca, anđeli života, igraju se na suncu.
Bujica smijeha i vike razlila se po dvorištu.
Bucmasti dječačić, ushićem, u poderanom zobuncu
kazuje sjajno dugme nađeno na smetištu.

Trojica ponovno jurišaju na visoku rpu pijeska
koju uporno brani dječak kudrave kose.
Iz vrta dolazi nevjesta pod vijencem cvjetnog vrijeska,
kraj nje veselo skaču svatovske nožice bose.

U kutu zlatokosa djevojčica — dobra i brižna mati —
tuži se da joj je dijete imalo vrućicu po noći.
Jutros je — veli — i doktora poslala zvati.
»Ali, ti blaženi, doktori nikada ne mogu doći!«

Za čas je nastao požar. Ječi vatrogasna truba.
Sa sviju strana strka — obična u ove zgode.
Starešina, s kacigom na glavi, popet na trupinu duba,
zapovjeda oštro svak da u pregršti donese vode.

Sad su, mjesto konja, pojahali duge štape.
Zatim su lake ptice, lete raširenih krila.
Netko se dosjeti i uvis svi složno baciše kape
oponašajuć u zboru sirene automobila.
— — — — — — — — — — — —

Bez odmora tako i stanke, od jutra pa do mraka,
žive u svojem carstvu, u stotinu raznih igara.
Dani su njihovi kita zlatnih sunčanih traka
Živa im mašta uvijek nove radosti stvara.

Gabrijel Cvitan

ZVIJEZDE

Iznad naših glava gore
pružilo se plavo more.
A po njemu, kad dan mine,
bezbroj zlatnih zvijezda sine.

Svijetle zvijezde — i po noći
govore o Božjoj moći,
o ljepoti divnog sklada
u svemiru koji vlada.

Gledajući sjajne zvijezde
naše misli k njima jezde...
Srce, puno svetog žara,
zvijezdama se razgovara.

Gabrijel Cvitan

Na majčin dan

Majka...

Ima li išta ljepše, uzvišenije i draže od majke?! Ima li djetetu poklona, koji bi bio miliji od majčinog? Ne, ništa djeci nije tako milo, drago i uzvišeno kao majka. Ni većega ništa nema od majčine ljubavi, ni težega od njenih boli! I dok god je čovjek živ ne može da zaboravi majčinu ljubav, majčinu brigu oko odgoja djece svoje. I najgoru djecu, majka voli. — »Ako je i zmija, moja je«, kaže narodna pjesma. — Tko je radosniji od majke, kad su joj djeca vrijedna i valjana, kad u školi lijepo napreduju, kad se lijepo vladaju, poslušni su i dobri? Tko tužniji od majke, kad su djeca bolesna! Nitko tako ne može probdjeti po čitave noći kraj bolesnog djeteta kao majka. Nitko ne zna udovoljiti svakoj dječjoj željici kao ona. Nitko ne može poznati potrebe dječje kao ona! Majka! Divna, velika i uzvišena riječ! I naša istarska djeca vole svoje

majčice. Vole. Toplo i nježno! A i odrasli, i odrasli! A koliko ih je, koji su ostali bez nje! Koliko li je majki istarskih mučenica i junakinja naših, koje dolje u ostavljenoj Istri našoj liježaju s pobožnim uzdahom i mislima na djecu svoju u dalekom svijetu. A na majčin dan, njihova ih djeca ne će moći obradovati! Ni poklonom, ni većom poslušnosti! Ničim ih ne će moći razveseliti, osim ljubavlju za rodni Zavičaj, koja je tako velika u njih. Dobra istarska djeca slati će toga dana pobožne uzdahne majkama svojim, a onih, kojih nema ljubiti će u duhu grobni humak!

Prikodražan

———x———

MARLJIVA MILKA

Mala ptica ševa
U zoru se diže
U vedre visine
I sve suncu bliže.

Al' i naša Milka
U ranu je zoru
Marljiva i vrijedna
Pred kućom u dvoru.

R. Katalinić Jeretov

Isus i Baraba

(Uskrsna legenda)

Proljeće se smijalo u mirisu cvijeća i u sjaju sunca. Gubila se pjesma ptica pod vedrim nebom mila i vesela. Pjesma je razigrala dječicu malu i četica je djece na cvjetnome polju pala na zemlju sita skakanja, valjuškanja po mekoj travi. Između djece isticalo se plavokoso čedo modrih anđeoskih očiju, punih oproštaja i ljubavi.

— Isuse — reče jedan od četice dječarcu blagih i modrih očiju — igrajmo se vojnika.

— Meni je pravo — odgovori mali Isus — ali još bi ljepše bilo da zapjevamo pjesmu zahvalnicu Svevišnjemu za ovo novo cvijeće, modro nebo i sjajno sunce.

— Ne, ne... vojnika — zagrajaše djeca kao djeca, pustopašna i živa.

Skočiše i opet na noge lagane. I sada svako je dijete htjelo biti vojskovodcm, a najmanje kapetanom. Jedva pristadoše neki da budu samo vojnici. I svi su dječarci htjeli biti pobjeditelji, a niko od njih pobijeđen — a da neko od četice bude mrtvacem ni govora. Samo je časak trebao da dođe do svađe između razigrane djece. Uto se srećom javi mali Isus modrih i blagih očiju i reče mekim i toplim glasom:

— Ne pravdajte se, drugovi, ja ću biti mrtvacem za obje vojske!

I mali Isus zatvori svoje modre i blage oči i proširi se kao mrtvac na cvjetnome polju. Kad ga neki drugi mališan vidje, gdje leži onako sam mrtav na polju, smili mu se u srcu. Približi se polako i potiho Isusu malom, legne kraj njega u travu i on kao mrtvac, pa pomilova Isusa po plavoj i mekoj kosi i prošapta mu:

— Ja neću da budeš na bojnom polju ti mrtav i sâm.

— Kako se zoveš? — upita mali Isus i pogleda ga ljupko svojim blagim i modrim očima.

— B a r a b a — odgovori dijete garave i čupave kose, u kojega je bilo zlatno srce i čista djetinja duša, koju je kasnije ubilo i otrovalo zlo i pokvareno društvo — B a r a b a.

Po francuskoj pjesmi
R. Katalinić Jeretov

LASTAVICA

Mala ptica
Lastavica
Uprav danas k nama banu
Po sunčanom toplom danu.
Ispod strehe ona stala
Cvrkutom nas dozivala:
»Evo mene, djeco mila,
K vama sam se povratila;
Skupa ćemo drugovati,
Prirodi se radovati!

Moji ptići
Lastavići
S vama će se slatko smijat
I po zraku šale zbijat
Lov loveći na mušice
I ništeć ih nemilice .
Zdravo djeco, moji ranci,
Idu k nama divni danci
Što ih nosi pramaljeće
Puno zdravlja, puno sreće!«

Niko P. Škovrlj, škol. nadzornik.

BURA

Prvi put u svom životu
čula mala Nena,
kako bura ljuto huji
i neveru[1] sprema.

Pa sve sluša prisluškiva,
kako vrata cvile...
Trči mami puna straha...
Skuči se ko pile.

»Mama, mama tko to viče,
strašno urla, huči?
Zar bi mogo malu Nenu
stari »Čika«[2] tući?«

»To ti zlato nije Čika«,
odgovara mati,
to je bura, vjetar ljuti,
što oblake mlati!«

»Neka, neka, šapće Nena,
ali vrata cvile.
On bi mogo da odnese —
Tvoje malo pile!«

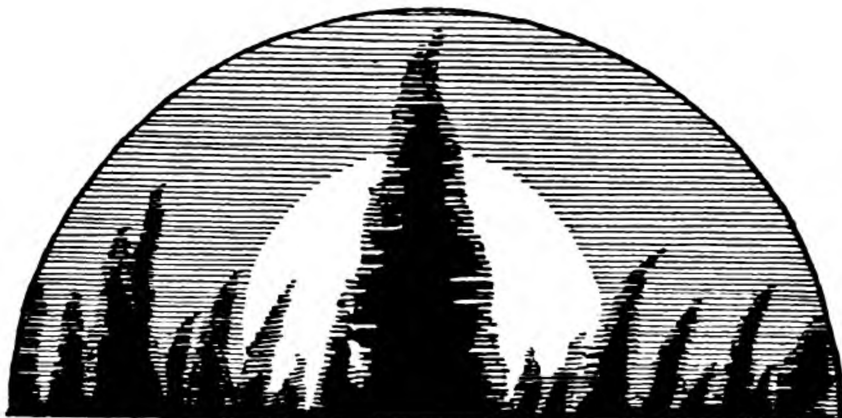
Nasmija se majka čedu,
stište ga na grudi.
Dotle bura, sve to jače,
svoju pjesmu gudi!

Ljubo Brgić

---

[1] oluja; [2] baubau.

Jelica

Na jednom obrončiću naše gore nikla među drugim drvećem mala jelica. Tamnozeleni njeni listići stršili i zurili u tu šaroliku okolinu produljujući svoje vratiće da vide ima li gdje koja jelica, da im bude drugarica. No nje ne bijaše nigdje u blizini. Mala jelica postade tužna. Nikoga svoga! Da ima barem jednu drugaricu! Svake godine puštala naša jela sve više svojih grančica i zelenih iglica i tako postajala sve ljepša. Ostalo drveće zaostajalo za njom. Mladi hrastići rasli grbavo, a bukvići i grabrići borili se, koji će ugrabiti više zraka i svjetla. Slušala je često, naša jelica njihove prepirke zapravo njihovu borbu za opstanak. Vidjela je na vlastite oči, da su pobjedivali oni jači tako, što bi one slabije jednostavno ugušili. Imala je jelica srca za te stradalnike no, što je mogla. Tako je to i među drugim božjim stvorovima, mislila je ona. Jedino, što bi je obradovalo, bile su sunčane zrake. Jelica pružala je svoje grančice i iglice toplom suncu. Kupala se u jutarnjoj rosi i nije dugo dala suncu, da joj odnese kapljice rose.

Jelica odrasla. Jednoga predvečerja sjedne na njene grančice grlica.

»Hvala ti Bože, evo mi drugarice«, ali ne oda ničim svoje radosti, da ne preplaši pticu! »Da ostane na mojim granama bila bih najsretnije drvo!« šaputala je u sebi jela.

Grlica zaguka. Nekog je dozivala. — Sigurno doziva svog druga, pomisli jelica. I zbilja, on sleti na jeličine grančice k svojoj drugarici. Jelica nije maknula ni iglicom, da ne uplaši svoje goste. kojima se toliko radovala. Grlice su si još mnogo gukale. Sigurno će prenoćiti na mojim grančicama! Spusti se noć, a grlice se smirile na grani. Jelica, sva sretna, ni pomakla se nije cijele noći. U praskozorje probude se grlice i počnu gukati i zahvaljivati joj za udoban konak. Sad se istom oglasi ona:

»Svratite svake noći k meni na konak!... Savijte i gnijezdo na mojim grančicama! Radovat ću se neizmjerno! Dosta sam samovala i tugovala!«

Grlice joj udovoljiše. Jelica bijaše sada sretna i vesela, skoro ohola, — pa bi njene iglice produljivale vratiće tražeći ima li još koje drvo tako sretno, kao što je ona. Najsretnija pak bijaše onih dana, kad se izlegli mali grličići. koje su brižni otac i majka hranili po cijeli dan.

»Sad sam sretna i zadovoljna! Grlice me nikad ne će ostaviti! Dat ću im sve svoje grane, da na njima saviju gnijezda«, govoraše jelica.

Jednoga dana dogodi se nesreća. Lovac ubije oca malih grličića. Zaplaka grlica, a zaplaka i jelica. Grličići nisu shvaćali što se dogodilo. Još većim marom hranila je grlica svoje grličiće, a jelica ih zaklanjala svojim grančicama i tako čuvala od mnogih neprijatelja.

Jelica i grlica postale su nerazdružive drugarice. Jelica zahvaljivala grlici na njenoj dobroti, a grlica jelici za njeno gostoprimstvo i ljubav.

Grličići odrasli i počeli živjeti samostalnim životom. Dobru jelicu ne zaboraviše. Svoja gnijezda svijali su, ako ne baš na samoj jelici, negdje u njenoj blizini.

Majka pak njihova nikad ne ostavljaše svoju prijateljicu — dobru jelicu.

Martin Fuček

Pšenica i različak

Raste, raste pšenica, a u njoj cvate plavi različak.

— Ej, lijepi moj susjede, — veli ponosita pšenica različku — samo si za štetu na svijetu!

— Zašto? — brani se uvrijeđeni cvijetak.

— Kako da ne znaš? Gle ti samo! Ondje, gdje ti stojiš, mogao bi stajati lijep, težak pšenični klas!...

Različak je na takve riječi žalostan zašutio. Pšenica pak videći, da se je uvrijedio, poče ga tješiti.

— Ne boj se, ne, mališu moj, ne mrzim ja tebe. Zašto? Ta jedna nas zemljica nosi. Čovjeka se ti boj, čovjeka. Od mene tebi nikad zlo!

— A zašto da se bojim čovjeka? — prigovara različak. — Upravo čovjeka ne bojim se ja. Lijep sam, pa ću mu se sviđati.

Pšenica udari u smijeh.

— Ej, ej! Baš si pogodio! — Koje dijete, priznajem, mogao bi ti razveseliti, ali gospodara ne ćeš nikada. Znaš, različku moj, zlo je na svijetu, da sve, što je lijepo, nije također korisno. Korist, korist...

Opet je plavi različak šutio. Onda pak se javi odrešito:

— Pa što! Ja mislim, ako nema od mene na svijetu druge koristi, nego li ta, što sam kadar razveseliti jedno samo dijete, to ja nijesam živio uzalud.

Zamuknu mûdra pšenica. k.

Pametan seljak

Živila jednom starica, koja je imala dva sina. Jedan od njih umre, a drugi ode na daleki put. Nekoliko dana nakon što je drugi sin otišao na put i ostavio ju samu prođe kraj njene kuće neki vojnik i zamoli je:

— Dozvoli, bako, da prenoćim kod tebe.

— A odakle dolaziš, sinko? upita starica.

— Dolazim s drugog svijeta, odgovori joj prefriganac.

— S drugog svijeta? začuđeno će baka. A kaži mi nijesi li možda gore vidio mog sina, koji je nedavno umro?

— Kako ne, reći će vojnik. Stanovali smo čak u jednoj sobi zajedno.

— A što radi siromah i čime se bavi?

— Pase guske, bako!

— Nije li mu teško?

— Pa teško je, bako, teško. Nego mi se izmjenjujemo. Kad njemu dojadi onda ih pasem ja i tako svaki pomalo.

— A kako je odjeven, siromah? Pokopasmo ga dosta skromno u starom odijelu, uzdahne baka.

— Loše je odjeven, sav je u dronjcima.

— Jadno moje dijete! Nego znaš što! Ja imadem četrdeset metara platna i nešto uštеđenih dinara. Evo uzmi sve to i odnesi mu, da mi ne pati jadno dijete. To rekav izvadi iz škrinje platno i kesicu sitniša i dade sve to vojniku, koji veselo ode.

Nakon par dana vrati se s puta njezin drugi sin, a ona mu sva vesela isprića, kako je pokojnom sinu poslala platna i novaca.

Sin se rasrdi i reče: Ovako naivne žene još nisam nikada vidio. Kako si mogla povjerovati onom varalici i dati mu platno i novac. Ne ću da ostanem dulje ovdje, idem opet u svijet da potražim ima li igdje ljudi ovako naivnih i lakovjernih, kaošto si ti.

I ode srdit u svijet, a da se s majkom nije ni oprostio.

Putujući tako stiže u jedno selo i ugleda pred nekom lijepom velikom kućom krmaču sa sedam praščića. Ugledav je pokloni joj se duboko i skine šešir do zemlje.

Gazdarica gledajući to s prozora, pošalje služavku neka upita tog čudaka, čemu se tako duboko klanja pred krmačom.

— Reci tvojoj gazdarici, da je njezina krmača moja stara prijateljica. Moj brat hoće da se sada ženi i poslao me nek svakako dovedem Vašu krmaču u goste. Biti će vjenčana kuma mome bratu.

Čuvši gazdarica poruku začudi se veoma, ali pomisli u sebi: možda je ipak nešto na stvari. Čovjek mi ne izgleda lud. Uzme svoju najljepšu haljinu orgne njome krmaču, strpa je u kočiju zajedno s praščićima i reče mladom seljaku:

— Eto vam je, vodite ju u svatove, ali poslije pira neka se opet vrati k nama kući zajedno s praščićima.

Mladi se seljak nasmije i odveze u krasnoj kočiji krmaču sa sedam praščića.

Kada je uveče došao kući muž ispripovijedi mu naivna žena što se dogodilo.

On plane ko vatra. — Kako si mogla biti tako luda, pa povjerovati, da će krmača biti kome vjenčana kuma. Idem u potjeru za onim varalicom da mu namjestim leđa. Uzjaha konja i pojuri.

Mladi je seljak vozio kočiju i krmaču, kad li začuje za sobom topot konja. Bit će potjera, pomisli i skoči iz kočije, sakrije ju u grmlje, a sam iziđe na cestu. Sjede nasred ceste, skide s glave šešir i postavi ga na zemlju.

— Hej, momče, jesi li vidio ovuda proći jednog čovjeka s kočijom i sa krmačom sa sedam praščića.

— Jesam, vidio sam ga, ali ti ga ne ćeš stići. Šuma je gusta i puna raskršća, pa tko ne pozna put izgubio bi se u njoj.

— A bi li mi ti mogao pokazati put, momče?

— Ne smijem se odavle maknuti, dragi gospodine. Ne vidite li da moram paziti na skupocjenu pticu, koju čuvam pod šeširom, da mi ne pobjegne.

— Kakvu pticu?

— Krasnog sokola imam pod šeširom, za koga je moj gospodar dao ravnih hiljadu dukata, a ja bih izgubio glavu, da mi odleti. Sjedim ovdje i čekam gospodara.

— Pa pođi u potjeru za onim varalicom ti, koji put poznaješ, a ja ću ti dotle čuvati šešir i sokola, odgovori čovjek.

— Ne mogu van ako mi platiš u ime jamstva hiljadu dukata, kao što sam i ja platio.

— Pa evo ti hiljadu dukata, a ja ću čuvati šešir i sokola, dok ti potrčiš za lopovom i amo ga dovedeš.

To rekav izvadi iz žepa hiljadu dukata i dade ih mladom seljaku.

Ovaj pokupi dukate, zajaši na konja, skrene u šikarje, potjera kočiju s krmačom i praščićima i pojuri kroz šumu.

Dotle je onaj čovjek čučao na zemlji kraj šešira i čekao, čekao, ali dakako uzalud.

Kad mu je dojadilo čekanje, diže šešir, a ono pod njime ne bje ništa.

— O lude li moje glave, što li me lopov nasamari, udari se po glavi, ali slaba mu korist. Dotle je onaj mladi seljak s konjima, kočijom, dukatima i krmcima daleko odmakao i uskoro došao do svoje kuće.

Došavši kući raspregne konje, krmaču spremi s mladima u staju, a sam dođe majci i reče:

— Draga mamo, oprosti, što sam te ono bio uvrijedio, Ti si još prepametna prema drugima. Da znaš samo koliko ima bedastih ljudi na svijetu. I ispriča joj priču o gazdarici, koja je ogrnula krmaču svojom najfinijom haljinom i posjela je u kočiju, te o njenom mužu, koji je platio hiljadu dukata za sokola pod šeširom, koga nije ni vidio.

Otada ostade momak kod kuće i življaše u slozi sa staricom majkom.

SELO U CVIJETU

U prisoju na poljani
procvjetali su bajami.
Procvjetali i u bijelo
obukli su malo selo
čije kuće mirno šute
pod bajamim razasute.

Gabrijel Cvitan.

Jedna vesela igra

Na okupu je više djece. Svaki dječak ili djevojčica ne treba ništa drugo da radi nego da upamti točno jednu rečenicu. Jedan od djece ide okolo i šapne svakome u uho jednu rečenicu, ali svakome drukčiju.

Nakon toga obraća se čas jednom čas drugom i svakog nešto upita. Svaki koga što upita valja da odgovori samo onu rečenicu, koju mu je prije toga u uho šapnuo i ništa drugo. Uslijed toga ispadaju najčudnovatiji odgovori, koji će izazvati buru smijeha i vedrog raspoloženja.

Rečenice, koje pojedinci imadu da upamte izgledaju na pr. ovako: Sol i papar, hodajući po glavi, baš sam plesao, čitao sam u Malom Istraninu, i slično:

Onaj koji pita ide okolo i postavi na pr. ovo pitanje:

— Jesi li bio jučer u crkvi?

— Hodajući po glavi!

— Čini mi se da si dobro objedovao?

— Sol i papar!

— Jučer sam te vidio na groblju?

— Baš sam plesao.

— Ti si bedak.

— Čitao sam u Malom Istraninu.

Razumijeva se, da ovako nesuvisli odgovori izazivaju kod ostalih silan smijeh. Pokušajte kada vas je više. Igra je veoma zabavna.

U kućnom zatvoru

(Monolog)

Na pozornici je stol, na njemu nekoliko knjiga i pisaćih potrebština. Kraj stola stolac. Na jednoj su strani vrata, kroz koja ulazi Ivica. Čuje se kako netko izvana zaključava za njim vrata.

Ivica (gleda naprama vratima, kroz koja je ušao i govori srdito): Idem, idem, dakako da idem. I ne bojim se kućnoga zatvora. Hm! To baš nije nikakvo junaštvo, njih trojica protiv mene jednoga. Tata, mama i teta svi na mene. (Sjeda k stolu i prevrće po knjigama i papirima). Evo: čitanka, računica, pisanka, pero, crnilo, olovka, a ma za sve su se pobrinuli. Al ne ću, baš ne ću da učim, njima u prkos! (Pograbi knjige i pisanke i sve pobaca u kut). Evo vam na! Pokazat ću ja vama, da me ne možete slomiti.

Doći će vrijeme, kada ću ja biti svoj gospodar, i radit ću ono što budem ja htio, igrat ću se s onim, s čime budem sam htio, ne ću ići u školu, nego ću poći u slastičarnu i jesti ću kolačića do mile volje. (Nasloni se natrag i prebaci nogu preko noge).

Eh kad ja budem velik! Imat ću fine lakovane cipele s bijelim gamašama, nosit ću očale s crnim rubom, pušit ću najfinije cigarete... (pravi se kao da puši, i ispuhuje dimove). E, gospodine, što Vi kažete o politici? pitat će me, jer ja ću biti narodni poslanik, a poslije i ministar.

Gospodin učitelj, kad me sretne na cesti prigibat će se ko britva i klanjajuć se do zemlje pozdravljat će me: »Sluga sam najpokorniji!«, a ja ću mu odgovoriti: »Ej, vi gospodine, sjećate li se, kako ste me ono ostavljali u zatvoru, kad nijesam naučio zadaće?« A njemu će biti neugodno, sav će se zacrveniti i nešto će promucati. A ja ću samo sjesti u auto i odjuriti, zaprašivši mu pod nosom.

Morat ću u posjete, čas banu, čas kojem generalu, pa nadbiskupu, pa patrijarhi, a često i u sam dvor kralju... Imat ću nekoliko tajnika, koji će samo trčati za mnom: »Gospodine ministre, molim Vas ovo, gospodine ministre molim Vas ono...« — »Što je, što hoćete?« pitat ću ja. »Treba donijeti jedno riješenje, treba potpisati jedan dekret!«... »Je li stvar jako hitna?« reći ću ja važno... »Hitna je, veoma hitna...« — »Dajte amo spise«... (Velikom kretnjom uzima nekoliko papira umoči pero u tintarnicu i da će tobože potpisati neke spise. Počinje pisati, ali ide mu dosta slabo i polagano. Počne se češati zabrinuto po glavi).

Eh, Bosnu mu, moram najprije naučiti dobro i brzo pisati, ako hoću, da potpisujem kao ministar. (Neko vrijeme šuti i sjedi zamišljeno). Škoda da ne znam brzo i lijepo pisati. (Diže se sa stola odlazi u kut i stane pobirati knjige i papire, koje je na početku bacio. Zatim sjeda opet k stolu, otvori knjigu i pisanku i stane pisati zadaću). Dakle današnja domaća zadaća glasi: Ivica piše svom prijatelju . . . (Uzdahne). Što ćemo, čovjek mora ipak učiti, ako hoće da nešto postane...

Zastor se spušta.

Mali Istranin

Gledajte ga, čila, zdrava —
To je listak naše gore,
U njem' bura provejava,
U njem' naši vali zbore.

A u jeci naše boli,
Uzdah vajni naših suza:
Spasit rodu život goli
Sa raspeća ropskih uza!

Gledajte ga, našu diku,
To je odraz našeg mora —
Naše snage na vidiku
Plamna iskra s naših dvora,

U njemu je gordost vala,
Što pred sobom zamor kosi;
U njemu je jeka žala,
Što je vjetar sobom nosi.

Gledajte ga, ruka mala
Željom siže smrzle strane,
Gdje stabarje naših žala
Uvehnute spušta grane...

Tamo njeg'va duša diše,
Tamo njeg've usne zbore —
I srce mu zavjet piše
Naših snova — naše zore!

Jos. A. Kraljić

Lukavac

Putovao nekakav Amerikanac Jugoslavijom, diveći se njenim prirodnim ljepotama i ljudima. U nekom selu naidje na krasna psa čuvara.

— Gazda, ne bi li mi prodao to pseto? upita seljaka.

A seljak će, promatrajuć Amerikanca sa svih strana:

— A što ćeš ti s kučetom?

— Odvest ću ga u Ameriku, odgovori Amerikanac .

— Ne dam ga!

— Ali, čovječe, platit ću ti za njega hiljadu dinara.

— A ma ne ću, da mi platiš ni pet hiljada...

U to je baš naišao nekakav Bečlija, koji je putovao autom u Dubrovnik, pa vidivši lijepa psa, odluči da ga kupi.

— A bi li mi, gazda, prodao to pseto?

— A što će tebi pas, gospodine?

— Pa odnijet ću ga u Beč i darovati ga svojoj ženi.

— Koliko plaćaš? upita seljak nakon kratkog razmišljanja.

— Dat ću ti dvjesta dinara, odgovori Bečanin.

— Vadi pare i nosi ga!

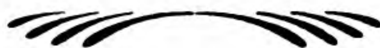
I zbilja Bečlija plati dvjesta dinara i uzme psa.

Amerikanac, koji je sve to gledao razljuti se i reče seljaku:

— A molim ja tebe, ludo jedna, zašto si Švabi dao psa za dvjesta dinara, a meni ga ne htjede dati ni za pet hiljada.

— Nisam ja lud, gospodine, znam ja što radim.

Eto da sam ja tebi prodao psa, ti bi ga odveo preko mora u Ameriku i ja nikada više pseto vidio ne bih. A ovako čim Švabo u Beču pseto odveže, ono će za osam dana biti opet kod mene, pa ću ja lijepo imati za osam dana i svog psa i 200 dinara. Mani ti to, nije meni prvi puta da ovako pseto prodajem... Ako si ti pametan. nisam ni ja lud.

Kutić šale

Ivić: Čuješ, Juriću, dobiješ li ti štogod od svog oca, ako si bio dobar u školi?

Jurić: Ne! Ja dobijem od njega samo kada nijesam bio dobar u školi.

—•—

Majka: Juriću, podi i pogledaj u mesnicu imade li mesar svinjske noge.

Jurić odjuri u mesnicu i za čas ga eto natrag: Ne znam, mama, nijesam mogao vidjeti, ima li mesar svinjske noge, jer imade cipele na nogama.

Tonić kao spasitelj

Tonićev otac bio je siromašan čovjek, sin poštene primorske obitelji. Dok je još bio dječak, on je morao pomagati svome ocu u ribolovu. Nakon smrti oca, otišao je u široki svijet potražiti rada. Vrativši se kući nakon pet godina, dobio je mjesto u siromašnom predjelu Hrvatskog Primorja. Bio je čuvar pruge. To bijaše dosta naporna služba, koju je Tonićev otac obavljao vrlo marljivo. Kad je imao noćnu službu, onda nije smio uopće zaspati, jer su baš noću prolazili dosta često vlakovi, većinom teretni. Tonić bijaše slika svoga oca: vrijedan, dobar i poslušan. Imao je tek četiri godine, a već je polazio sam s kravama na pašu. I druge dužnosti, o kojima gradska djeca i ne snivaju, obavljao je na zadovoljstvo svoga oca. Majka mu je umrla, kad mu je bilo dvije godine i tako je živio sam s ocem. Plaća njegova oca nije bila velika, ali je za siromašnog Primorca bila dostatna za skroman život. Osim toga bavio se njegov otac i gospodarstvom: sira, mlijeka i jaja, a bome i po koja gruda meda, bilo je u njega uvijek na prodaju. Neumorno radeći i skromno živeći, stekao je Tonićev otac dosta novaca. O tome su govorkali i ljudi iz okolnih sela. I kako se to već često dogada, ljudi su počeli pretjeravati, govoreći o Tonićevu ocu kao o bogatašu. Istina, on je imao novaca, imao je dosta, da je mogao kupiti malu, skromnu kućicu i komadić primorskog krša, koji se naziva vrt. Tonić je često pomagao ocu i u službi. Kad je, naime, signal počeo udarati, a Tonićev se otac bavio oko košnica, onda je mali Tonić brže potrčao po oca, govoreći: »Tata! tata! žuri se, dolazi vlak!« Tako je to išlo iz dana u dan. Jedne tmurne noći (jesen je već bila u punom toku), dok je Tonićev otac izašao napolje, da pričeka vlak najednom mu se iza leđa prišuljaše razbojnici, te ga oboriše i svezaše. Pod prijetnjom smrti, morao im je kazati, gdje se nalazi njegov krvavo stečeni novac. Tonićev je otac problijedio: mučio se, eto, cijeloga života, dok je skuckao tih 10.000 Din, a sada ih mora predati razbojnicima. Sa suzama u očima gledao je, kako razbojnici pljačkaju njegovu imovinu. Razbojnici su potom počeli izvlačiti iz kuhinje sve najbolje jelo i piće, što su ga našli. Jeli su polagano i lijeno, vjerujući, da im nitko ne može ništa. No, prevarili su se! Baš kad su se spremali u šumu, da se izgube u mraku, iznenada nahrupiše oružnici, te ih pohvataše kao mačke miševe. Od silnog iznenađenja nisu ni pokušali da se opru. Pa kako se to dogodilo? Odakle sad najednom oružnici?, pitat ćete. Vrlo jednostavno: Mali Tonić, koga razbojnici nijesu ni primjetili, spavao je, ali ga je probudila vika njegova oca. On se je brže digao iz kreveta, pogledao napolje i vidio, da mu razbojnici vežu oca. Od toga se silno uplašio, te nije znao, što bi uradio da pomogne ocu. No, kako je on bio bistar dječak, to je odmah izmislio vrlo pametan plan: Potrčao je u službenu sobu, navio je telefon, nazvao šefa prve željezničke stanice, te mu ukratko rekao, o čemu se radi. Ovaj je obavijestio o tome odmah oružnike, koji su se smjesta dali na put. Stigli su baš na vrijeme: razbojnici su se upravo spremali na put. I tako je mali Tonić spasio svoga oca i njegov dragocjeni novac.

Stric Vilper

Zahvalni medo

Zlatko se vratio iz škole, poljubio djeda u ruku i uspeo mu se na krilo. — Hajde, djedo, pričaj mi onu priču koje si se sjetio, da su ti pričali, dok si bio ovako malen kao sada ja. Djed je odložio lulu pomilovao unuka i rekao: »Pa hajde sad prije nego mama svrši ručak da ti ispričam nešto što su mi pričali kad sam bio dijete!«

— U našem lijepom Velebitu bile su divne šume, ali nesavjesnim iskorištavanjem tuđinaca preko mora nestala je ta krasota i sada je to prava pusta golet, krš. Pod planinom punom zvjeradi i divljači stanovalo je pet-šest ribara. Oni bi lovili ribu i u lađama spavali kad je more bilo mirno, a kad je bilo nevrijeme izvukli bi lađe na obalu i pošli na konak u svoje kolibe pod planinom. Tako jednoga dana bude jaka oluja i oni se još za rana vrate u kolibe i legnu na počinak, da bi sutra mogli ranije ustati i nadoknaditi ono što su danas propustili. U noći se vrijeme promijenilo, vjetar se smirio, zvjezdice su prijateljski treperile, topli i ugodni morski povjetarac nosio je okrepu kroz gordi Velebit. Ribari su spavali. Odjednom se začuje mumljanje i neki od ribara izađu pred kolibu. Jedna uspravljena sjenka davala je te glasove i oni uplašeni umakoše i sakriše se u blizini. To čudovište je mumljalo sve milije i milije. U toj sjenki prepozna jedan velikog velebitskog medvjeda. Blijeda mjesečeva svjetlost prosipala je zrake. U zdepastoj glavi medvjeda bilo je nešto čudno. Jedan komad suhe grane, gotovo nalik na koplje, stajao je zaboden više očiju. Istežući vrat i pružajući glavu medo je i dalje mumljao prijateljski, tužno, bolno. Ribar je shvatio što medo želi i polako, nježno izvukao tresku čudeći se, odakle to. Na grani je bilo još suhog lišća što je bio znak da je jadni medo u jurnjavi u oluji naletio na taj komad koji je negdje stršio i zabo se jadnom medvjedu u glavu. Pristupiše i drugi ribari zaviše ranu medi kao čovjeku i on se veselo digne na zadnje noge zamumlja i nestade, a ribari nisu znali da li da se čude, smiju ili šale. Pucketanje grančica prestade i crna se sjenka mede izgubi u šumi. Oni se vratiše na počinak. Ujutro na svoje čuđenje medo im se pobrinuo za zajutrak, pred vratima svoje kolibice nađoše hrpu svježeg granja punog divljih krušaka i jabuka. Čudili su se i smijali kako im se medo lijepo odužio, voće im je išlo ju tek donijele ga medine šape. Kasnije se često javljao radnicima, osobito za oluje, i oni se sprijateljiše. Sada više nema ni ribara ni mede, naš Velebit je goli krš, posjekli ga tuđinci, i on diže svoje čelo da ne vidi svoju golotinju, diže glavu i dogovara se preko mora sa Učkom, sa Istrom, o danu kad će da pokrenu svoje teške kame-

ne kosti i smrve sve uljeze. Dovrši priču djed, a Zlatko reče: »Do danas mu se najviše sviđala priča o žirafi, a ova, ova ju je nadmašila, ova je istina lijepa, vesela o medi, ali tužna o Velebitu! Hvala ti djede . . .

Aleksandar Radanović

OVCA I JANJE

U ogradi, u samoći,
Gdje je ljud'ma teško doći
Ovca janje ojanjila,
Ljubavlju ga nadojila.

Janje nježno stalo,
Uz majku se pricikalo,
Pa ga majka liže, gladi
I toplijem mlijekom sladi.

Sva ponosna svojim čedom
Kazuje ga ovcam redom.
Svi se čude, svi se dive,
A najviše mali Ive.

Ive nosa janje malo;
A janje ga pogledalo
Pa mu milo samo veli,
Da ga time razveseli:

Hvala, Ive, mili brajko
Imam i ja svoju majku
Svak će svoju maju volit
I za nju se Bogu molit.

A mi ćemo druzi biti,
Jedan drugog veseliti,
Našim majkam sladit dane.
Je li tako, moj rankane!

Niko P. Škovrlj

PTICE SIROTICE.

Dvije su ptice
Sirotice
Poletjele u svom vaju,
Doletjele na ivicu
I posjele na grančicu
U zelenom gaju.
Pa su tužno zapjevale:
— Dok smo bile jošte male
Imale smo cvjetne grane,
Naše gaje, naše šume,
Naša sela, naše drume
Suncem obasjane.
Imale smo zelen-dvore,
Gdje pjevasmo glasno, milo,
I svud pjesmu čut je bilo
Onkraj Učke gore...
Al je jato crnih vrana
Doletjelo s tuđih strana
Da nam topla gnijezda ruši,
Da nas bije, da nam sudi
I da pjesmu našu duši
Na rođenoj grudi.
Ostadosmo same, bijedne,
Rastjerane, rasplakane
Poletjesmo s rodne grane
I gladne i žedne. —
Zamrlo je srce naše
S teških jada, s teških boli
Nad smrknućem našeg sunca. —
Plakaćemo sa vrhunca
Našu zemlju, naše more —
Dok se sunce ne pomoli
Navrh Učke gore...

Jos. A. Kraljić

Klok i Jožić uhvatili kradljivca mumija.

Spasivši se iz virova odlučiše Klok i Jožić da se otisnu niz Nil i dođu što prije do mora, kako bi se mogli ukrcati na kakvu lađu, koja bi ih odvezla do Splita ili Sušaka. Već im je dojadilo to lutanje i skitanje svijetom, pa su se već zaželjeli mira i odmora kod kuće. A bome i Jožić je ovaj puta čvrsto odlučio da počne redovito ići u školu, da je svrši i da jednom postane čovjek na svom mjestu. Mi smo već upitali ravnatelje

nekih srednjih škola u Zagrebu, bi li htjeli Jožića uzeti kao izvanrednog đaka, pa da makar kakav razred preskoči i položi ispite za više razreda najednom i da li će to biti moguće.

— Jožića da, njega bi još mogli uzeti u školu i pregledati koješta kroz prste, ali Kloka jok! Njega ne želimo u školi. Taj bi nam napravio u razredu hiljadu neprilika.

— Bit će malo teško, rekosmo mi, jer Jožić bez Kloka ne će htjeti ni u školu. Toliko se na nj privikao, da su postali upravo nerazdruživi drugovi.

— Ne mogu pomoći, rekao nam je jedan direktor. Mi imamo u školi i magaraca (dvonožnih!) i fakinčića i lijenčina i svakog drugog

blaga Božjega, ali pravog pravcatog majmuna do sada još niti smo imali, a niti smijemo imati.

Počesali smo se za uhom.

Imat ćemo grdnih neprilika, ako zadržimo Kloka kod kuće u našem uredništvu. I bez toga nema baš previše reda kod nas. Ima naime toliko posla da čovjek ne zna ni gdje mu je glava, a ako nam sada dođe još i Klok, pa bude htio »uredovati« onda smo istom »frigani«.

Dok smo mi tako trli glavu, kuda ćemo s njima, kad se vrate u Zagreb, oni su lijepo na jednom omašnom panju plovili Nilom, kroz sredinu Egipta. Sunce ih je palilo, iz vode bi svaki čas izmiljila glava kakvog krokodila, no to njih nije smetalo. Čim bi se koji približio panju, Klok bi ga odalamio toljagom po glavi, da je u čas bio gotov za sva vremena.

Jedne večeri dok je blijeda mjesečina sijala i prosipala na mlazove srebra po vodi i kraju, opaze oni u daljini neku tajanstvenu ladu. kako lagano i skoro nečujno klizi Nilom.

— Hajdemo Klok, došuljajmo se do one lade, pa ćemo se popeti na nju i sakriti se nekud pod palubu da se pošteno ispavamo. Ovdje na ovom uskom panju ne mogu se pravo ni protegnuti, a kamo li da bih se mogao čestito naspavati.

Kloku nije trebalo dvaput reći. Zaželio je i on spavanja, a bome i kakvog boljeg zalogaja, koga se nadao naći na ladi. Otisne stoga panj prema ladi i za kratko nađoše se pod ladom. Vješto ko vjeverice uzveraše se na palubu. Kormilar je sjedio na pramcu i nehajno pušio lulu. Inače, čini se da nije bilo ni žive duše na toj tajanstvenoj ladici.

Kroz otvor spuste se pod palubu, tražeći zgodno mjesto gdje bi se povalili da spavaju. U jednom kutu opaze nekakav dugački sanduk.

— Eh, ovaj je baš zgodan, prošapta Jožić. Otvorit ćemo ga i uvući se u nj i nitko nas ne će smetati.

Lagano otškrinu poklopac. U to se prosu kroz otvor palube svjetlo mjesečevo i obasja sanduk.

— Jao! krikne preplašeno Jožić. Lješina! I bila je zaista u sanduku nekakva lješina, žuta, isušena — Mrtvac!

Odskoče od sanduka prestrašeni.

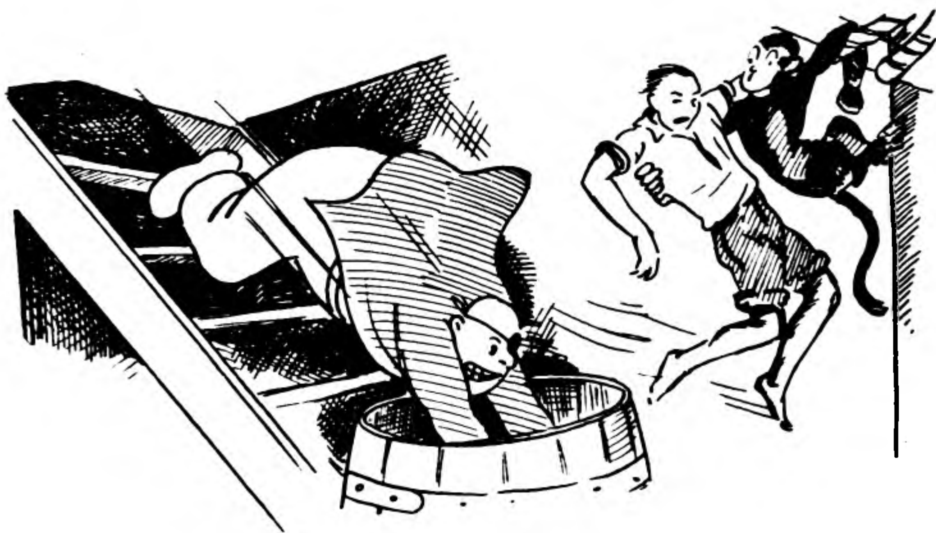
Kormilar, koji je bio ujedno vlasnik broda čuvši vrisak dojuri ko bijesan. Klok i Jožić pobjegoše i pograbiše se za nekakvu prečku pod palubom.

Lopov, jer taj je kormilar bio lopov i kriomčar mumija, poleti niz stube, ali u zao čas! Posklizne se na stubama i ljosne glavom ravno u neku praznu bačvu, koja je bila baš kraj stepenica.

— Drži ga Klok! To je lopov, ubojica! viknu Jožić, a naš ti Klok hop! gurne lopova u bačvu i uz pomoć Jožićevu čvrsto ga sveže konopima i lancima.

Sad su oni bili gospodari lađe. Sve su pretražili i prekopali i imali su što vidjeti. Pod palubom je bilo nekoliko velikih sanduka, a u svakom po jedna mumija.

Poznato je da su se stari egipatski kraljevi poslije svoje smrti dali balzamirati i pokopati u grobnicama nasred ogromnih piramida, kamo nije mogla ni voda ni zrak nit ikakvo živo biće. S njima bi pokopali i

njihovo blago, a na ogromnim komadima papirusa bila je ispisana hijeroglifima, svetim egipatskim pismom, čitava njihova povijest.

Danas učenjaci istražuju te piramide, te grobove, otkopavaju mumije i čitaju povoje u kojima su omotane, sve ono što se događalo prije četiri, pet i više hiljada godina.

Razni lopovi prekopavaju tako te stare grobove egipatskih faraona, kradu njihovo blago i njihove mumije i prodavaju ih za skupe novce učenjacima i muzejima cijeloga svijeta. Egipatska je vlada izdala stroge zakone protiv ovakvim lopovima, kriomčarima i lješinarima.

Klok i Jožić znali su to i bili su veoma sretni što su eto uhvatili jednoga takvoga lopova, jer to je značilo da će ih egipatska vlada bogato nagraditi.

I zbilja kad su sutradan pristali s lađicom u jednoj luci na ušću Nila i predali lopova lučkoj vlasti, sam im je šef policije čestitao i bogato ih nagradio. A kriomčara okovaše i odmah ga otpremiše u hladovinu u zatvor...

U luci se dimio brod Dubrovačke plovidbe »Kraljica Marija«.

— Klok, druže, eno nam jednog dijela naše domovine. Hvala Bogu već mi je dosta lutanja. Još ćemo se danas ukrcati na Kraljicu Mariju i za nekoliko smo dana kod kuće, u Zagrebu...

Klok mahne veselo repom. Bio je sretan i on. Opet će u Zagreb. Bar će se pošteno odmoriti.

Na brodu su ih lijepo primili i svi su se putnici okupili oko njih. Voće, naranče, banane samo su pljuštile oko Kloka.

A bome se i Jožić čestito najeo i napio nakon dugog vremena...

Ilustrirao: Božo Kocmut (Umjetn. atelier »TRI«) Napisao: Ernest Radetić

RAZNO

N a j ... Najviša zgrada na svijetu je neboder u New Yorku, koji je visok 323 metra, a ima 77 katova. — U New Yorku se nalazi i najveći kinematograf, koji imade 6000 sjedala. — Najveća crkva je crkva Sv. Petra u Petra u Rimu, dugačka je 212 m, široka 113 m, a visoka je 133 m. — Najveće zvono se nalazi u Moskvi u Kremlju. Visoko je 8 m, a promjer mu je 20 m. U njemu može stati 25 ljudi. — Najgušću željezničku mrežu ima Belgija. — Najdulji most na svijetu se za sada nalazi u Škotskoj. Dugačak je 2470 m. — Međutim će ga uskoro preteći most u San Francisku, koji se upravo gradi. — Najdulji tunel je Simplonski tunel u Alpama, koji je dugačak 19.800 m. — Najveći hotel je u New Yorku. Ima 32 kata sa 4000 soba. — I jedan od najvećih spomenika se nalazi u New Yorku. To je spomenik Slobode na ulazu u newyoršku luku. Visok je 93 m, a teži 2250 centi. U glavi spomenika može se smjestiti 40 ljudi. To međutim nije najviši spomenik na svijetu, jer je viša od njega sfinga u Egiptu. — Najviše brdo na svijetu je

Mount Everest, visok 8880 metara. — Najveći otok je Groenland, najveći poluotok je Arapski poluotok, a najveće jezero je Kaspijsko jezero. — Najveća zima vlada u mjestu Verhojansk u Sibiriji. Tamo je temperatura skoro uvijek na 70 stupanja ispod ništice. Najveća vrućina je u Crvenom moru, gdje je temperatura na 60 stupnjeva iznad ništice. Znate li vi zapravo gdje se ta mjesta nalaze? Ako imate pri ruci u školi zemljopisnu kartu potražite ih.

Francuz, koji se zove A O. Mnoga imena su nam upravo smiješna. Ovih dana vidio sam u Sloveniji jednu tablu nad gostionom, čiji se vlasnik zove Kobilica. Na Rijeci je prije rata bio također jedan gostioničar koji nije imao baš lijepo ime: zvao se Svinjskigobec. Čitamo u francuskim novinama da se neki Francuz u Tuluzi zove prezimenom »O«. Nedavno mu se rodio sin i on je pošao u matični ured da ga prijavi. Zapisao mu je kao ime slovo »A«. Prema tome se je njegov sinčić trebao zvati »A O«. Činovnik nije htio pristati na to ime, ali se gospodin O požalio višim vlastima, koje su mu odobrile da može svoga sina nazvati kakogod hoće i prema tome se taj mali Francuz zove A O.

Svaki je rat skup. Talijanska armada potrošila je za 6 dana borbe kod Amba Aradam u Abesiniji 20.000 kila tjestenine (špageti), 10.000 kg pekmeza, 50.000 kg smokava i suhih šljiva, 20.000 voćnih konzerva, 5.000 mesnatih konzerva, 15.000 kila šećera, 30.000 kila smrznutog mesa, 2.500 kila ribljih konzerva, 5.000 litara ulja i 1.000 kila masti. Vojnici su za tih 6 dana popili 392.000 litara vina i 44.000 litara konjaka, a popušili 15 milijuna paklića cigareta i duhana. Osim toga su popili 150.000 bačava mineralne vode i 150.000 flaša kondenziranoga mlijeka, a potrošili su i 700.000 limuna. Ovaj je rat stajao Italiju na milijarde i milijarde lira, pa ako ona i pobijedi Abesiniju, još će dugi niz godina osjećati, koliko ju je taj rat osiromašio i gospodarski skoro upropastio.

Čudni običaji. Kitajsko, muško dijete živi poput kakva uznika. Kad su mu četiri nedjelje, ošišaju mu glavu i nadjenu prvo ime i to uvijek po jedan broj. Ako je mali Kitajac prvorođenče, zvat će se — jedan ili a yan. Drugi za njim dobije ime — dva ili a sans, a treći — 3 ili a luk itd.

U šestoj godini mora u školu. Tada ga po drugi put krste i promijene mu ime, to jest onaj broj u jedan od ovih naziva: »Najbistriji uzduh«, »Bijelo krilo«, »Kićeno pismo«, »Savršeno crnilo«, »Voće zrelo«, itd. Ali ime mu se mijenja i poslije, kad se oženi, kad postane državnim činovnikom, kad umre.

I ženskima, kad se rode, nadijevaju imena kao: »Dragi kamen«, »Mlada sestra«, »Slađana nada«. Kada se udavaju, obitelji lome sebi glavu, da nađu za njih nova, što ljepša imena kao: »Srebrna mjesečina«, »Drhtava zraka na moru«, »Slatki miloduh«, »Čeminov cvijet«, »Mirisavo pramaljeće«.

Ima u Kitajaca i drugih, daleko zanimljivijih običaja, a ima ih i u drugih naroda. Mornari, koji ne idu po svijetu glavom u torbi, mogu od toga mnogo da nauče.

ODGONETKE IZ 8. BROJA

1. Magični lik I.: 1) Rana, 2) Atom, 3) Noga, 4) Amal.

2. Magični lik II.: 1) M, 2) Pir, 3) Milan, 4) Rak, 5) N.

3. Zagonetka u saću: 1—3) Srp, 4—7) Arak, 8—12) Nalaz, 13—16) Rasa, 17—19) Car, 1—8) San, 3—17) Palac, 7—18) Kasa, 12—19) Zar?

Ispravno su riješili: Ivan Bilić, Jakovljev, Trogir — Ivan Mikec, Marija Gorica — Dragica Brus, Novoselec Križ — Stjepan Tkalec, Bjelovar — Jelka Ireša, Split — Ivica Frančišković, Vinko Tomić, Staniček Štiglić, Krasica — Marcel Uglešić, Božava.

ISPUNJALJKA

Vinko Stamać, Molat

I

— — — — Jak vjetar
— — — Dio glave
— — — — Na svakom je kaputu
— — — — Potrebna je krojaču
— — — — Žensko ime.
— — — — Grad u Istri
— — — Muško ime.
— — — — Čovjek koji ne voli potrošiti.
— — — — Tijelo.
— — — — mjera za papir

II

Od I—II: Grad u Mađarskoj.

MAGIČNI KVADRAT

	1	2	3	4
1				
2				
3				
4				

Vodoravno i uspravno isto:

gnojno mjesto na koži

brat Mojsijev

dijelovi dana (mrak)

vrsta mirodije

IGRA BROJEVIMA

Broj 88888888 napiši tako da od ukupnog zbroja tih brojki dobiješ 1000.

Evo kako:

```
 888
  88
   8
   8
   8
 ———
1000
```

REBUS

Š H R **T**

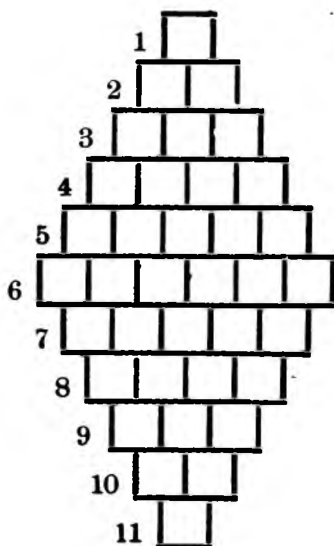
Rješenje je kukac.

REBUS

S **A C**

Rješenje je jedan poljski kukac

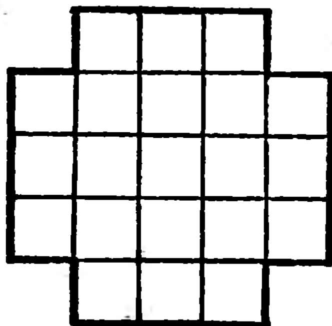
ČAROBNO VRETENO

veznik
lična zamjenica
protivno od rata
žensko ime
ime pisca Bega
mornarica
rijeka u Istri
eksploziv
posjeduje
kao pod 2
veznik

Riječi se sastavljaju jedna od druge tako, da se uvijek doda, odnosno oduzme po jedno slovo a sva se mogu i razmještavati.

MAGIČNI KVADRAT

1 hod konja, 2 domaća pernata živina, 3 stari židovski učenjak (ben), 4 čovjek koji posprema sobe, 5 planina u Srbiji.

ZAGONETNA POSJETNICA

M. T.
ISTRANIN

Taj M. T. je znanac iz Tvojega kraja,
U crkvi mu srce s Bogom se spaja.

ZAGONETNA POSJETNICA

RAMON HIŠAK

Uz njegovu svirku ugodno se pleše
Zato svi se njemu raduju i smiješe.

»Mali Istranin« izlazi jedamput mjesečno. — Pretplata iznosi 12 dinara na godinu. — Pojedini broj stoji 1 dinar. — Za inostranstvo dvostruko. Uredništvo i uprava nalaze se u Boškovićevoj ulici br. 20. — Telefon 59-31.
Vlasnik, izdavač i odgovorni urednik: Ernest Radetić, Zagreb, Boškovićeva ulica 20. — Tiskara C. Albrecht (P. Acinger), Zagreb, Radićeva ulica 25. Za tiskaru odgovara: Petar Acinger, Zagreb, Gundulićeva ulica 22a.

Poštarina plaćena u gotovu.

Mali Istranin

pojedini broj
1 dinar

GOD. VIII RUJAN 1936 BROJ 1

Mala pošta

ZA GOLI ŽIVOT, savremena drama iz istarskoga narodnoga života u tri čina, od Ern. Radetića, razaslana je svim prijateljima. Još imade nekoliko komada na skladištu i tko je od prijatelja još nije dobio neka ju odmah naruči. Cijena knjizi je 20.— Din.

Umjesto kritike citirat ćemo nekoliko pisama, što su nam ih povodom te knjige napisali neki naši prijatelji:

»... Mamili ste mi suze na oči, dok sam čitao Vašu krasnu savremenu dramu »Za goli život«, koji je vanredno vjerno i umjetnički prikazan. Uzvišena je bol, koja izvire iz te drame. Hvala Vam od srca ...« **(Janko Nežić, apelacioni sudija, Zagreb.)**

»... Dramu sam pročitao i napravila je na mene duboki utisak. Dok sam je čitao osjećao sam kao da se nalazim preko Drage, u Vlašiji, i proživljavao sam s Vašim glavnim junacima, koje ste tako vjerno ocrtali, sve one patnje i boli, koje tako herojski snosi naš nesretni narod u Istri. Djelo ima bez sumnje ne samo dramsku, nego i folklornu vrijednost, jer ima u njemu vjernih slika naših narodnih običaja u Istri. Ono je i u socijalnom pogledu zanimljivo jer realno prikazujete naš primitivni, ali pošteni život našega naroda u Istri. No od najveće je važnosti Vaše djelo za buđenje i održavnje ljubavi same emigracije prema svome narodu u Istri kao i za historiju naše borbe ...« **Dr. Ivo Božić, Prag.)**

»... Zahvaljujem lijepo na knjizi, koja me je duhom zanijela u onaj naš nezaboravni kutić ljubljene zemlje. Čestitam Vam od srca na silnom uspjehu ...« **(Janko Defar, Bos. Brod.)**

»... Knjigu sam pročitao na dušak, sa suzama u očima i proživio sam u duhu nekoliko trenutaka sa dragim našim Istranima ... A moja majka, koja je sirotica uvijek živjela u nadi, da će se ipak jednoć moći vratiti u milu našu Istru, ispustila je svoju dobru dušu neposredno nakon što je grcajuć u suzama pročitala Vašu divnu knjigu ...« **(Milan Pavlinić, učitelj, Klinčaselo.)**

»... Vašu divnu dramu »Za goli život« primio sam pre nekoliko dana i po dvaput u slast pročitao ... Ona navešćuje, da je preteča još dubljih i značajnijih radova u našoj lepoj književnosti iz zlatnoga pera Radetićeva, iz koga vrcaju iskre onako nežne, profinjene i suptilne rodoljubne duše ... Ogrešio bih se, kad Vam ne bih naročito istakao poneka mesta od dubokog i neizgladivog utiska i silnog efekta, kao što je ona dvostruka posveta dobroj roditeljci, Majci, pa onaj do suza ganutljivi i potresni prizor kada Luca, brišući suze i gladeći po kosi Zvanića tepka mu: Zbogom najdraže spominjanje moje, zbogom! — Ili pismo Barba Mati, prijatelju starom, kao uvod u treći čin. Ili Matina očajnička i bolna ispovest! Ta to su prizori dostojni jednoga genijalnog pisca ...« **(Arhimandrit Joahim Bjedov, Split.)**

Ne ćemo dalje nabrajati. Ovakvih i sličnih pisama primili smo na stotine. Knjiga dakle ne samo da je dobra (uostalom bila je, kako je poznato, nagrađena kao najbolja pučka gluma!) nego je i jedan historijski dokumenat žilave borbe hrvatskoga naroda u Istri za opstanak, za goli život. Ne bi smjelo biti ni jednoga našega pretplatnika ni čitatelja, koji ne bi tu krasnu knjigu imao. Naručuje se kod naše uprave.

MALI ISTRANIN

GOD. VIII ZAGREB, RUJAN ŠKOL. GOD. 1936/37 BR. 1

XI. Olimpijada u Berlinu

Olimpijada je veliko natjecanje u svim granama športa i tjelesnih vještina. Kod starih Grka bila je to najveća svečanost, a održavala se je svake četvrte godine. Po olimpijadama Grci su brojili čak i godine. Za vrijeme trajanja olimpijskih igara morala su biti obustavljena sva neprijateljstva između svih grčkih gradova i plemena. Biti pobjednikom na olimpijadi bila je najveća čast za svakoga Grka. O pobjednicima su se pjevale pjesme, njihova su se imena spominjala godinama i godinama. Tako je bilo prije nekoliko tisuća godina u staroj Grčkoj.

Kada je stara grčka država u raznim ratovima propala prestale su i olimpijske igre. No uspomena na njih ostala je u srcu svakoga Grka duboko u srcu kroz stoljeća i stoljeća. A i drugi narodi, koji su se zanimali za viteške igre starih Grka bili bi željeli, da se ta lijepa i plemenita natjecanja obnove.

Konačno je godine 1896. došlo do obnove olimpijskih igara i to nastojanjem Francuza Coubertina, na čiji je poticaj nakon mnogo stotina godina održana ponovno velika svjetska olimpijada u Ateni. Godine 1900. održana je druga olimpijada u Parizu, god. 1904. u St. Louisu u Americi, 1908. u Londonu, 1912. u Stockholmu, 1916. se radi velikog svjetskog rata nije održala nigdje, 1920. u Antwerpenu, 1924. opet u Parizu, 1928. u Amsterdamu, 1932. u Los Angelesu (u Kaliforniji, 1936., dakle jedanaesta po redu, u Berlinu.

Već na početku godine počela su prva natjecanja i to na ledu i u skijanju, te u drugim zimskim sportovima. No prava natjecanja bila su od 1. do 16. kolovoza u Berlinu. Otvorenje natjecanja započelo je velikim slavljem. Po uzoru starih Grka bila je zapaljena na Olimpu u Grčkoj vatrom s neba, baklja, koju su brzi trkači ponijeli preko Grčke, Bugarske, Jugoslavije, Mađarske, Austrije i Češke, kroz Njemačku u Berlin.

Čas dolaska bakljonoše u Berlin na ogromno igralište bio je veličanstven. Onih dana sakupilo se bilo u Berlinu najmanje osam milijuna ljudi svih mogućih narodnosti iz svih mogućih država svijeta. Tu je baklju nosilo naizmjence dvije hiljade trkača, koji su u brzom trku prevalili preko 3000 kilometara. Tom su bakljom zapalili na žrtveniku, koji je bio postavljen na ogromnom igralištu u Berlinu olimpijsku vatru, koja je gorjela kroz cijelo vrijeme natjecanja t. j. od 1. do 16. kolovoza.

U čem su se sastojala natjecanja?

Najbolji i najspremniji športaši cijeloga svijeta natjecali su se u trčanju, skakanju i preskakivanju, bacanju diska i kladiva, u hrvanju, boksu, strijeljanju, jašenju, biciklistici, u plivanju, veslanju, letenju u

aeroplanu bez motora, plesu i uopće u svim granama tjelesnih vještina, koje se mogu zamisliti.

Na ogromnom stadionu u Berlinu, koji je bio čudo gradjevne vještine, našli su se predstavnici 53 država. Na tribinama skupilo se na stotine tisuća gledalaca. Novinari cijeloga svijetu prisustvovali su natjecanjima i odmah javljali telefonski i bežičnim brzojavom imena pobjednika.

Najviše pobjeda odnijeli su Nijemci, za njima Amerikanci iz Sjedinjenih država, pa Italija, Finska, Mađarska, Francuska, Engleska, a Jugoslavija je na žalost došla na dvadeset i četvrto mjesto. Prvi pobjednici dobili su zlatnu, drugi srebrnu, a treći brončanu medalju. Njima u počast svirale su glazbe himnu njihovih država, a barjaci s njihovim narodnim bojama dizali se visoko i lepršali u čast njihovog naroda.

Plesači Matice hrv. kazal. dobrovoljaca iz Zagreba

Plesna natjecanja.

Na plesnim natjecanjima nastupili su mnogi plesači i plesačice iz Zagreba. Mlada plesačica Mia Čorak osvojila je masu i bila je petnaest puta izazvana pred zastor. Jednako su tako postigle velik uspjeh i naše plesačice M. Pavelić i Nevenka Perko. No najveći je uspjeh bez sumnje na plesnim natjecanjima postigla Matica hrvatskih kazališnih dobrovoljaca iz Zagreba koja je nastupila sa 11 parova u prekrasnim narodnim nošnjama, koje su izazvale udivljenje cijeloga svijeta. Za nas je nastup Matice od tim veće važnosti, što je Matica nastupila s hrvatskim narodnim plesom iz Istre tzv. Balunom, a Nevenka Perko u sklopu Matice s plesom »Tugujuća djevojka iz Istre«. To je bila jedna i kulturna i politička manifestacija, kojom se je pred stranim svijetom htjelo pokazati, da je Istra naša i da je mi ne zaboravljamo. Živi i vatreni plesovi naši u prekrasnim narodnim nošnjama iz Istre, Slavonije i Posavine, izazvali

su buru oduševljenja i mnogobrojna publika pljeskala je kao luda. Od 14 raznih narodnosti, koje su se natjecale u narodnim plesovima Matica hrvatskih kazališnih dobrovoljaca odnijela je prvu nagradu.

Svršetak Olimpijade.

I završetak olimpijskih natjecanja bio je veličanstven. U gledalište se natisnulo oko 140.000 ljudi. Na glavnim tribinama sjedili su poslanici svih onih država, koje su se natjecale, a tih je 53. Pri zalazu sunca zasvirale su brojne glazbe, na stotine ogromnih reflektora osvjetlilo je bajnom rasvjetom čitavi stadion, na kom su lepršale 53 zastave svih sudjelujućih država. 53 bijelo odjevene djevojke okitile su svaki barjak vijencem. Veličanstveni zbor pjevao je pjesme, grmili su topovi, olimpijska vatra na maratonskom žrtveniku polagano se je gasila. Bijela olimpijska zastava sa pet raznobojnih krugova bila je skinuta, a na stupu se pojaviše tri zastave: njemačka, jer je XI. olimpijada bila u Berlinu, grčka jer je u Grčkoj početak olimpijskih igara i japanska, jer će se naredna olimpijada održati godine 1940. u Tokiu u Japanu.

Što su sve napravili Nijemci za olimpijadu.

Kad pomislimo da su se Nijemci morali pobrinuti za 53 razne narodnosti, za nekoliko milijuna ljudi, koji su došli u Berlin da prisustvuju bilo kao natjecatelji, bilo kao gledaoci, a znamo da svaki narod imade svoj poseban način života, svoja posebna jela, onda istom možemo razumjeti, koliko su truda imali Nijemci da sve zadovolje.

Prije svega: stadion. Ogromno gledalište, sve iz tesanog kamena, na komu je bilo 140.000 sjedala. Na stadionu su dva poštanska ureda, da primaju i hitno dalje otpremaju listove i brzojave, upravljene na sve strane svijeta. Osim toga je bilo nekoliko restauracija, u kojima si mogao dobiti svega što ti je god srce zaželilo, za jeftin novac. Novinski izvjestitelji imali su posebne dvorane, sa pisaćim stolovima i pisaćim strojevima, da mogu odmah slati hitne izvještaje svojim novinama. Osim toga imali su na raspolaganje svu silu telefonskih kabina, da mogu odmah telefonirati svojim uredništvima, koja su se nalazila na svim stranama svijeta.

Uz stadion su bili plivaći bazeni za plivačka natjecanja, zatim trkališta za konjske trke, pa ogromno kazalište pod vedrim nebom za 72 tisuće gledalaca.

A sve naokolo krasni drvoredi, divne široke ceste, podzemne i nadzemne željeznice, na stotine autobusa. A još prije nekoliko mjeseci nije bilo tamo ni jednoga stabla. Radnici su u šumi iskopali drveće s korijenom i prenijeli ga na stadion pa ga ponovno zasadili, i stvorili tako velebne i prekrasne aleje.

Za natjecatelje bilo je sagrađeno posebno olimpijsko selo sa 144 kuće i 1750 soba, a u njima 4000 kreveta i 11.000 stolaca.

Na samom igralištu bilo je u pripremi 159 zastava, jer je svaka narodnost, koja se natjecala trebala imati tri zastave. Njemački su glazbenici morali naučiti 53 državne himne, da ih mogu odsvirati kad koja od sudjelujućih država pobjedi.

A što je još svega bilo teško je u jednom ovako kratkom prikazu opisati. Ređaju se milijunske brojke. Podzemna bežična stanica na stadionu mogla je dati u isto doba u svijet 30 emisija. Kabel žični, koji je za tu priliku bilo položen u Berlinu bio je dugačak 7500 kilometara... I t. d. i t. d.

Sve u svemu nešto, što se ne da zaboraviti i što je teško opisati i ispričati onome, koji to sve nije vidio. Ernest Radetić

Zavjet

Nijesam lovac i nema toga čovjeka, koji bi me mogao nagovoriti, da uzmem pušku, pa da pođem po šumama i šikarama tražiti divljač, da je onako, kako se ono kaže, ni krivu ni dužnu, na pravdi Boga ubijem. Moji se prijatelji čude, jer znadu da sam inače vrlo dobar strijelac i da mi se nikad nije dogodilo da sam nanišanio, a da nijesam pogodio cilja.

Govore mi da sam mekušac, da sam nježan, sentimentalan, neki mi čak rekoše da sam »baba«, no sve to mene ništa ne smeta. Kad mi je bilo trinaest godina zavjetovao sam se da ne ću nikada više u lov i toga se zavjeta držim do dana današnjega.

A eto kako je to bilo!

Bio sam u trećem razredu gimnazije. Preko praznika vratio sam se kući, a kako sam donio dobru svjedodžbu, moj mi je otac, da me obraduje, poklonio lijepu malu pušku. Nije to bila nikakva igračka, već prava pravcata puška na dva naboja, s kojom sam strijeljao vrapce po vinogradu, da se sve orilo.

Svakoga jutra već sam prije izlaza sunca bio na nogama, skitao sam se njivama i vinogradima, šumama i pašnjacima tražeći divlje golubove i jarebice i više nego jedamput donio sam kući po koju lijepu trčku.

Jednoga jutra pošla je sa mnom majka. Uzela je bisage, nabrala na njivi mladoga kupusa, otrgnula nekoliko klipova kukuruza, mahuna i par dinja i sve to natrpala u bisage. Toga je dana spremala za ručak mladi kukruz s grahom i krumpirom, a to je bilo moje najmilije jelo.

»Vidi, vidi ovog nesretnog zeca! Sav mi je kupus podgrizao«, reče mati i pokaza mi nekoliko stabljika kupusovih, na kojima je zaista srce bilo sasvim obršteno.

»Zar su to zečevi obrstili, mamo?« upitam ja.

»Zečevi, sinko, zečevi, ne vidiš li im trag šapica«, upozori me ona.

»Čekaj, mamo, zabiberit ću im ja. Sutra ću ih dočekati i zvao se ja magarac, ako sutra bar jednoga ne budeš imala u tavi.

Nasmijala se, kao da ne vjeruje u moju lovačku vještinu.

Sutradan sam već u dva sata bio na nogama. Cipele sam namazao lojem, da mi od jutarnje rose ne promoče, nabio sam svoju pušku i otišao u vinograd. Iz susjednih dvorišta glasili su se pijetli, čuo se muk kojeg rano probuđenog vola ili lavež uznemirenog psa.

Došuljao sam se do vinograda i stao uz živicu, gdje sam već jučer opazio otvor, kroz koji su se probijali zečevi. Čučio sam tako neko vrijeme i čekao. Na istoku se nebo već stalo rumeniti. U grmlju su se već stale ozivati ptice. Mislio sam već da ću se morati vratiti neobavljena posla, kad li najednom napnem uha. U kupusu se čulo neko šuštanje.

»Kud li se samo došuljao lopov jedan dugouhi«, pomislim u sebi. Došao je zekonja s druge strane kroz otvor, koji si je istom probio u živici. Ovaj otvor pred kojim sam ja čekao bio je već napustio.

Dignem se i otšuljam par koraka naprijed. Između kupusa dignu se u vis dva duga uha, a odmah zatim i glava. Zec je sjeo na dvije zadnje noge i osluškivao. Gledao je u mene na desetak koračaja onim svojim velikim, crvenkastim očima.

I već sam nanišanio, ali se u zadnji čas svladam. »To nije lovački«, pomislim, »pucati u zeca, kad stoji. Ustrijeliti ga u trku to je vještina.« I pričekam časak.

Dok sam tako oklijevao digoše se iza druge kupusove glavice još dva uha.

»Oho! Vi ste u dvoje«, pomislim. »Dok jedan brsti, drugi stražu čuva. Al, čekajte, imat će moja majka još i sutra fin zalogaj. A stric, no taj će se negdje ponositi kad mu donesem čak dva zeca.«

Nijesam dospio da završim u mislima te svoje planove, kad li jedan od njih udari stražnjim nogama o zemlju, da se sve zaprašilo, pa bjež što ga noge nose. Drugi odmah za njim.

Pam! Pam! puče puška do dva puta.

Pogodio sam! Jedan, bio je mužjak, poskoči i preokrene se u zraku, a zatim se povali nepomičan. Bio je gotov. Pogodio sam ga ravno u glavu!

Onaj drugi trčao je jošte iako mu je dlaka frcala na sve strane. Znak da sam i njega pogodio.

Mužjaka sam ostavio na mjestu, a za onim drugim potrčah što sam bolje mogao da mi ne umakne i ne sakrije se u kakvom brlogu.

Šepesao je, ali se je uspio provući kroz živicu, pa bjež preko djeteline u šikaru. Ja za njim, sve po tragovima dlake i krvi.

U visokoj travi među šibljem drena i trnjem gloga pronađem ulaz u njegov ležaj.

Razgazim nogom travu i otkrijem ležaj. Problijedio sam kao krpa i ustuknuo dva koraka. Sunce je u tom času probilo jutarnje maglice i obasjalo livadu, vinograd, šikaru, mene i zečev ležaj.

»Gospode Bože, što sam to uradio«, pograbim se za glavu.

Kunem vam se, djeco, da toga prizora ne ću nikada zaboraviti, pa ma živio još tisuću godina.

Ustrijelio sam zečicu, koja je imala troje mladih zečića. Ležala je sva raskrvavljena na travi usred svog ležaja i gledala me zaplakanim i suznim očima. Jest! Suznim, jer iz očiju su joj zaista kapale krupne suze. A troje sitnih mladih zečića privinulo se uz nju onako krvavu i stalo sisati, da isišu još koju kap mlijeka iz prsa svoje majčice, koju sam ja htio ubiti.

Sirota zečica, onako teško ranjena, uprla je zadnje sile da se dovuče do svog ležaja, do svojih malih zečića, da ih po posljednji puta nahrani.

Bilo mi je užasno pri duši. Činilo mi se, kao da sam ustrijelio svoju rođenu majku.

Bacio sam pušku i zaplakao kao malo dijete. Odjurio sam kući i bacio se, blijed od uzbuđenja, na grudi svoje dobre majke.

»Mamo, mamo, počinio sam nešto strašna. Spasimo ju, mamo, spasimo zaboga!«

Plačući ispričao sam majci što se dogodilo. Ona je, videći me onako zdvojna, uzela zdjelicu mlijeka, par čistih krpa i svježe vode, i pošla sa mnom.

Došli smo do vinograda i do ležaja zečeva. Zečica nije bila mrtva. Moja joj je majka isprala rane, zečićima ostavila zdjelicu mlijeka i mi odosmo.

»Nemojmo ih više uznemirivati«, rekla je. »Preboljet će ranu. Zalizat će je, a mladima ću ja još ponekad donijeti mlijeka. Životinje lako prebole rane, one si ih same zaližu...«

Bio sam nešto smireniji.

Povukao sam se u sobu, objesio pušku na klin, skinuo sa zida sliku Majke Božje Trsatske, poljubio je i rekao sam iz dna duše:

»Majčice Božja, evo zavjetujem ti se, da ne ću nikada više u lov, za čitavog svog života, samo daj da ozdravi ona jadna zečica...«

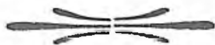
I ozdravila je. Nekoliko je dana ležala u svom brlogu, a mladi uz nju. Griskala je lišće zelja i zelene djeteline što joj ga donašah. Mladi su zečići veselo oblizavali zdjelicu i pili mlako mlijeko, što bi im ga svakog dana slala moja majka.

Jednoga sam dana došao, a ležaj je bio prazan. Tražio sam okolo po šikarju, no nigdje ne bje ništa. Najednom opazim, kako se iz obližnje djeteline digoše dva poznata mi uha. To je bila ona. Malko je još šepala, ali je ipak brzo trčala. A tri mlada zečića za njom.

»Hvala ti, Bože«, rekoh u sebi »nije uginula«. I sav sretan povratih se kući da ispričam majci veselu vijest.

Sada eto znate zašto ja nikada ne idem u lov. Ne zato što bih bio mekušac, kukavica, »baba«, kako me nazvaše prijatelji, nego zato, što ne ću da se ogriješim o obećanje, koje sam u mladim danima zadao Majci Božjoj Trsatskoj.

A do zavjeta Majci Božjoj Trsatskoj mi Istrani mnogo držimo. Jer u Njezinu pomoć mi još uvijek vjerujemo. E. R.

Naše laste

Juče je dun'o,
Iz neznanih daljina,
jesenji vjetar
topao jug.

Disajem teškim
i suzom na lišću
dočekao ga je
naš stari lug!

A laste male
užurbale sve se...
Jug im donese
nemio glas:

neka se skupe
i ureknu čas
da prvom maglom —
ostave nas!

Ljubo Brgić

Rana jesen

Negdje iz daleka
jesen k nama došla
na krilima vjetra
kroz selo je prošla.

Ljetna omara je
pred njome uzmakla
i plodove naše
sve rukom dotakla!

Već je voće zrelo,
a grožđe se bere.
Sve se naše selo
po voćkama vere!

Razliježe se svuda
kliktanje i radost,
što je pustopašna
naša širi mladost!

Ljubo Brgić

Bez majke

Jednog sunčanog popodneva siromašna je Ruža umrla. Umrla je, a da nitko nije znao od koje bolesti. Dva se je duga dana borila, kako se ono kaže, zubima i noktima, da se održi na životu, no uzalud! Smrt je bila jača.

Otac, čvrsti i žilavi gorštak, koji je s njome i sa troje sitne djece, živio ovdje u planinama, daleko od ljudi, već nekoliko godina, bio je skršen. Pozvao je djecu: Nikolu, kome su bile četiri godine, Miru, od sedam godina i najstarijeg devetgodišnjeg Branka i kleknuo s njima zajedno kraj kreveta majke, koja je bila blijeda, hladna. Smućeni i prestrašeni po prvi su se puta danas pobojali majke, koja je sada ležala pred njima smirena, ledena. Molili su svi zajedno...

Branko i Mira zaplakaše; Nikica nije plakao, jer svega toga nije još pravo shvaćao.

Otac je hrapavom svojom rukom pogladio tri kudrave glavice i teškom mukom izustio:

»Idem dolje u selo po ljude, da ju odnesu. Budite dobri, dok se vratim...«

Pritvorio je vrata i otišao.

Vani je sunce sjalo i bacalo na vrške stoljetnih hrastova i vitkih jela jake mlazove rastopljenog zlata...

Prvi je iz kuće izmiljio Nikica, otpuzav četveronoške kroz pritvorena vrata. Sjeo je pred kućom i počeo se igrati kamenčićima.

Za njim je izišao, crvenih zaplakanih očiju, Branko. Iznenađeno je gledao oko sebe. Sve je bilo isto: i šuma i livade i njihova kućica i štalica kraj nje, a ipak svemu tome kao da je nešto falilo.

Spuštene glave priđe Branko svom malom bratu Nikici, sjede do njega i ogrli ga jednom rukom oko vrata. Po prvi puta sjedili su tako tiho i bez riječi. Inače su uvijek veselo čavrljali.

»Mira? Gdje je Mirica?« upita Nikica i obazre se oko sebe.

Branko pokaza rukom prema kući, no ne odgovori ni riječi. Mira nije izlazila iz kuće.

Mališi se dignu i tiho se, na prstima, vrate u kuću. Znali su da mama ne spava, da mame više nema, i ako još uvijek tamo nepomična leži. Izgubljeni, preplašeni, stisnuše se sva trojica najednom kraju kreveta, priljubiše glavice jednu uz drugu i ostadoše nepomični. Usnuše i ne probudiše se do drugog jutra, dok ih u ranu zoru ne probudi snažan udarac o vrata.

Dođoše tri čovjeka iz sela s nosiljkama i jednostavnim drvenim lijesom. Digoše majku s kreveta i polože ju u lijes. Kad su započeli zabijati čavle u lijes, Mira zaplače glasno, a Branko i Nikica za njom.

Jedan od one trojice seljaka pogladi malu po kosi i upita: »A što ćete sada, djeco?«

»Čekat ćemo tateka, dok se vrati iz grada«...

»Dobro, dobro, čekajte, sigurno će se još večeras vratiti, dok sve uredi...« odgovori čovjek.

»Ne plačite, djeco, tako je moralo biti, i meni je jednom umrla majka«, reče drugi, nezgrapno pokušavši da djecu utješi.

Rekavši to dade drugoj dvojici znak i oni digoše na ramena nosila i otputiše se nizbrdo, ni ne okrenuvši se više.

Iz štalice, u kojoj su bile zatvorene koze, provire dvije kozje glave, koje su ljubopitno promatrale čudnu i neobičnu povorku.

Me—e—e—e! oglasi se jedna koza.

»Vidi vraga, na koze smo sasvim zaboravili«, reče Branko.

»Pst! Ne spominji vraga, mama to nije nikad dopuštala«, prigovori Mira, a Branko se postidi i ušuti.

»To se Šarka oglasila«, reče. »Valjalo bi ih izvesti na pašu.«

«Izvest ću ih ja«, oglasi se mali Nikica i skoči da će k staji, ali se spotakne o jedan kamen i padne. Usta mu se rastegnu na plač, lice mu se produlji, ali u to pogleda u Miru i proguta plač.

Uputiše se sva trojica k štali, al se Mira najednom nečeg sjetila i otrči u kuću. Na vratima zastade. Kuća je bila ista kao i prije, ali se njoj pričini da je danas neobično velika i prazna. Kanta za mlijeko bila je na starom mjestu. Uzme kantu i otrči do staje.

»Eto ti kante, ti to znaš, pa pomuzi sve tri koze«, reče Branku, koji je međutim bio otvorio vrata staje, a koze odjure napolje... Nikica s granom u ruci za njima. Na livadi je Branko počeo musti.

Nikica je neprestano nešto s kozama razgovarao. »Pazi Šarka, da mi ne staneš na nogu! Ja sam sad tvoj gazda«, govorio je vukući Šarku za rogove.

Nitko nije čuo taj njihov razgovor, ali Šarka, najnemirnija koza, kao da je razumjela. Ostade kraj njega i milo ga je gledala svojim velikim dugoljastim očima...

Branko odnese u kuću kantu s mlijekom. Nikica je gonio koze po livadi, a Mira je međutim zapalila vatru na ognjištu.

»Donesi nešto granja za vatru«, reče Branku, a on poslušno iziđe i donese iz šume naramak suhog granja, baci ga kraj ognjišta, pa iziđe i on za kozama.

Sunce se bilo već visoko diglo, kad je Mira izišla iz kuće i povikala: »Branko, Nikice, na ručak!«...

Bila je već lijepo umivena i počešljana s pletenicama oko glave, kako se običavala i majka počešljati.

Braća se vraćahu. Branko je nosio na ramenu drugi svežanj drva, a Nikica je, mašući granom, tjerao koze.

Sjeli su oko stola, Mira im nalije svakom u zdjelu mlijeka dade im svakom po komad tvrda kruha, a sama ostade na nogama. Tako je stajala i pokojna majka, koja nije nikad sjedala od jutra do naveče.

Razgovarali su.

»Kad Šarka dobije mlade bit će nas više«, čavrljao je Nikica srčući toplo mlijeko...

Mira je uzela prazne šalice i nalila u njih vode.

Najednom pogledav Nikicu reče zapovjedajućim glasom:

»Hajde, dođite, da vas umijem...«

Nikica nije zaplakao toga jutra. Čak si je poslušno dao oprati ne samo njuškicu nego i uha. Branko se malo otimao, jer mu je bilo neugodno, da njega, starijega, umiva mlađa sestra i reče: »Čekaj, oprat ću se ja sam!« I skide sa sebe košulju, kako je to običavao raditi otac, pa se stade polijevati na veliko vodom.

»Nemoj mi politi čitavu kuću«, prigovori djevojčica.

A devetgodišnji dječak, nesvjesno odgovori:

»Ne ću, mamice!« K. R k.

Nonić i Minji

Naš nonić se jako smel
kad je mićega na ruke zel.
Mići mu j' lase iskal
i bilo mu j' jako žal
da ni ni jenega našal,
i govoril: »Ča su ti nonić opali,
kad su ti glavu prali?
Zač si si glavu pral?
Ča lasi ti ni bilo žal?!
Sad već ni jenega ni
i glava ti se svitli
ka misec, nonić moj mili,
ča smo ga sinoć vidili!«
Naš nonić se tomu smel,
a mići je bil vesel!

Ljubo Brgić

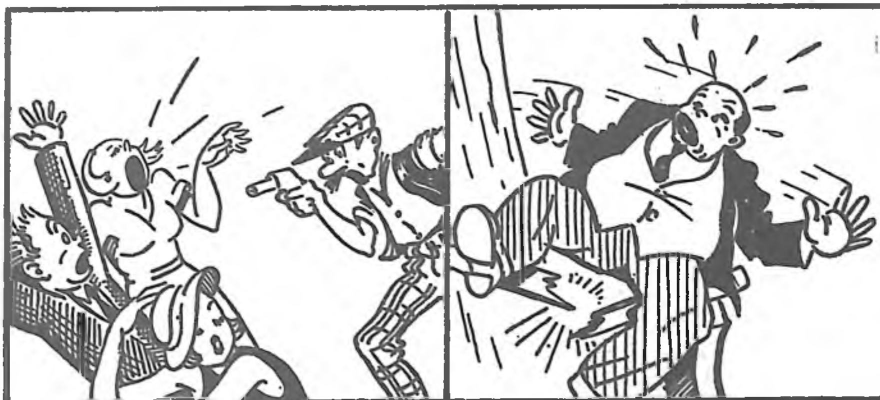

Zgode i nezgode Jože Trbuhovića

1. Naš Trbonja Joža
ostavio dom
na klupu je sjeo
pušući ko som.

2. Dvije djevojke idu
svojim kavalirom
veselo se smijući
mladićevim hirom.

3. Lopov jedan napao ih
tražeć od njih pare
one vrište, dreče se
ko dvije koze stare.

4. Prepade se Joža naš
i nastade lom
klupa pod njim puknula
grunula ko grom.

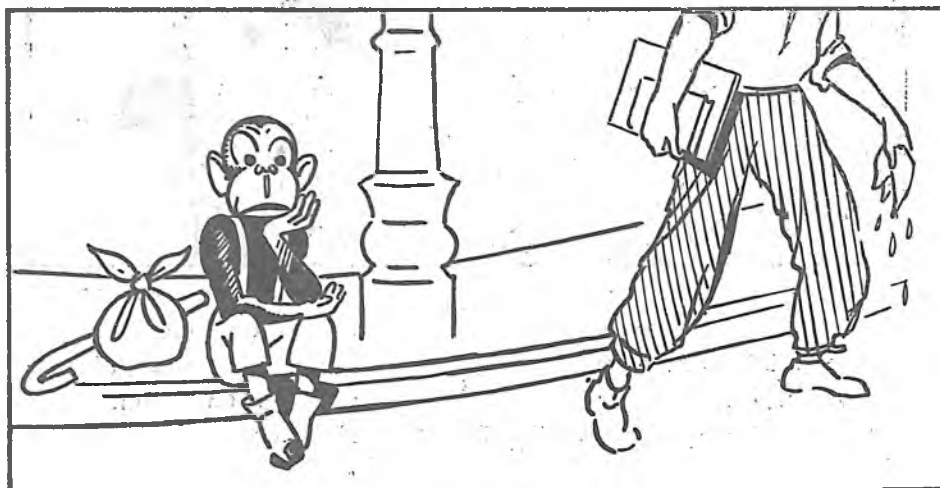

5. Kliznu Joža nizbrdo
kao »valcmašina«
i pregazi lopova
da j' prava milina.

6. Spasio je frajlice
bez puške i noža
i dvije kvrge odnio
naš debeli Joža.

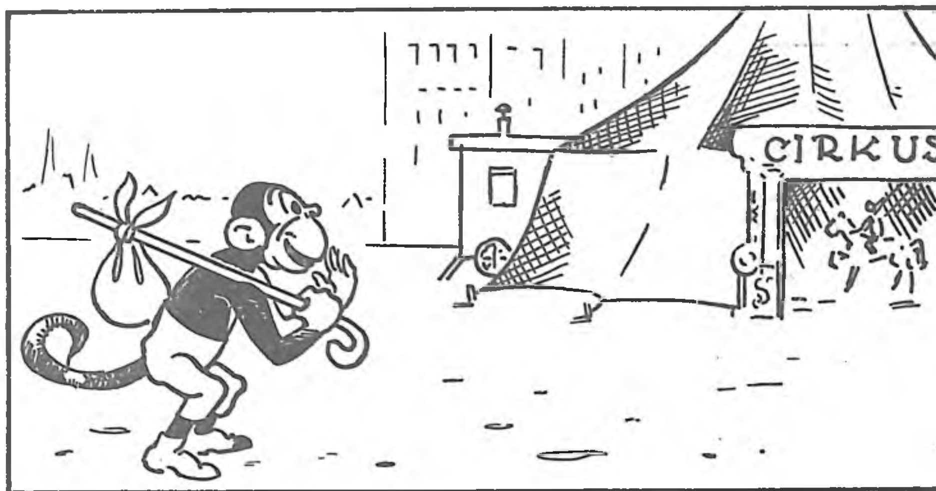

Klok je opet sam. Prošlo je vrijeme skitanja i drugovanja s Jožićem, nerazdijeljivim drugom njegovim. Jožić je u neprestanom lutanju svijetom izgubio najljepše dječačke godine i bilo je već zaista krajnje vrijeme da nastavi s učenjem. Sada je već učenik trećeg razreda gimnazije i kažu da je najbolji đak.

Klok pak vječno nemirni i skitalački duh nije se nikako mogao zaustaviti na jednom mjestu. Koliko smo ga mi zadržavali u našem uredništvu, da nam pomaže i posprema, al uzalud. Jednoga dana ode sa zavežljajem na štapu, a da nam nije ni zbogom rekao.

Na Trešnjevki gostovao je nekakav cirkus, i Klok se otputio ravno tamo, nadajući se da će tamo naći kakvog svog majmunskog znanca ili rođaka. Upravo u času kad je htio neopazice smuknuti u cirkus začuje iz cirkusa paklenu galamu. No to još nije bilo sve. Iz jednih kola stanu frcati zdjele, metle, lonci, drva, sita, pa čak i vanjkuši. Sve se to strelovitom brzinom srušilo na jadnu glavu Klokovu, još prije nego je mogao da se snađe.

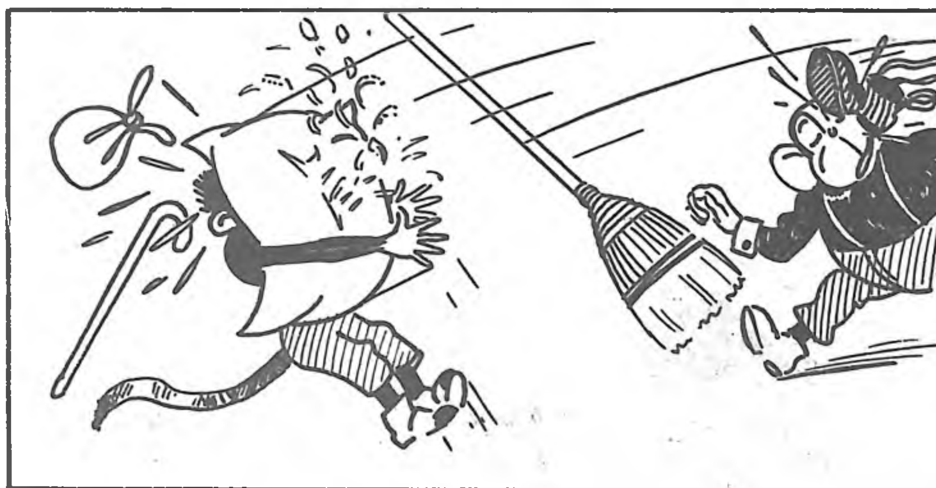
Koji je to bijes?, pomisli u sebi, no okrenuv se opazi da to nije bilo namijenjeno njemu, nego drugom jednom starom majmunu, koji je vješto strugnuo iz cirkuske kućice i naletio ravno na našega Kloka, te umalo što mu nije pao u naručaj.

Klok raskolači oči i pogleda došljaka.

»Flok, majstore stari, blažene oči, koje te vide«, klikne sav sretan i poleti prema starom majmunu da ga zagrli i izljubi.

Stari majmun stade iznenađen, ko da ga netko polio hladnom vodom. Bio je to uistinu stari naš i dobri znanac glasoviti majmun Flok.

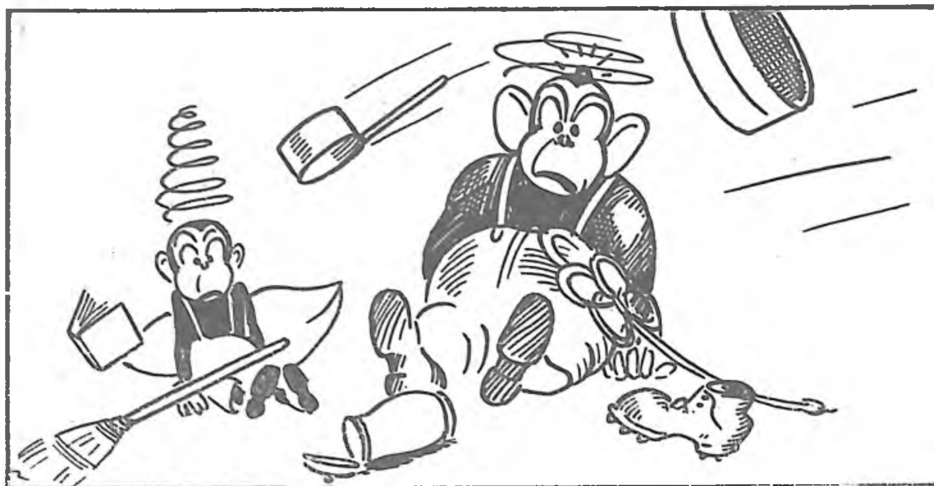
Prepoznavši Kloka umalo što nije pobenavio od veselja. Zagrlio ga je da su mu sve kosti pucale i izljubio ga do sto puta u oba lica. Nakon mnogo godina stari prijatelji opet se sastadoše.

»Pa koji te je bijes opet odnio u cirkus?« upita Klok Floka.

»Pravo si rekao, druže, sam me je bijes doveo amo. Jesi li vidio onu staru majmunicu na vratima cirkuskih kola? To je onaj bijes, koji me je amo doveo. Ono mi je žena!«

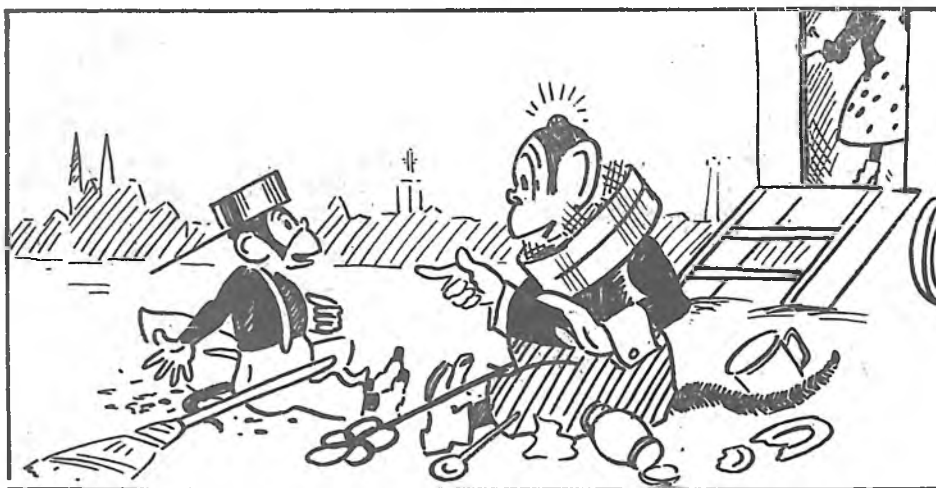
»Oženio si se? Čestitam!« klikne Klok i strese desnicu Floku.

»Pregrizao jezik da Bog da, ne čestitaj mi, nego me sažaljevaj! Jesi li vidio one lonce, zdjele, metle i cjepanice, što su letjele za mnom, i koje umalo da nijesu i tebi razbile glavu? To ti je bračno milovanje, kojim me od vremena do vremena počašćuje moja draga bolja polovica.«

»Oj jadni moj Flok, baš si vrijedan da te se požali,« uzdahne Klok.

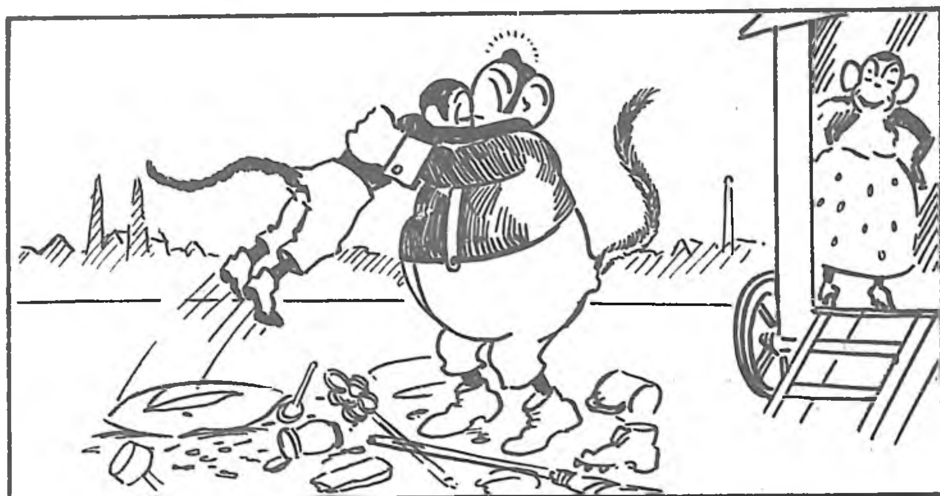
»Nije to ništa, to ti se dešava i u najotmenijim kućama. A na svu sreću mojoj staroj zlovolja brzo prođe. Dođi sa mnom da te s njome upo-

znam. Bit će joj osobito milo, ako te upozna, jer sam joj o tebi, dragi moj Klok, često i mnogo pričao.« Tako reče Flok, stari majmun i stane vući Kloka prema cirkuskoj kućici u kojoj je stanovao.

Klok nije mogao odbiti prijateljski poziv Flokov, pa je pošao za njim, ali se je ipak veoma oprezno ogledavao na sve strane, da ne bi odnekale opet doletilo kakvo sito ili rešeto pa ga tresnulo po glavi.

Nije se trebao bojati. Gospa Flokovica, primila ga je veoma srdačno. Ljutnja ju je za čas prošla i ona nije više na prijašnju buru uopće ni mislila. Bože moj, majmuni su takovi. Čas se miluju, čas se glade batinama.

Htio ne htio Klok je morao ostati u gostima kod svog dobrog prijatelja i našeg starog znanca majmuna Floka. Kako su se proveli čut ćemo drugi puta.

RAZNO

Danas se brzo putuje. Tko želi da napravi lijep izlet, može u subotu prije podne krenuti iz Zagreba aeroplanom u Beograd, gdje je za par sati. Tamo se ukrca na aeroplan za Atenu, pa je u nedjelju u 11 sati prije podne već u Kairu, u Egiptu. Ako bi tko htio da napravi malo veći izlet neka podje u subotu iz Zagreba, u nedjelju može prespavati u Ateni, u ponedjeljak u Bagdadu, u utorak u Rangunu, u srijedu u Singapuru, a u četvrtak u Bataviji. Cijeli taj izlet stajao bi, kako smo približno izračunali, oko 40 hiljada dinara, a u tom je uračunata i vožnja, i jelo i stan u prvorazrednim hotelima i uopće svi troškovi.

Kad bi čovjek htio taj isti put prevaliti parobrodom ili vlakom trebao bi ravna tri tjedna, a za ta tri tjedna bi svakako daleko više potrošio.

Liječenje padavice. Dr. Nikolić, upravitelj Pasteurovog zavoda u Novom Sadu liječi padavičave pomoću bakcila bjesnoće i kažu da je postigao lijepe uspjehe. Na tu je misao došao pukim slučajem. Jednog padavičara ugrizao je bijesni pas. U bolnici su mu dali injekciju proti ugrizu i izliječili ga od bjesnoće, a time ujedno i od padavice. Od tada liječi Dr. Nikolić sve padavičave na taj način, da ih najprije zarazi bjesnoćom, a zatim im dade injekciju protiv bjesnoće i time ih izliječi i od padavice.

Vratolomna brzina. Kad je prije nekih 40 godina jedan automobilista postigao rekord od 80 kilometara na sat, govorili su da je to luđak i da bi takovo poigravanje životom trebalo zakonom zabraniti. A danas? Pogledajmo malo današnje brzinske rekorde, pa da vidimo kako su naivni bili naši ocevi, koji su brzinu od 80 km smatrali ludošću. Najveću brzinu postigao je do sada talijanski zrakoplovac Agello, koji je svojim hidroplanom prevalio 709 km na sat, dakle 200 metara u sekundi. Iza toga slijedi jedan amerikanski avijatičar sa 567 km na sat, zatim jedan Englez automobilista, koji je automobilom postigao rekordno vrijeme od 445 km. Jedan Nijemac prevalio je na motociklu 256 km na sat, a jedan Amerikanac na motornom čamcu 201 km. Najbrža lokomotiva prevalila je 174 km, Zeppelin 118 km, a ratni krstaš 94 km.

Najveća brzina što ju je čovjek mogao postići trčanjem je 100 metara. Tu je brzinu postigao na ovogod. Olimpijadi američki crnac Ovens. Kad bi mogao kroz cijeli jedan sat trčati tom brzinom postigao bi nekih 30 km, no to je nemoguće, jer nitko ne bi mogao tako dugo tako brzo trčati. Austrijski skijaš Gaspert pomoću skija dostigao je brzinu od 136 km na sat.

Životinje su ipak daleko brže nego čovjek. Mala lastavica prevali 300 km na sat. Gazela može pretrčati u jednom satu 90 km, a morski pas prepliva u moru 130 km na sat. Da vidimo razliku između čovjeka i morskog psa spomenut ćemo, da je najbolji amerikanski plivač Fick postigao jedva 6 km na sat plivajući.

ISPUNJALJKA

? — — — — ime jednog od evangelista
? — — — — brdo u blizini Beograda
? — — — — vrlo raširena bilina
? — — — — poznati svetac gromovnik
? — — — — othranitelj malog Isusa
? — — — — muško ime
? — — — — gornji dio tijela
? — — — — uvalina
? — — — — dio glave (često se i brije)
? — — — — naziv od milja za Evu
? — — — — vrlo mala ptica

Kada se sve točno riješi, onda će slova na upitnicima dati ime i prezime našega borca za seljačka prava pod Tahijem.

ZABAVNI KUTIĆ

MAGIČNI LIKOVI

Vodoravno i okomito jednako se čita.

I

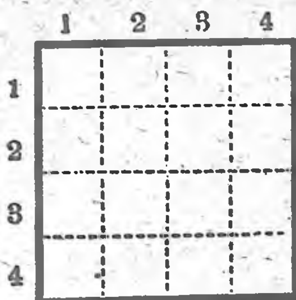
— — — — naša najveća rijeka
— — — — Mojsijev brat
— — — — pitko piće
— — — — pokrajina u Aziji

II

— — — — naša narodna igra
— — — — mužjak od ovce
— — — — produkt vulkana
— — — — pokazna zamjenica

ISPUNJALJKA

Sastavio: Marcel Uglešić, Božava

Pritok Dunava

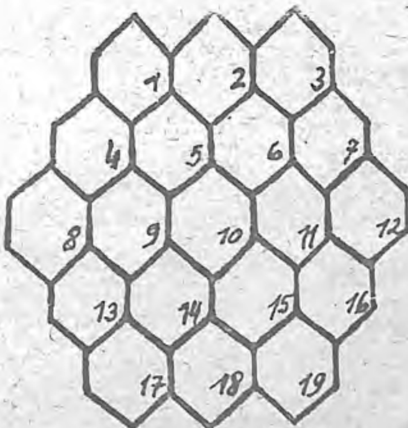
Gorje u Aziji

Pritok Une

Državica u Aziji

Vodoravno i okomito isto

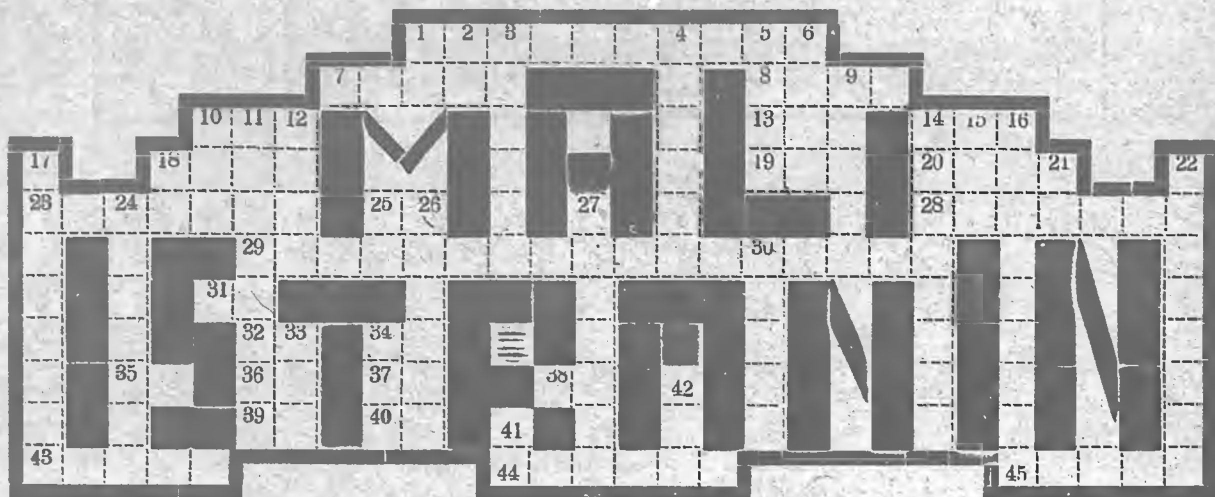
ZAGONETNO SAĆE

U svako polje dolazi po jedno slovo.

Od 1—3 predmet kojim se udara po psu, od 1—8 crnogorično drvo, od 3—12 djelo, učinak, dio predstave, od 5—13 noćno zabavište, od 4—7 Avari, od 8—12 marljiv, od 10—8 poklon, od 13—16 gurni, od 17—19 predstavnik banovine, visoki dostojanstvenik, od 12—19 hist. mjesto u Dalmaciji.

ZAGONETKE I ODGONETKE

Vodoravno: 1 svećenikov govor u crkvi, 7 dio neke stvari, 8 mezimac, 10 obadva (kraće), 13 posjeduje, 14 plod jedne biljke, 18 dio pokućstva, 19 mjera za zemlju, 20 ljetopis, 23 sporazumijeva se, 25 začin, (vadi se iz mora), 28 teško nastradali čovjek, 29 djelo koje svi Istrani teško očekuju, 31 kratica za sveca, 32 kratica za razapetog Isusa, 34 prijedlog, 35 jedan pritok Dunava, 36 prijedlog, 37 strano slovo (Q), 38 jest, 39 igraća karta, 40 prvo slovo abecede (dvaput), 43 brdo kod Beograda, 44 umjetnik koji radi slike, 45 pečena glina (množ.).

Okomito: 1 kratica za »prvi mjesec«, 2 staroegipat. božanstvo, 3 s one strane, 4 dragocjena rudača, 5 vladar emirata, 6 gospodja, 9 spremanje na skok, 10 muško ime (padež), 11 borovo drvo, 12 ribar, 14 slatko voće, 15 ime bogorodičine majke, 16 žuta ptica pjevica, 17 ptica što kuka, 18 kao 31 vod., 21 slovo abecede, 22 svadbeno veselje, 25 kao 25 vod., 27 naziv za ljude koji prebivaju na selu, 30 svetac gromovnik, 33 abesinski poglavica, 34 stara mjera za tekućine, 42 kao 15 ok., 41 kao 39 vod.

ZAGONETNE POSJETNICE

E. KUNIČ	*JELICA TUČI*

Kunić se obično sa »Ć« meko piše,
Ali naš E(do) ne buni se više;
U školi ćeš njega za knjigom naći,
E, sad odgonetaj, da čas ti je kraći!

I ovo nam malo neobično zvuči:
Jer piše se »tuci«, a nikako »tuči«!
Ali sad svejedno, Jelica Vas uči
Da se piše »tuci« a nikako »tuči«!

»Mali Istranin« izlazi jedampût mjesečno. — Pretplata iznosi 12 dinara na godinu. — Pojedini broj stoji 1 dinar. — Za inostranstvo dvostruko. Uredništvo i uprava nalaze se u Boškovićevoj ulici br. 20. — Telefon 59-31.

Vlasnik, izdavač i odgovorni urednik: **Ernest Radetić, Zagreb, Boškovićeva ulica 20. — Tiskara C. Albrecht (P. Acinger), Zagreb, Radićeva ulica 26.** Za tiskaru odgovara: **Petar Acinger, Zagreb, Gundulićeva ulica 22a.**

Poštarina plaćena u gotovu

POJEDINI BROJ 1 DINAR

MALI ISTRANIN

GOD. VIII LISTOPAD 1936 BROJ 2

Mala pošta

RODITELJI, OČEVI I MAJKE! UČITELJI I ODGOJITELJI MLADEŽI!

Ne bi smjelo biti niti jednog djeteta, ni tuđeg Vam, ni Vašeg rođenog, kome ne biste dali u ruke MALI ISTRANIN! Želite li da Vam djeca budu odgojena u ljubavi prema rodu i Domovini, u poštivanju svega, što je lijepo i plemenito, ne oklijevajte, pretplatite ih odmah na MALI ISTRANIN, glasilo naše male prognane braće iz Istre.

Pretplata iznosi samo 12.— Din. godišnje, a pojedini broj samo 1.— D.

* *

Prof. Ljudevit Čič, Osijek: Molimo Vas javite nam se što prije. Osijek u kojem smo dosad već niz godina imali preko 300 malih požrtvovnih prijatelja ostao nam je sada bez povjerenika.

Ante Modrušan, Kraljevica. »Malog Istranina« djeca su mi upravo razgrabila. Šalji odmah još 10 komada...« Tako nam pišeš. Ovakva pisma rado čitamo. Lijepa Ti hvala, Tebi i našim malim tamošnjim prijateljima, koje ovim putem od srca pozdravljamo.

P. Pelzer, Trsat. Slati ćemo po 25 komada. Hvala na pažnji i ljubavi.

Tomo Jedrlinić, Ljubljana, Vič. Poslasmo i GOLI ŽIVOT i daljnjih 8 kom. lista. Trsit ćemo se, da prema Vašem savjetu uvrstimo u rubriku »Razno« još više zanimljivih vijesti. Inače nas Vaše priznanje, da je list vrlo dobro uređivan, neobično veseli. I onako su nam takova priznanja jedina nagrada za naš trud.

Stj. Škrlin, Rajevoselo. Poslali smo 10 komada. Nastojte da interes kod djece ne jenja. Lijepo zahvaljujemo na trudu.

Jos. Lukež, Ivanec. Uredili smo stvar, kako ste željeli. Bratski Vam pozdrav!

Diković Vinko, Zaostrog. GOLI ŽIVOT smo ti poslali.

Pravdoslav Čulum, Dugirat. Hvala Vam od srca, stari prijatelju! Slati ćemo Vam po 30 kom. mjesečno.

Rad. Kovač, Katalena. Znate koliko smo oduvijek cijenili Vašu suradnju. Znali smo da nas ne ćete zaboraviti. Pozdravljamo Vas i preporučamo se i u buduće!

Osn. škola, Krasica. Šaljemo 16 kom. i biti ćemo Vam zahvalni uspijete li da taj broj pretplatnika održite do konca godine. Živjeli!

Jos. Sedejeva, Ribnica. Iz Slovenije dobivamo tako rijetke pretplatnike da nas svaki pojedinac, koji nam se javi, dvostruko veseli. Poslali smo traženih 5 komada. Hvala Vam!

Osn. škola, Skrad. Vi ste ustrajni od prvoga dana, a što je u današnje vrijeme najinteresantnije uza svu tzv. krizu kod Vas broj pretplatnika ne samo da ne pada nego se povećava. Hvala Vam!

Krunoslav Degmečić, Tompojevci. Ne možete si zamisliti kako nas veseli, kad nam se oglase prijatelji iz sela, gdje do sada nijesmo imali pretplatnika. Pričajte djeci o Istri i zainteresirajte ih za njenu nesretnu sudbinu. Ona naša jadna zemlja potrebna je ljubavi baš ovih naših najmanjih.

MALI ISTRANIN

GOD. VIII ZAGREB, LISTOPAD ŠKOL. GOD. 1936 37 BR. 2

Moj najvrijedniji školski drug

(U spomen Vladimiru Gortanu, istarskom prvomučeniku i svim onim tisućama znanih i neznanih junaka, koji su u onoj našoj nesretnoj Istri žrtvovali mlade živote iz ljubavi prema jednoj velikoj, svetoj i uzvišenoj stvari: iz ljubavi prema Domovini i slatkom jeziku materinjem!)

Ne znam više ni sam, koliko sam godina izbivao iz svoga rodnog mjesta, koje se smjestilo tamo daleko negdje na zapadnoj obali Istre, na vrh brežuljčića, odakle ti puca prekrasan pogled na beskonačnu morsku pučinu, koja se u dalekoj daljini stapa s lazurnim nebom u jedno....

Otišao sam bio iz njega još negdje prije velikoga rata, a vratio se u nj nakon nekih 15 godina... Možete si misliti, koliko je bilo moje iznenađenje, kad sam se poslije tolikog izbivanja u nj povratio. Ja sam pred očima još uvijek vidio samo malo seoce s bijelom crkvicom na vrhu, s bijelim kamenim kućicama, koje su po obroncima polijegale između vrtova ko jato bijelih golubova, a oko kuća sam još uvijek u duhu gledao vedra nasmijana lica svojih nekadanjih školskih drugova, koji su se bosonogi naganjali preko plotova i kamenih zidića.

Već pri ulazu u selo, na mjestu, gdje su nekad rasli divlji lješnjaci, vidio sam velike promjene. Nije više bilo lješnjaka ni smokava. Tamo se kočila prekrasna zgrada, s natpisom »Scuola elementare«. Talijani nisu htjeli da se služe nekadanjom skromnom zgradom naše škole Družbe Sv. Ćirila i Metoda, nego su sagradili pravu palaču, sa stanovima za učitelje i učiteljice, najmodernije uređenu i u njoj su sada odzvanjale talijanske himne, koje su se orile iz stotina grla malih istarskih seljačića, koji se ovdje odnarođuju...

Baš je bila svršila škola, a na vrata izleti more djetinjih glavica. Opaziv me, zastanu i na čas utihnu. Al u to se trgoše i kao na zapovijed svi dignu u vis desnu ruku, pozdravljajuć me »alla romana«,

rimskim fašističkim pozdravom. Zazeblo me oko srca, u meni je zadrhtala svaka žilica, a na oči mi navriješe suze. Bože, pa to su djeca mojih nekadanjih školskih drugova, sami mali istarski seljačići Hrvati, a eto što stvoriše iz njih.

Staru crkvicu na brijegu nijesam više ni prepoznao. Pokraj nje se kočio nov novcati, istom sagrađeni zvonik. Nije više bilo onog starog zvonika s drvenim krovom, kome sam nekad svakog dana o podne i o zdravomariji trčao, da potegnem užeta i pomognem starom Stipi zvoniti.

Sve je bilo strano, sve tako tuđe. i daleko.

Uđem u gostionu kraj ceste. Sama neka nova nepoznata lica. U gostioni sjede nekakvi talijanski radnici, par karabinijera i još neki tipovi. Govorilo se samo talijanski. A nekad se ovdje nije nikad čula talijanska riječ. Postajalo mi već mučno pri duši i bio bih najradije pobjegao da me nikada više selo moje ne vidi.

Konačno spazim jednog seljaka, nekako mojih godina. Pričini mi se poznat. Pogledam ga pobliže. Pa da! To je moj školski drug Ive...

»Ive«, nagovorim ga, »poznaš li me još?«

On me iznenađen pogleda, zamisli se na čas, a onda mi bojažljivo pruži ruku. Pa da! Ta ja sam sad »gospodin«, a on je još uvijek seljak... Ja se nijesam mogao svladati. Bio sam toliko obradovan, što sam konačno sreo poznatog čovjeka, starog druga, s kojim sam mogao iskreno i otvoreno razgovarati, da sam se upravo bacio na njega, zagrlio ga žestoko i do dva ga puta poljubio u oba lica...

Njemu kao da se počeo topiti led oko srca. Postajao je sve otvoreniji, sve nježniji. Razgovor se odvijao naglo, srdačno.

Prošetali smo se selom. Mnogo se toga izmijenilo.

»Gdje je sada Pjerin? Znaš onaj crni, vječno gologlavi i bosonogi skitalac koji je bio jedan od najgorih đaka u školi?«

»»Pjerin? Hm! Nije njemu loše. Sada je advokat i kažu da mu dobro ide.««

»A Zvane? Onaj što nam je uvijek podmetao igle i stara pera na klupu?«

»»On je bome u Americi. kažu da je tamo otvorio trgovinu i da je bogat čovjek!««

Dakako! Zvane i trgovina, to se je lako složilo. Ta on je već u školi uvijek nešto mijenjao, uvijek nečime trgovao, čas perima, čas olovkama i gumama, pa starim markama i što ja znam čime sve ne.

»A ti Ive?«

»»Ja? Orem i kopam i mučim se ko crv za nasušni hljebac svagdanji na očevini svojoj.««

Šetali smo dalje, obilazili uskim puteljcima između kuća i vrtova. Kod svake smo kuće zastali, jer nas je sa svakom vezala po koja lijepa uspomena iz mladih dana.

»Hej, sjećaš li se, kako smo jednom na ovoj kući bili praćkama sva stakla porazbijali, a sutradan nam je učiteljica isprašila hlače da se sve dimilo...?«

»»A sjećam se, sjećam, kako se ne bih toga sjetio. Šime se bio u nju zabarikadirao i gađao nas kroz prozor gnjilim krumpirima. A mi

upriličili na njega juriš praćkama i za čas nije više bilo ni jednog stakla čitavog na cijeloj kući.««

»Da, zbilja, a gdje je Šimić sada?«

»»Nema ga više jadnika. Na robiji je negdje u Sulmoni, nedaleko Rima. Osuđen je na doživotnu tamnicu... Žarki je ono rodoljub bio. Nitko ga nije mogao slomiti. Njegovo dijete nije nikada smjelo obući fašističku crnu košulju. U crkvi bi prvi zagrmio onu staru našu hrvatsku crkvenu pjesmu: Budi hvaljeno po sve vrime..., a narod je to jedva dočekao i zapjevao opet u svom jeziku na jad i bijes župnika Talijana, karabinijera i onih nekoliko doseljenih Krnjela...««

»Zaista, Šime je uvijek bio žestoki rodoljub još kao mali đak...«

»»Takav je ostao i kasnije, kad je odrastao. Kad su jednom Talijani ovdje slavili otrgnuće Istre od Jugoslavije, on je žestoko prosvjedovao. Uapsiše ga i sad čami negdje u tamnici, osuđen na vječitu robiju...««

Dođosmo do kuće Vladine. Bila je zatvorena, zapuštena. Vidjelo se da u njoj već odavna nitko više ne stanuje. Neki su prozori već počeli ispadati. Vrt je bio neobrađen, zarašten travom do koljena.

Začuđeno pogledam Ivu.

»A Vlado, naš Vlado?« upitam nekako pod glas, kao da se bojim odgovora...

Ive je samo prignuo glavu i ušutio.

Najednom me pogleda skide kapu s glave i reče:

»»Skini kapu i ti, i pokloni se pred ovom kućom i pred žrtvom našeg nekadanjeg dobrog prijatelja Vlade. Njega više nema među živima...««

»Umro je?«, začudim se ja.

»»Jest! Umro je! Ustrijeliše ga sa 25 hitaca u leđa...««

Oči mi se zamutiše suzama. U duhu sam ugledao jedno lijepo djetinje lice koje se nekad dok sam još bio malen dječak zajedno sa mnom ovuda, oko ove kuće, veralo. Nije bio najbolji đak, ali je bio najbolji drug. Nije mogao prignuti šiju pred tuđinom, nije mogao zatajiti slatkog jezika materinjeg. Usprotivio se sili i nasilju. Došao je i pred sud i bio osuđen na smrt!

Zaista, Vlado je bio naš najvrijedniji školski drug!

Ernest Radetić

Prvi snijeg...

Lete sitne pahuljice
Nebo cijelo već je bijelo —
Prva radost djece naše
Obuzela cijelo selo...

Svatko žurno tad prolazi
Tamo negdje bravac dreči,
A naš Mile eno kupi
Suho granje u staroj sječi...

Vatru on će naložiti
Nek pucketa i dim vije
Pa ga briga ne će biti
Što studena zima bije...

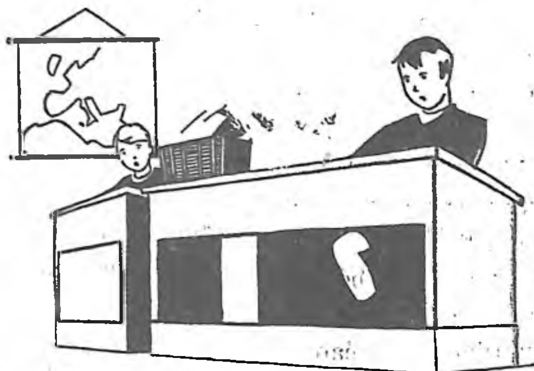
Po školi je cika, vika,
Jer se bijeli do i brijeg
Pokrio ga svakom mio
Prvi snijeg. —

Perčević Stjepan

Prvi put u školi . . .

Ljudi, žene i djeca u mom selu već su dugo razgovarali o novoj školi. Oni su se ponosili, što će skoro i naše selo imati svoju školu, koju će djeca rado polaziti, a možda i odrasli. I kako će lijepo biti, kada svaki u kući bude znao tko mu piše i što mu piše. Djedovi ne će morati praviti znakove na štapovima što od koga imadu primiti i što kome duguju. Njihovi će unuci znati i računati i onaj šepavi Monti, koji je sa zavežljajem na leđima došao u naše selo ne će više moći varati ljude bogateći se na njihovim žuljevima. Jer svaka marama, svaki komad platna bio je kod njega preplaćen brentom grožđa, šunkom, sirom i drugim! Sve su takve i druge stvari ljudi prepričavali o budućnosti svoje djece, kojima će škola otvoriti oči. Sporazumjeli su se i o mjestu, gdje treba da se škola gradi i rado su sve žrtvovali da ona bude na što ljepšem mjestu usred sela.

I još malo i ona će biti pod krovom. Svakog bi se dana ljudi sastajali i prepričavali poslije dnevnog rada, prazneći lulice, što će gdje stajati, a mi bi djeca sve to sa nekim neobičnim iščekivanjem slušali, čudili se, a pomalo i bojali, kad bi nam oni stali govoriti o radu u školi! Mali Miho, moj drug, teško bi znao u takvim prilikama uzdahnuti jer je, kažu bio tvrde glave.

I škola je svakog dana postajala sve ljepša, a mi smo djeca sa sve većim nestrpljenjem i radošću čekali prvi dan škole. Jednoga dana osvane u našem selu »gospodična«. Bila je ozbiljna. Iz prikrajka smo je promatrali i skoro cijelo selo sakupi se da je pozdravi pri njenom dolasku. Mamice su već nastojale da joj se nekako dodvore da kažu ovo i ono o svome djetetu! Ona je svakog rado primala i svakog rado saslušala, a matere su djeci spremile nove haljine, čiste koušlje i povadile iz škrinja lijepe prslučiće da njihova djeca budu što čišća u školi i da im se drugi ne rugaju.

Kad se je po selu pročulo da je učiteljica dobra i umiljata i veći derani uputili su se u školu. Svi su htjeli učiti, a stariji su prosto zavidali nama djeci. Ona nam je lijepo pričala i ako smo mi malo upamtili, jer naša tvrda čakavština teško je ulazila u njenu štokavštinu, što je pomalo vukla na kajkavštinu, jer naša je gospodična bila Zagrebčanka. I eno je, ona i danas sa svojom porodicom živi u Zagrebu, ali o Istri sa ushi-

ćenjem voli govoriti a i o svim onim dobrim ljudima, od kojih mnoge napaćena istarska zemlja krije!

I kad su naše mamice uočile njenu skromnost i da je ona sama, drugog je dana u školi bilo svega! I sira i grožđa, i mlijeka i mladoga vina i badema. Svako je dijete po nešto donijelo. Nitko nije htio da se zamjeri »gospodični«. Ta svi su je jednako voljeli, a i ona sve i htjela ne htjela, morala je primati, jer se nije htjela nikome zamjeriti.

Nas je u školi sve zanimalo. I slike sv. Ćirila i Metoda s dugim bradama i nove slike za zornu obuku i raspelo i sve smo mi to sa strahopočitanjem gledali i promatrali i upravo pobožno ulazili i izlazili iz škole. Rad pisaljkom nam je teže išao, ali mi smo ipak u kratko vrijeme radili njom na potpuno zadovoljstvo naše gospodične. Najveći školski drug bio je skoro dva puta veći od mene, ali ni na primjedbu »gospodične« da je prevelik nije htio izostati iz škole!« I on je u kratko vrijeme naučio čitati i pisati ma da je već bio prevalio petnaestu!

Videći stariji kako mi sa lakoćom pišemo, odlučili su da se skupe i da i oni idu u školu makar uveče četvrtkom i naša je »gospodična« mnoge od njih naučila i čitati i pisati! Ime naše prve »gospodične» postalo je uskoro u našem selu nešto lijepa, rekao bih »sveta« i sigurno se i danas još s velikim poštovanjem u mom malom istarskom selu spominje.

Ante Modrušan

Veliki dar

Otac je išao u školu k učitelju, da upita, kako napreduje njegov sinčić. Prije polaska rekao je dječaku: »Saznam li da si dobar i da dobro učiš sutra te čeka nešto, što nijesi nikada još imao!«

Učitelj je dječaka vanredno hvalio: bio je dobar i marljiv i jedan od najboljih đaka u školi!

»Tata«, reče sinčić, »obećao si mi da me sutra čeka nešto čega još nikad nijesam imao. Što je to?«

»Sutra ćeš imati ravnih deset godina!« odgovori mu otac, »a to nijesi još nikada imao!«

NARODNE PITALICE
Sakupio: Perčević Stjepan

1. Crven pas u pećini laje? — .....
2. Što se ne može u loncu osoliti? — ....
3. Upade vô u duboki dô — ne može ga cijeli svijet izvaditi bez gospodina Boga — ....
4. Tić-prilipić, pri grmu mu repić — .....
5. Puna greda bijelih golubova — ....
6. Baci štap u oblak — iz oblaka kolo djevojaka — ......
7. Šta je u gorici na jednoj nožici? — ......
8. Vodom ide vode neće — gorom ide gore neće? — ....
9. U moga Ive pune gaće svile — ....
10. Kud zec krene kad navrši 3 godine? — ....

Odgovori na str. 29

Istraninova pjesma

Iz Istre sam kršne, gdje tužni vali
puni bola, plača obalama lome.
— O, kleti tuđinci, što ste jada dali!
O, nesretni rode, moj premili dome!

Utočište braća spremila su bratu
da bi olakšali mrak njegove noći,
ali Istra nije još u svome jatu,
te istarska tuga ne može još proći.

Sirotice moja, ljepotice vita,
koprena je crna draži Tvoje skrila,
srce moje uvijek, vječno za njih pita:
— Spava li na Učki Istarkinja vila?

Ne, ne spava vila, samo dušman kleti
vezao je teškim lancem njene ude.
Pa dokle će tako, dokle da se sveti?
Dokle li će Istra ropkinja da bude?

O, premili dome, milo moje cvijeće,
možda će mi lanci istrunuti kada,
pa ni spomen na njih ostati nam neće,
a možda će Istra strgnuti ih mlada.

Jer, Istra je živa, Istra još postoji,
bol je kiti, ali srce njeno bije.
— Iz Istre sam kršne, gdje rod tužno stoji,
al' mi vjera, nada, još umrla nije. . .

Sombor, Telečka. **Jovan Malezanović**

Priča o Čaj-Kaj-Čanu i njegovim kćerkama

U davna vremena živio je car Čan-Kaj-Čan. Njegovo je carstvo bilo veliko ali siromašno jer su nepregledne poljane i visoke planine bile prekrite samom soli i na njima nije ništa moglo rasti osim rijetke trave.

Čan-Kaj-Čan je imao tri kćeri. Htio je da im osigura što veći miraz pa je zapovijedio svojim podanicima da traže po planinama zlato. Stotine marnih ruku rovalo je po utrobi zemlje no svud sama sô a zlatu ni traga. Čan-Kaj-Čan je bio bijesan. Zamrzio je sô iz dna svoje duše.

Vrijeme je prolazilo. Hitao je dan za danom, odmicao mjesec za mjesecom, prolazila jedna godinica za drugom. Careve su kćerke odrasle a on postao starac. Osjetio je da se približava smrt pa stao razmišljati na kome da ostavi carstvo. Razmišljao je tri bijela dana, a četvrti dan odluči da će ga ostaviti onoj kćerci koja ga najviše voli. Dozove ih dakle sve tri predase i upita kako ga koja ljubi. Najstarija mu kćerka reče da ga ljubi kao srebro i zlato; srednja da ga voli kao samu sebe, a najmlađa da ga ljubi kao sô. Car je mislio da ga najmlađa kćerka ne voli pa je otjera u neki svoj planinski dvorac i zapovijedi joj da tamo živi sve do svoje smrti.

Par dana poslije toga dobio je Čan-Kaj-Čan poziv od susjednoga kralja da dođe na svadbu njegovog jedinca sina. Čan-Kaj-Čan je krenuo na put s bogatim darovima. Kralj-domaćin radosno ga dočekao i uveo u veliku dvoranu u kojoj se sve sjalo i blistalo od čistog srebra i žeženog zlata. Tu su bili na okupu svi najodličniji velikaši zemlje. Manjkali su još samo mladenci no kralj reče da će i oni naskoro stići a dok ne stignu neka Čan-Kaj-Čan malo založi, jer dolazi s daleka puta pa je sigurno gladan. Čaj-Kan-Čan sjedne bogatoj trpezi a sluge ga posluživahu biranim jelima ali sva ta jela bila su bljutava.

»Gle, zaboravili su da osole jelo!« pomisli Čan-Kaj-Čan i potraži solenku no solenke nije bilo na stolu. Zamoli jednoga od slugu da mu donese soli ali mu sluga reče da u cijeloj kući nema zrnca soli. Tada se Čan-Kaj-Čan obrati domaćinu:

»Prijatelju, zar doista nema soli?«

»Nema« odgovori domaćin.

»Kako to?« začudi se Čan-Kaj-Čan »ta u mojoj zemlji ima je svaki pa i najveći siromah!«

»Istina je« reče mu domaćin »ali zaboravljaš da je u tvojoj zemlji ima i na pretek a u mojoj ni za lijek. Ali zato ja imam srebra i zlata koliko Ti srce zaželi.«

»Ta šta će mi srebro i zlato!« usklikne Čan-Kaj-Čan. »Bez njega mogu da budem ali bez soli ne mogu ni da živim!«

»A zašto si onda potjerao svoju najmlađu kćerku kad je rekla da Te ljubi kao sô?« upita ga domaćin.

Čan-Kaj-Čan uvidi kako je krivo učinio svojoj najmlađoj kćeri pa se silno rastuži. Uto se otvore vrata susjedne dvorane i na njima se pojavi mladi kraljević s nevjestom. Nevjesta je časak zbunjeno sustala, tražila nekoga očima pa kad je spazila Čan-Kaj-Čana, pohrlila mu u naručaj i zajecala: »Oče! Oprosti mi!« Čan-Kaj-Čan je zagrlio svoje najmlađe dijete i kroz suze mu šaputao: »Oprosti ti meni, dijete moje! Učinio sam ti veliku nepravdu.«

Kada su se izgrlili i izljubili, upita je otac: »A kako si došla ovamo?«

Mjesto nje odgovorio je mladi kraljević: »Jednog sam dana loveći lov u šumi zalutao i nakon dugog tumaranja naišao u planini na dvorac a u dvorcu prekrasna zlatokosa vila. Bila je vrlo tužna i sva zaplakana. Zapitao sam je što joj je a ona mi ispričala da ju ovamo potjerao njezin otac, car Čan-Kaj-Čan, zato što mu je rekla da ga ljubi kao sô. Poveo sam je ocu da je uzmem za ženu no ona je rekla da se neće vjenčati bez očeva blagoslova.«

»Mislim da si uvidio vrijednost soli« upita Čan-Kaj-Čana kralj »pa se nadam da ćeš blagosloviti mladence.«

A Čan-Kaj-Čan zagrli mladence i reče: Budite blagoslovljeni, djeco moja! Ali osim mojeg blagoslova ostavljam Vam i zemlju svoju da njome vladate dugo i srećno na zadovoljstvo svojih podanika. Živjeli!«

»Živjeli mladenci!« zaori dvoranom a kristalne čaše zazvečaše kao srebrna zvoncad. Da vam i dalje pričam? O sjaju i raskoši te carske gozbe? Ili o sreći mladenaca? Mislim da nije potrebno pa završavam priču.

Radoislav Kovač

I to je isprika

Jurić se nešto posvadio sa svojom sestrom, napao ju je i rekao joj da je prava majmunica!

Čuvši to otac pograbi Jurića za uha i reče: »Požali što si rekao i zamoli sestru odmah za oproštenje!«

Jurić ode plačući do sestre i reče:

Oprosti seko, jako mi je žao, da si majmunica...««

Skladište

Janko u igri
Baš nema mjere
Pa svoje hlače
Često podere.
Mati sve to trpi,
Svakiput ih krpi.
Krpila mu ih i juče,
I gledajte što mu
Iz džepa izvuče:
Staru škljocu,
Čep za bocu,
Tri špekule,
Žir iz šume
I praćku od gume;

Koturić bez konca
I klatno bez zvonca,
Šiljak drven,
Papir crven,
Komadićak žice
I dvije udice;
Kutiju iz apoteke
Zgužvanu i staru,
A u njoj... Pogodite!...
— Živu bubu-maru...
Sada znate kakav li je
Ovaj majčin sin:
Od svog džepa stvorio
Pravi magazin — —

Šime Fučić

Izgubljeno vrijeme

Velikim i krupnim slovima bilo je napisano na tabli jednog dućana:

OVDJE
PRODAJE SE SVJEŽA RIBA

Prodje mimo neki profesor, zaustavi se i stane čitati. Profesor ko profesor stao je tražiti dlaku u jajetu i nezadovoljan s natpisom udje u dućan, pa reče trgovcu:

»Čemu treba riječ »OVDJE«? Tu riječ možete mirne duše s natpisa izbrisati. Svakome je jasno, da se riba prodaje baš ovdje, a ne bogzna gdje drugdje.

I trgovac dade izbrisati riječ »Ovdje« sa natpisa.

Nedugo zatim prodje drugi neki mudrijaš ulicom i videći natpis udje i reče:

»Zašto je potrebna riječ »PRODAJE SE« ne znam. Samo je po sebi razumljivo, da se u trgovini ribom prodaje riba. Samo vi lijepo izbrišite ove suvišne riječi »PRODAJE SE.«

Posluša trgovac i odstrani natpis PRODAJE SE, te ostadoše samo riječi: »SVJEŽA RIBA«.

»Hej, mudrijašu, ala si pametan. Pa zar je potrebno da pišeš da je riba svježa. Pa valjda ne prodaješ staru pokvarenu ribu. Izbaci zaboga onu riječ SVJEŽA,« da ti se ljudi ne smiju.« Tako ga je napao treći znanac, a on, dobričina, lijepo izbriše i riječ SVJEŽA tako da ostade samo natpis »RIBA«.

Jednoga dana pak prodje i opet nekakav pametnjaković, pa ugledav taj natpis udje nezadovoljan u dućan.

»Što će ti taj natpis od jedne rječi? Sasvim je nepotrebno da ljude upozoruješ njime, da prodaješ ribe. Na stotinu metara od tvog dućana osjeća se miris ribe, pa ne treba da još i tablu vješaš.«

Uvidje trgovac da i ovaj ima pravo pa skine tablu i otada su ljudi samo po mirisu znali za njegovu trgovinu riba.

Istra

Čežnja

Ne vidim te gordo stijenje,
ne gledam te plavo more,
ali čujem kako stenje
val tvoj krepki podno gore!

To stenjanje muklo, jako
u duši mi vječno bruji
i urličuć stvara pakô,
što u mojoj krvi struji!

O, zar vječno ovaj pakô
u duši će mojoj harat?
Pa zar uvjek, vječno tako,
bol će jadno srce parat?

O, zar čuti ne ću više
kako stara pjesma lijeće
sada jače, sada tiše:
kô da joj se mrijeti ne će?

Zar ni žubor Mirne, Raše,
ni ovnova zvonca neću,
u sutone čuti, s paše,
kada svojim tor'ma kreću?

Pa zar uvijek bit će tako?
I zar nikad ne ću moći:
Istro, majko, jadna braćo —
bar i na čas k vama doći?

Strane naše ogoljene;
luzi naši isječeni;
majke naše ispaćene;
oci naši izmučeni:

hoćete li muke ove
moći podnijet', izdržati?
Nećete li, pod težinom
svireposti, smalaksati?

Ao, djeco, nado naša,
ao, majko naša jadna,
zar baš uvijek biti ćete —
i kruha i riječi gladna?

Ljubo Brgić

Kako je postala vjeverica

Živjeli u davno doba otac i majka i imali malog, lijepog sinčića od kojih pet godina.

Koliko su stari roditelji bili tromi, u toliko bio im sin živahan; pravi vragoljan. Popne se on na svako stablo, pa i najviše; uzvere se i na najtanju grančicu, a spuzne na tlo u tren oka; ama, rekao bi, ima

krila! Pravi on skokove kao nitko u selu; prevrće se u zraku; hoda naglavce, ama, eto, — pravo čudo od gipkosti! Pravi, pravcati vragoljan!

Vere se on od dana u dan i najviše i najljepše voće njegovo je. Kamo on doprijeti može, nitko da dopre.

I prozvaše ga »Veralo«!

Vere se Veralo cijeli bogovetni dan, a da smije, na stablu bi i noćio.

Zalazio Veralo i u tuđe voćnjake, u tuđe voće, pa se time i hranio. Ne mari on ni za ručak ni za večeru; ta ima dosta voća.

A imao Veralo krasne, bijele i oštre zubiće. Pa kako i ne bi: ta tko bi mu lomio orahe i lješnjake?!

Ne će on da ih tuca. Jok, ne će on, da, radi oraha silazi sa stabla, već griska polako, pa i najtvrđi orah slomi. Opominjali ga roditelji: »Nemoj se Veralo toliko verati! Pasti ćeš, ubit ćeš se!«

»Ne ću, ne ću, nebojte se«! odgovarao on.

»Veralo«, veli otac »ne zalazi u tuđe voćnjake! Ljudi će te«!

»Ne će tato, ne će!« odgovara on smiješeći se.

Opominju oni tako njega, ali bez koristi!

Veralo ko Veralo: vere se povazdan i ni brige ga ni za što.

Ljudi trpili njegovo veranje dok nije dirao u voće, ali kada poče da im voće obire, počeše ga ganjati. Ali se Veralo ne plaši, već s grane na granu, pa hop na tlo, a odatle skoči na drugo drvo, s drugog na treće i tako, dok ne umakne!

Ljudi se u početku ljutili, zatim i čudili i smijali videći ga onako žustra, kako im svaki put umače i nitko da ga uhvati.

I potraja tako dugo vremena, dok mu se jednog dana ne razbolješe i, konačno, pomriješe roditelji, a naš Veralo osta sam, samcat na ovome svijetu!

Otsada ne htje Veralo više da zna za kuću, već i danju i noću na drveću. Pa i prespava na njemu. Voli on stablo od kuće; lišće i ptice od ljudi, i voće od kruha i mesa!

A kad stiže zima — zamače u šumu, pa tu: sa stabla na stablo, a stan si nađe u duplju drveta. Sprema on sebi i zimnicu. O, i te kako! Nabere oraha, lješnjaka i kestena, pa s njima u duplje, pa i ako studen vlada, vere se i skače i polako griska.

I, tako godinu, pa dvije i dalje.

Za čudo, ne raste Veralo, ne, već čak i manji biva. Dok jedne zime, koja bijaše neobično oštra, ele čuda: obrasto Verala dlaka, a druge dobi i rep!

Čude se ljudi što li to posta od Verala! Pa to nije više Veralo, već neka smiješna i lijepa životinjica!

A izmijeni se i glava; ama sve! I, naš Veralo, nije više dijete, već prava pravcata lijepa životinjica, koja sada: i lakše skače, i brže se vere, i hitrije penje!

Pretvori se Veralo u životinjicu, što je našim šumama susrećemo, a ljudi je prozvaše vjeverica.

Ljubo Brgić

U kući staroga majmuna Floka osjećao se je naš Klok vanredno ugodno i prijatno. Jednako stari Flok, kao i gospa Flokovica tetošili su ga i mazili kao svoje rođeno dijete. Najbolje zalogaje njemu bi dali, a on ih je bome i zaslužio. Brz i okretan on je za čas pospremio kućicu, sve uredio i olaštio, da je bila prava milina.

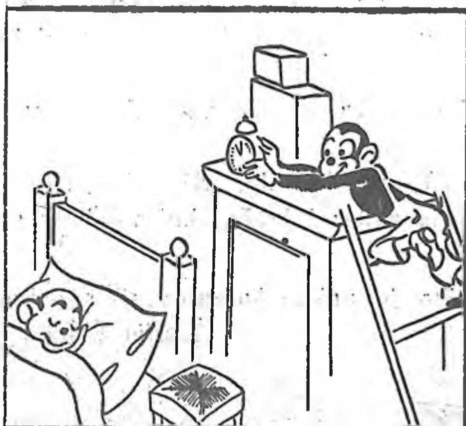
A kad bi na večer stao pričati svoje zgode i nezgode, svoje vratolomne pustolovine s Jožićem, egzotična putovanja od sjevernog do južnog pola, od Kine do Amerike, Floku se samo dlaka ježila čas od straha čas od smijeha.

Kad bi se tako do sita napričali popili bi svaki po šalicu toplog čaja i lijepo legli spavati. To je bio život za našega Kloka. Ništa ne raditi, a dobro jesti i piti, i ne nositi vječno glavu u torbi kao ono nekad.

»Hajde Klok, ti si mlad i bistar, budi tako dobar, pa me sutra ranije probudi, jer moram u posjete čak u Maksimir svom starom drugu nekom Pavijanu, koji je ovih dana, kako sam čitao u novinama, odsjeo u tamošnjem hotelu »Zoološki vrt«.

»Dobro, striče Flok«, reče Klok i spremi se da će i on u krevet.

Povukao se do svog ležaja i da će spavati, al u to mu sine u glavu: a što ako i ja zaspim? Tko će onda probuditi starinu Floka? Flokovica bome ne će, jer ona kad jednom zaspi, hrče kao da drva pili i ni top ju s Grića ne bi probudio.

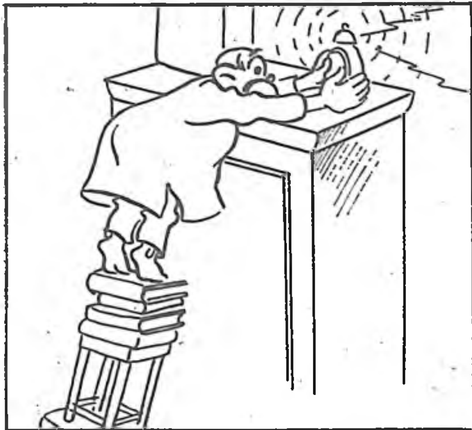
Nego zašto je on ponio u svom zavežljaju onu staru budilicu? Za paradu bome ne, nego da mu bude negdje od koristi.

A evo sada je najbolja prilika da mu posluži. Navit će on lijepo budilicu na 5 sati, stavit će ju na ormar kraj kreveta Flokova, pa nek mu lijepo ujutro zvoni.

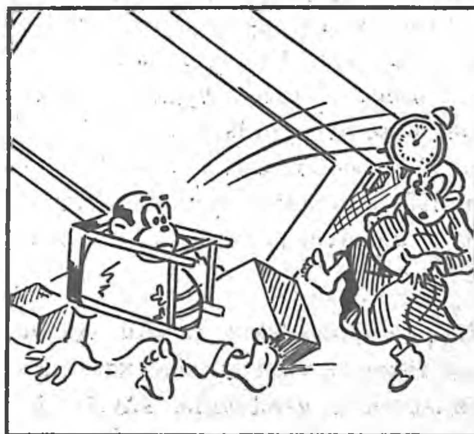
Smišljeno učinjeno. Navije on lijepo budilicu i odnese je na ormar kraj kreveta Flokova.

Drugog dana ujutro zazvoni u 5 sati ko da su se sva zvona s katedrale odvezala. Floka je od straha znoj oblio. Najprije se obazirao na sve strane, da vidi odakle ta zvonjava, dok konačno ne ugleda na ormaru budilicu. Kako će da se popne na ormar jadnik. On je prilično malen, a skakati više ne može kao nekoć. Nije on više onako okretan kao onda dok je bio mlad. Ugojio se bome i sada ima tustu trbušinu. Lako je Kloku penjati se na ormar, kad je još mlad i suh kao trlica. Al nema druge, valja se popeti ma na kojigod način. Budilica zvoni i zvoni, ko da ni ne misli prestati.

Flok se konačno odluči. Naslaže na stolac nekoliko knjiga, na knjige postavi drugi stolčić, popne se na nj i stade se prtiti, da dohvati budilicu. U zao čas! Tek što ju je dohvatio stolac se omakne i on se stropošta ko puna vreća na pod, a stolac na njega. Da nevolja bude još veća iz ruku mu se izmakla budilica. Upravo je u tom času uletila u sobu i gospa Flokovica probuđena silnom zvonjavom, a nesretna budilica njoj ravno na glavu, da je sve zvijezde vidjela od snažnog udarca.

Jadni Klok začuvši buku i lomnjavu, psovke i grdnje gospe Flokovice znao je što ga čeka. Pograbi siromah svoj zavežljaj, ostavi i budilicu i štap, pokupi se i podvučena repa odmagli iz kuće...

Ode... Ode opet u svijet.

NARODNE PITALICE

Odgovori (vidi str. 21)

1. Jezik. — 2. Jaje. — 3. Zalaz sunca. — 4. Grozd. — 5. Zubi. — 6. Jabuke. — 7. Gljiva. — 8. Hlad (sjena). — 9. Kukuruz. — 10. U četvrtu godinu.

Dječje novine

Što se događa u svijetu

Građanski rat u Španjolskoj. Svaki je rat grozan, ali građanski rat je najgrozniji. Kada vidimo što se zbiva u onoj nesretnoj Španjolskoj, sada istom znamo kolika je nesreća kada se jedan narod razdijeli na dva neprijateljska tabora, koji se međusobno kolju do istrebljenja. Međusobno se ubijaju ljudi jednoga jezika, jedne krvi, brat stoji proti bratu, otac proti sinu. Biju se, pale i pustoše svoju vlastitu zemlju, ruše svoje vlastite kuće. Pri tom postupaju s najvećom okrutnošću.

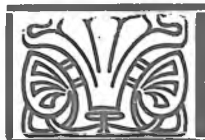
Kada dvije neprijateljske države vode rat moraju se ravnati po nekim međunarodnim pravilima, vojnike koje uhvate žive odvode u zarobljeništvo. U građanskom ratu nema zarobljenika, koga živa uhvate toga strijeljaju. Pri tom stradaju i žene i djeca i starci. Pogibaju tako čitave porodice, uništava se jedan narod, a to samo zato, što među ljudima nije bilo dosta bratske šnošljivosti i poštovanja tuđega osvjedočenja.

Slike sa španjolskog ratišta, što ih donose razne novine strašne su. Najveličanstvenije građevine, što ih je narod teškim žuljevima gradio stoljećima, danas su prah i pepeo. Čitave porodice ostale su bez hranitelja bez kuće i kućišta, skiću se po poljima, bez hrane, bez odjeće, bez krova nad glavom u ovo strašno zimsko vrijeme, nikad sigurni za život. Djeca su pobijena i ranjena, koje bez ruku, koje bez nogu, a jadne majke kukaju nad njima.

Čuli ste sigurno o prekrasnoj tvrđavi, koja se dizala nad gradom Toledom. Bila je to jedna od najveličanstvenijih i najljepših građevina na svijetu, koja se gradila preko šest stotina godina. Putnici iz cijeloga svijeta dolazili su da joj se dive. A danas? To je samo gomila kamenja. Jedna stranka koja se bori proti drugoj, napravila je rov do pod tvrđavu podmetnula nekoliko vagona dinamita i zapalila. Divna je građevina odletjela u zrak i punih pet minuta padala je čitava kiša kamenja. A u tvrđavi je bilo oko 1500 ljudi, od toga 700 žena i djece. A ti ljudi nijesu bili neprijatelji, nego Španjolci, braća onih istih Španjolaca, koji su grad digli u zrak.

Španjolska je uništena, pobijedila ma koja stranka. Već se danas govori, kako će pojedine veće države dobiti nekoje španjolske otoke i kolonije. Španjolsku zemlju danas pustoše tuđinci, španjolski narod pljačkaju stranačke legije... Tuđi piloti bombardiraju šapnjolske gradove, a tuđi oficiri prave planove kako će upropastiti i raskomadati španjolsku zemlju. Španjolska je igračka u rukama stranih sila.

Djeco, ne zaboravite nikada u životu, da prva i najveća ljubav vaša ima biti ljubav prema domovini i zemlji, koja vas je rodila. Budite snošljivi i poštujte svačije uvjerenje. Pamtite ove riječi i ne zaboravite ih kad odrastete. Jer evo vidite do čega dovodi bratska mržnja.

RAZNO

Žetva u raznim krajevima svijeta. U rujnu i listopadu žanju žito u Švedskoj i Norveškoj. U studenom žanju u sjevernoj Australiji, u prosincu u Južnoj Americi i Zapadnoj Indiji, u siječnju i veljači u Južnoj Australiji, u novoj Zelandiji, u Cileu i Argentini, u ožujku u Prednjoj Indiji, u travnju u Meksiku, Egiptu, Perziji i Siriji, u svibnju u Kini, Japanu, Maloj Aziji, Tunisu, Alžiru i Maroku, u lipnju u Kaliforniji, Španjolskoj, Portugalu Italiji, Grčkoj i južnoj Francuskoj, u srpnju u Francuskoj, Njemačkoj, Čehoslovačkoj, Austriji, Mađarskoj, Jugoslaviji i Sjedinjenim Državama Amerike, a u kolovozu u Rusiji. Kako vidimo ljudi žanju na svijetu tako rekuć svakog dana.

Španjolci ratuju. U Španjolskoj bjesni građanski rat. Vojska koja se nalazila u Maroku u Africi pobunila se protiv vlade u Madridu. Na čelo pobunjenika stavio se mladi general Franko, prešao je preko tjesnaca iz Afrike u Španiju i udario na vladine čete. Borbe su krvave, ne štedi se ni žene ni djecu. Najveličanstvenije građevine u Španjolskoj pod udarcima topova danas su ruševine. Sve izgleda da će pobunjenici uspjeti i zagospodovati Španijom. — Španjolci su mješavina raznih naroda. U njima kola krv starih Rimljana, arapskih Maura, Kelta i Baska. Od prirode su vatreni i temperamentni, pa nije čudo što se lako raspale i tuku do krvi.

Nesretni pomorci. Na otok Madeiru doplovio je parobrod natovaren kokosovim orasima. Od četrdeset i dva člana posade na brodu bilo je 12 mornara mrtvih .Liječnici su ustanovili da su mornari umrli od ujeda zmija, koje su se među orasima neopaženo uvukle na brod.

Predsjednik Čehoslovačke republike Dr. Eduard Beneš posjetio je prije nekoliko dana Slovačku, pa je bio u glavnom gradu Slovačke Bratislavi, a posjetio je i mjestance Žilinu, u kom živi jedan naš mali pretplatnik. Tom prilikom poslao nam je naš mali pretplatnik iz Ziline Daša Andrašek, jednu kartu na kojoj je otisnut poseban poštanski žig, koji je ovjekovječio tu zgodu. Mali Daša piše nam nek čuvamo te marke, jer da će one jednom imati veliku vrijednost. Pa kad već želi mi ćemo ih sačuvati.

Zajedničke marke Male Antante. Naše male sabirače maraka sigurno će zanimati vijest, da će uskoro sve države koje su članice Male Antante, dakle Čehoslovačka, Jugoslavija i Rumunjska, izdati zajedničke marke. Na českim markama biti će slika kralja Petra i rumunjskog kralja Carola, te pogled na Beograd i Bukurešt. Na rumunjskim markama biti

će slika predsjednika Beneša i kralja Petra, a na jugoslavenskim markama imat ćemo sliku kralja Carola i predsjednika Beneša, te pogled na Bukurešt i na Prag.

Snijeg u Južnoj Africi. U Transvaalu i Kapstadtu u Južnoj Africi pao je ovih dana, prvi puta nakon dvadeset i tri godine, snijeg, deset centimetara visok. Ulice su u gradovima pune ljudi, koji s velikom znatiželjom promatraju snijeg, jer to je za Afriku tu zemlju sunca i vrućine, velika rijetkost .Djeca su neprestano na ulici, dive se i čude, jer još nikada u svom životu nijesu snijega vidjela.

Čadsko jezero se osušilo. Čadsko jezero nalazi se u Africi, a veliko je koliko cijela Belgija. Jedna rijeka, koja se u nj slijevala promijenila je korito i voda u jezeru počela je naglo opadati. Dubina jezera danas iznosi samo pol metra, a uskoro će na tom mjestu biti sama pustinja kao u Sahari. Nesreća će biti to veća, jer će čitava okolica, koja je deset puta veća nego čitava Jugoslavija, ostati sasvim bez vode. Do sada je naime voda iz Čadskog jezera natapala ispod zemlje čitavu pokrajinu i opskrbljivala vodom sve bunare.

Brzina radio valova. U jednom selu nedaleko Rima planula je vatra i uništila poštansku zgradu. Vatra je prijetila da će uništiti cijelo selo, a nikako se nije moglo zvati u pomoć vatrogasce iz drugih mjesta, jer su bili uništeni svi telefonski i brzojavni aparati. — U selu je, na sreću bio jedan đak, radio amater, koji si je bio uredio malu stanicu za primanje i davanje radio vijesti. Mladi radio telegrafist stao je brže bolje davati znakove i zvati u pomoć. U dalekoj Danskoj, u gradiću Kodanu, bio je drugi jedan radio amater, koji je uhvatio na svom aparatu te očajničke pozive mladog đaka. On je brže bolje putem kratkih valova obavijestio o požaru radio stanicu u Rimu, ova je nazvala vatrogasce i u najkraćem vremenu od 8 minuta, vatrogasci su već odjurili u ono malo seoce kraj Rima.

Poljski letači srušili se u tundru. Tundre su beskonačne močvare, obraštene travom i mahovinama, a na sjeveru Evrope imade ih veoma mnogo. Dva poljska letača digla su se u Varšavi u balonu, ali ih je vjetar odnio prema sjeveru, rastrgao im balon i oni su pali u tundru nekih 25 kilometara od ribarskog naselja Oneki. Želeći spasiti živu glavu otputili su se po močvari prema selu Oneki. Njihov je put bio strašan. Do pojasa su zapali u močvaru, cipele i odijelo im se sasvim raspali, a prevaljivali su svakog sata samo 100 metara. Šibice su im u žepu pokisle, pa nijesu noću mogli ni da zapale vatru i ogriju se. Pet su dana tako hodali, dok nijesu konačno, sasvim izmučeni i na smrt umorni stigli do prvih ribarskih kućica. Videći ih tako propale i izmoždene od gladi, studeni i napora, ribari su mislili da su sablasti, a ne ljudi.

Tko je izmislio računanje satova, minuta i sekunda? Razdioba dana na 12 satova potječe još iz vremena starih Babilonaca, dakle nekoliko tisuća godina prije Isusa. Kako je to bilo pametno i mudro izmišljeno najbolje nam svjedoči to, što se je to brojenje održalo do dana današnjega, i da nitko od svih kasnijih učenjaka nije mogao ništa boljega izmisliti.

Ženska osn. škola, Karlovac. Ispravili smo.

J. Knežević, Vrpolje. Poslali smo 8 kom. Nadamo se da će list naići na lijep prijem kod djece.

Jovan N. Sevdić, Daruvar. Hvala Vam od srca. Soko nije nikad zatajio.

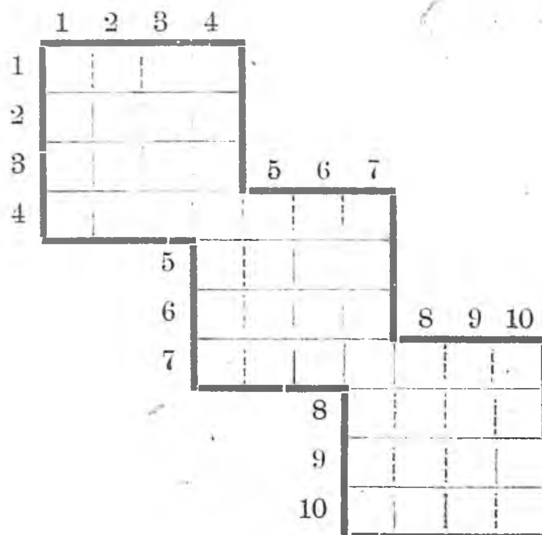
Josip Sladović, Korčula. Vaše nas je pismo rastužilo. Dalmacija nas je oduvijek najbolje razumjela, pa nas boli, što su mnogi uslijed oskudice morali prestati biti našim pretplatnicima. Nadamo se međutim da će do godine biti bolje. Pozdravite nam sve naše stare prijatelje i nek nas ne zaborave.

Osnovna škola, Pleternica. Poslali smo zatraženih 15 komada Veoma smo Vam zahvalni na pažnji.

Drag. Lukež, Sušak. Primili smo kartu, pa smo postupali u smislu danih nam uputa. Javite nam se kadgod i suradnjom. Bratski istarski pozdrav!

ZABAVNI KUTIĆ

ZAGONETNE STEPENICE

Vodoravno i uspravno:

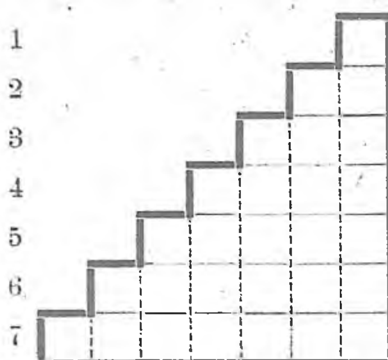
1 seljačko oruđe kojim se kosi, 2 prištevi na tijelu, 3 ono na što se sije, 4 ljekarna, 5 naopako: muško ime, 6 veli, reče, 7 onaj dio svijeta preko mora, 8 svada (turski), 9 slatko piće za zajutrak, 10 prvi čovjek iz raja.

SLOGOVNICA

Od slogova: ba, da, den, e, e, gar, go, i, je, la, rak, ri, si, sri, stra, ti, to, u, va, zla — treba složiti riječi ovih značenja: 1 dan u sredini tjedna, 2 krastavac, 3 draga kovina, 4 prva žena iz raja, 5 naša pokrajina pod tuđinom, 6 snaga, moć, 7 krvoločna životinja, 8 životinja koja živi u vodi, 8 raj, mjesto blaženih.

Prva slova sviju riječi čitana redom opisa ozgo dolje daju jednu knjižicu za mladež od Josipa Kraljića.

ČAROBAN TROKUT

1 kraći oblik riječi: ka, 2 stari veznik, kao uzrečica, 3 šahovski izraz, 4 skraćeno žensko ime, 5 marljiv, radin, 6 drvena kućica, 7 lokot.

Vodoravno i uspravno jednako se čita.

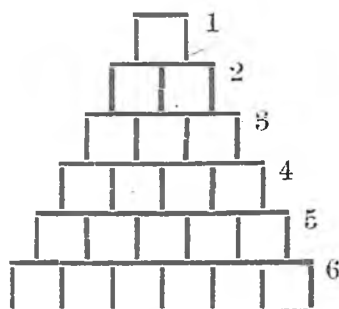
ŠARADA

Pred skraćeno žensko ime
Zabavište kada stane,
Opet jedno žensko ime
Iz ovoga tad nastane.

ŠARADA

Uzmi jedno muško ime
Pa mu dodaj drugo,
Pa oboje daće jedan
Grad gdje crnci žive dugo.

ZAGONETNA PIRAMIDA

1 slovo, 2 upitna čestica, 3 uzvisina u crkvi (gdje su orgulje), 4 gornji sloj drveta, 5 muslimanska sveta knjiga, 6 rijeka kod Karlovca.

Riječi se sastavljaju jedna od druge tako da se uvijek doda po jedno slovo, a ne mora se ništa razmještavati.

»Mali Istranin« izlazi jedamput mjesečno. — Pretplata iznosi 12 dinara na godinu. — Pojedini broj stoji 1 dinar. — Za inostranstvo dvostruko. Uredništvo i uprava nalaze se u Boškovićevoj ulici br. 20. — Telefon 59-31.

Vlasnik, izdavač i odgovorni urednik: Ernest Radetić, Zagreb, Boškovićeva ulica 20. — Tiskara C. Albrecht (P. Acinger), Zagreb, Radićeva ulica 26. Za tiskaru odgovara: Petar Acinger, Zagreb, Gundulićeva ulica 22a.

Poštarina plaćena u gotovu POJEDINI BROJ 1 DINAR

MALI ISTRANIN

GOD. VIII STUDENI 1936 BROJ 3

Mala pošta

Početkom decembra 1936 izlazi iz štampe omladinska knjiga »ZAGONETKE ZA MLAĐE« u veličini osmine arka na 70 strana, s naslovnom slikom u 2 boje i broširana u čvrstim koricama.

Knjiga ima oko 200 originalnih zagonetaka: križaljki, rebusa, ispunjaljki, sastavaka u prozi i pjesmi, geometr. i konstruktivnih zadataka itd.

Biranim je sadržajem prilagođena sposobnosti mladih odgonetača, a biće zanimiva i starijim prijateljima zagonetarstva.

Sadržaj joj je popraćen s 90 slika i likova.

Kao novost u našoj omladinskoj književnosti i prva knjiga ove vrsti kod nas osobito je podesna kao božični dar, jer zadovoljava veliku potražnju naših mlađih za ovakim štivom. Ujedno im može poslužiti kao rukovođ za sastavljanje dobrih zagonetaka.

Cijena je knjizi Din 15.—

Novac se šalje unaprijed čekovnom uplatnicom i ne plaća se poštarina. Za pet komada ili više 15% popusta. Ček. uplatnicu zatražiti od pisca ili nabaviti na pošti za 0.25 Din. Na kupljenu ček. uplatnicu napisati broj 46.846.

U Zagrebu, novembra 1936

Šime Fučić
učitelj
Zagreb, Vramčeva ul. 29

MALI ISTRANIN

GOD. VIII ZAGREB, STUDENI ŠKOL. GOD. 1936 37 BR. 3

Tri dinara

Ivica je bio najbolji đak u školi. Uredan, marljiv, bistar i uvijek spreman. Prava radost učiteljeva, a ponos roditelja.

Bio je jedinac, pa su otac i majka pazili na njega kao na oko u glavi, da ne bi ni u čemu oskudijevao, da ne bi bio gladan ili loše odjeven.

Dok je otac bio zaposlen sve je išlo u redu. Ivica je svakog dana dobivao po tri dinara, da si za vrijeme odmora kupi žemičku i šunke, sira ili kobasicu. Otac i majka nijesu sebi ništa priuštili, ali za Ivicu je moralo biti. Međutim je jednoga dana otac ostao bez posla. Prolazile su sedmice i mjeseci, zaposlenja nigdje, a u kući nije bilo ni dinara.

Otac se pogrbio od brige, omršavio i poblijedio. Majka je počela šivati. Svake je sedmice odlazila u tvornicu rublja, uzimala već skrojene košulje, donosila ih kući i šivala, šivala do u kasnu noć. Oči su joj bile sasvim crvene, lice joj upalo, a leđa se pognula. Kad bi subotom odnijela u tvornicu već gotovo rublje, dobila bi na ruku nekad 90, nekad 100, a vrlo rijetko 120 dinara. Da dobije 150 dinara trebalo je da uz malu petrolejsku svjetiljku probdije cijeli tjedan do pola noći, gubeći očinji vid.

A potrebe su bile tolike i tako velike. Trebalo je platiti mljekara, pa pekara, kod koga se svakog dana uzimalo kruh, pa stan, pa dućan i toliko drugih sitnica, bez kojih se nikako nije moglo biti. A onda tu je bio i Ivica, njihov dragi mali Ivica, tako dobar i tako marljiv đak, koji nije smio znati za bijedu i nevolju, koji nije smio ostati bez svojeg zajutarka, koji nije smio ići u školu, neuredno i loše odjeven. Makar otac i majka ništa ne jeli za njihovog su Ivicu morala biti ona uobičajena tri dinara za doručak u školi.

I opet je bila subota. Majka je odnijela sašiveno rublje u tvornicu i dobila 120 dinara. Bila je u sto briga, što da prije plati s tom skromnom zaradom. Zima je bila pred vratima, pa je Ivici trebao kaputić, makar najjednostavniji, od Tivara, ocu je bila prijeko potrebna nova košulja,

jer su mu se stare već skoro raspale i nikakvo krparenje nije više pomoglo. Trebalo je platiti mljekara, koji već mjesec dana nije dobio plaćeno. Isto tako i pekara, kraj kojega se više nije usudivala ni prolaziti od stida što mu je dužna. Bože, Bože, što će prije.

— Ah, mi stariji moramo se uvijek žrtvovati. Otac će morati još malo počekati za košulju. Platit ću mljekara i pekara, a Ivici ću kupiti kaputić na otplatu. Neka se veseli dobri mališan, ta i onako nam je on onako vrijedan i marljiv još jedina radost što je u ovom teškom životu imademo.

I razmišljajući tako uputi se teška srca u mljekarnu da plati dug i riješi se tako jedne od teških briga.

— Došla sam da platim dug za mlijeko — reče i stane brojiti dinar po dinar.

— Kakav dug, gospođo, pa sve je već plaćeno. Platio je danas ujutro Ivica sve.

— Ali, gospodine, Vi ste se zabunili, kako bi mogao Ivica platiti?.. začuđeno će i sva smetena majka Ivičina.

— Nijesam se zabunio, ne, gospođo, evo tu je knjiga. Ivica je bio danas ujutro kod mene i platio je sav dug. Hvala Vam lijepa.

Ne znajući što to ima da znači uputi se dobra žena k pekaru.

— Oprostite, nijesam mogla prije, danas sam tek dobila zaradu pa sam evo došla da platim dug za kruh, što smo ga odnosili.

— Ništa nijeste dužni, gospođo, danas je ujutro bio ovdje Ivica i sve je platio, reče pekar.

Ivičina majka mislila je da sanja. Ta što se to zaboga dogodilo. Zar je možda otac negdje nešto zaradio, a da joj nije htio kazati samo da ju što ugodnije iznenadi. Ali ne, to on ne bi učinio. Ne bi on njoj ništa zatajio. Nego kako je onda Ivica mogao doći do novaca?

Najednom se nečeg sjetila. Ona je Ivici svakog dana davala tri dinara da si kupi u dućanu kraj škole nešto za doručak. Odvaži se i pođe u taj dućančić.

— Oprostite gospodine što Vam zanovijetam, ali htjela bih Vas umoliti da mi kažete kupuje li kod Vas moj Ivica svakog jutra sebi doručak?

— Vaš Ivica? Je li to onaj dječak lijepe plave kose s šarenim šalom oko vrata?

— Jest, jest, to je moj Ivica!

— Ne kupuje više gospođo. Nekad je svakoga jutra dolazio i kupio za tri dinara, no sada ga već dva mjeseca nije bilo. Tek tu i tamo znade skočiti pa kupi za pol dinara kruha. Ostalo za s kruhom kaže da donosi od kuće.

Majci je sada sinulo pred očima. Ivica je vidio s kakvom se oskudicom bore njegovi roditelji kod kuće. Ona tri dinara, što ih je majka za njega sebi i ocu od ustiju otkidala, nije htio potrošiti za sebe. Spremao ih je, odričući se svog uobičajenog zajutarka i njima je platio mljekara i pekara, da tako svojom žrtvicom olakša težak život svoje majke i oca . . .

— Moj Ivica, moj dobri Ivica — uzdahne majka, a oči joj se zaliju suzama. Suzama radosnicama u kojima je bila sažeta sva unutrašnja sreća majčinog srca, ushićenog nad dobrotom svog malog jedinca...

E. R.

Kasna jesen

Jesen stiže
puna vlage, puna blata.
Magla gmiže
i u sebe sve zamata.

Tmurni dani:
svi bez sunca, vedra neba.
Tmuša, vani,
neprodirna noću vreba.

Noću luči,
kroz okanca, jedva svijete.
Sova huči,
a u tami ćuci lete.

Neprozirnom tamom,
kišica rominja.
Bezobzirnom snagom,
zima započinja!

Ljubo Brgić

Sveti Nikola

Prosinac je. Dani su tmurni, naoblačeni, i samo katkad oko podneva zasja sunce. Natiskujemo se k prozoru, da nas obasjaju njegove zrake. Sjever brije. Ljudi hitaju ulicom čvrsto umotani u zimske kabanice, i mukom napreduju protiv vjetra. U sobi je toplo. Majka šiva, a mi se igramo.

— Majko hoće li brzo doći Sv. Nikola? — pitamo.
— Još par dana i eto ga k nama.
— Hoće li mi štogod donijeti? upitam ja.
— Ako budeš dobar, hoće. —
— Pa ja sam dobar. —
— Samo budi i nadalje, pa će ti donijeti.
— A što će mi donijeti?
— Ne znam. To mu moraš pisati.
— A kamo da mu pišem, —
— U nebo.
— Tko će mu odnijeti pismo?
— Anđeo.
— E, onda ću mu pisati!
— Samo mu piši!
— A gdje ću vidjeti anđela?

— Ti meni predaj pismo, a ja ću mu ga poslati poštom.

Pohitam k stolu. Uzmem papir i sjednem pisati.

Kako početi? Umočim pero i zamislim se.

Tako ću:

Dragi i dobri Sv. Nikola!

Ja se zovem Ljubo i stanujem u ovoj kući. Ja sam skoro uvijek dobar. To možeš pitati moju mamicu.

Molim Te, dragi Sv. Nikola, donesi mi: bombona, čokolade, oraha, automobil, bicikl, željeznicu, aeroplan, pušku, sablju, konja i kocke za graditi kuću!

Ja Ti se puno, puno zahvaljujem!

Mnogo Te pozdravljam i volim!

Tvoj mali Ljubo

Kada sam svršio pismo, uzmem omot i napišem:

Dragom

Sv. Nikoli

u

Nebo

Uf, kako sam se namučio, ali zato će mi Sv. Nikola za stalno mnogo toga donijeti!

Uzmem pismo i odnesem ga majci.

— Evo majko, napisao sam!

— Da vidim! —

Majka čita i sve se smiješi.

— Sine moj, pa ti si od Sv. Nikole naručio čitav dućan!

— Pa zar mi sve to ne će donijeti?! — čudim se ja.

— To ti ja neznam, ali mi izgleda, da si ga previše molio, jer on ima mnogo dobre djece, kojoj mora da donese. No budi miran, ja ću mu pismo poslati! —

Veselim se. Možda sam ja jedini, koji mu je pisao, pa će mi valjda i mnogo donijeti

Dnevno pitam majku, da li je odaslala pismo, i je li već stiglo u nebo, i da li ga je Sv. Nikola pročitao, i hoće li mi sve donijeti!

Konačno, u tom nestrpljenju, stiže i Nikoljdan.

Tmurni zimski dan. Bura strahovito urla i svija golo drveće. Rijetko se tko pojavi na cesti, a i taj ima muku da se odupre bjesnilu bure, koja jakim zamasima navaljuje, pa čovjek mora da tetura. Cijeli bogoveti dan tih sam i miran. Nikome ne zanovijetam, niti skačem po kući. Svi me, smješeći se, gledaju. Veći dio dana boravim uz prozor i virim na ulicu, pa sve u strahu provirujem, ne ću li gdje opaziti Sv. Nikola sa dugačkom sijedom bradom i velikim košem, igračaka. Ali njega nema.

— Majko, kada će doći Sv. Nikola? — pitam.

— Večeras sinko. —

— A hoću li ga vidjeti? —

— Hoćeš, hoćeš. —

— Tko će još s njim biti? —

— Krampus! —

— Jao, pa zar krampus!? A ne će li me krampus uzeti? —

— Ne će, kad si dobar. —

— Pa ipak, krampus ne bi smjeo doći! —

— E, on uvijek polazi sa Sv. Nikolom. —

Već me sada strah hvata, kada pomislim na krampusa, ali majka reče, da mi neće ništa, kada sam dobar!

Dan prolazi sporo, ali ipak prolazi. Eto već sunce zapada, a zamasi bure bivaju sve žešći. Zavija i urliče oko uglova naše kuće, kao da se bijesovi roče, i hoće da je odnesu.

— Majko, ne će li bura spriječiti Sv. Nikolu da dođe? —

— Ne će sinko, ne će! —

— Pa zar je on tako jak? —

— On je svetac, a svecima bura ništa ne može! —

Spušta se sumrak. Polako ulazi tama u kuću. Kutevi su potpuno tamni i, strah me u njih pogledati! Čini mi se, kao da u njima krampusi šuče. Prikučujem se majci i ne mičem se od nje. Majka zapali svijeću. Pogledam sa strahom u kutove. Nema nikoga. Odlane mi!

— Majko, hoće li sada doći? —

— Možemo ga očekivati. Dok dođe otac i ostali, eto i njega.

Pogledam na prozor. Mrak biva sve jači. Vrata se otvore, a u kuću upadne otac.

— Sreo sam Sv. Nikolu, — veli otac.

Ja naćulim uho.

— Hoće li doći k nama? — pita majka.

— Veli, ako stigne, jer mora da se žuri, a bura mu ipak malo smeta, a na njega čeka mnogo, mnogo dobre dječice, i svu mora da dariva.

— A hoće li nam se pokazati? — pita dalje majka, kao da mi vadi pitanje iz ustiju.

— Teško. Ne će dospjeti. Ako do sedam sati ne stigne, rekao je, da ne će doći.

Meni nekako tijesno pri duši. Pa to znači da mi ne će ništa donijeti. Suze mi naviru na oči.

— Pa zar mi onda ne će ništa donijeti?! pitam grcajući, a plač, toliko da mi ne provali iz grudiju. —

— Hoće sinko, hoće. —

— Pa kako to? — pitam olakšano.

— Kada stigne, on će se navratiti, i postaviti sve, što će ti donijeti, na prozor. Moraš si cipelu lijepo olaštiti i postaviti na prozor. —

Čuvši to, skočim. Nađem kefu i laštilo, pa se dadem na posao.

Ja radim užurbano. Sav se znojim od silnog napora. Otac, majka i braća pogledavaju se i smješe mojem radu.

Cipele se lašte, kao nikada dotle.

Svaki čas pogledavam na sat. Primiče se sedam. Svršim posao i prikučim se majci. Zamah bure o vrata. Ha, sad je netko udario o vrata! Srce mi burno zakuca! Strah me je! Ide Sv. Nikola! Hvatam se majčinog skuta.

— Što je? pita ona. —

— Ide Sv. Nikola! —

— Ne ide sinko. To je zamah bure. —

Svi se nasmiju.

Pogledam na sat. Sedam je. Pogledavam sa strahom na vrata, ali ništa. Nikoga nema. I milo mi je, i žao u isti mah! Da dođe, pa još sa krampusom, jao straha, ali bi ujedno i vidio, što mi je donio! A ovako, treba čekati do jutra.

Večeramo. Od časa do časa pogledavam na vrata, ali nema nikoga.

— Nije stigao, veli otac, previše ima djece. —

— A, je li, tata, primio moje pismo? —

— Rekao mi je, da je primio, — odgovara smiješeći se otac. —

— Po hoće li mi donijeti sve?! —

— E, to mi ne reče. —

Spremam se na počinak, i odlučujem, da neću zaspati, već da ću ispod pokrivača viriti, da vidim, kako mi postavlja darove.

Ležem u krevet i molim se Sv. Nikoli: »Dragi, dobri i slatki Sv. Nikola, donesi mi sve, što sam Te zamolio! Biću uvijek, jako, jako dobar!«

U sobi tama, a ja zurim u nju. Pokriven sam do ušiju. Na prozor postavio sam tanjur i cipelu.

Strah me zuriti u tamu. Mogao bi se pokazati krampus. Srce mi treperi od straha! Zatvaram oči. Hoću da zaspim. Od straha pred krampusom, nije mi više stalo da vidim Sv. Nikolu. Molim. Zadrijemam. Najednom, začujem nekakav šum. Kao da netko korači sobom. Pokrijem se preko glave i zamirem od straha! Srce mi silno kuca. Šaptam molitve, samo da zaglušim bučni šum srca.

Netko hoda sobom. Jao, približuje se mojem krevetu! Jao, majko moja, što će biti?! Pokriven sam sav, ali osjećam, da mi se približuje. Jao, već hvata pokrivač! Evo, već ga i podiže! Umirem od straha! Držim grčevito rukama pokrivač! Htjeo bih vikati, zvati majku, a glas mi zapeo u grlu i, samo teško dišem! Sada, jao, jao, diže se pokrivač! Stištem oči i sav se zgurim.

— Ljubo sine, što si se tako pokrio?! Sav si znojan. —

Čujem umirujući majčin glas, i osjećam, kako mi krv, koja se od straha zaustavila, nanovo kola žilama! Dolazim k sebi od straha. Otvaram oči i, vidim majku kako se nadvila nadamnom sa svijećom. Još uvijek drhturim.

— Što ti je zlato? —

— Mislio sam, da ide Sv. Nikola sa krampusom. —

— Spavaj samo! On će kasno doći. —

— Zar još nije bio? —

— Nije — odgovara, a vidim, da se nekako čudno smiješi. —

Zaklapam oči. Majka odlazi. Još uvijek malo u strahu, molim i, zaspim.

Jutro. Slabo zimsko svjetlo probija se kroz prozor. Podižem se na krevetu. Vidim, cipela je kreata. Iz nje viri nekakva šiba. Skočim s kreveta. Dođem do prozora. Na prozoru: cipela sa zlatnom šibom, auto, nekakva kutija i tanjur pun crvenih jabuka, bombona, čokolade i oraha. Pored toga malo pisamce. Zgrabim sve i trčim majci. Majka se smiješi.

— Majko donesao mi puno, puno stvari, a i pismo. —

— De ga pročitaj! —

Na omotu piše: Malom Ljubi.

Otvaram ga i čitam:

Dragi mali dječače!

Primio sam Tvoje pisamce. Vidim, dobro napreduješ u školi, a iz moje debele knjige, znam da si dobar i poslušan. Budi uvijek takav, pa ću Te svake godine posjetiti i donijeti darove!

Ove godine nijesam Ti se mogao pokazati, jer sam bio prezaposlen, ali dojduće, svakako ćeš me vidjeti!

Sve što si želio nijesam ti mogao donijeti, jer ima još mnogo, mnogo dobre dječice.

Budi cijele godine dobar, pa ću ti ostalo donijeti do godine!

Voli te tvoj

Sveti Nikola

Oči su mi se krijesile, a lica žarila od veselja, kada čitah ovo pisamce, koje još i danas čuvam.

— Majko, zar Sv. Nikola znade za svako dijete je li dobro? —

— Da sinko. —

— A kako to? —

— On ima anđele, koji mu to javljaju, i svakog dobrog dječaka zabilježi u jednu veliku debelu knjigu sa zlatnim koricama. —

— Majko, ja ću uvijek biti dobar! —

— Samo budi sine! —

— A jesam li i ja u toj knjizi zapisan? —

— Jesi, jesi. —

Poskočim od veselja i stanem se igrati autom. U velikoj kutiji bile su kocke za građenje, baš onakve, kakve sam si želio.

Sačuvao sam ih, pa ih još i danas imam.

Ljubo Brgić

NARODNE PITALICE

Sakupio: Stjepan Perčević

1. Trpa na trpi, krpa na krpi, nit je koncem šiveno, nit je koncem bodeno?

   Što je to?

2. Odozgo ploča, odozdo ploča, u srijedi živo meso.
3. Šta je i u mene i u tebe i u zrna pšenice i u ovce bijelice?
4. Kroz vodu ide, vode se ne dotiče.
5. U jednoj bačvi dvije vrsti vina.
6. Ražanj mesnat, meso gvozdeno. — Što je to?
7. Ja otiđoh u goru i ubrah šibu mladicu. Da dođe sva careva vojska ne bi znala, gdje sam je ubrao.

(Odgovore vidi na str. 42)

Stablo Blažene Djevice

U Egiptu, ukraj puta, koji vodi u Helipolis diže se ogromno stablo staro, kako kažu, nekoliko tisuća godina. Pod tim je stablom mala kapelica, sagrađena na mjestu, gdje je Blažena Djevica otpočinula, kad je zajedno sa Svetim Josipom i djetešcem Isusom bježala u Egipat. Priča kaže da se taj događaj zbio ovako:

Dane i dane, noći i noći putovala je Sveta Obitelj, vječno u strahu da ne bude zatečena od vojnika Herodovih.

Jednog vrućeg popodneva stigoše pred Memfis, ali se ne usudiše ući u grad. Mali je Isus mirno spavao u krilu majčinom. Sveti Josip je požurivao da se što prije krene dalje, da ih ne bi možda stigla potjera.

— Ne mogu više, umrijet ću od umora, uzdahne Marija i opaziv uz cestu ogromno jedno stablo skloni se u sjenu njegovih grana.

— I ja bih se želio odmoriti, reći će Sveti Josip, — no bojim se da nas vojnici Herodovi ne stignu.

— Ne možemo s djetetom toliko hodati po suncu. Glava mu je otkrivena, sunačni ju žar pali, mora i ono da se odmori, reče Marija. Sveti Josip pristade, skloni Mariju i djetešce u hladovinu, a sam se otputi u grad, da nabavi nešto živeža.

Marija se nasloni na stablo umorna od dugog putovanja i zadrijema s djetetom na krilu.

Najednom se prene. Začu se topot konja. Vojnici su je progonili. Bilo je više nego sigurno da će je kraj ceste opaziti, uhvatiti je i pogubiti joj dijete.

U to se dogodi čudo. Ogromne grane stabla savinuše se do zemlje i gustom krošnjom svojom sasvim pokriše i majku i dijete. Vojnici projuriše mimo stabla ne opaziv nikoga. Nakon toga se grane i opet uspraviše...

Ta se legenda priča u Egiptu još i danas, a pobožni je narod pod krošnjom toga stabla, na mjestu gdje je navodno sjedila Blažena Djevica, podigao malu kapelicu.

Stablo pak zovu Stablom Blažene Djevice.

Indijanci

O crvenokožnim Indijancima, koji su nastavali Sjevernu i Južnu Ameriku, a sada su skoro posvema izginuli mnogo se toga priča. Neki su pisci izmislili čitave romane o njihovom životu, o njihovom ratovanju s bijelcima, njihovim vrlinama i manama, o njihovoj vještini i spretnosti. Mnogo je toga, istina, izmišljeno, no mnogo je toga ipak istinito.

Najveća je želja svakoga Indijanca, da otvrdne proti bolima, i da ih snosi udivljenja vrijednim mirom i ravnodušnošću. U tom se vježbaju od malih nogu. Thompson Seton, jedan od najboljih poznavatelja Indijanaca priča, da je vidio dječaka od pet godina, koga je oparila kipuća voda. Dok su mu povezivali i mazali strašne rane, dječak je pjevao, ne htijući ni jednim trzajem mišića pokazati, da ga boli.

Indijanci su vanredno pošteni ljudi. Biskup Whiple priča da je jedamput putovao po svojoj velikoj biskupiji u pratnji jednog crvenokošca. Sa sobom je imao i novaca i biskupski veliki zlatni križ, a i drugih nekih dragocjenosti, pa se je veoma bojao, da ga tko ne napadne i okrade.

Indijanac, koji ga je pratio, videći njegovu bojazan, reče mu: »Čemu se bojiš, brate, ta na stotinu milja unaokolo nema nigdje niti jednoga bijelog čovjeka. Možeš dakle mirne duše preko noći ostaviti sve svoje dragocjenosti i sav novac pred kućom. Nitko ti ih ne će dirnuti«. I zaista, kaže biskup, da se nije nikad dogodilo, da bi koji Indijanac ma što ukrao.

Indijanci su veoma brzi trkači. Spomenuti Thompson Seton priča, da je godine 1882 vidio mladog Indijanca iz plemena Cree, koji je nosio brzojavke iz Fort Ou Appelle 250 kilometara daleko. Taj je put prevaljivao za 25 sati. Dva indijanska trkača Toma Zaforo i Leonicio San Miguel prevalili su dne 8. listopada 1926. za 9 sati 125 kilometara.

Rekli smo već da su Indijanci vrlo pošteni i čestiti ljudi. To se najbolje vidi iz ovih njihovih zakona:

Ne prigovaraj nikada nikome zbog njegove vjere. Poštuj njegovo vjerovanje u Velikoga Duha i nastoj, da bi i on poštovao tvoje.

Cijeli svoj život, nastoj da ti bude što ljepši i uživaj njegove krasote. Samo najveći kukavica oduzima sam sebi život. Junak umire samo u boju.

Ako divlja zvijer napadne tvoje dijete, tvoju ženu, tvoju kuću, tvoga prijatelja ili tebe samoga bori se proti njoj svom snagom i svim sredstvima koja su ti pri ruci. Brani svakoga kao sebe sama.

Kada ostaviš ujutro tabor očisti sve smeće i svu nečist, spali ju ili ju zakopaj. Ne onečišćuj majku zemlju i ne kvari njene prirodne ljepote.

Indijanaca imade danas još vrlo malo. Bijeli ljudi, pustolovi i razbojnici, koji su prošloga stoljeća navalili u Ameriku, željni pljačke i bogatstva istrijebili su i iskvarili taj dobri narod posvema. Za 50 godina čini se da crvenokožnih Indijanaca više ne će biti. Izumrijet će posvema.

Čudno čudo

Zec je lovca gonio
Preko devet njiva;
Ubrzo ga dostiže
I uhvati živa.

Neki dan se mačak siv
Na tavan uzvero,
Al ga miš zaskočio
I cijelog proždero.

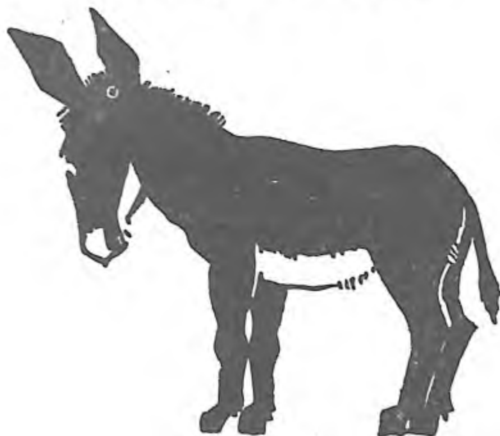
A jučer je mrki vuk
Naišo na stado,
Pa ga janje ugrizlo,
Da je ljuto strado.

Od đakâ je učitelj
Danas kažnjen bio,
Jer je klupu kvario
I tintu razlio.

Neka sve to vjeruje
Kome god se mili;
A ko ne će vjerovat,
— Niko ga ne sili...

Šime Fučić

Magarac

I-a, i-a, i-a!
Tako pjevat svatko ne zna!
Treba za to mnogo učit',
mnogo učit', mnogo mučit'!
Proći tešku neku školu,
podvrć leđa mnogom bolu,
i batina izdržati;
samar težak prenašati;
verati se po stazama
natječuć se sa kozama,
a i gladan katkad biti;
i pogrde podnositi;
slamu, pruće glodati;
s mjesta se ne micati;
s leđa teret svaliti
i, nogom udariti!
I-a, i-a, i-a!
To magare svako zna!

Ljubo Brgić

NARODNE PITALICE

(Odgovori na pitanja sa str. 39)

1. Perje na kokošima. — 2. Kornjača. — 3. Srce. — 4. Rakija, kada se peče. — 5. Jaje. — 6. Prsten. — 7. Vlas na glavi.

Labura

Bio je već pao prvi snijeg. Učka je bila pokrivena bijelim pokrivačem. Vidilo se to lijepo s prozora moje bake. Lišće je već popadalo s granja, samo je još na hrastu drhturio po koji list. On će otpasti tek u kasnu zimu. Ljudi su već posvršavali poljske poslove, a u dolcima su se još zelenili samo kupus i visoko zelje. Po neki put huji po par dana oštra bura. Vrijeme se tako mijenja! Jato za jatom ptica selica prošlo je već kroz naše selo, a neki drozdovi se i zadržaše i tako pored plahog kosa naše šumice ni zimi nisu sasvim puste! Oblaci jure nebom, a ono se čas mršti čas osmjehiva blagim suncem. Mi smo djeca jedva čekali četvrtak. To je bio dan naše slobode, dan kad nije bilo škole. Sve jedan pred drugim krijemo gdje će tko postaviti »labure« (zamke za ptice). Smreka ima mnogo i pune su bobica. A to drozdevi i kosovi tako vole, jer zimi ne maju druge hrane.

Nakupismo šaku smrekovih bobica, nađosmo dva podesna kamena, jedan deblji i četverouglati, a drugi plosnati, širi, i 4 tanka štapića. Plosnati kamen poduprijesmo štapićima, tako da se je jedva držao. Ispod kamena nabacasmo šaku smrekovih bobica. Odosmo dalje na drugo mjesto. I tako ih postavismo više. Gladna i neoprezna ptica dođe da se najede, dirne štapić, a kamen ju poklopi.

— »Šarina — vidiš — šarina smo ulovili«, tako smo nazivali lijepog drozda, koji je negdje u sjevernoj Češkoj razveseljavao u proljeće prirodu. Jadna mala ptica došla je da se spasi od ljute zime k nama na jug, a ovdje je sirotica morala da pogine od nevaljale djece. I tek onda kad nam je naša gospodična učiteljica kazala, da to ne smijemo raditi, jer da su te ptičice veoma korisne i da ih se ne smije tamaniti prestadosmo praviti »labure«.

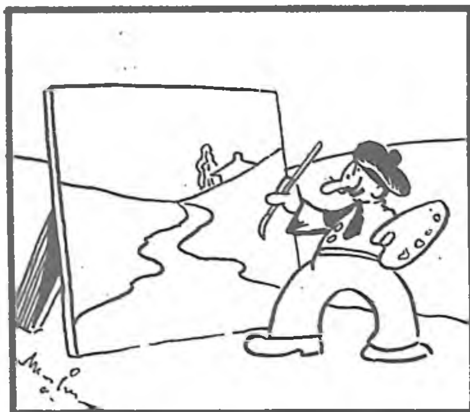
Jedini se naš drug Miho, kome su savjeti naše gospodične teško išli u glavu, nije htio toga okaniti. Gospodična ga je zbog toga često puta udarila šibom po prstima, no ni to nije koristilo. Mi smo stoga sami odlučili da ga opametimo. Dogovorismo se da ćemo mu pod jednu njegovu »laburu« podmetnuti gnjilu repu. Tako i uradismo. Pod kamen metnusmo gnjilu repu, a sve naokolo razbacasmo drozdova pera tako da je izgledalo da se pod kamenom škriljom zaista nalazi drozd. Zatim ga nagovorismo da idemo zajedno pogledati da li se je što uhvatilo na njegovoj laburi. Labura je bila dolje, a Mihi je stao dah i rekao nam nek malo pričekamo. Oprezno se je došuljao do labure. Pričinilo mu se da se je neka veća ptica uhvatila, a možda je još i živa!

Kolikog li iznenađenja, kad je Miho podigao kamen i strelovitom brzinom pograbio tobožnju »pticu«. Umjesto »drozga-šarina« stisnuo je čvrsto u šaci gnjilu repu. Ne sjećam se, kako je Miho sve grdio onoga tko mu je podvalio, ali znam da smo se ja i Zvane držali za trbuh od smijeha!

Prikodražan

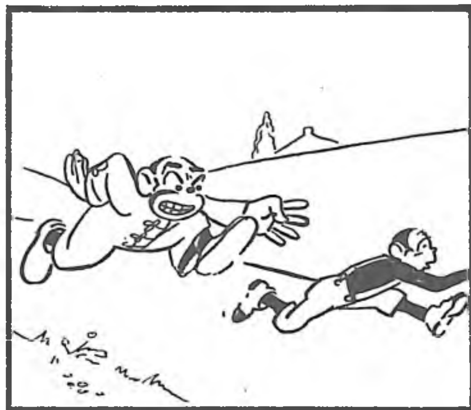

Klok i Flok

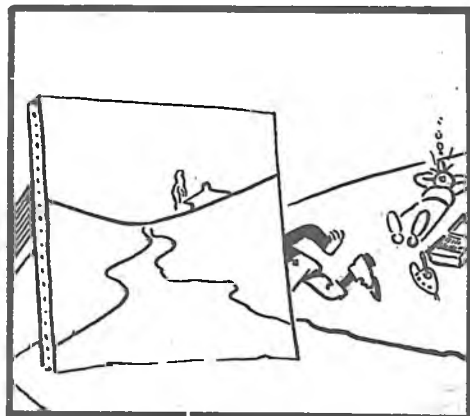

Uteče tako naš Klok iz kuće ko da ga vile nose, jer se, pravom, bojao batina. Starina je Flok bio bijesan ko ris. Kako i ne bi. Srušio je ormar, tresnuo budilicom u glavu svoje gospe Flokovice, a sam je pao sa stolca iz prilične visine i umalo što nije polomio noge. Razljutio se stari Flok, pa udri u potjeru za Klokom.

Vješti je i brzi Klok odmicao lagan ko pero, dočim se stari Flok dobrano uspuhao. A osim toga stari je Flok pomalo i kratkovidan, pa je ovaj puta baš zbog te svoje kratkovidnosti nastradao i izvukao grdnih batina. A eto kako je to bilo:

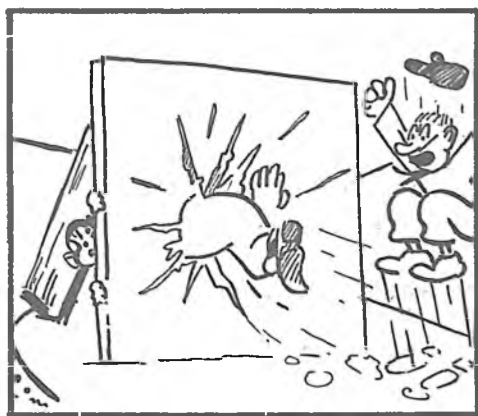

Nasred puta kuda su se ova naša dva majmuna naganjala razapeo je svoje slikarsko platno glasoviti naš slikar Boško Bocmut (svi ga poznate, jer on slika mnoge slike u našem listu!) i stao slikati divnu prirodu: vijugavi put, žućkasto-zelene proplanke, kućicu na brijegu i stoljetni hrast kraj njega.

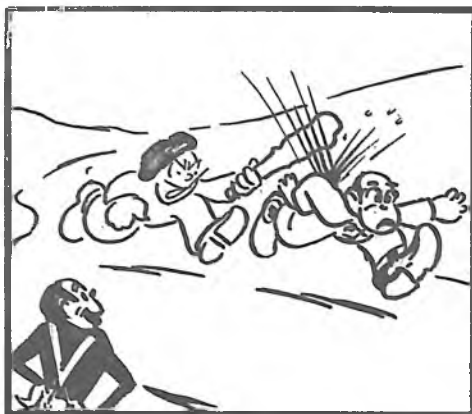

I sve se veselio majstor, kako li će na slijedećoj izložbi iznenaditi svijet tim svojim divnim »pejsažem«, kako to slikari nazivaju.

Klok trčeći putem opazi slikara i njegovo platno, pa da ga ne smeta zaobiđe sliku i sakrije se iza nje. Upravo se je u tom času slikar odmarao legavši na zelenu travu i pušeći cigaretu.

Slikar se je upravo u tom času pošao odmoriti i legavši na zelenu travu, zapušio cigaretu. Klok trčeći putem opazi krasnu sliku, ali nije imao vremena, da stane i da joj se divi, već ju hitro zaobiđe i sakrije se iza nje. Čas zatim naleti duvajući ko lokomotiva debeli Flok, a kako je slika bila tako divna, da čovjek nije mogao razaznati, osim ako je imao vanredno bistro oko, da li je to slika ili je prava priroda, to se i naš Flok prevario, pa jurnuo ravno, i probušio glavom platno. Da ste tada vidjeli samo bijesnoga slikara Bocmuta. Njegovo remek djelo, njegova dosad najljepša slika, kojom je mislio postići svoj najveći uspjeh na izložbi u Parizu, bila je sada samo jedna krpa. Dohvati cjepanicu i udri po Floku, da se sve prašilo, a Flok pobježe natrag, glavom bez obzira, da umakne razbješnjelom slikaru.

Klok se isprva smijao toj neprilici gazde Floka, no onda mu postade žao. Ipak Flok je njegov stari stric, ujak, što li, koji ga je odnjihao na grani prije mnogo godina dolje negdje u prašumi Konga, a sad mu je gostoljubivo dao krov nad glavom i lijepo ga počastio, a evo sada se on veseli njegovoj nesreći. Ne valja tako, pomisli u sebi i odluči da ga zamoli za oproštenje. A osim toga Flok je i naš stari prijatelj, koji je svoje majstorije već prije dvadeset i pet godina pokazivao u našem listu Malom Istraninu. Ne valja ga dakle ismijavati. Al što ćemo kad su mladi ljudi uvijek pomalo zlobni i nevaljali, dok ih život ne nauči pameti, a takav je eto i naš Klok.

TVORNICA KOŠULJA

Majka je pisala sinčiću, koji se nalazio u drugom mjestu u gimnaziji: »Dragi sine, šaljem ti šest novih košulja, koje sam napravila iz starih košulja tvog tate. Kada ih potereš molim te da mi ih vratiš, da mogu iz njih napraviti drugih šest košulja za tvoga mlađeg brata.

Dječje novine

Što se događa u svijetu

More je nemirno. Na sjevernom moru bijesni već nekoliko dana žestoka bura. Telegrafiste u pojedinim lukama primaju svakog časa po koji SOS, zov u pomoć, sa lađa koje se nalaze u opasnosti. Lađa, na kojoj se vozio danski prestolonasljednik jedva se spasila. Teško je stradao i najveći parobrod na svijetu »Quen Mary« (Kin Meri) na putu iz Amerike u Evropu. Valovi su ga bacali kao najmanju igračku s jednog boka na drugi. 50 mornara i putnika tom je prilikom ranjeno.

Kiša meteorita. Prošlog tjedna divili su se stanovnici New Foundlanda jednoj neobičnoj prirodnoj pojavi. Iz neba je najednom stala padati prava kiša meteorita, koji su pali u more i silno ga zapjenili. Meteoriti su, kako znamo, komadići pojedinih planeta (zvijezda), koji su se negdje u svemiru sukobili i rasprsnuli se na milijune komada, koji se razlete po cijelom svemiru, a velik ih dio padne i na našu zemlju.

Dvije tisuće godina stari novac našli su u želucu krokodila egipatski ribari u okolici Assuana. Krokodil je vjerojatno rujući u mulju progutao i taj novac.

Put oko svijeta za 18 dana i 12 sati, izvršio je američki novinar Erskins na svom aeroplanu. Kad smo nekad čitali fantastični roman Jules Vernea »Put oko zemlje za 80 dana« mislili smo da je to vrhunac brzine. A sada je evo ovaj američki novinar prevalio taj isti put četiri puta prije. Ako još uspije lijet raketama po svemiru moći ćemo lijepo u jutro piti kavu kod kuće, o podne objedovati negdje u Japanu, a večerati u Kaliforniji.

Građanski rat u Španjolskoj o kom smo u zadnjem broju našega lista opširno pisali traje još uvijek nesmanjenom žestinom. Jadni se Španjolci još uvijek međusobno kolju za bogzna čije račune. Rusi, Francuzi, Nijemci i Talijani huckaju jedne proti drugima, dobavljaju im najstrahovitije oružje, da se njime međusobno ubijaju. Ona krasna zemlja pustoši se i razara. Izračunano je da je građanski rat u Španiji do sada nanio štete španjolskom narodu ravnih 20 milijardi, a glavu je izgubilo preko 200 tisuća ljudi.

Stari se običaji ne zatiru. U Zagrebu zvoni svake večeri točno u deset sati malo zvonce na kuli, na Dvercima. (Tu su nekad bila gradska vrata i kraljevski dvor). To je stari običaj, koji traje već par stotina godina. Zvonce je tada pozivalo sve građane, koji su se možda zadržali izvan grada, da se požure kući, jer da će se uskoro zatvoriti gradska vrata, a oni bi onda morali prespavati vani, jer se gradska vrata nijesu noću nikome otvarala. To se zvonce

zove Lotršćak. Danas, dakako, njegovo zvonjenje nema nikakove svrhe, nego je to samo jedna lijepa uspomena na ona stara dobra vremena. Čitamo, da imade i u drugim nekim gradovima takovih običaja, koji su se održali do danas. U mjestu Volari u Češkoj zvoni također zvonce svake večeri u 10 sati. Nekad su zvonili zato, da bi se putnici, koji su noću zalutali znali snaći i upraviti svoje korake prema mjestu odakle je dolazio glas zvona. Znadete li i Vi za koji takav običaj? Javite nam.

Njemačka želi biti od svih neovisna. Njemačka je vlada odlučila da sve proizvodi kod kuće i da ništa ne uvozi iz drugih država. Svatko mora da štedi i da ne troši ni na što, što nije neophodno potrebno. Budući da u Njemačkoj nema dosta maslaca, pa ga se mora uvoziti, to se od sada maslac uopće ne će jesti.

Za glasovitog brodolomca Robinzona Kruzoe, koji je živio dugo godina na pustom otoku, svi ste čuli, ali ste mislili da je to samo jedna lijepa priča. Povijest dokazuje, da se je to uistinu zbilo. A i ovih su dana otkrivena četiri takova Robinzona. Našla ih je posada jednog američkog broda, koji se je pred olujom morao skloniti na neki otočić u Tihom oceanu. Veliko je bilo iznenađenje mornara, kada su izišavši na kopno među tamošnjim urođenicima našli i četiri bijelca, koji su govorili savršeno engleski. Jedan je od njih postao poglavicom urođenika. Ispričao im je, da su se na ovaj otočić sklonili još godine 1916., kad im se brod potopio. Njihov se brod zvao »Sheridan«, a na putu je dospio u oluju i strašan tajfun, koji ga je potopio. Od sve posade samo su se njih četvorica spasili, sklonuvši se na ovaj dotad nepoznati otočić. Otočić je vrlo bogat, pun je bujnog zelenila, na njem raste u obilju svakog voća i povrća a imade i vanredno mnogo riba. Ovi su moderni Robinzoni izjavili, da živu kao u raju i da im nije ni na kraj pameti, da bi se opet povratili među civilizirani svijet. Dapače su zamolili mornare neka kažu drugim brodovima da ovdje ne pristaju, jer da oni ni najmanje ne žele znati, što se nova dešava u svijetu.

Što je to tank? U dnevnim novinama često čitamo o jakosti vojska pojedinih država. Ova ima toliko i toliko stotina tisuća pješaka, toliko topova, ona druga toliko aeroplana, brodova i tankova. Tank je jedno od najmodernijih ratnih oružja. To je zapravo putujuća tvrđava. Tank je automobil, sav okopljen čeličnim pločama ispod kojih vire smrtonosne cijevi malih topova i strojnih pušaka. Kotači su tanka građeni tako da mogu preći preko svih zaprijeka. Prve tankove uveli su Englezi pod konac svjetskoga rata. Onda su još tankovi bili spori i teško pokretni, a najveća brzina, koju su mogli postići bila je 6 km na sat. Danas imade tri vrste tankova. Malih, srednjih i teških. Mali je tank dugačak 3 m, teži 10.000 kg, a prevali 40 km na sat. Svrha je malom tanku da razvidi neprijateljske položaje, dakle ono što je nekada bila konjica. (Konjica se danas u ratu vrlo malo upotrebljava!) Srednji tank prevali 30 km na sat, a teži od 10 do 30.000 kg. Okopljen je čeličnim pločama debelim 20 do 47

mm. Najstrašnije je oružje teški tank. Upotrebljava ga se, kad treba probiti neprijateljsku frontu. Težak je 100.000 kg dugačak je 14 m, a ima oklop 40—60 mm debeo. Može prevaliti 15—20 km na sat, a u njemu je sakriveno 15 momaka.

Koliko je stara naša zemlja? Učenjaci su se još u srednjem vijeku mnogo svađali o tom, koliko je godina stara naša zemlja. Tada se još vjerovalo da je zemlja stara oko 6000 godina. Najnovija istraživanja dokazuju, da je zemlja stara ništa manje nego 400 bilijuna godina. To je, dabome, lijepa starost.

Vlak iz srebra i zlata izložen je u londonskom muzeju a napravio ga je jedan urar. Dugačak je 20 cm, a u njemu je stroj sata. Kad ga se navije može prevaliti 4 km na sat.

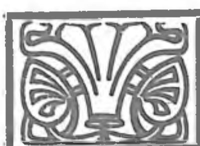
Stakleni šeširi. Dvije velike tvornice stakla u sjeveroameričkoj državici Ilinois započele su izrađivati šešire iz tankih staklenih niti. Kažu da su šeširi vrlo ugodni i lagani.

Šezdesetgodišnjica telefona. Prije šezdeset godina dao je izumilac Bell patentirati svoj aparat pomoću kojega se moglo razgovarati i na velike udaljenosti. To je bio prvi telefon (od grčke riječi tele=daleko i fon=glas!). Već četiri godine kasnije u Londonu su već bili uvedeni telefoni u javnoj službi. Isprva je telefoniranje išlo dosta polagano. Onaj koji je zvao trebao je najprije zamoliti činovnika u telefonskoj centrali neka ga spoji s onim s kojim je htio govoriti. Istodobno je morao kazati svoje ime. Činovnik je potražio u popisu ime nazvanoga, javio mu da taj i taj gospodin želi s njime govoriti i ako je dotični pristao da govori, spojio bi njihove žice. Danas je to sasvim drukčije. Svatko imade na svom stolu telefon, zavrti broj onoga s kojim želi govoriti i za par sekundi onaj drugi se već oglasi. Svakako je telefon jed n od najvažnijih novovjekih izuma.

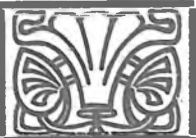
Gdje ljudi najdulje žive? Najviše stogodišnjaka ima Brazilija. Nabrojiše ih ravnih 6724. U Sjedinjenim državama američkim ima ih 4267, u Bugarskoj 2126, u Kolumbiji 1879, u Guatemali 834, u Portugalu 408, u Italiji 256, u Njemačkoj 86. Koliko ih ima u Jugoslaviji ne zna nitko, jer se kod nas o tome ne vodi računa. Najmanje stogodišnjaka ima Francuska t. j. 43. Kada se uzme u obzir da ih Bugarska, koja je brojem pučanstva vrlo mala, imade 2126, znači da u Bugarskoj ljudi najdulje žive. Uzrok je tome što se u Bugarskoj najviše jede mliječna hrana.

Zeleni Berlin. Mnogi gradovi imadu nešto po čemu se odlikuju od drugih. Tako je svima poznato, da se Zagreb grad naziva zbog svoje uzorne čistoće »bijelim Zagrebom«, Prag »zlatnim Pragom«, Mletke »oholom Venecijom«, i. t. d. Berlin nazivlju »zelenim Berlinom«, a bome i punim pravom. Berlin zaprema površinu od 880 četvornih kilometara, a od toga imade ništa manje nego 2500 jutara samih vrtova i zelenih perivoja i to ne u dalekoj okolici nego usred središta grada. Osim toga imade i 575 igrališta, također u gradu. Povrh toga imade skoro oko svake kuće malen vrtić, a prozori verande ukrašeni su najraznobojnijim cvijećem, i zelenilom. Tu ljepotu zahvaljuju građani mudroj gradskoj upravi, koja je od prvoga početka uvijek vodila računa o tome, da u gradu bude mnogo perivoja, igrališta, zelenila i cvijeća, a da ne budu samo hladni kameni zidovi i kruti asfalt.

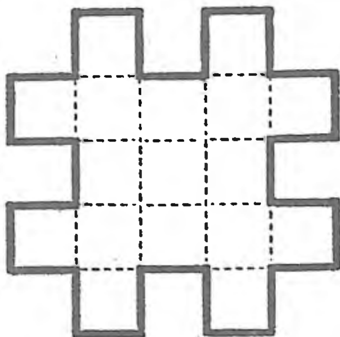
Eiffelov toranj u Parizu, sagrađen je za vrijeme velike svjetske izložbe 1889. Ta je gradnja imala mnogo protivnika, koji su tvrdili, da će se toranj srušiti i pokopati pod sobom tisuće kuća i ljudi. Ta se zlokobna proročanstva nisu ispunila. Eiffelov toranj još i danas čvrsto stoji, odolijevajući svim vremenskim nepogodama. Visok je točno 300 metara i 5 centimetara. Par metara ispod vrška nalazi se široka terasa s koje puca prekrasan pogled na grad i okolicu. Gradnja je stajala 8 milijuna franaka i isplatila se je u najkraće vrijeme ulazninom. Svake godine popne se na toranj preko 600.000 ljudi. Nekoliko stotina radnika trajno je zaposleno na tornju, jer se željezo bez prestanka liči uljenom bojom, da ga ne izjeda rđa.

ZABAVNI KUTIĆ

ZAGONETNI LIK

Vodoravno i upravno jednako:
1 naš novac, 2 dio konca ili prediva, 3 mužjak jedne domaće ptice

ZAGONETKA

Kad su gusku zaklali,
Al su slasno žvakali!
Kljun i kosti baciše,
Perje meni dadoše.
Ja sam perje gutao
I sit se nagutao.
Sada mi je opeta
Trbušina napeta...

F—e

PREMETALJKA

T. i N. sude.

Mislite li, da su to dva suca? — Varate se! Nijesu to ljudi, već dio godine...

F—e

REBUS

B + 8 $\frac{G}{3}$ 2 LAV 2 ×

Ko je mudar, sam nek čita
— A starije da ne pita! —
Pa će doznat ko od šale,
Čim se planinari hvale...

F—e

»Mali Istranin« izlazi jedamput mjesečno. — Pretplata iznosi 12 dinara na godinu. — Pojedini broj stoji 1 dinar. — Za inostranstvo dvostruko. Uredništvo i uprava nalaze se u Boškovićevoj ulici br. 20. — Telefon 59-31.

Vlasnik, izdavač i odgovorni urednik: Ernest Radetić, Zagreb, Boškovićeva ulica 20. — Tiskara C. Albrecht (P. Acinger), Zagreb, Radićeva ulica 26. Za tiskaru odgovara: Petar Acinger, Zagreb, Gundulićeva ulica 22a.

Poštarina plaćena u gotovu

POJEDINI BROJ 1 DINAR

GOD. VIII PROSINAC 1936 BROJ 4

Mala pošta

Sretan Božić i Novu Godinu

svim svojim čitateljima, pretplatnicima, saradnicima i povjerenicima,

želi

MALI ISTRANIN

*

Knjiga vrijedna svake preporuke. Naš vrijedni suradnik i mnogo zaslužni prijatelj, poznati enigmata g. Šime Fučić, izdao je knjigu »Zagonetke za mlađe«, koju smo već u prošlom broju našega lista objavili.

Moderni odgajatelji mladeži polažu naročitu važnost na gonetanje. I pravom, jer se gonetanjem oštri um i bistri pamet. U našem narodu pitalice su i zagonetke mnogo cijenjene i one sačinjavaju, uz narodnu pjesmu i priču, jedan od vrlo važnih dijelova narodnog duševnog blaga. Možemo bez pretjerivanja reći da je baš to gonetanje, koje je u našem narodu veoma uobičajeno jedan od glavnih razloga duhovitosti i bistrine, kojom se naš narod odlikuje.

Sretna je zato bila zamisao gosp. Fučića da i naše najmlađe zainteresira za tu vrst narodnoga blaga, koje se danas u formi enigmatike i u intelektualnim krugovima mnogo goji.

Knjiga »Zagonetke za mlađe« dobro će doći i odgojiteljima i mladeži, koja će u njoj naći ugodne zabave i razonode, a ujedno, sve od šale, oštriti pamet i bistriti um.

Cijena je knjizi 15.— Din, a naručuje se kod autora g. Šime Fučića, Zagreb, Osn. škola Sv. Duh.

Knjigu najtoplije preporučamo.

Maturanti hrvatske gimnazije u Pazinu god. 1914. bili su ovi: Bokatić Antun, Bolonić Petar, Debeljuh Josip, Grbin Ivan, Jadrošić Josip Jakac Josip, Jugovac Josip, Jurdana Pavao, Metlika Svetko, Stihović Vjekoslav, Šverko Ivan, Tomazin Matej i Vrišer Rudolf. Neposredno nakon mature planuo je svjetski rat i oni su se raspršili da se nikada više ne sastanu. Jedan od njih, veleč. Josip Jadrošić sada župnik u Loparu na Rabu želio bi uspostaviti vezu s njima, pa moli svakoga tko znade naslov kojega od njih, da mu ga javi.

* * *

ZA GOLI ŽIVOT, savremena drama iz života istarskoga naroda biti će za najkraće vrijeme rasprodana, jer još imade samo nekih desetak komada. Tko ju od naših prijatelja nije još naručio neka je odmah naruči, jer se poslije nikada više ne će moći knjigu dobiti, budući da se u knjižarama nije uopće prodavala. U toj je knjizi, koja je bila nagrađena na natječaju MHKD kao najbolja pučka gluma vanrednom snagom prikazana, bez uljepšavanja i bez mnogo fraza, divovska borba našega naroda u Istri za opstanak na rodnoj grudi, za goli život. Cijena joj je Din 20.— a može se dobiti u našem uredništvu.

MALI ISTRANIN

GOD. VIII ZAGREB, PROSINAC ŠKOL. GOD. 1936/37 BR. 4

Peričina laž

Izletjevši iz kuće kao iz puške, Perica se zaletio po glatkom zamrznutom asfaltu i odsklizao se desetak metara u daljinu kao strijela. To mu je bio najveći užitak na putu u školu ili iz škole.

Istina, ponekad bi zbog toga izvukao grdnih batina, jer se je znalo dogoditi, da bi izgubio ravnotežu i ljosnuo u blato, koliko je dug i širok, no danas je bilo sve zaleđeno, pa je u najgorem slučaju mogao sjesti na tvrdo.

Dobro umotan, s toplim rukavicama i debelim kaputom na sebi nije zime uopće osjećao. Postajkivao je pred izlozima i divio se darovima, koje će Božić za dva dana donijeti i u njegovu kuću. Sutra je Badnjak, danas je posljednji dan škole, još će izdržati tih nekoliko sati, a onda: eh, veselja! Božić će mu sigurno donijeti sklizaljke, saonice ili čak i skije, pa da vidiš radosti!

Idući tako s torbom na leđima opazi najednom nekakav šareni papir, koji mu zašušti pod nogama. Prigne se, pogleda bolje, diže ga i ima što vidjeti: Prava pravcata stotinjarka!

Sto dinara!

No, to je bila sreća! On, mali Perica, pa ima sto dinara u džepu.

Drugi bi ih dječak žurno strpao u džep i odmaglio kao da ga vile nose. Perica je zastao, okrećući se na sve strane, da vidi ne traži li netko tih sto dinara. Bože moj, nije mogao vjerovati, da bi netko izgubio sto dinara, a da ih ne bi tražio. Stajao je tako Perica iznenađen i začuđen, okrećući među prstima šuštavu stotinjarku, ne znajući što da s njome započne. Ljudi su prolazili mimo njega, nitko ga nije ni pogledao i Perica ne znajući što bi strpa lijepo novac u džep i proslijedi dalje u školu.

»Bit će ih izgubio kakav gospodin, kad ih uopće ne traži«, mislio je u sebi, neprestano šuškajući stotinjarkom u džepu.

I stane razmišljati što da započne s tolikim novcem. Na zidu je visio veliki plakat. U kinu se daje krasan komad. Valja da ga ide pogledati. Uzet će kartu za 6 dinara, a još će mu ostati 94 dinara. Čitavo bogatstvo.

Nedaleko škole bila je knjižara. U izlogu su bile poredane krasne slikovnice. Kupit će jednu. I u slastičarnu će poći, dakako! Bože moj sve će si to moći priuštiti a još će mu uvijek ostati novaca. Baš je sretan! Aha, pa i nogometnu loptu bi mogao kupiti. On je strastven nogometaš. U dane kad nema škole skače po cijeli dan i nagoni se za loptom. Neki mu čak prorokovaše da će biti nova nogometna zvijezda.

I brojeći u sebi, što će sve kupiti za tih sto dinara izračuna da bi za sve ono što bi želio trebao ne sto, nego hiljadu dinara.

»Teško je biti bogat«, uzdahne konačno u sebi. »Sad vidim koliko briga imadu bogataši...«

U tim mislima uđe u školu.

Učiteljica je pričala o Božiću, koji nosi darove dobroj djeci, ali nije propustila pripovijedati i mnogo žalosnih stvari. Imade mnogo siromašne djece, koja stanuju po podrumima i tavanima, bez tople odjeće i obuće, bez igračaka, a često i bez kruha. Roditelji im se muče, mnogi su bez zaposlenja, pa nemaju čime kupiti niti najnužnije za život.

Takvoj djeci moramo pomoći mi, koji imamo.

Perica je sjedio, slušajući samo jednim uhom ono što je učiteljica pričala. Neprestano je premetao po žepu stotinjarku. Njegove su misli bile daleko. Nogometna lopta, krasna slikovnica, kino, slastičarna, igračke iz bazara, sve mu se je to vrzlo po glavi.

Zvono je zazvonilo. Škola je svršila.

Perica pograbi torbu, obuče kaput i pobježe van.

Nije mu bilo ni na kraj pameti, da pođe kući. Obići će još one najljepše ulice grada, pregledati sve izloge i izabrati ono što mu se bude najviše svidjelo. Ta u žepu mu je šuštala stotinjarka...

»Oho, Ivice, što ti tu radiš?«, začudi se najednoć, ugledavši svog školskog druga malog Ivicu Neveselića, koji je bez kaputića, sav plav od zime, drhturio na ulazu u neko dvorište.

»Čuvam pokućstvo«, reče Ivica žalosno.

Perica baci pogled na to »pokućstvo«. Jedan krevet, nekoliko krpa na njemu, dva stolca, jedan sanduk, nekakav klimavi stol i to je bilo sve »pokućstvo«, koje je Ivica čuvao.

»A zašto nijesi danas došao u školu, ti lijenčino?« upita Perica. Ivica ga žalosno pogleda.

»Pa zar ne razumiješ što ti kažem: moram čuvati pokućstvo!«

»A gdje ti je majka?« upita ponovno Perica.

»Našla je negdje dvorbu i ne će je biti prije dva sata popodne«.

»A otac?«

»Pošao je da traži stan. Već je skoro godinu dana bez posla, pa nijesmo mogli platiti stana. Gazda nas je izbacio na ulicu i evo sada smo ovdje na ovom dvorištu. Otac je pošao da nađe kakvu god rupu kamo će nas spremiti da ne promrznemo na zimi pod vedrim nebom«.

»Jesi li već objedovao?«

Ivica se turobno nasmije.

»Objedovao? Ne znam ti ja što je to objed. Sinoć sam pojeo komad kruha, što ga je majka donijela s dvorbe, a sad čekam dok dođe pa možda donese štogod«.

Perica se strese.

Bože, ovaj njegov drug Ivica nije od sinoć ništa jeo, na ulici je bez kaputića, nema stana ni krova nad glavom, drhturi od zime, majka mu se muči, otac traži kakvugod baraku, kamo bi sklonuo sebe majku i dijete, a on — Perica — imade sto dinara u džepu i misli samo na nogometnu loptu, na slastičarnu,na kino, na bogate slikovnice...

Ne! Svih će sto dinara dati Ivici Neveseliću.

I već htjede da izvadi novac iz džepa, pa da mu ga dade, ali se sjeti nečega. Oko njih se skupili ljudi, sažalno su promatrali Ivicu, pitali ga gdje su mu roditelji, neki su psovali i osuđivali kućevlasnika, drugi ga uzimali u zaštitu i bila je čitava rasprava.

Da mu sada dade sto dinara, svi bi se korenuli i sumnjivo ga pogledali. Nitko ne bi vjerovao, da on, tako malen dječak, imade sto dinara u džepu. »Sigurno ih je negdje ukrao«, rekli bi. »To nijesu čisti poslovi«.

I Perica opet spusti stotinjarku u džep. Ostavi Ivicu i otrči da će kući, ali se nakon stotinjak koraka ponovno u trku povrati, noseći u ruci stotinjarku i reče naglo, zasopljeno:

»Evo, Ivice, onaj gospodin, što je zašao iza ugla šalje ti sto dinara! Da imaš za Božić! Ti i tvoj siromašni otac«.

I rekavši to pruži Ivici nađenu stotinjarku, okrene se i odjuri.

Ljudi su se čudili.

»Baš je plemenit onaj gospodin«, rekli su, a nitko nije od njih znao, tko je taj gospodin i kako izgleda.

»To je pravo dobročinstvo«, reče jedan. »Dade, a ne će da mu se znade ime. Drugi bi to odmah rastrubio po svim novinama. Neka se znade kako je on tobože plemenit i kako je dao jednom siročetu čitavih sto dinara...«

Ljudi su i dalje raspravljali, a Perica se vraćao sretan kući.

To nije lijepo, reći ćete vi. Perica je lagao. A lagati se ne smije.

Ne! Perica je rekao, da to šalje jedan gospodin.

A meni se čini, da je to uistinu poslao jedan gospodin. Jedan veliki gospodin. Od koga nema većega. A to je sam Gospodin Bog, koji u ove božićne dane mudrom svojom rukom dijeli dobročinstva na sve strane, nosi radost u svačije srce, a naročito u srca dobre djece...

E. R-ć

NARODNE PITALICE

1. U vatri mokro, u vodi suho.
2. Što prede bez konca?
3. Cijeli dan ide, iz kuće ne izlazi.
4. Ima šest nogu a hoda na četiri.
5. Što putuje bez nogu?
6. Što se nije rodilo, a kršteno je?
7. Ima glavu i jednu nogu.
8. Kad se može voda u rešetu nositi?
9. Puna škola đaka, a od nikud vrata.
10. Što bez ruku i nogu obiđe cijeli svijet?

(Odgovore vidi na str. 58)

25 godišnjica otkrića južnog pola

Dana 14. prosinca 1911. otkrio je norveški istraživač Amundsen najjužniju točku kugle zemaljske, južni pol.

Borba za otkriće južnoga pola bila je ogorčena i puna strahota.

Dva su se velika istraživača natjecala tko će prvi od njih ubrati slavu i priznanje, da mu je uspjelo svladati sve poteškoće, probiti se kroz hiljade i hiljade kilometara vječnoga snijega i leda i zabosti na najjužniju točku kugle zemaljske zastavu svoga naroda.

Jedan je bio Robert Falcon Scott, Englez. Drugi je bio Roald Amundsen Norvežanin.

Dne 1. lipnja 1910. isplovio je iz londonske luke brod »Terra nova« i na njemu kapetan Scott sa 32 momka posade, s 19 malih konja i 33 psa. s instrumentima za mjerenje i istraživanje i s hranom za nekoliko godina

Kapetan Scott u svojoj kolibici u snijegu i ledu na južnom polu.

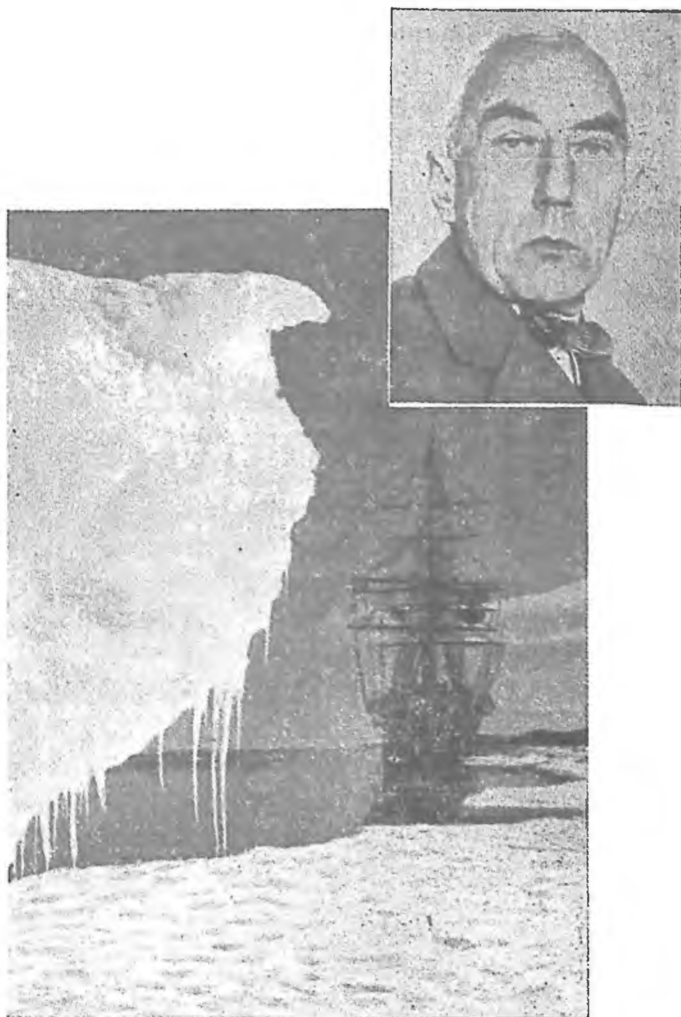
unaprijed. Krenuo je, ispraćen poklicima hiljada ljudi, da bude prvi čovjek, koji će stupiti nogom na južni pol.

Dne 3. srpnja krenuo je pak iz norveškog glavnog grada Christianie (sada se zove Oslo!) drugi jedan brod, imenom »Fram«, a na njemu kapetan Roald Amundsen. Nitko nije znao kuda se brod otputio. Istom kad je stigao na otok Madeiru poslao je u svijet telegram: Amundsen kreće da osvoji južni pol i utakne u nj norvešku zastavu.

I sada je nastalo grozničavo natjecanje dvaju slavnih istraživača. Tko će prvi prispjeti na cilj?

Godinu i po dana probijali su se slavni istraživači svaki sa svoje strane kroz vječni snijeg i led, sa saonicama i psima, promrzli i izmučeni za dugih noći, koje traju šest mjeseci, bez svijetla, bez sunca.

Scott se je prevario. Konji su u vječnom snijegu i ledu brzo smalaksali. Morao ih je pobiti i sam sa četiri čovjeka vući saonice. Od njegove pratnje jedan je za drugim zaostajao. Samo jedan krivo usmjereni korak značio je smrt i propast u provaliji, koja bi se zatvorila, da se nikad više ne otvori. Nigdje komadića zelenila, nigdje kopna, svuda vječna bijela tišina, led, led i led.

Amundsen na Južnom polu.

Amundsen je bio bolje sreće. On je odveo sa sobom vješte pse, koji su vukli saonice. Kad bi jedan uginuo bacio bi ga za hranu drugima i tako se je probijao naprijed. U izvjesnim udaljenostima sagradio bi od leda kolibice, dobro ih učvrstio i u njima bi ostavljao hrane i ogrijeva, da mu budu od pomoći, kada se bude vraćao natrag.

Dne 14. prosinca 1911. nakon dugog i mučnog puta kroz led i snijeg kroz bure i snježno vijavice, stigao je konačno Amundsen na južni pol. Lice mu je bilo izgrebeno od ledenih iglica, sama jedna rana. Dovukao je kamenje, podigao gomilu od leda i dignuo visoko norveški barjak, koji je veselo zalepršao na mjestu kamo nikada prije toga nije stupila čovječja noga.

Nakon toga se sa svojih pet ljudi stao vraćati. Umalo što nije zabludio. Spasile ga polomljene skije, koje je na putu bio bacio u snijeg. One su mu pokazale pravi put. Da njih nije bilo, bio bi zabludio i nikada se više ne bi bio vratio kuć .

U isto vrijeme probijao se naprijed sa svoja tri čovjeka, drugim jednim putem Englez Scott. Patnje su njihove bile nadčovječne, ali radilo se o časti engleskoga naroda i nije se smjelo natrag.

Mjesec dana dulje trajao je njegov put kroz taj bijeli pakao. Konačno je dne 18. siječnja 1912. stigao i on na pol. Kako li je strašno bilo njegovo iznenađenje, kada je nakon tolikih muka i napora opazio da ga je veliki Norvežanin pretekao. Na točki gdje je bio južni pol vijala se norveška zastava. Evo kako to opisuje Scott u svom dnevniku . . . »dogodilo se ono najbolnije i najstrašnije, što mi se moglo dogoditi. Norvežanin nas je pretekao. Amundsen je stigao prvi na južni pol. Čemu toliki naši napori, čemu tolike strašne muke naše. Vraćamo se natrag. Strah me je toga povratka«.

Scottov povratak bio je užasan. Nakon mjesec dana putovanja po ledu od silnih je muka i napora poludio jedan od njegovih drugova. Nakon drugog mjeseca umro mu je drugi drug. Glad, studen i umor, iscrpli su ih.

S još dva druga vraćao se izmučen i iscrpljen natrag, noseći na leđima aparate. Još su bili udaljeni samo 120 kilometara od svoga broda.

U četvrtak dne 12. ožujka 1912. zatekla ih je užasna bura i snježna vijavica, koja ih je zamela. Osam mjeseci kasnije nađoše ih smrznute, zakopane u snijegu, mrtve.

U Scottovom dnevniku bile su zapisane ove posljednje riječi: »Zaklinjemo vas Bogom pobrinite se za naše obitelji . . .« Sve do zadnjega časa ovaj je veliki muž bio odlučan. Napisao je oproštajna pisma svojim prijateljima i svojim najbližima, napravio je točan obračun svih izdataka i dokazao veličinu svoga duha, koji nije ni u najtežim časovima smalaksao.

E. R.

Mravi

Po cestama i po travi
jure, jure mali mravi.
Gore, dolje cijelog dana
kraj svoga se vrzu stana.
Žurno, živo brat uz brata
svak se svoga posla hvata:
jedni s polja hranu nose,
drugi, novu selom prose,
treći, gle, od pljeve stare
čiste sobe i hambare.
Kud se kreneš svud — bez vike —
sretaš mlade poslenike
kako složno nose, vuku,
jedan drugom daje ruku.
Pa što jedan nebi moga'
to uradi divna sloga.
Nigdje nema takvog sklada
i ustrajnog složnog rada.
Kad nastupi oštra zima,
kod njih svakog blaga ima.
Kuća im je puna svega,
ne boje se snijega, leda.
Zato djeco, bili zdravi,
vi budite mali mravi.

Gabrijel Cvitan

Priča o Mišku Budaliću

— Miško, — reče majka Mišku, — natovari vreću kukuruza na magarca i podji u mlin, da ga samelješ.

— Magarca da sameljem? upita začuđeno Miško.

— Ne magarca, ludo jedna, nego kukuruz. A mlinaru ćeš dati umjesto plaće pregršt kukuruza na svaku kilu.

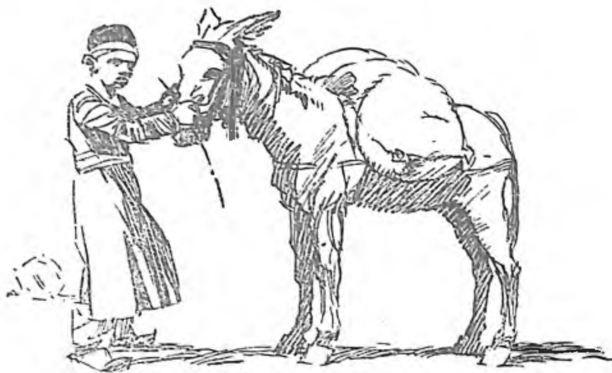
— Razumijem: pregršt kukuruza na svaku kilu!

— Ponavljaj putem što sam ti rekla, da ne bi zaboravio.

I ode Miško s magarcem u mlin, a putem je neprestano glasno govorio: Pregršt kukuruza na svaku kilu, pregršt kukuruza na svaku kilu.

Prođe mimo jednog polja na kom je seljak upravo sijao kukuruz.

— Pregršt kukuruze na svaku kilu, reče Miško umjesto pozdrava, a seljak se rasrdi i raspali mu zaušnicu.

— Magarče jedan, reče seljak, lijepo mi želiš! Šaku kukuruza na svaku kilu. Ja nek se mučim, nek sijem, nek orem, nek okapam, a na koncu nek mi rodi samo šaka kukuruza na svaku posijanu kilu. No, lijepo bi bio nagrađen moj trud!

— Nego kako moram kazati? upita Miško.

— Reci: Bog neka ga blagoslovi!

— Hvala na uputi, dobri čovječe, reče Miško i otputi se dalje neprestano govoreći: Bog neka ga blagoslovi, Bog neka ga blagoslovi . . .

Idući tako sretne dva čovjeka, koji su privezana na lancu vukli bijesna psa, da ga utope u rijeci.

— Bog neka ga blagoslovi, reče Miško, a seljaci udri po njemu.

— Kako možeš tako bedasto govoriti!?

— Nego kako moram kazati?

— Da bi te što prije utopili! Pseto jedno!

I ode Miško sve ponavljajući putem:

— Da bi te što prije utopili pseto jedno! Da bi te što prije utopili, pseto jedno!

Hodajući tako za magarcem naidje na svatove. Mladenka je bila sva u bjelini, a momci zakićeni.

— Da bi te što prije utopili pseto jedno! pozdravi Miško mladenku i svatove.

U zao čas to izreče. Svatovi navalili na njega batinama i jedva je izvukao živu glavu.

— Nego kako da kažem, recite mi, zaplaka Miško.

— Bila vrijedna družica vjereniku, koji te vodi! Tako kaži! uputi ga stari svat.

I ode Miško dalje sve govoreći: Bila vrijedna družica vjereniku, koji te vodi, bila vrijedna družica vjereniku, koji te vodi . . .

U to naidje na lovca koji je vodio na uzici lijepu kuju. — Bila vrijedna družica vjereniku, koji te vodi, mrmljao je Miško.

— Hej, dječače, govoriš li ti to mojoj kuji i meni? upita začuđeni lovac.

— Jest, odgovori Miško.

Nosi se, nesrećo jedna, da te ne vidim, izdere se na njega lovac i ošine ga borbačem.

— Nego kako moram kazati? sav zdvojan će Miško.

Lovac videći da ima pred sobom budalu reče mu:

— Naišla na tata, da Bog da!

I ode Miško govoreći: Naišla na tata, da Bog da! Naišla na tata, da Bog da!

Sretne seljaka, koji je vodio kravu na pašu.

— Naišla na tata, da Bog da! pozdravi Miško seljaka.

— Što? Ti želiš da mi ukradu kravu? Sad ću ja tebi pokazati rasrdi se seljak i ošine jadnog Miška bičem.

— Moraš mi zaželiti, da bih njome mogao hraniti cijelu moju obitelj.

— Hranio njome cijelu svoju obitelj. Hranio njome cijelu svoju obitelj . . . govorio je Miško i otišao s magarcem dalje.

U to prođe mimo jednog seljaka, koji je plijevio kukolj i svakojaku otrovnu travu, te je bacao preko ograde na put.

— Hranio njome svu svoju obitelj! pozdravi Miško!

— Majmune jedan bezobrazni. Kako možeš ovakva što zaželiti! Ovim otrovnim biljkama, da bih hranio svoju obitelj! Svi bismo poumirali, svi bismo se pootrovali. Nego čekaj naučit ću ja tebe pameti!

To reče i odalami Miška, da je sve zvijezde vidio.

— Molim te, dobri čovječe, pa reci mi zaboga, kako da kažem?

— Osušila da Bog da i nikad više ne niknula . . .

U drugom selu naiđe na čovjeka, koji je upravo sadio repu.

— Osušila da Bog da i nikad više ne niknula, pozdravi ga Miško.

No! Baš se namjerio na pravoga.

Skoči seljak s oranice dohvati jednu repu i tresne njome u siromašnog Miška.

— Nego zaboga, kako moram kazati?

— Reci radije: Da bi ti narasle ko bundeve!

I ode Miško dalje sve govoreći: Da bi ti narasle ko bundeve, da bi ti narasle ko bundeve.

I upravo pred mlinom naidje na cara, koji je u blizini lov lovio. Car je jedva hodao. Teške lovačke žizme nažuljile mu noge, dobio je kurje oči i hodajući sve je uzdisao od boli.

— Narasle ti ko bundeve . . . pozdravi ga Miško.

Car iznenađeno stane.

— Kako ti to pozdravljaš svoga cara? Ja se jedva vučem, kurje me oči bole da sve zvijezde vidim, kad stanem na nogu, a ti mi nesretniče još želiš, da bi mi kurje oči narasle ko bundeve, srdito će car, a pratnja skoči odmah na Miška.

— Pa tako mi je rekao seljak, koga sam posljednjeg sreo.

— A kako se zoveš? upita car.

— Ja sam Miško Budalić!

Vidje car da ima posla s budalom, a kažu da budale donose sreću nasmije se, izvadi kesu dukata i dade ih Mišku.

— Pođi u mlin, reče mu, samelji kukuruz i vrati se kući, ali nemoj ništa više govoriti putem.

I pođe Miško, samelje kukuruz i donese ga natrag majci, a ujedno joj preda kesu dukata. Otada su živjeli gospodski. Mišku koji je sada imao novaca svi su se klanjali i nitko mu više nije rekao da je budala. Jer tako je već na ovom svijetu, da se ljudi klanjaju i najvećoj budali samo ako ima novaca.

Mali gusar

Kad danak svane
i sunce grane
već ljulja barka
maloga Marka.

Svakoga jutra
lađica bijela
hitro ga nosi
do bližnjeg sela.

Tamo je škola
i u njoj đaci
Markovi mili
to su vršnjaci.

I on je đače,
snažan ko gora,
u školu ide —
al preko mora.

Kuća mu stoji
na vrhu školja
ko humak mali
sred ravnog polja.

On sluša dnevno
pjesmu valova,
urlike vjetra,
cik galebova.

Druzi ga zovu
malim gusarom,
jer voli more
sveg srca žarom.

Pa kad im o njemu
razveze priče
cijeli se razred
s mjesta ne miče.

On poznaje njegov
i bijes i čar —
jer otac je Markov
svjetioničar.

Gabrijel Cvitan

Kukavica

Tko ju ne pozna, kukavicu? Ku-ku, ku-ku, ku-ku, to je njezina jedina pjesma. Ništa više ne zna do te jedne riječi. Lijeta s grane na granu sa stabla na stablo, kuka i doziva mužjaka, a mužjak nju. lakoumna je i prevrtljiva, ne voli ni gnijezda, ni muža ni svojih mladih.

Ono što se o njoj priča, da nosi jaja u tuđe gnijezdo, istina je. Ona naime uopće ne savija gnijezdo. Kad mora snesti jaje spusti se sa grane na zemlju, snese jaje, uzme ga u kljun i odnese ga u najbliže gnijezdo ma koje ptice i ostavi ga tamo među drugim jajima. Dalje više ne vodi o jajetu nikakvog računa.

Iz jajeta se međutim izlegne mlado, koje je prava pokora cijelog gnijezda. Raste naglo, veliko je i proždrljivo, i pomalo izgura iz gnijezda sve druge, a samo ostane na brizi majke, koja ga nije rodila, a koja se za njega kini i muči, da ga othrani. A kasnije čim odraste odleti iz gnijezda i nikad se više ni ne osvrne na svoju hraniteljicu. To je zaista vrhunac crne nezahvalnosti.

Kukavica je međutim veoma korisna ptica. Ona jede sve, i upravo proždire sve škodljive kukce i gusjenice, koji bi inače upropastili vrtove i šume. Ona nije izbirljiva. One najveće gusjenice, čak i otrovne, koje nijedna druga ptica ne bi mogla pojesti za nju su prava poslastica. Ona je kadra da za par dana očisti čitavu okolicu od škodljivih kukaca i gusjenica, jer neizmjerno mnogo jede.

Veoma je osjetljiva na zimu. Čim malko zahladi već bježi u toplije krajeve. Početkom rujna već nas ostavlja, da se u proljeće opet povrati i ponovno nam zakuka svoju jednoličnu pjesmu, koju smo i sami toliko puta oponašali: ku-ku, ku-ku, ku-ku!

NARODNE PITALICE

(Odgovori na pitanja sa str. 51)

1. Vosak — 2. Mačka — 3. Puž — 4. Konjanik — 5. Voda — 6. Zvono — 7. Čavao — 8. Kad se smrzne — 9. Bundeva — 10. Pismo. —

Lakomac

O koncu se orah njiše.
Pod borom se šulja Joško
Tiho, tiše . . .

Jer je Joško drska zlica
I lakoma izjelica.
Stupa bliže.
Vuče stolac . . . oprezno se
Po njem diže . . .
Krupan orah naglo zgrabi
I odnese,
A nad njim se vita grana
Bolno trgne i potrese . . .
Orah Joško zub'ma skrha;
— Nevaljanac nit ne mari
Što ovako, luda jedna,
Zube kvari. —
Ali što to dugoprstić
Začuđen razvlači lice
I u razbit orah bulji
Netremice?
Ha! Gledajte! Krasan orah
Pare prebite ne vrijedi:
U kori mu posve trula
Jezgra sjedi . . .
Ao Joško nevaljali!
Subina se s tobom šali.
Pravo ti je, drska zlice
I lakoma izjelice!

Šime Fučić

Seljak i kralj

Neki se kralj zaustavi jednoga dana kraj vrta nekog seljaka koji je upravo u tom času sadio jabuku.

— Šta je starče, čemu sadiš jabuku? Ili možda držiš da ćeš ti dočekati da jedeš njezin plod. Prije nego ova jabuka rodi ti ćeš već davno biti u zemlji.

— Veličanstvo, odgovori starac, naši su djedovi sadili voćke, a mi sad jedemo voće. Sada pak mi moramo saditi, a naši će unuci obirati plodove.

Kralj se veoma obraduje ovako pametnom odgovoru starog seljaka, pa izvadi iz džepa dukat i nagradi ga.

— Eto, Veličanstvo, kako je brzo donijela ploda ova jabuka, dosjetljivo će starac ogledavajući dukat.

Ovaj se duhoviti starčev odgovor još više svidi kralju, pa izvadi još jedan dukat, te ga dade seljaku.

— Veličanstvo, ovo je stablo zaista mnogo vrijedno, jer je kako vidite u ovo kratko vrijeme što mi razgovaramo donijelo već dvaput obilati plod.

Svidje se kralju dosjetljivi starac pa ga on i po treći put nagradi.

Mali razgovor o Božiću

ANKA: Gledaj, Jelko, mutno nebo, gledaj Mirko, stabla gola.
Vjetar jeca kô od tuge, vjetar cvili kô od bola.
JELKA: Nema cvijeća, nema sunca, već je došla ljuta zima
Sa bijelim svojim snijegom i sa hladnim vjetrovima.
MIRKO: Seko Jelko, sjećaš li se, kada ono zima kreće
Za malenu, za dječicu ipak ima nešto sreće.
JANKO: Sasvim pravo, brate Mirko, jer se Božić bliži tada
I moje ga srce čeka, moja mu se duša nada.
MIRKO: Otkle, ide Božić, kako? reci meni, Jelko sele,
Kada svuda snijeg mete i staze se svuda bijele?
JELKA: On ti leti zlatnim krilom preko gora, preko dola
Preko b'jelih, snježnih staza i stabalja preko gola.
ANKA: I obiđe svaku kuću i darove djeci dijeli,
Dobroj djeci — svakom daje što mu sitno srce želi.
JELKA: Ja ga molim lutku lijepu, aj tako sam tužna sama,
Lutku krasnu crna oka, koja znade reći: m a m a !
ANKA: Oj Božiću, moje želje do Tebe se vruće krile
Donesi mi krasnu knjigu, gdje pjevaju naše vile.
MIRKO: Ja ću konja od megdana i sabljicu još od lima
Zajašiću vranog hata, svetiti se dušmanima.
JANKO: A ja ću ti avijončić da se dižem u visine
Među zvijezde, među zlatne u nebeske u vedrine.
NAJSTARIJA DJEVOJČICA ANKA:
Gledaj seko, gled'te, braćo, nije više nebo tamno
I ne jeca više vjetar kô od tuge il od bola,
Kad je dječje srce vedro ono diže sunce plamno
I pričama zlatnim kiti usred zime stabla gola.
Djetinjstvo je zlatno doba, doba igre, doba sreće
Za njeg sjaje uvijek sunce, za njeg cvate vazda cvijeće.

R. Katalinić Jeretov

Svraka

Koljenovića otmjenog roda,
gospodina svraku
što ponosno hoda
u crnome fraku,
mislim znadete svi.
Danas sam čuo gdje zbore vrane
kroz ove dane
da se ženi.
Uzimlje žunu tvrdoga kljuna . . .
Na svadbi će biti kuća puna
uzvanica
šumskih ptica.
Zato domaćice pazite dobro
da ne bi kum svraka piliće pobro.

Gabrijel Cvitan

Klok i Flok

Skromno i ponizno kao kakav pokornik vraćao se Klok kući Flokovoj. Čvrsto je odlučio da se popravi i da zamoli staroga Floka i njegovu gospu Flokovicu za oproštenje. Pa ako ga i izgrde, u ime Božje, samo da se pomire i ostanu i nadalje dobri prijatelji.

Valjalo je ipak biti na oprezu. Jer, konačno, odakle da gospa Flokovica znade, da se on misli pomiriti i zamoliti za oproštenje. Prije još nego što on izreče ma i jednu samu riječ mogao bi dobiti kuhačom po glavi u koliko mu nebi možda bacila čak i mlinac za kavu u rebra.

Ogledavajući se na sve strane, zirkajući desno i lijevo, došuljao se Klok do kućnih vrata Flokovih i pružio glavu u kuhinju.

Uh, što li mu se raširiše nosnice! Na stolu se pušila upravo taj čas pečena pogača, koju je gospa Flokovica izvadila iz peći. Rajski miris podražio je Klokove nosnice i on, onako gladan, na tašte, nije mogao srcu odoljeti! Kako je baš toga časa gospa Flokovica zamaknula u sobu, Klok iskoristi priliku i u dva skoka bio je već kod pogače, pograbio je i bježi, što ga noge nose.

Na sve je strane gledao gdje bi našao kakvo zaklonište da u miru pojede vruću pogaču, a onda se, tobože nedužan, povrati i kao da o svemu tome ništa ne zna, uđe opet u kuću Flokovu.

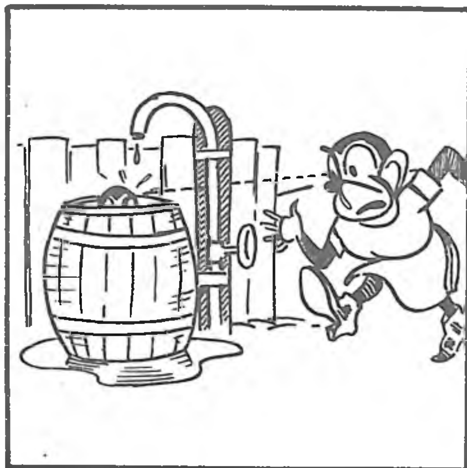
Iza plota opazi jednu bačvu, koja mu dođe ko naručena. Uskoči u bačvu skutri se u njoj i pohlepno zagrize u pogaču.

Jest, ali ako je Klok pametan, nije ni Flokovica s duda opala.

Vrativši se u kuhinju jednim je pogledom shvatila što se dogodilo. Ko bijesna furija izleti iz kuhinje, da ščepa tata. Klok je bio već dobrano odmakao, mlad i okretan, brzo je odmicao, ali bistrom oku gospe Flokovice nije mogao umaći. Vidjela je ona dobro kuda se sakrio.

»Čekaj ti, ugursuze jedan«, pomisli u sebi, zapaprit ću ja tebi, da ćeš dugo pamtiti tko je Flokovica.

Potrči i u čas se nađe kraj bačve. A Klok misleći, da ga nitko ne će naći stisne se još jače i pritaji u bačvi.

Na njegovu nesreću nad bačvom je bila vodovodna cijev. A što ćete da vam dulje pripovijedam: pogledajte sliku!

Gospa Flokovica otvori vodu, a iz cijevi pljusne mlaz hladne vode i polije Kloka, da je sav bio mokar ko miš.

Prisjela mu Flokova pogača.

A što je još čuo od Flokovice bolje da ni ne spominjem. Izgrdila ga, štono riječ, na pasja kola.

PRASE

Iz susjedstva djeca
skupila sva se,
kod maloga Branka
danas kolju prase.
Veliko je, krupno,
ima mesa sila.
Djed Andrija kaže:
»Bit će dvjesta kila!«
»Kako neće biti
— veli Branko mali —
kad smo punu vreću
željuda mu dali.

Gabrijel Cvitan

Dječje novine

Što se zbiva u svijetu

Engleski kralj Eduard VIII. odrekao se prijestolja. Svi se još živo sjećamo, koliku je uzbunu podigao po našem Primorju engleski kralj Eduard, koji je ovog ljeta došao da se na divnim obalama našega mora odmori. On je tom prilikom nekoliko puta naglasio, da ne želi nikakvih svečanih dočeka pa je čak izbjegavao mjesta, gdje je bilo mnogo gostiju.

Sada se ustanovilo što je zapravo bilo na stvari. Kralj Eduard je bio zaljubljen, pa se je sa svojom odabranicom gospođom Simpson, povukao u ubave kutiće naše razvijene obale, da ovdje, nesmetano, provede nekoliko lijepih časova.

Kad se je povratio u London izjavio je da se želi oženiti sa gdjom Simpson. To je uzbunilo cijeli engleski narod. Gospodja Simpson nije kraljevske krvi, njezin otac je sasvim običan Amerikanac, majka joj je imala iskuhavaonu jela, a k tome ona je već dva puta bila udata i dvaput se rastavila.

Vlada i parlamenat, biskupi i nadbiskupi žestoko su se oduprli toj namjeri kraljevoj. Razni dijelovi britanske zajednice, kao Australija, Južna Afrika i drugi, izjavili su da će odmah raskinuti svaku vezu s engleskom kraljevinom, ako kralj to učini. Kralj pak tvrdoglavo ostaje kod svoje namjere. Borba je bila duga. Kralj je rekao da se nikoga ne tiče njegov privatni život. Vlada je pak izjavila da je se kraljev privatni život ne tiče ali da je se i te kako tiče tko će biti buduća engleska kraljica. Vlada je pobijedila i prisilila kralja da se je odrekao prijestolja.

Mussolini je ponudio Jugoslaviji prijateljstvo i sporazum. Ministar predsjednik i vođa talijanskoga naroda, Mussolini, održao je nedavno u Milanu govor u kom je izjavio da želi sporazum s Jugoslavijom i da joj pruža pomirnicu ruku. Međutim je u tom istom govoru izjavio, da su granice prema Mađarskoj nepravedne i da će ih se morati promijeniti. U isto vrijeme su talijanske novine počele pisati veoma prijateljski o našoj državi. Izgleda dakle da bi se Italija i Jugoslavija mogle sporazumiti, što bi svakako bilo svakome od nas drago. Ali tu je drugo jedno pitanje po srijedi, a to je postupak s našim narodom u Istri. Tako dugo, dok se s našim ljudima ne bude postupalo čovječno, dok im se bude branila materinska riječ u školi, u crkvi, na ulici, dotle je isključeno, da bi među dvjem susjednim državama moglo biti pravog i iskrenog prijateljstva. Tako su pisale sve naše novine.

I još je jedno mučno pitanje po srijedi. Dok nama Italija nudi prijateljstvo, dotle govori o nepravednim granicama prema Mađarskoj i

najavljuje, da će se Češka i Rumunjska morati odreći nekih svojih krajeva u korist Mađarske. Rumunjska i Češka su na to odgovorile svom žestinom, najavljujući da će krvlju braniti svaku stopu svoje zemlje. A mi smo u najtiješnjim i savezničkim vezama s Rumunjskom i bratskom Čehoslovačkom. Sklopiti savez i napraviti sporazum s Italijom i doći u sukob s našim starim i prokušanim prijateljima, to se također ne može.

U Španjolskoj još uvijek bijesni građanski rat.
Čete narodne vlade generala Franca navaljuju na glavni grad Madrid, ruše ga bombama i topovima, ubijaju žene i djecu, opkolile su grad i hoće da ga glađu prisile na predaju. Vladine čete iz Madrida ne ostaju im dužne pa pucaju i one, nemilice uništavajući sve, što im dođe pod udar topova. Pravi pokolj nevinih, a sve za tuđi račun. Madridsku vladu podupire boljševička Rusija, šalje topove i municiju, a generala Franca i njegovu vojsku podupiru druge neke evropske države, šaljući mu također topove, bombe i aeroplane. I tako se oni nesretni Španjolci umjesto da se ko braća zagrle i porade na pocvatu i boljitku svoje nesretne domovine, kolju i ubijaju topovima, koje im drugi turaju u ruke.

I u Abesiniji se još tuku. Kad je abesinski kralj Haile Selassie pobjegao iz Adis Abebe i prepustio grad Talijanima, rat u Abesiniji je službeno bio završen, a Italija je izjavila da Abesinija više ne postoji, nego da je to odsada samo jedan dio kraljevine Italije. Međutim su se neki abesinski poglavice povukli u zapadne krajeve Abesinije kamo talijanska vojska još nije uspjela prodrijeti i tamo su u gradu Gore proglasili svoju vladu, koja ne priznaje talijanske pobjede, nego još i dalje ratuje s Talijanima, napada na talijanske čete, ruši mostove, i ceste, i zaposjeda gorske klance. Talijani su iz Adis Abebe poslali jaku vojsku da bi osvojili grad Gore.

RAZNO

Koliko pojede čovjek? Zdrav čovjek pojede u 70 godina svoga života 140.000 kg razne hrane. Kad bismo htjeli svu tu hranu nekamo odvesti ne bi nam dostajalo šest vlakova. Sedamdesetgodišnji čovjek pojeo je u svom životu 9.000 kg kruha, dakle čitavo jedno brdo. Ako je svakog dana pojeo samo jedno jaje to znači da je pojeo ništa manje nego 20.000 jaja. To bi bila lijepa kajgana! Kad bi poredali jednu do druge sve jabuke koje je pojeo pokrili bi njima prostor od 6 četvornih kilometara.

Kako dugo živi konj? U Manchestru (Menšestr) u Engleskoj imadu konja, koji je star 62 godine. U pariškom zoološkom vrtu imadu mazgu koja je stara 56 godina.

Kip Slobode u New-Yorku. Na ulazu u New-York, glavni grad Sjedinjenih Država američkih, koči se ogroman svjetionik, visok 47 metara, a predstavlja ženu. To je takozvani kip Slobode. U desnoj ruci drži taj kip ogromnu baklju, koja služi kao svjetionik brodovima, koji ulaze i izlaze iz newyorške luke. Ovih dana proslavili su Amerikanci s velikim svečanostima pedesetgodišnjicu toga kipa. Kip su prije pedeset godina darovali Francuzi Amerikancima, a dopremili su ga u Ameriku na parobrodu, raskomadana u 214 dijelova, koje su onda tamo sastavili. Amerikanci se danas tim kipom veoma ponose.

ZABAVNI KUTIĆ

U LOVU

Haj, što ječi gora   Fr —
U lovu je družba   m —
Stoj! U grmu nešto   š —
Gle, to viri zečja   nj —
Toga časa planu   p —
Pade zec ko zrela   kr —
(Svagdje na crtici dodaj isto!)

ZAGONETKA

Kuhani je   — — k
Crven kao   — — k
Živome je   — — — k
Neobično   — — k
Boji ga se   — — — k

Dodaj slova na crtice da nastanu srokovi (rime)!

OBLIŽAVKA

Poznate me, dašto,
ja sam m —
Drugo ne nosim do
crna r —
Nemam poput zeca
silna —
Pa sam prema tome
skoro gl —
Al u loncu kad se
fino k —
Mirisna i sočna,
slasna j —
Da vidite čuda
od mog nj —
Odvratan mi biva
miris kr —
Ili kojeg drugog
jela s —
I ne žalim što ni
nemam sl —
Glavno mi: iz lonca
rajska d —
(Svagdje na mjestu crtice dodaj isto!)

Iz knjige »Zagonetke za mlađe« od Šime Fučića.

»Mali Istranin« izlazi jedamput mjesečno. — Pretplata iznosi 12 dinara na godinu. — Pojedini broj stoji 1 dinar. — Za inostranstvo dvostruko. Uredništvo i uprava nalaze se u Boškovićevoj ulici br. 20. — Telefon 59-31.

Vlasnik, izdavač i odgovorni urednik: Ernest Radetić, Zagreb, Boškovićeva ulica 20. — Tiskara C. Albrecht (P. Acinger), Zagreb, Radićeva ulica 25. Za tiskaru odgovara: Petar Acinger, Zagreb, Gundulićeva ulica 22a.

najavljuje, da će se Češka i Rumunjska morati odreći nekih svojih krajeva u korist Mađarske. Rumunjska i Češka su na to odgovorile svom žestinom, najavljujući da će krvlju braniti svaku stopu svoje zemlje. A mi smo u najtiješnjim i savezničkim vezama s Rumunjskom i bratskom Čehoslovačkom. Sklopiti savez i napraviti sporazum s Italijom i doći u sukob s našim starim i prokušanim prijateljima, to se također ne može.

U Španjolskoj još uvijek bijesni građanski rat.
Čete narodne vlade generala Franca navaljuju na glavni grad Madrid, ruše ga bombama i topovima, ubijaju žene i djecu, opkolile su grad i hoće da ga gladu prisile na predaju. Vladine čete iz Madrida ne ostaju im dužne pa pucaju i one, nemilice uništavajući sve, što im dođe pod udar topova. Pravi pokolj nevinih, a sve za tuđi račun. Madridsku vladu podupire boljševička Rusija, šalje topove i municiju, a generala Franca i njegovu vojsku podupiru druge neke evropske države, šaljući mu također topove, bombe i aeroplane. I tako se oni nesretni Španjolci umjesto da se ko braća zagrle i porade na pocvatu i boljitku svoje nesretne domovine, kolju i ubijaju topovima, koje im drugi turaju u ruke.

I u Abesiniji se još tuku. Kad je abesinski kralj Haile Selassie pobjegao iz Adis Abebe i prepustio grad Talijanima, rat u Abesiniji je službeno bio završen, a Italija je izjavila da Abesinija više ne postoji, nego da je to odsada samo jedan dio kraljevine Italije. Međutim su se neki abesinski poglavice povukli u zapadne krajeve Abesinije kamo talijanska vojska još nije uspjela prodrijeti i tamo su u gradu Gore proglasili svoju vladu, koja ne priznaje talijanske pobjede, nego još i dalje ratuje s Talijanima, napada na talijanske čete, ruši mostove, i ceste, i zaposjeda gorske klance. Talijani su iz Adis Abebe poslali jaku vojsku da bi osvojili grad Gore.

Koliko pojede čovjek? Zdrav čovjek pojede u 70 godina svoga života 140.000 kg razne hrane. Kad bismo htjeli svu tu hranu nekamo odvesti ne bi nam dostajalo šest vlakova. Sedamdesetgodišnji čovjek pojeo je u svom životu 9.000 kg kruha, dakle čitavo jedno brdo. Ako je svakog dana pojeo samo jedno jaje to znači da je pojeo ništa manje nego 20.000 jaja. To bi bila lijepa kajgana! Kad bi poredali jednu do druge sve jabuke koje je pojeo pokrili bi njima prostor od 6 četvornih kilometara.

Kako dugo živi konj? U Manchestru (Menšestr) u Engleskoj imadu konja, koji je star 62 godine. U pariškom zoološkom vrtu imadu mazgu koja je stara 56 godina.

Kip Slobode u New-Yorku. Na ulazu u New-York, glavni grad Sjedinjenih Država američkih, koči se ogroman svjetionik, visok 47 metara, a predstavlja ženu. To je takozvani kip Slobode. U desnoj ruci drži taj kip ogromnu baklju, koja služi kao svjetionik brodovima, koji ulaze i izlaze iz newyorške luke. Ovih dana proslavili su Amerikanci s velikim svečanostima pedesetgodišnjicu toga kipa. Kip su prije pedeset godina darovali Francuzi Amerikancima, a dopremili su ga u Ameriku na parobrodu, raskomadana u 214 dijelova, koje su onda tamo sastavili. Amerikanci se danas tim kipom veoma ponose.

 ZABAVNI KUTIĆ

U LOVU

Haj, što ječi gora Fr —
U lovu je družba m —
Stoj! U grmu nešto š —
Gle, to viri zečja nj —
Toga časa planu p —

Pade zec ko zrela kr —
(Svagdje na crtici dodaj isto!)

ZAGONETKA

Kuhani je — — k
Crven kao — — k
Živome je — — — k
Neobično — — k
Boji ga se — — — k

Dodaj slova na crtice da nastanu srokovi (rime)!

OBLIZAVKA

Poznate me, dašto,
ja sam m —
Drugo ne nosim do
crna r —
Nemam poput zeca
silna —
Pa sam prema tome
skoro gl —
Al u loncu kad se
fino k —
Mirisna i sočna,
slasna j —
Da vidite čuda
od mog nj —
Odvratan mi biva
miris kr —
Ili kojeg drugog
jela s —
I ne žalim što ni
nemam sl —
Glavno mi: iz lonca
rajska d —
(Svagdje na mjestu crtice dodaj isto!)

Iz knjige »Zagonetke za mlađe« od Šime Fučića.

»Mali Istranin« izlazi jedamput mjesečno. — Pretplata iznosi 12 dinara na godinu. — Pojedini broj stoji 1 dinar. — Za inostranstvo dvostruko. Uredništvo i uprava nalaze se u Boškovićevoj ulici br. 20. — Telefon 59-31.

Vlasnik, izdavač i odgovorni urednik: Ernest Radetić, Zagreb, Boškovićeva ulica 20. — Tiskara C. Albrecht (P. Acinger), Zagreb, Radićeva ulica 26. Za tiskaru odgovara: Petar Acinger, Zagreb, Gundulićeva ulica 22a.

Za Božić!
Najprikladniji dar su cipele
39
49
39
59
39
59
89
129
149
Bata